

Onsdagen den 15 maj

Kl. 09.00–17.56

§ 1 Val av justitieombudsmän

*Val av justitie-
ombudsmän*

Val av justitieombudsmän företogs.

Anf. 1 KARIN ENSTRÖM (M):

Fru talman! I egenskap av ordförande i riksdagens konstitutionsutskott är det min uppgift att meddela kammaren att utskottet enhälligt föreslår att riksdagen till nya justitieombudsmän ska välja hovrättslagman Katarina Pålsson och chefsrådmannan Per Lennerbrant. Jag ser att hovrättslagmannen och chefsrådmannan, tillsammans med företrädare för justitieombudsmannaämbetet, sitter på åhörarläktaren. Jag vill hälsa er varmt välkomna till riksdagen i dag!

Justitieombudsmannen infördes redan i 1809 års regeringsform och har alltså mer än 200 år långa anor. Det är en av våra viktigaste institutioner för att främja rättssäkerhet och höja den rättsliga kvalitetsnivån i myndighetsutövningen. I vårt land har JO, som ju Justitieombudsmannen förkortas, riksdagens uppdrag att säkerställa att staten förblir god, att myndigheterna och deras företrädare följer lagarna och att den enskilde får komma till sin rätt.

Det är konstitutionsutskottet som föreslår justitieombudsmän, och det är riksdagen som väljer dem. Från början valdes en justitieombudsman. Numera behöver vi fyra stycken, och de väljs för en period på fyra år.

Nuvarande JO Lars Lindströms förordnande löper ut under 2019, och han har meddelat att han avser att gå i pension. Nuvarande JO Cecilia Renfors har begärt att bli entledigad från sitt uppdrag för att tillträda en tjänst som justitieråd i Högsta domstolen. KU vill tacka Lars Lindström och Cecilia Renfors för det värde de har utfört som ombudsmän för riksdagen.

Konstitutionsutskottet har berett de val som nu föreligger kammaren, och vi föreslår alltså att kammaren väljer Katarina Pålsson och Per Lennerbrant till nya justitieombudsmän.

Katarina Pålsson är född 1961 och arbetar sedan 2015 som hovrättslagman i Svea hovrätt. Innan dess arbetade hon som hovrättslagman i Hovrätten för västra Sverige. Katarina Pålsson har tjänstgjort som rådmannan och sedermera chefsrådmannan i Göteborgs tingsrätt. Hon har också varit sekreterare och expert i olika statliga utredningar. Katarina Pålsson är sedan 2017 tredje vice ordförande i Pressens opinionsnämnd och sedan 2015 medlem i Sveriges domstolars internationella expertbas.

Prot. 2018/19:93
15 maj

*Val av justitie-
ombudsmän*

Per Lennerbrant är född 1967 och arbetar som chefsrådmän vid Stockholms tingsrätt sedan 2018. Dessförinnan arbetade han som lagman vid Eskilstuna tingsrätt. Tidigare arbetade han sammanlagt drygt 14 år i Justitiedepartementet, bland annat som departementsråd tillika chef för enheten för processrätt och domstolsfrågor samt som ämnesråd vid straffrättsenheten. Per Lennerbrant har varit särskild utredare i en statlig utredning om resning i brottmål och har också arbetat som tillförordnad universitetslektor i processrätt vid Stockholms universitet.

Katarina Pålsson och Per Lennerbrant kan tillträda sina respektive poster som justitieombudsmän den 9 september 2019.

Fru talman! KU föreslår således enhälligt att riksdagen till Sveriges 66:e och 67:e justitieombudsmän väljer Katarina Pålsson och Per Lennerbrant.

(Applåder)

Från konstitutionsutskottet hade följande skrivelse kommit in:

Justitieombudsmannen Lars Lindströms uppdrag löper ut under 2019 och justitieombudsmannen Cecilia Renfors har avsagt sig sitt uppdrag. Med anledning av detta har konstitutionsutskottet berett frågan om val av nya justitieombudsmän.

Konstitutionsutskottet föreslår enhälligt att riksdagen för tiden fr.o.m. den 9 september 2019 till dess att nytt val har genomförts under fjärde året därefter till justitieombudsmän väljer hovrättslagmannen Katarina Pålsson och chefsrådmannen, tillika f.d. lagmannen Per Lennerbrant.

Stockholm den 2 maj 2019

På konstitutionsutskottets vägnar

Karin Enström

Kammaren biföll konstitutionsutskottets förslag och utsåg därmed *för tiden från och med den 9 september 2019 till dess nya val genomförts under fjärde året därefter till*

justitieombudsmän

Katarina Pålsson

Per Lennerbrant

Anf. 2 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Eftersom jag vet att ni finns på läktaren tillsammans med era familjer skulle jag väldigt gärna vilja att ni reser er upp så att vi kan se er.

(Applåder)

Vi vill önska er varmt grattis från den här kammaren, och vi hoppas också att all lycka kommer till er i era värdefulla uppdrag framöver. Stort grattis från oss!

(Applåder)

§ 2 Anmälan om granskningsrapport

Prot. 2018/19:93
15 maj

Förste vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till näringsutskottet:
RiR 2019:14 Enklare att starta företag – statliga insatser för en digital process

§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Skrivelse

2018/19:117 till konstitutionsutskottet

Redogörelse

2018/19:RR4 till finansutskottet

§ 4 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Finansutskottets betänkande

2018/19:FiU39 Ytterligare förlängd övergångsperiod för understödsföreningar

Socialutskottets betänkanden

2018/19:SoU8 Hälso- och sjukvårdsfrågor

2018/19:SoU21 Ändringar av övergångsbestämmelse avseende behörighetsreglering

2018/19:SoU22 Anpassningar av svensk lag med anledning av EU-förordningen om säkerhetsdetaljer på läkemedel

Trafikutskottets betänkande

2018/19:TU13 Kollektivtrafik

§ 5 Nya EU-regler om aktieägares rättigheter

*Nya EU-regler om
aktieägares rättigheter*

Civilutskottets betänkande 2018/19:CU16

Nya EU-regler om aktieägares rättigheter (prop. 2018/19:56)
föredrogs.

Anf. 3 DAVID JOSEFSSON (M):

Fru talman! I dag debatterar vi regeringens proposition *Nya EU-regler om aktieägares rättigheter*. I grunden är vi moderater positiva till förslagen i propositionen då de bland annat innebär att verksamheten hos institutionella investerare och kapitalförvaltare görs mer transparent.

Men vi tycker att det är olyckligt att förslaget innebär att det kommer att krävas dubbelrapportering av ersättning till ledande befattningshavare

i noterade aktiebolag. Denna enskilda regel kommer säkert inte i sig att innebära enorma merkostnader, men den bör ses i ett sammanhang.

På Dagens industris debattsida den 26 mars i år skrev företrädare för 22 näringslivsorganisationer om den upplevt ökande regelbördan. Man hänvisade bland annat till OECD:s *Regulatory Policy Outlook*, en undersökning som visar att Sverige halkar efter i regelförbättringsarbetet och att inga förbättringar har skett sedan den förra undersökningen 2015. Man hänvisar också i artikeln till att företagens administrativa kostnader enligt Tillväxtverkets mätningar har ökat med netto 6 miljarder kronor på fem år.

Av de tillfrågade företagarna i en Skopundersökning upplever 29 procent dessutom att det har blivit krångligare att följa statliga regler jämfört med för ett år sedan. Det kan jämföras med att endast 2 procent anser att det har blivit enklare.

Att regelbördan upplevs öka är inte resultatet av ett enskilt beslut utan konsekvensen av flera beslut som tillsammans, regel för regel, ökat den administrativa bördan. Bland problemen brukar exempelvis krav på dubbelrapportering nämnas.

Fru talman! Att minska regelbördan för svenska företag är ett prioriterat arbete för Moderaterna, liksom att minska riskerna för fel och onödiga byråkratiska bördor. Det perspektivet är särskilt viktigt att ha med sig i arbetet med att implementera och tillämpa EU-direktiv i svensk lagstiftning.

Det är därför positivt att regeringen har lyssnat på remissinstansernas kritik när det gäller berörd personkrets och ersättning till ledande befattningshavare samt att det är tillräckligt att ompröva kriterierna vart fjärde år och inte, som först föreslagits, varje år. Men det är olyckligt att man väljer att inte ta till sig kritiken vad gäller kravet på en särskild rapport om ersättningar till vissa befattningar inom ett noterat aktiebolag.

I propositionen föreslår regeringen alltså att styrelsen i ett noterat aktiebolag för varje räkenskapsår ska ta fram en särskild rapport över ersättning till verkställande direktören, vice verkställande direktören och styrelseledamöterna. Men det är flera remissinstanser, bland andra Kollegiet för svensk bolagsstyrning, Svenskt Näringsliv och Sveriges advokatsamfund som avstyrker förslaget och menar att det är tillräckligt att relevanta uppgifter redovisas i årsredovisningen. Vissa remissinstanser pekar också på att risken för fel och feltolkningar på så sätt minskas.

Jag tror inte att stora börsbolag har några större problem med rapporteringen. Däremot riskerar varje extra administrativ belastning att bli ett problem för mindre och snabbväxande bolag som noterats som en del av sin expansionsstrategi. Det är ofta bolag som verkar i en kunskapsintensiv och innovativ miljö där konkurrensen är knivskarp när det gäller om bolaget ska etableras och noteras i Sverige eller någon annanstans i världen. Precis denna typ av bolag tror jag att vi alla här vill få fler av.

Jag tror, som sagt, inte att något bolag kommer att välja bort Sverige på grund av hur de här reglerna är utformade, men ytterligare ständiga små administrativa pålagor riskerar på sikt att skapa tuvan som välter lasset.

Till skillnad från regeringen gör därför vi moderater, tillsammans med remissinstanserna, bedömningen att det ändringsdirektiv från EU som finns ger utrymme för att låta rapporten om ersättningar utgöras av en del

av årsredovisningen. En särskild rapport riskerar tvärtom, precis som remissinstanserna påpekar, att leda till en ökad byråkratisk börda samtidigt som risken för fel ökar.

Med hänvisning till detta yrkar jag bifall till reservation 1.
(Applåder)

Anf. 4 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Fru talman! Jag kan instämma helt i det som David Josefsson nyss anförde.

Kinesisk vattentortyr går till så att man helt enkelt droppar vatten i huvudet på offret – droppar som är ständigt återkommande och till en början och var för sig kanske inte upplevs som obehagliga men som tillsammans, när man inte kan värja sig mot dem, så småningom driver offret till vansinne.

Det finns tyvärr många likheter mellan kinesisk vattentortyr och hur regeringen behandlar företag i Sverige. Det är nya rapporter och nya pålagor, liksom droppar vid kinesisk vattentortyr. De är ständigt återkommande.

Det handlar ju inte bara om några få enskilda rapporter. Byråkratin för företag byggs ständigt ut med nya krav, nya regler att förhålla sig till, nya certifieringar, nya redovisningar, nya miljökrav, nya branschspecifika körkort och allehanda statistikinsamling. Allt detta är delar som var för sig kan tyckas bra och ganska lätthanterliga, men precis som med dropparna i kinesisk vattentortyr är det inte varje del för sig som är ett problem, utan det är den ständiga upprepningen med nya och återkommande pålagor.

I dag är det alltså ännu en droppe som ska tillföras i tortyren, denna gång i form av en ny rapport där företag ska presentera sina styrelseersättningar. För sig och som ensam åtgärd kanske det inte låter så farligt. I princip alla bolag presenterar redan sina ersättningar i sina årsredovisningar, så de behöver bara ta upp detta stycke särskilt och skapa en egen rapport av det – bara en liten droppe till. Nej, detta hade inte varit ett problem om det hade varit den enda pålagan som företagen fått, men så ser ju inte verkligheten ut.

Den fråga man kan ställa sig är givetvis varför regeringen tycker att just ersättningarna till styrelsen är så viktiga att de måste ha en egen rapport och inte kan ingå som en del i den vanliga årsredovisningen.

För aktieägarna finns det mycket annat som har mycket större påverkan på bolaget än just nivån på styrelsens ersättningar. Ett företags framtidsutsikter avgörs främst av andra faktorer, som underliggande kompetens i företaget, framtida planerad teknikutveckling och direkt eller indirekt miljöpåverkan. Listan på saker som är viktiga för aktieägare att känna till kan göras hur lång som helst, och därmed kan de som älskar byråkrati, som till exempel Europaparlamentet, också ålägga företag hur många rapporter som helst. Men det är inte bra för någon.

Det är inte bra för företagen att tvingas lägga tid och resurser på onödig byråkrati, och det är inte bra för aktieägarna att företagen lägger tid och resurser på onödig byråkrati. Det handlar om resurser som kunde använts till att utveckla ny teknik eller förbättra kompetensen i företaget på något annat sätt.

Fru talman! Sverige är på väg att byråkratisera ihjäl sig, och det är ingen som tjänar på det, åtminstone inte i Sverige. Om vi ställer onödiga krav på våra företag kommer de för att komma undan dessa krav antingen att ge upp och lägga ned eller helt enkelt att flytta härifrån. Det är därför som den socialistiska iveren att sätta åt och mjölka företagare på så många sätt som möjligt är så skadlig för hela vår ekonomi och hela vårt välbefinnande. I stället bör vi underlätta för våra företag och ge dem möjligheter, inte begränsningar.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag yrka bifall till samma reservation som föregående talare, nämligen reservation 1.

I detta anförande instämde Angelica Lundberg (SD).

Anf. 5 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! Vi ska återigen fatta beslut som innebär att vi implementerar ett EU-direktiv i svensk lagstiftning. I det här fallet handlar det om aktieägares rättigheter. En ny lag ska stiftas, den om röstningsrådgivare, och inte mindre än sju andra ska ändras för att reglera kraven på redovisning av förmåner hos ledande befattningshavare i företag.

Man kan invända och tycka att det inte borde behövas en anpassning och att förslagen är alltför långtgående. Men man ska då komma ihåg att det övergripande målet är ett öppnare Europa där man kan skaffa sig en utbildning, arbeta, bosätta sig, röra sig fritt, handla med varor och tjänster, transportera saker, göra investeringar och etablera företag.

Fru talman! Det är mycket mer som vi förväntar oss att EU ska göra, som att etablera gemensamma och höga krav på minskade klimatutsläpp, använda mindre gifter i industrin och jordbruket, förstärka djurskyddet och minska användningen av antibiotika i djurhållningen men också inom sjukvården.

Att, som Centerpartiet vill, forska fram nya läkemedel som är fria från antibiotika är ett stort gemensamt projekt där europeiska och inte minst svenska läkemedelsföretag har en stor uppgift. Teknisk utveckling och forskning av detta slag är inte bara en framtidsbransch: Det behöver göras nu! Investerarnas – aktieägarnas – kapital behövs för att finansiera ett sådant projekt.

Det är de gemensamma ansträngningarna som gör skillnad, och vi ska vara medvetna om att förutsättningarna skiljer sig åt mellan medlemsländerna. EU ska vara ledande, och då måste vi arbeta tillsammans. Att bryta mot lagar ska inte innebära en konkurrensfördel för ett medlemsland, för då spricker hela samarbetstanken. Företag, stora och små, ska kunna konkurrera på lika villkor. Gemensamma och harmoniserade krav minskar faktiskt behovet av att enskilda länder går före och visar vägen.

Vi måste också ta krafttag mot kriminalitet och organiserad brottslighet, oavsett om det handlar om stölder, människohandel eller ekonomisk brottslighet. Då behövs ett polissamarbete, ett samarbete mellan myndigheterna och utöver det en lagstiftning som är likvärdig och som främjar transparens också inom och mellan de stora företagen. Det är detta som direktivet syftar till gentemot företagets delägare.

Fru talman! EU-medlemskapet ger Sverige stora mervärden. Det ger svenska företag tillgång till världens största och rikaste marknad, och tillsammans i EU är vi starka nog att förhandla fram avtal om handel med USA och Kina. Ensam är inte stark.

Det är därför vi implementerar direktiv med följden att äldre lagar uppdateras och att en del nya lagar måste stiftas. Centerpartiet är, till skillnad från Moderaterna och Sverigedemokraterna, inte emot några av de lagändringar som här föreslagits. Vi delar regeringens uppfattning att det är rimligt att ledande befattningshavares ersättningar redovisas öppet för aktieägarna. Det är rimligt att de som har investerat en del av sin förmögenhet, eller avstått från inkomster i detta syfte, i en pensionsfond eller ett bolag ser att det sköts på ett korrekt sätt och att god affärsetik förenas med en lönsamhet och en långsiktighet. Investerare bör kunna få ta del av sådan information och kunna fatta sina ekonomiska beslut utifrån det.

Jag noterar att de som yrkar avslag på utskottets förslag under punkt 1 inte motsätter sig att informationen redovisas. De tycker att den ska finnas men att den i stället ska ställas upp som noter i årsredovisningen.

Fru talman! Jag har svårt att se den avgörande skillnaden mellan det ena och det andra sättet att redovisa.

Centerpartiet menar att framtiden får utvisa vad som är rätt. Vi vill, precis som David Josefsson sa, minska företagets regelbörda och arbetar dagligen med den typen av regelförändringar. Också vi är kritiska till överimplementeringen och anser att för varje ny regel som påförs företagen måste två tas bort. Regelbördor riskerar att försämra svenska företags konkurrenskraft på den inre marknaden. Dessutom försvagas hela EU:s konkurrenskraft om de samlade regelbördorna blir viktigare än ambitionen att gemensamt stärka Europa.

Centerpartiet har, precis som Moderaterna och Sverigedemokraterna har gjort i sin reservation, tagit sikte på den regel som säger att ledande befattningshavares – vd:s, vice vd:s och styrelseledamöters – ersättningar ska redovisas i en rapport. Huruvida det är tillräckligt att göra det med hjälp av noter i årsredovisningen kan vi inte ta ställning till. Det överlåter vi åt regeringen att bedöma. Däremot är vi angelägna om att följa utvecklingen.

När reglerna har trätt i kraft i medlemsländerna kommer det att visa sig hur de tillämpas. Det är rimligt att vi sedan väljer väg.

Fru talman! Den stora frågan borde väl egentligen handla om huruvida det är rimligt att ersättningarna redovisas över huvud taget. Som jag har sagt tidigare gäller det i första hand en information som är till för aktieägare, och då är kanske inte formen för redovisningen den allra viktigaste frågan.

I vår reservation menar vi att det inte borde vara nödvändigt att sätta upp en särskild rapport varje räkenskapsår. Det brister också i regeringens analys över vilka företag som omfattas och hur de påverkas av kraven.

Vi vill att regeringen senast den 1 januari 2021, det vill säga om ett och ett halvt år, ska återkomma till riksdagen med en full konsekvensanalys i fråga om vad detta innebär för företagen och hur den i Sverige beslutade lagstiftningen tillämpas jämfört med hur det görs i andra medlemsländer. Därför, fru talman, yrkar jag bifall till Centerpartiets reservation nr 3.

Anf. 6 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! Då jag är från Skåne och dessutom av bondesläkt har jag vad man närmast kan beskriva som en oplockad gås med Centerpartiet. Centerpartiet har under många år varit med och försämrat för oss på den skånska eller svenska landsbygden, ibland direkt genom de beslut de har varit med och drivit igenom och ibland indirekt genom de beslut de låtit andra försämra Sverige med.

Enligt SLU har antalet regler som en bonde har att förhålla sig till mer än fördubblats mellan åren 1996 och 2016. Det gäller för i stort sett alla bönder, oavsett inriktning.

Jag kan särskilt poängtera att under de åren har Centerpartiet varit med och styrt eller varit del av regeringen. De har alltså varit med och försämrat, byråkratiskt. Mitt eget parti har under inga av dessa år suttit i regeringsställning eller haft möjlighet att påverka detta.

I dag ser vi återigen hur Centerpartiet ställer sig på byråkratins sida mot svenska företag. Ola Johansson pratade om harmoniserade krav. Men måste de harmoniserade kraven alltid leda till mer byråkrati för företagen?

I 73-punktsprogrammet nämner man företagande inte mindre än 24 gånger, men när det väl kommer till praktisk politik ser vi återigen hur Centern ställer sig på byråkratins sida och vill öka byråkratin för svenska företag.

Anf. 7 OLA JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Om Mikael Eskilanderesson skaffar sig sympati i denna debatt genom att hänvisa till sitt släktskap med lantbruket kan jag säga att jag också är lantbrukarson, född i Halland. Om det ska användas som ett argument, huruvida man är född av bondesläkt, tycker jag att det är ett ganska lågt tilltag. Det berör mig djupt i hjärtat.

Mina föräldrar drev under många år ett lantbruk och var ganska framgångsrika inom samverkan i föreningsrörelsen men också inom politiken och inom LRF och Arla. Just arbetet i Europa med att utveckla lantbruket tillsammans med kollegor i Europa under den tid som EU byggde upp sin verksamhet tror jag präglade mina föräldrars sätt att vara bönder. Därför tar det mig extra djupt att Mikael Eskilanderesson på det här sättet använder lantbruket och enskilda lantbrukare för att kritisera ett lagförslag som Centerpartiet också är kritiskt till.

Den enda skillnaden mellan Mikael Eskilanderesson och mig är möjligen att jag tycker att vi kan låta denna lagstiftning träda i kraft och utvärdera den senare. Vi är kritiska på exakt samma punkter.

Det som provocerar Mikael Eskilanderesson mest är troligen att jag i mitt anförande tog fasta på de styrkor och fördelar som finns med EU-medlemskapet när det handlar om att förbättra djurskyddet, minska användningen av antibiotika och göra det europeiska lantbruket mer konkurrenskraftigt gentemot exempelvis det kinesiska eller det amerikanska. Det handlar om att vi ser till att den goda djurhållningen och det antibiotikafria köttet ges de fördelar som de förtjänar.

Anf. 8 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! Ola Johansson säger att Centerpartiet är kritiskt på exakt samma sätt som Sverigedemokraterna mot de nya reglerna. Men sanningen

är att det enda som Centerpartiet lyfter är att de vill ha en konsekvensanalys. Den konsekvensanalysen kan jag hjälpa Ola Johansson att göra, för det är inte jättesvårt att gissa vad mer byråkrati leder till. Mer byråkrati leder till ökade kostnader för företagen och till att fler företag funderar på om det inte är bättre att flytta till ett annat land.

Jag tog upp det faktum att jag är av bondesläkt för att visa på det problem som Centerpartiet tillsammans med sina allierade i olika konstellationer har skapat för just jordbrukarna. Som jag sa har man dubbelt så många regler att förhålla sig till, i princip oavsett vilken bransch man befinner sig i. Det är inte särskilt lätt att vara lantbrukare med alla de byråkratiska regler som ständigt läggs på dem.

Centerpartiet tenderar att alltid prata om hur bra det ska bli för företagen. Även i 73-punktsprogrammet, som man har kommit överens om med regeringen, har man lyft företagande på ett antal punkter. Man vill liksom göra gällande att man går ut och försvarar företag. I praktiken står man här och släpper igenom regelförändringar som är precis raka motsatsen, som alltså försämrar för företag och gör att vi tvingas till ännu mer byråkrati.

Tycker Ola Johansson att man har lyckats bra, med tanke på att man hittills under denna mandatperiod bara har tillfört nya regler?

Anf. 9 OLA JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Det gläder mig på ett sätt att Mikael Eskilandersson tar debatten om aktieägares rätt till information om ledande befattningshavares ersättning till intäkt för att diskutera januariavtalet. Januariavtalet är ju någonting som utifrån en ganska krånglig parlamentarisk situation ändå leder Sverige en bra bit framåt. I avtalet har vi överenskommelser som innebär att vi genomför regelförenklingar för företagen, att vi sänker skatten på jobb och företagande, att vi stärker landsbygden och skapar likvärdiga förutsättningar i hela landet för bostadsbyggande och för att bedriva de gröna näringarna, investera och satsa på nya företag.

Det är också kännetecknande för denna debatt att Sverigedemokraterna, som i grunden är ett EU-kritiskt parti, tar denna lilla förändring till intäkt för att ha en stor diskussion om att sätta landsbygd mot storstad.

Jag tycker att det är orimligt. Finns det någonting som har varit till fördel för svenskt lantbruk är det just EU-medlemskapet och tillgången till de jordbruksstöd som finns inom EU och också det sätt som Europa tillsammans ser till att stärka, förbättra och tydliggöra villkoren för att bedriva lantbruksföretag i hela Sverige.

Anf. 10 OLA MÖLLER (S):

Fru talman! Det här ärendet handlar om ett EU-direktiv som ska implementeras i svensk lag, och det handlar i grund och botten om ifall aktieägare på ett enkelt och begripligt sätt ska kunna se vad de ledande företrädarna har för ersättningar.

Regeringens uppfattning är att så ska vara fallet. Det handlar i grund och botten om en juridisk tolkning, och regeringen gör alltså tolkningen att EU kräver att denna rapport ska upprättas. Detta rör noterade bolag, alltså bolag som många gånger har miljon- eller miljardomsättningar, och det är ett antal institutionella placerare som drabbas av detta.

Den diskussion som har förts i kammaren har däremot handlat om i princip hela företagsvärlden i Sverige. Jag kan inte riktigt se att det har med detta att göra. Det blir en debatt om helt andra saker, vilket är tråkigt.

Jag tror nämligen att det bra att aktieägare kan ta särskild ställning till just ersättningarna till dem som har de ledande befattningarna, eftersom vi vet vad kopplingen mellan prestation och ersättningar, bonusar och liknande har inneburit historiskt. Det här är ju inte en helt riskfri verksamhet som bedrivs för samhället i stort.

Transparens är därför bra för att människor som jag, till exempel, som inte är speciellt bevandrade i aktiekunskap men som ändå äger ett antal aktier, lätt ska kunna gå in och se hur ersättningarna ser ut för de här personerna. Det är inte lätt för gemene man att läsa och ta till sig en årsredovisning, men här får man på ett transparent och bra sätt se hur företaget presterar och hur ersättningarna till ledande företrädare sett ut. Jag tror att det perspektivet är bra.

I grund och botten gör som sagt regeringen den tolkningen att EU kräver detta och att det därför är juridiskt nödvändigt. Då får vi göra det oavsett om vi tycker att det är rätt eller ej. Jag är inte jurist och kan därför inte säga att det här är rätt eller fel, men jag litar på att regeringen har kompetensen att kunna tolka ett EU-direktiv och göra den bedömningen.

Sedan är det precis som Centerpartiet lyfter här, nämligen att detta måste följas upp. Politikens uppgift, oavsett vad det gäller, är att följa upp de beslut vi fattar och har fattat så att vi kan ta bra beslut. Uppföljning ingår liksom i helheten.

Jag vet dock inte om man ska sätta ett datum på det. Jag tror framför allt inte att det vore klokt att göra det så snart som Centerpartiet förespråkar, eftersom det skulle ske ganska snabbt – 2021 om jag minns rätt. Det känns som om det här inte har hunnit få effekt då, utan man behöver nog avvakta några år. I betänkandet står det dock som utskottets mening att vi ska följa upp detta.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 11 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! Ola Möller framhåller i sitt anförande att detta är uppgifter som inte skulle vara så lätta att se annars. Tidigare har ju regeringen infört en mångfaldsrapport, där företagen tvingas kartlägga och redovisa bland annat kön och födelse-land på sina anställda.

Nu är det en särskild ersättningsrapport som ska tvingas fram, där löner och ersättningar ska redovisas särskilt. Det räcker alltså inte att ha uppgifterna i årsredovisningen, vilket tidigare har varit det normala, utan man ska särskilt skapa en rapport kring detta som särskilt ska tas upp och beslutas om på årsmötet.

Då undrar jag: Vad är nästa rapport som företagen ska tvingas avlägga? Är det en miljörapport? Är det en särskild teknikrapport? Eller är det kanske en rapport om sjukfrånvaro? Hur man arbetar med detta i ett företag kan ju även det vara väldigt svårt att utläsa ur en årsredovisning.

Man kan faktiskt lägga till hur många rapporter som helst om man skulle vilja. Och varje rapport skapar mer byråkrati och ökar administrationen och kostnaderna, samtidigt som det ger väldigt lite för dem som är lite insatta i företagen. De klarar faktiskt att utläsa det mesta av årsredovisningen.

I grunden måste det ändå vara upp till företagen hur transparent man vill vara och hur mycket man vill visa upp. Sedan är det klart att man som ägare alltid har möjlighet att gå till årsmötet och ställa frågor, om det är så att man undrar över någonting. Man kan ofta även ringa företaget och få reda på saker.

Jag undrar om Ola Möller kan lova Sveriges företag att det inte blir fler rapporter som ska läggas till på årsmötet.

Anf. 12 OLA MÖLLER (S) replik:

Fru talman! Givetvis kan jag inte lova det.

För det första ger Mikael Eskilandersson en beskrivning av aktieägare som inte är riktigt korrekt. Det är inte så att alla aktieägare kan åka till en stämma. Man har inte de ekonomiska möjligheterna. Det är inte så att folk som jobbar och sliter kan säga att man tar ledigt och åker upp till Sveavägen eller någon annanstans på Östermalm och är med på en företagsstämma en tisdagsmorgon.

Det är heller inte så att alla har jättelätt att tillgodogöra sig en årsredovisning, och därför tror jag att just den här biten är väldigt bra. Den fyller också någonstans en systemviktig funktion. Transparensen när det gäller ersättningar till dem som fattar de största och svåraste besluten är jätteviktig. Är det någonting vi lärde oss av finanskrisen 2008 är det att kopplingen mellan bonussystem och risktagande är väldigt stark. Har man bonusar som är uppbyggda på incitamentet att sätta företagen och hela samhällssystemet i risk, vilket en del bankdirektörer i USA gjorde, kan det vara väldigt bra med en starkare transparens i detta.

Eftersom uppgifterna i huvudsak redan finns i årsredovisningen handlar det egentligen om att göra en sammanställning och vissa tillägg till rapporten. Sedan ska det tas ett särskilt beslut, och man ska också kunna följa upp tidigare år.

Jag tror att detta i grund och botten är bra. Men givetvis är det som Centerpartiet har lyft upp, att det här måste vi titta på. Skulle våra stora börsnoterade företag på grund av denna pålaga digna under kostnader och byråkrati är det klart att vi ska ta bort den. Både Mikael Eskilandersson och jag vet dock att så inte blir fallet. Här gör man en höna av en fjäder och för in diskussionen på en massa andra saker än vad detta handlar om.

Den här rapporten tror jag är klok.

Anf. 13 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! Precis som jag sa i mitt anförande är inte just den här rapporten en så stor pålaga. Det är inte heller de andra rapporterna som har kommit, och det är heller inte varje grej för sig.

Vad det handlar om är ständigt återkommande och mer byråkrati. Varje grej för sig kan upplevas som väldigt liten och ha en väldigt liten påverkan. Det är ju bara ett papper till som ska skrivas och bara en punkt till som ska tas på årsmötet. Men när man lägger ihop det blir det ganska mycket.

Man ska också tänka på att vi kanske inte främst konkurrerar med företag som finns i övriga Europa, utan vi konkurrerar med hela världen. Även om man kan tänka sig att liknande krav finns inom EU har vi ju inte samma krav på företag i USA, Kina, Japan och andra länder.

Själv tror jag att det här beror mer på en förmåga att tycka illa om människor som tjänar mycket pengar. Människor som tjänar mycket pengar ska liksom skämmas, till skillnad från människor som vinner pengar på Lotto; då får man lov att fira. Men man får inte lov att vara duktig på sitt jobb och tjäna mycket pengar på det.

Om det nu är så viktigt med ersättningarna till människor som styr företagen, borde det då inte vara ännu viktigare att få reda på regeringens ersättningar och ersättningar till oss ledamöter? Varför har vi inte en särskild rapport som offentliggörs varje år om vilka ersättningar och trakamenten vi ledamöter har?

En sådan särskild rapport borde vi ha även när det gäller ministrar, för det är väl ännu viktigare att fullt ut och hela vägen se vad de som i dag styr Sverige, och därmed egentligen också styr över alla de här företagen, har för inkomster.

Något sådant förslag har jag dock aldrig hört från Socialdemokraterna. Nu finns ju uppgifterna ändå, men det gäller även företagen.

Anf. 14 OLA MÖLLER (S) replik:

Fru talman! Det är väl en jättebra idé. Kör på det, Mikael Eskilandersson! Motionera om det! Kanske kan det få kammarens stöd. Jag har inga principiella problem med en särskild rapport om vad vi tjänar. Nu kallas den rapporten ofta Aftonbladet. De brukar lägga ut såväl vad man tjänar som vad man gör och ofta var man bor – eller det kanske var Expressen.

Du försöker göra våra börsnoterade företag till offer för en hemsk regering som tycker illa om rika människor. Kom igen! Vi pratar om Ericsson, och vi pratar om H&M. De företagen slänger ihop en sådan rapport ganska snabbt. Sedan kan aktieägarna ta ställning till dem.

All ekonomisk teori om finanskriser från de senaste tio åren har pekat på kopplingen mellan incitamentsstrukturen för ledningen och de risktaganden man gör samt hur man driver bolagen. Det är vad detta handlar om, inte allt det andra som du talar om.

Jag tror att det kan vara klokt att få upp allt det på bordet. Då kan vanligt folk ta ställning till det och se det. Det blir också lättare för medierna och alla andra intresserade att granska det. Jag tror att det är klokt.

Det handlar också om en säkerhet för hela samhällssystemet. Om de här företagen misslyckas, om de ibland till och med medvetet och bedrägligt gör saker som inte är speciellt sunda, som man har gjort i till exempel USA, riskerar det att leda till kostnader för människor som inte tjänar de stora summorna. Konsekvenserna blir ökad arbetslöshet, och människors liv slås sönder. Det är därför det behövs transparens i de här frågorna.

Gör inte våra börsnoterade företag till offer här. Så svårt är det inte för dem att få ihop rapporterna.

Anf. 15 DAVID JOSEFSSON (M) replik:

Fru talman! Jag tror att jag och Ola Möller är ganska överens i grunden. Vi tycker att det är ett bra förslag i stora delar. Det ger aktieägare ökad transparens, och det ger ökad transparens på finansmarknaden.

Men så kommer man tillbaka till regelkrånglet. Det är det jag har svårt att förstå. Jag och Ola Möller hade för några veckor sedan en diskussion om associationsrätt. Då konstaterade vi också att vi var överens. Jag tror att alla politiska partier vill minska regelkrånglet för svenska bolag.

Det här är en liten detalj. Men det finns ändå en möjlighet här, tror jag, att göra regelverket mer användbart.

Ola Möller säger att han inte är jurist. Jag är inte heller jurist. För protokollet kan jag säga att jag också kommer från en bondefamilj. Men det hör inte riktigt hit.

När det gäller överimplementering av EU-regler finns det tre remissinstanser, av vilka i alla fall två är jurister, som tydligt säger att det här är en överimplementering av EU-direktivet. Det är dels Sveriges advokatsamfund, dels Kollegiet för svensk bolagsstyrning och dels juristerna på Svenskt Näringsliv. De menar att man kan nå upp till direktivets krav genom att rapportera det redan i årsredovisningen.

Därför är min fråga: Varför är det så viktigt att få till den enskilda rapporten och den här dubbelrapporteringen när man faktiskt kan implementera det genom att ta med det i noterna i årsredovisningen? Det är där jag inte riktigt förstår hur regeringen har resonerat.

Anf. 16 OLA MÖLLER (S) replik:

Fru talman! Tack, David Josefsson, för en saklig och bra fråga som har med ärendet att göra! Jag får också meddela till protokollet att jag är uppvoxen i Hjärup i Staffanstorps kommun. Det ligger på en stor åker. Mycket närmare en bakgrund inom jordbruk än så kommer jag inte.

Jag har dock en mycket god relation till LRF hemma i Helsingborg. De beskriver att regler också kan vara ett stöd. Jag tror att detta kan vara ett stöd för bland annat startup-företagen, som David Josefsson själv lyfte fram, som noteras tidigt. Jag tror att man kan se att detta skulle vara ett bra sätt att se över sin ersättningsstruktur eftersom man måste lägga fram det för aktieägarna och ta ansvar för det.

När det gäller remissinstanserna har väl Svenskt Näringsliv aldrig tyckt att implementering av EU-direktiv som påverkar deras verksamhet är någonting positivt – du får gärna visa om så är fallet. Det kan man fundera på.

Det är en juridisk bedömning. Och juristerna på Regeringskansliet gör en annan bedömning än två av remissinstanserna som du nämner.

Jag har helt glömt din fråga, eftersom jag talar alldeles för mycket. Du får återkomma med den.

Anf. 17 DAVID JOSEFSSON (M) replik:

Fru talman! Frågan gällde varför det är nödvändigt med dubbelrapportering där det redan finns med i årsredovisningarna.

Ola Johansson talade tidigare om Ericsson. Precis som jag sa in mitt anförande tror jag inte att det kommer att vara de stora börsbolagen som kommer att ha problem med det här. De kommer att lösa det utan större problem. Det är de små bolagen som kommer att drabbas.

Jag kommer från Göteborg. Där har vi många små noterade bolag där det egentligen inte jobbar särskilt många människor. Men det är kapitalintensiv verksamhet. För dem står valet mellan att etablera sig i Sverige eller i Asien, i USA eller någon annanstans i Europa. Det är klart att med fler regler höjs hela tiden tröskeln för etablering i Sverige. Jag tror att det är lite av de små stegens tyranni. Ingen kommer att välja bort Sverige bara för att man måste dubbelrapportera det både i årsredovisningen, vilket man

måste, och i den enskilda rapporten. Men varje liten pålaga skapar till slut den där tuvan som stjälpes lasset.

Visst kan man tala om att Svenskt Näringsliv har ett särintresse och att de vill göra reglerna så enkla som möjligt. Men man kan också säga att om det är någon som borde tjäna på det här är det Sveriges advokatsamfund. Fler regler och fler rapporter innebär fler fakturerade timmar. Jag tycker ändå att det finns en ganska stor tydlighet från remissinstanserna om att det här är en överimplementering.

Min fråga blir: Vad är mervärdet i att ha en dubbelrapportering när man skulle kunna hålla sig inom direktivet genom att bara ta med det i årsredovisningen?

Det här är inte den avgörande frågan. Men vi talar om de små stegens tyranni. Små extra byråkratiska pålagor blir till slut tuvan som stjälpes lasset.

Anf. 18 OLA MÖLLER (S) replik:

Fru talman! Det är tolkningen av vad EU tycker i frågan som avgör. Där gör man uppenbarligen olika tolkningar.

Centerpartiet sa: Låt oss utvärdera detta om ett tag, för att se vad som är rätt tolkning. Har andra länder gjort annorlunda? Om det visar sig vara ett problem får vi se om vi kan ta bort det.

Jag tror att man ska se både den här och en del av de andra rapporterna som en möjlig konkurrens fördel. Tänk om europeiska och svenska bolag kan ha högre svansföring, visa på större transparens och att de är mer hållbara, om de kan gå ut till konsumenter och andra företag och peka svart på vitt på att de är bättre än de amerikanska och kinesiska företagen.

Demokrati, transparens och hållbarhet – de orden är framtiden. Det är där vi vill vara. Om vi kan säga att det är vad vi vill lyckas med och att företagen har rapporterna som visar det kanske frågan till de amerikanska och kinesiska företagen, framför allt de kinesiska, blir: Var är er transparens? Var är er konkurrensvilja när det gäller detta? Sedan får konsumenterna göra medvetna och kloka val och köpa de europeiska produkterna, eftersom man litar på de företagen.

Jag tror inte att alla regler per automatik innebär en nackdel. Regler kan också styra i en önskvärd riktning, som stöder företag. Miljöregler är tydliga sådana.

Klimatfrågan är en tydlig fråga där vi jobbar för att svenska företag ska ligga längst fram. Varför kan vi inte ligga längst fram i fråga om ekonomisk hållbarhet och transparens?

Den här lagstiftningen kommer nu. Om man ser lite positivt på det och i stället försöker använda den på det sättet, i kombination med en god uppföljning från den här kammaren, tror jag att det kan bli bra.

David Josefsson och jag är som sagt helt överens om att vi absolut inte ska ha regler som inte gör någon nytta. Men i detta sammanhang är det för tidigt att säga att det här är något som vi inte ska ha.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 18.)

Konstitutionsutskottets betänkande 2018/19:KU29
Tryck- och yttrandefrihet, massmediefrågor
föredrogs.

Anf. 19 JÖRGEN BERGLUND (M):

Fru talman! Det borde inte vara nödvändigt att säga att den granskande journalistiken är en förutsättning för en levande demokrati. För det är den. Det borde inte heller vara nödvändigt att år 2019 behöva försvara vår tryck- och yttrandefrihet. Men det behövs.

En rad undersökningar visar att många journalister och medieredaktioner utsätts för hot, trakasserier och våld på grund av sitt arbete och sin rapportering. Det fruktansvärda terrorattentatet mot tidningen Charlie Hebdo i Paris 2015 är tack och lov ett undantag i vårt närområde. Samtidigt är det ett bevis på hur långt vi är från att kunna konstatera att tryck- och yttrandefriheten är säkrad. Och även bland EU:s medlemsländer finns det i dag exempel på mycket allvarliga inskränkningar av dessa rättigheter. Varje försök till inskränkning är ett hot mot en fri och levande demokrati och med det mot hela vårt sätt att leva.

Fru talman! I Journalisternas trygghetsundersökning, som Göteborgs universitet genomförde 2017 på uppdrag av regeringen, uppgav 58 procent av Journalistförbundets medlemmar att de någon gång utsatts för trakasserier, hot eller våld i samband med sin yrkesutövning. Problemen är verkliga och förekommer med andra ord i allra högsta grad även i vårt land.

Därför är jag mycket glad att konstitutionsutskottet kunnat enas om ett betänkande som bland annat på dessa områden går på Moderaternas linje.

En del förslag rör det konkreta säkerhetsarbetet, till exempel bättre stöd från polisen till mindre redaktioner och förbättrad säkerhet för journalister när de är på plats i domstolar och bevakar rättegångar. Ett annat förslag är skärpta straff för hot mot journalister och medieredaktioner. Allt detta behövs – och mycket mer.

Fru talman! I betänkandet finns också en reservation från Moderaterna och Kristdemokraterna som rör hybridkrigföring i form av propaganda. Jag vill passa på att yrka bifall till den reservationen, det vill säga reservation 2.

Modern krigföring äger inte rum enbart på slagfältet utan även genom till exempel det vi kallar propagandakrigföring. Försvarsberedningen som precis är klar har avhandlat såväl påverkanskampanjer som informationskrigföring.

Ett exempel är att en inte oväsentlig del av rysk propaganda mot rysktalande i de baltiska staterna utgörs av tv-sändningar. Satellitprogramtjänsten Rossija RTR kan tas emot i de baltiska länderna genom en satellitlänk i Kaknästornet här i Stockholm. Programtjänsten står därmed under svensk jurisdiktion.

Enligt vår yttrandefrihetsgrundlag råder etableringsfrihet för tv-sändningar i tråd. Det finns dock utrymme i nuvarande lagstiftning för att genom vanlig lag meddela bestämmelsen och ingripa mot fortsatt sändning av ett utbud som inriktas på våldsförställningar eller pornografiska bilder. Sådana bestämmelser finns i radio- och tv-lagen. Det finns alltså ut-

rymme för att reglera innehållet i kabel- och satellitsändningar när det gäller till exempel våldsframställningar. Men vi kan i dag inte vidta åtgärder mot propagandasändningar som ett led i hybridkrigföring mot Sverige, Baltikum eller något annat land.

Fru talman! Det finns mycket goda skäl att vara väldigt återhållsam när det gäller att reglera innehållet i tv-sändningar och ge myndigheter möjlighet att ingripa mot sändningar till följd av innehållet i dessa. En fri debatt och fri åsiktsbildning är grundläggande inslag i vår demokrati.

Samtidigt kan det vara klokt, tycker vi moderater, att överväga om det är rimligt att våra liberala regler kan utnyttjas av främmande makt till att bedriva propaganda genom tv-sändningar. Enligt vår mening bör en utredning se över om det i yttrandefrihetsgrundlagen bör skapas en möjlighet att genom vanlig lag införa bestämmelser om ingripande mot fortsatt sändning av ett utbud som utgörs av propaganda som huvudsakligen riktar sig till mediekonsumenter i något annat land inom EU och som utgör ett led i hybridkrigföring.

Anf. 20 MIKAEL STRANDMAN (SD):

Fru talman! Jag står givetvis bakom samtliga av våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservationerna 5 och 11.

Givet att vi lever i informationsåldern skulle detta anförande kunna börja med att handla om hur bra vi har det och hur internet tillsammans med yttrandefriheten gjort att vi lever i den bästa av yttrandefrihetsrättsliga världar. Detta är dock tyvärr inte helt sant.

Europeiska unionen arbetar så sakteliga på att begränsa yttrandefriheten för medlemsstaternas medborgare. Under upphovsrättslagstiftningens täckmantel söker man begränsa individers möjlighet att meddela sig med varandra.

De stora sociala medieplattformarna, som i praktiken har monopolställning på marknaden, naggar gradvis yttrandefriheten i kanterna genom att ibland censurera sina användare och ge efter för vänsteraktivisters skräm om att utesluta, stänga av eller ta bort användare som inte har tillräckligt politiskt korrekta och vackra inlägg.

Självutnämnda poliser i civilsamhället sluter sig samman och letar efter citat och påståenden att anmäla.

Förbudsivrarna är ivrigt påhejade av den långsamt döende tidningsbranschen. Detta är en bransch som lever på teknologi från senmedeltidens dagar och som ibland verkar anlägga en senmedeltida syn på hur man ska handskas med avvikare. Torgets skamstock har dock ersatts med löpse deln. Inkvisitorn har ersatts med ansvarig utgivare.

Denna kritik gäller inte alla tryckalster och alla journalister. Men den tryckta pressen, framför allt den som är rikstäckande, har många år av förlorat förtroende att ta igen. Pressens uppgift är att granska makten, inte att skydda den.

Som sagt är inte alla publicister nu levande motsvarigheter till den spanska inkquisitionen. Det finns många journalister som gör ett bra arbete med både granskning och att bevaka olika samhällsområden. Detta gäller inte minst tidningar som har sin huvudsakliga verksamhet i lands- och glesbygd.

Fru talman! Medier bör i den utsträckning det är möjligt stå fria från statligt stöd och på så vis uppnå en högre grad av oberoende. Som jag nu

anför ser vi att det blir problematiskt när de som ska granska makten är beroende av stöd från staten.

Driftsstödet för tidningar bör därför under en period av fem år fasas ut. Mot bakgrund av att hela Sverige ska leva och att lokalbevakande lokala medier utför ett viktigt arbete bör dock distributionsstödet kvarstå, då distributionen ofta är en av de största kostnaderna för lokala tidningar. Regeringen bör bereda en ändring av driftsstödet i enlighet med vårt förslag och återkomma till riksdagen för godkännande.

Fru talman! Nu över till ett annat område som dras med lite av samma besvär som pressen, nämligen Granskningsnämnden för radio och TV.

Det råder en dissonans mellan vad allmänheten uppfattar som granskningsnämndens uppgift, nämligen att granska exempelvis sakens sanning i program som har sänts, och granskningsnämndens egen tolkning av sitt uppdrag. Granskningsnämnden menar att det inte är dess uppgift att på egen hand kontrollera fakta. Samtidigt använder programföretagen ofta granskningsnämndens arbete som ett argument för att de lever upp till sitt uppdrag om sakens sanning.

Vi anser att det är av vikt att public service-bolagens rapportering är saklig och korrekt och att uppgifterna kontrolleras i de fall som anmäls till granskningsnämnden. Det kan naturligtvis bli fel i exempelvis nyhetsförmedling, men i de fall det råder oklarheter om korrekt information förmedlats måste detta givetvis följas upp. Upprepade misstag som inte korrigeras skadar förtroendet för public service.

Vi föreslår att det när det gäller public service-bolagens nyhets- och faktaförmedling ska finnas ett samhällsorgan som genomgående kontrollerar sakens sanning och att informationen är korrekt i de fall en anmälan gjorts. Detta skulle kunna göras genom att granskningsnämnden – eller ett för detta ändamål särskilt inrättat ämbete – sätter samman ett vetenskapsråd som får till uppgift att kontrollera sakens sanning i anmälda program eller reportage. Utredningen skulle därefter kunna publiceras offentligt och skickas till anmälaren.

I detta anförande instämde Matheus Enholm (SD).

Anf. 21 LINDA YLIVAINIO (C):

Fru talman! Fria och oberoende medier är en av demokratins hörnstenar. Lika lite som vi kan ta summan av demokrati och mänskliga rättigheter för givna kan vi ta dess skilda beståndsdelar för givna. Det fria ordet behöver precis som demokratin i stort ständigt främjas, förankras och försvaras.

Tyvärr ser vi att pressfriheten ifrågasätts och utmanas – i USA och i Europa, i Orbáns Ungern och här hemma i Sverige.

De nordiska länderna må toppa pressfrihetsindex, men Sverige är det land i Norden som utmärker sig negativt med många journalister som utsätts för nättrakasserier.

Tyvärr är rapporterna många om hur journalister och det fria ordet hatas, hotas och trakasseras. Bara de tre senaste åren har det kommit rapporter från Göteborgs universitet, som föregående talare nämnde, från branschorganisationen Utgivarna, från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och från Reportrar utan gränser, som berättar om hur hat,

hot och trakasserier mot journalister och mediebolag fortsätter. Journalister kontaktas hemma och på jobbet, och de utsätts för hat och hot i internetforum.

Detta är naturligtvis helt oacceptabelt. Det demokratiska samhället måste därför slå tillbaka med alla det demokratiska samhällets medel och verktyg.

Fru talman! Det fria ordet är det som skiljer demokratier från diktaturer och auktoritära styren. Tankens frihet, friheten att göra sin röst hörd och rätten att fritt åsiktsbilda är alla intimt förknippade med demokratin. Att ha allsidiga och oberoende medier i hela landet är därför ytterst en demokratifråga.

Utvecklingen mot minskad mediemångfald och utbredningen av vita fläckar med ökad medieskugga, där människor och landsdelar saknar eller har en svag journalistisk bevakning, är en utmaning att ta på allvar. Det nya mediestödet, som syftar till att stärka lokal journalistik och säkra allmänhetens tillgång till oberoende nyhetsförmedling i hela landet, kan därför ha stor betydelse.

Tyvärr medgav inte flerpartiöverenskommelsen förra våren att driftstödet, som också höjdes, även omfattade stöd till så kallade lågfrekventa dagstidningar, det vill säga tidningar som utkommer med ett eller ett par nummer per vecka.

Vi menar därför från Centerpartiets sida att det finns anledning att se över det nya mediestödet och delar av presstödsystemet. För oss är det angeläget att villkoren för stöd till dagstidningar är likvärdiga oavsett utgivningsfrekvens. I dag utgör många lågfrekventa dagstidningar ett värdefullt bidrag till arbetet med att trygga allmänhetens tillgång till en allsidig och kvalitativ nyhetsförmedling, med utrymme för fördjupning, i hela landet. Det är viktigt att dessa har förutsättningar att verka även framgent.

Det är därför mycket tillfredsställande att frågorna om att stärka såväl förutsättningarna för granskande journalistik och en mångfald av medieperspektiv över hela landet som public services oberoende finns med i den överenskommelse som regeringen har slutit med Centerpartiet och Liberalerna i januariavtalet. Jag ser också positivt på den del av överenskommelsen som innebär att mediestödet ska förstärkas.

Fru talman! Jag vill därför yrka bifall till reservation 9 i betänkandet.

Anf. 22 TUVE SKÅNBERG (KD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 4 under punkt 7.

Jag vill också säga att vi vad gäller detta betänkande, KU29 om tryck- och yttrandefrihet och massmediefrågor, i långa stycken är väldigt överens. Till exempel kan jag på varje punkt hålla med om det som min företrädare i talarstolen, Linda Ylivainio från Centern, sa. Jag vill bara understryka betydelsen av samma villkor för lågfrekventa tidningar.

Av de reservationer som Kristdemokraterna undertecknat här vill jag lyfta upp en, som vi har tillsammans med Moderaterna. Den handlar om Granskningsnämnden för radio och tv.

Vi menar att Granskningsnämndens verksamhet alltid måste präglas av offentlighet och tydlighet. Det innebär bland annat att högre krav måste

ställas på att de beslut som Granskningsnämnden fattar alltid ska vara motiverade. Vi menar att det i dag inte sällan brister när det gäller avslagsbesluten.

Det finns starka skäl för att Granskningsnämnden ska få ett tydligare utredningsansvar än vad den har i dag. Detta skulle skapa bättre förutsättningar för beslut som vilar på korrekta fakta och relevanta omständigheter jämfört med ett system som bygger på att den anmälade partens uppgifter sätter ramen för Granskningsnämndens prövning.

Kravet på att ett fällande beslut ska offentliggöras bör förtydligas så att offentliggörandet alltid blir lika tydligt som den klandrande rapporteringen. Därutöver bör Granskningsnämnden enligt vår mening få fler sanktionsmöjligheter.

Mot denna bakgrund bör Granskningsnämndens uppdrag utvecklas i syfte att säkerställa att public service lever upp till kraven på saklighet och opartiskhet. Vi är så beroende av att public service fungerar väl.

Jag vill också nämna någonting om meddelarfriheten vid förundersökningar.

Den grundlagsstadgade meddelarfriheten innebär en rätt för var och en att straffritt få lämna normalt sekretessbelagda uppgifter för publicering i medierna. I samband med ett antal uppmärksammade brottmål genom åren har det förekommit att läckor från förundersökningarna blivit uppenbara. Samma sak har skett vid polisingripanden.

Enligt Kristdemokraternas mening är det inte rimligt att enskilda poliser för sin egen vinning ska kunna lämna ut uppgifter som kan skada en pågående förundersökning och på det sättet försvåra polisens arbete. Ytterst går detta ut över rättssäkerheten i vårt land. Rättssäkerheten hotas av detta missbruk av meddelarfriheten.

Vi menar att regeringen bör göra en översyn av meddelarskyddet vid förundersökningar och polisingripanden just för att säkerställa att polisen inte för egen vinning läcker vid förundersökningar och vid polisingripanden.

Anf. 23 IDA KARKIAINEN (S):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på motionerna. Jag yrkar avslag på motionerna med hänvisning till att regeringen i mångt och mycket redan ser över många av de motioner som är väckta och vidtar åtgärder kring dessa.

Fru talman! Ordet är fritt, och det kan vi tacka vår mer än 250 år gamla tryck- och yttrandefrihetsförordning för. Den tillkom år 1766 och innebär att varje medborgare har rätt att i tryckt skrift yttra sina tankar och åsikter, offentliggöra allmänna handlingar samt meddela uppgifter och underrättelser i vad ämne som helst.

Du har alltså rätt att traska in i vartenda kommunhus och begära ut allmänna handlingar. Du får också meddela uppgifter till medier om exempelvis missförhållanden i arbetslivet på en arbetsplats. Du har rätt att trycka, tycka och säga vad du vill.

Men tryckfrihetsförordningen skyddar oss också mot förtal och kränkningar. Du kan bli skyldig till brott enligt tryckfrihetsförordningen eller enligt brottsbalken om du till exempel skriver rasistiska inlägg, publicerar uppgifter som kan skada rikets säkerhet eller publicerar bilder med inslag

av sexuellt våld. Just detta är viktigt: Min rätt att skriva vad jag vill innebär inte att jag kan inskränka andra rättigheter.

Fru talman! Aldrig förr har vi kunnat uttrycka vad hjärtat är fullt av och få offentlig spridning så snabbt som vi kan göra det i dag, mycket tack vare den tekniska utvecklingen och sociala medier. Det är en fantastisk utveckling på många sätt, men det är inte bara en fantastisk utveckling. Den innehåller även baksidor. Hat, hot, lögn, konspirationsteorier och propaganda sprider sig snabbt i informationsflödena. Det finns en insikt om att manipulerade budskap påverkar vårt samhälle i dag, i just detta nu, kanske mer än någonsin förut.

Lägg därutöver till att mängden manipulerade budskap väntas öka drastiskt. Det är knappast de glada budskapen som manipuleras, utan det är propaganda med avsikt att skapa rädsla för att rädslan i sin tur ska få dig att välja en viss typ av politik. Detta görs rent av i försvarspolitiska och taktiska syften, vilket bland annat Försvarsberedningen har pekat på i sina senaste rapporter. Det kallas även hybridkrigföring.

Detta skadar inte bara demokratin; det skadar rikets säkerhet. Ett splitttrat samhälle är lättare att angripa.

Fru talman! Det påverkar framför allt demokratin när hatet riktar sig mot journalister, domare, politiker, konstnärer, blåljuspersonal och alla andra yrkesgrupper som ska jobba med att försvara och värna demokratin.

Några motioner i betänkandet pekar på just detta och fokuserar på att vi måste stärka skyddet för journalister och medieredaktioner. Enligt studier vid Göteborgs universitet har ungefär sex av tio journalister någon gång utsatts för hot, trakasserier och våld i sin yrkesroll, med konsekvensen att graden av självcensur ökar och att journalister slutar skriva om ämnen som är känsliga.

Detta hotar yttrandefriheten och den fria åsiktsbildningen. Det är ingenting som regeringen tar lätt på – tvärtom – vilket tar sig uttryck i bland annat regeringens handlingsplan *Till det fria ordets försvar*, som stärker arbetet med att förebygga och hantera hot och hat mot journalister, förtroendevalda och konstnärer.

Handlingsplanen innefattar ett antal uppdrag, bland annat att stärka Brottsförebyggande rådets ansvar för stöd och samordning. Göteborgs universitet har också fått i uppdrag av regeringen att vidareutveckla kartläggningen av hot och hat mot journalister, och Linnéuniversitetet har fått ett uppdrag kring kompetensutveckling för journalister i att möta hot och hat. Vidare har, som tidigare nämnts i talarstolen, samtliga polisregioner 2018 fått riktade medel för att arbeta med förtroendeskapande åtgärder riktade mot mediehusen.

Många initiativ är igång, men det är inte säkert att det räcker, utan vi måste noga följa utvecklingen och eventuellt ta ytterligare initiativ vad det lider.

Fru talman! I dag finns för många vita fläckar i flertalet av alla Sveriges kommuner när det gäller mediebevakning. Det är också en risk som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap i sina rapporter pekar ut som ett hot mot samhället. Journalistiken måste finnas där för alla människor i hela Sverige för att förmedla nyheter, bevaka lokalsamhället, granska makten och göra djuplodande analyser. Om inte journalister och ansvariga utgivare fyller dessa vita fläckar kommer alternativa medier att göra det. Men vi behöver fler journalister – inte färre.

Fru talman! Vi här inne i kammaren är några av tusentals folkvalda politiker i Sverige, och jag är en av 349 riksdagsledamöter i Sveriges riksdag. ”All offentlig makt i Sverige utgår från folket” och ”riksdagen är folkets främsta företrädare”, står det i regeringsformens inledande paragrafer. Att få göra det som vi brinner för, att genom politik försöka förbättra och utveckla samhället, är en ynnest. Men det är också tufft.

Enligt Brottsförebyggande rådet utsätts en av fem politiker för brott eller liknande incidenter på grund av sitt förtroendeuppdrag. Det vanligaste är hot eller påhopp i sociala medier. Som en följd av detta har var tionde politiker valt att undvika att engagera sig eller uttala sig i en specifik fråga.

Många av våra partipolitiskt engagerade kollegor, oavsett parti, har delat med sig av fruktansvärda hot, trakasserier och andra personangrepp. Vi ser det nästan dagligen på sociala medier.

Som offentlig person måste jag vara beredd på att människor reagerar och blir arga; det ingår i förtroendeuppdraget. Men att utsättas för olagliga handlingar, som hot och trakasserier, ingår definitivt inte. Jag tror att de flesta partier kan vittna om hur svårt det är att få folk att ställa upp på olika förtroendeuppdrag. Det är ett växande problem, då grunden i vårt demokratiska system är folkvalda människor som är beredda att ta ansvar och axla olika uppdrag.

Fru talman! Mina egna erfarenheter av detta innehåller både våldtäkts-hot och härskartekniker och att bli kallad för diverse epitet. Jag kommenterade en gång de skrämmande kommentarerna på en Facebooksida med högerextrem prägel, varpå en man i 70-årsåldern skrev följande till mig:

”Jag är tacksam att jag inte har barnbarn som är flickor. Det borde nog du också vara om du har eller får några. Men det är kanske så du vill ha det. Kanske vårt land ska vara styrt av barnungar utan livserfarenhet. Och på facebooksidan finns folk som har varit med mycket längre än du. Och har mycket mer livserfarenhet än du har. Och fortsätter det så lär du aldrig komma upp i den ålder så att du får uppleva det. Det lär nog sharialagarna se till. Du får gärna bli mörkrädd, det behöver sådana som dig bli innan ni förstår någonting.”

Fru talman! Med detta vill jag säga att det finns många som utnyttjar yttrandefriheten och på sikt urholkar den.

Fru talman! Tryck- och yttrandefriheten är långt ifrån självklar i många länder, och vi ser en skrämmande utveckling där friheterna begränsas. Det sker i vår närhet. Journalister mördas, tidningar tvingas lägga ned, författare hotas, medborgare tystas och staten styr innehållet i tv-sändningar och public service samt censurerar det.

Som politiker måste vi stå upp för det fria ordet och fria medier, men det är långt ifrån självklart för en del. Det gör mig oerhört beklämd hur Sverigedemokraterna i denna talarstol gör ned en hel yrkeskår i form av journalister och vill slakta mediestödet. Jag menar att vi måste värna alla våra medier, författarkonsten, journalisternas professionella yrkesroll, ett oberoende public service och en mångfald av tidningar och tidskrifter. Och vi politiker ska hålla oss så långt borta från innehållet som möjligt. Om politiker börjar föreslå att staten ska styra medieinnehållet borde alla tryckfrihetens alarmklockor ringa.

Vi ska däremot hylla tryckfriheten. Vi ska skriva, vi ska läsa, vi ska trycka, vi ska tänka och vi ska aldrig någonsin ta våra friheter för givna.
(Applåder)

Anf. 24 MIA SYDOW MÖLLEBY (V):

Fru talman! Jag glömde att trycka på instämmandeknappen nyss, men jag kan säga här att jag helt och hållet delar alla synpunkter som Ida Karkiainen framförde här i talarstolen. Tack för anförandet!

Fru talman! Vi talar alltså om de motioner som skrevs i höstas under den allmänna motionstiden och som berör tryck- och yttrandefriheten samt massmediefrågor. Som så ofta avslås alla motionsförslag av utskottet, och jag delar helt utskottets bedömning att alla motioner ska avslås. Men det betyder inte att förslagen i motionerna är dåliga eller oviktiga.

Som vi har hört handlar flera motioner om att skyddet för journalister och medieredaktioner behöver förstärkas. Det tycker jag också, och det tycker nog alla partier här. Men det pågår också en hel del arbete just för att stärka det skyddet. Att då skicka nya uppdrag till regeringen riskerar snarare att göra arbetet rörigt och mindre effektivt. Det är faktiskt bättre att regeringen får jobba på med de handlingsplaner, utredningar och insatser som pågår.

Att arbetet med att stoppa hot, våld och angrepp mot journalister och medieredaktioner fortsätter är väldigt viktigt om vi ska kunna ha ett öppet och fritt demokratiskt samtal.

Tonen i den allmänna politiska debatten, också här i riksdagen, skruvas upp alltmer, tycker jag. Förvrängningar av sanningar legitimerar de hat- och hotdrev som lätt sätts igång på nätet.

Politiskt förtroendevalda, framför allt kvinnor, hbtq-personer och personer med annan etnisk bakgrund än svensk, är särskilt utsatta för stormar på nätet med hot och hat. Osanningar, förvrängningar och misstänklighööranden av andra politiskt förtroendevalda i ett högt tonläge ökar helt enkelt hoten och hatstormarna. Det är ett stort hot mot den faktiska yttrandefriheten. Precis som Ida sa tidigare riskerar människor att bli tysta.

Jag hör ibland saker här i kammaren som får mig att reagera. I den tidigare debatten här var det en ledamot som jämförde ett förslag från regeringen med kinesisk vattentortyr. Det tycker jag är att dra det väl långt. Att ha den tonen är ett problem.

Vad ska de fria medierna använda det fria ordet till när den politiska debatten har tystats och likriktats, när den som tycker att det är rimligt att diskutera det stora problemet med mäns våld mot kvinnor, när den som vill lyfta fram problemet med diskriminering av hbtq-personer eller när den som försvarar flyktingars rättigheter utsätts för hat och hot, som dessutom ofta underblåses av partier här i kammaren?

När politiskt förtroendevalda tystnar på grund av hot och hat är det givetvis ett allvarligt hot mot demokratin. Det är absolut avgörande och riktigt att stärka skyddet för journalister och medieredaktioner, och det är bra att det pågår ett ordentligt arbete med det.

Men vi alla, också här i kammaren, har ett stort ansvar för tonen i den politiska debatten, och det ansvaret måste vi ta gemensamt.

(Applåder)

Anf. 25 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Jag tackar för en bra debatt hittills. Det är härligt att vi har en öppen och bra debatt med många åsikter när vi debatterar just detta ämne.

Fru talman! Den liberala rörelsen föddes i kampen för rätten att fritt få säga sin mening och kritisera dem som styrde. Modiga liberaler har i hundratalens år tagit strid för den yttrandefrihet som vi alldeles för ofta tar för självklar i Sverige i dag och som också ligger till grund för pressfriheten. Men yttrandefriheten måste hela tiden försvaras. I många länder går utvecklingen just nu åt helt fel håll, och det finns sådana tendenser även i Sverige.

Det kan vara obekvämt att försvara yttrandefrihet och pressfrihet. Det kan vara jobbigt att stå upp för att var och en ska få säga, tycka, tänka och skriva vad hen vill även när det är sådant som man själv kanske inte tycker om eller folk i allmänhet inte tycker om. Men yttrandefrihet, pressfrihet och tryckfrihet måste vara oinskränkbar. Man måste få säga vad man vill i en demokrati; så enkelt är det.

I Ungern och Polen har de styrande regeringarna på olika sätt försökt minska mediernas oberoende. Men alla EU-länder måste följa demokratiska principer. Därför vill vi att EU-kommissionen regelbundet granskar hur de grundläggande demokratiska rättigheterna följs i medlemsländerna. Systematiska kränkningar ska leda till indragna EU-stöd, och i särskilt allvarliga fall ska man bli fråntagen sin rösträtt i EU:s ministerråd.

Fru talman! Också i Sverige finns det de som vill inskränka yttrandefriheten och pressfriheten, ja, vårt sätt att leva och vår demokrati. Det handlar om personer som uttrycker hat och hot mot våra folkvalda eller mot journalister och som försöker hindra det fria ordet. Det handlar om politiker som försöker inskränka yttrandefriheten genom att vilja förbjuda reklam, böneutrop eller pornografi. Men då kommer vi tillbaka till kärnan i yttrandefriheten: Man ska få säga, uttrycka och publicera vad man vill.

Fru talman! Det är detta som är så svårt att försvara ibland. Därför är det viktigt att vi liberaler och andra som tror på demokratin och dess grundläggande rättigheter står upp för det i vått och torrt, även när det är lite obekvämt.

Sverige har ett mycket starkt grundlagsskydd för tryck- och yttrandefriheten, men det behöver uppdateras för att fungera i den digitala miljön. I dag kan den som är ansvarig utgivare för en tidning bli åtalad för vad som står i tidningens artikelarkiv på nätet även om texten är flera årtionden gammal. Vi vill att samma principer ska gälla på webben som när tidningen trycks på papper, det vill säga man ska inte kunna väcka åtal långt i efterhand.

Fru talman! Vi liberaler brukar säga att gränsen för friheten går där man kränker någon annans frihet, inte där man kränker någons känslor, trosuppfattning eller politiska uppfattning. Människor och grupper har alltid ropat på förbud och censur mot saker de ogillar. Ofta säger de att det är för människors eget bästa och för samhällets bästa. Men i en demokrati är yttrandefrihet lika viktig som luften vi andas. I en demokrati använder vi inte förbud för att se till att folk säger, uttrycker eller publicerar sådant vi själva tycker om. I en demokrati använder vi debatt. I en demokrati tar vi själva till ordet eller pennan och argumenterar emot. Vi använder inte lagstiftarens makt för att förbjuda.

Prot. 2018/19:93

15 maj

*Tryck- och
yttrandefrihet,
massmediefrågor*

Fru talman! Fria och oberoende medier som granskar den politiska makten är avgörande i varje demokrati. Den svenska tryck- och yttrandefrihetslagstiftningen ska upprätthållas mot europeiska rättstraditioner med mindre heltäckande konstitutionellt skydd för det fria ordet. Demokratien måste försvaras, och den måste få försvara sig själv.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 26 JONAS ERIKSSON (MP):

Fru talman! Demokrati bygger på rätt till fri åsiktsbildning, rätt att uttrycka sig, föreningsfrihet och rätt till insyn, inflytande och eget deltagande i politiska processer. Våra grundlagar är fundamenten och murverken som vår demokrati vilar på och värnas av.

Flera av mina kollegor i konstitutionsutskottet har redogjort för hur vi ser på ett antal motioner som rör den grundlagsskyddade tryck- och yttrandefriheten och massmedierna.

Demokratien utsätts ständigt för utmaningar och hot, allvarliga hot. Detta pekade Ida Karkiainen och Mia Sydow Mölleby tydligt på i sina anföranden. Vi behöver därför följa utvecklingen noga och vidta motåtgärder när grundläggande demokratiska rättigheter hotas. Vi måste stå upp för och försvara de grundläggande rättigheterna.

Tidigare talare har redan redogjort för flera av de åtgärder regeringen vidtagit. Jag behöver därför inte uppta kammarens tid med att upprepa dem utan konstaterar bara att jag delar utskottets syn att regeringen i sitt arbete möter de utmaningar flera motionärer lyfter fram. Jag yrkar därför bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 18.)

Offentlig förvaltning

§ 7 Offentlig förvaltning

Konstitutionsutskottets betänkande 2018/19:KU28

Offentlig förvaltning
föredrogs.

Anf. 27 KARIN ENSTRÖM (M):

Fru talman! Vi ska nu behandla motionsbetänkande KU28 *Offentlig förvaltning*. I betänkandet behandlas ungefär 50 motioner om just offentlig förvaltning. Jag tänkte inte gå in på var och en av dessa utan ska i mitt anförande i stället fokusera på det tillkännagivande utskottet föreslår att riksdagen ska göra till regeringen.

Sverige har prövats av flera kriser i modern tid, bland annat tsunamikatastrofen, den stora branden i Västmanland 2014, it-skandalen i Transportstyrelsen och givetvis de många skogsbränderna under förra sommarens torka. Även om dessa kriser är mycket olika förenas de i att de har blottlagt brister i statens, kommunernas och myndigheternas förmåga att förebygga och hantera kriser.

När en kris inträffar är samordning och kommunikation mellan olika aktörer av central betydelse. Tid får inte spillas på grund av byråkratiska stuprör eller otydliga hierarkier.

Fru talman! När den rödgröna regeringen tillträdde 2014 flyttades svaret för samordningen av regeringens krishantering från Statsrådsberedningen till Justitiedepartementet. Därmed förlorade funktionen sin nödvändiga centrala placering, och statsministern ställde sig vid sidlinjen.

Moderaterna har i flera motioner framhållit att regeringens krisledningsorganisation borde ligga i Statsrådsberedningen, som leds av statsministern, detta för att Regeringskansliets krisledning ska få en tydligare ställning högre upp i hierarkin jämfört med situationen i dag, då krisledningen ligger under ett fackdepartement. Som påpekades i tsunamikommissionen är just närheten till statsministern av stor vikt för att ge krisledning auktoritet i relation till fackdepartementen.

Det är därför med glädje jag konstaterar att konstitutionsutskottet nu föreslår att riksdagen till regeringen ska tillkännage att man vill genomföra en översyn av den centrala krisledningsorganisationen med inriktningen att inrätta ett nationellt säkerhetsråd för krisledning vid Statsrådsberedningen.

Fru talman! Det är, som vi väl vet, statsministern och regeringen som i detalj avgör hur regeringsarbetet ska organiseras, men ett välvilligt medskick skulle vara att låta det nya nationella säkerhetsrådet bli regeringens centrala krisledningsorganisation och en knutpunkt i frågor som rör rikets säkerhet i bred bemärkelse och att se till att strategiska frågor som inte har en naturlig hemvist i ett enskilt fackdepartement identifieras och hanteras.

Fru talman! Jag vill nämna vår moderata reservation angående tillämpning av lag. Vi moderater har i en kommittémotion föreslagit att länsstyrelserna ska få i uppdrag att säkerställa en enhetlig rättstillämpning i hela landet genom rättsliga styrdokument och fortsatt koncentration av uppgifter.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 10 under punkt 11 och till utskottets förslag i övrigt.

Anf. 28 PER-ARNE HÅKANSSON (S):

Fru talman! Grunden till ett starkt och i längden hållbart samhälle är en väl fungerande offentlig förvaltning. Den ska bygga på stabilitet, tillit och en folkligt förankrad ordning där roller och ansvar ska vara tydligt utformade och transparenta. Det kan låta grått och torrt att lyfta fram vår byråkrati, men den är av stor vikt för var och en. Den kan, om man så vill, beskrivas som själva smörjmedlet i ett väl fungerande samhälle.

I det betänkande vi i dag har att ta ställning till, KU28, behandlas, som ordförande Enström beskrev, 50 motionsyrkanden om offentlig förvaltning, som lämnades in under den allmänna motionstiden. De handlar om myndigheternas ledningsformer, krisledning, handläggningstider och tjänstemannarollen men också om barnperspektiv och internationell utblick.

I förslaget från utskottet finns ett tillkännagivande om att ett nationellt säkerhetsråd ska inrättas av regeringen vid Statsrådsberedningen. Det bygger på en motion som lämnats in. Jag vill därför, fru talman, yrka bifall till

reservation 3 under punkt 4, där just frågan om att inrätta nämnda säkerhetsråd tas upp. I övrigt står jag bakom betänkandets förslag att avslå övriga motioner.

När det gäller frågan om ett nationellt säkerhetsråd för krisledning innebär betänkandet att en översyn ska ske av den centrala krisledningsorganisationen med inriktning på att inrätta ett nationellt säkerhetsråd för krisledning vid Statsrådsberedningen. Detta är en fråga som utskottet vid flera tidigare tillfällen behandlat, och motioner har väckts. Så sent som vid budgetbehandlingen hösten 2017 framhöll utskottet, liksom tidigare, att riksdagen inte har till uppgift att fatta beslut i frågor som rör Regeringskansliets organisation, och därför har liknande motioner avstyrkts tidigare.

Det är Justitiedepartementet som ansvarar för samordning av samhällets krisberedskap, inklusive civilt försvar, i den mån sådana ärenden inte rör försvarets militära förmåga eller informationssäkerhet och i den mån sådana ärenden inte hör till något annat departement. Här finns kunskap, kompetens och erfarenhet, och det finns också en särskild chefstjänsteman för krishantering och ett kansli för ändamålet.

I Statsrådsberedningen finns ett säkerhetspolitiskt råd för utbyte av information om säkerhetspolitiska frågor, och detta råd leds av statsministern.

På regeringens webbplats framgår att krishanteringsråd inrättades i december 2008 och att detta råd leds av inrikesministerns statssekreterare. I rådet ingår också rikspolischefen, Säpochefen, Strålsäkerhetsmyndigheten, Post- och telestyrelsen med flera aktörer.

Fru talman! I ett internationellt perspektiv finns det all anledning att betona att Sveriges offentliga funktioner står sig gott i jämförelse. När vi nu behandlar detta ärende kan det vara på sin plats att lyfta fram rollen som statstjänsteman – den som arbetar för det allmännas bästa – men också betona vikten av samarbete och samverkan mellan stat, region och kommuner.

Regeringen har, kanske framför allt genom civilminister Shekarabi, tagit goda initiativ för att skapa möjligheter för att offentliga förvaltningar ska vara utvecklings- och framtidsinriktade. Utbildning och kompetensutveckling prioriteras. Beslut och ansvar ska ligga på lämplig nivå, gärna så nära verksamhet och medborgare som möjligt.

För att förbättra och ytterligare utveckla det offentliga beslutade regeringen 2016 att tillsätta en tillitsdelegation med uppdrag att analysera och föreslå hur styrningen av välfärdstjänster i den offentliga sektorn, kommuner och landsting, inom ramen för de befintliga regelverken, kan utvecklas för att i större omfattning ta till vara medarbetarnas kompetens och erfarenhet.

I budgetpropositionen för 2019 framhåller regeringen att genomförandet pågår och att Statskontoret på uppdrag av regeringen har kartlagt projekt som bidrar till att utveckla den tillitsbaserade styrningen. Rapporten visar att ca 150 statliga myndigheter arbetar med egeninitierade projekt som rör tillitsbaserad styrning. Det handlar om att bättra ta till vara medarbetarens kompetens och samtidigt uppnå hög effektivitet.

Fru talman! En motion tar upp frågan om tolkning vid myndighetskontakter. Här kan anföras att regeringen i oktober 2017 tillkallade en särskild utredare för att göra en översyn av samhällets behov av och tillgång till tolkar. I december överlämnade utredaren sitt betänkande med titeln *Att*

förstå och bli förstådd – ett reformerat regelverk för tolkar i talade språk.
Där föreslås att den offentliga sektorn ska planera långsiktigt, samverka, koordinera och försöka använda de tolkresurser som finns mer flexibelt och effektivt.

Fru talman! Samverkan är ett återkommande begrepp, och jag tror att många oavsett partifärg kan tycka att det är rimligt och bra att man försöker åstadkomma detta när möjligheter finns. Ett exempel på sådan samverkan när det gäller myndigheter på utländsk mark är det nordiska samarbete som sker kring lokalisering av ambassader. Detta har tagits upp i motioner i detta ärende, och jag kan nämna att det på ca 25 orter i olika delar av världen finns någon form av nordisk samlokalisering, i vissa fall också med administrativ samverkan. Som exempel kan nämnas Yangon i Burma och Dhaka i Bangladesh.

På utrikesförvaltningens område kan nämnas att motioner har väckts om att flytta Sveriges ambassad i Israel från Tel Aviv till Jerusalem. I dessa fall finns beslutskompetensen hos regeringen. Utrikesutskottet, som fått yttra sig i ärendet, hänvisar till det faktum att EU är tydligt i sin syn och att regeringen kommer att hantera frågan och ge sin syn på Jerusalem som en separat enhet och som framtida huvudstad för två stater.

En annan motion tar upp frågan om en EU-portal på Regeringskansliet. Vi kan konstatera att ett löpande arbete pågår för att förbättra EU-relaterad information. Med tanke på barnperspektivet, som jag tog upp i början, kan jag nämna att beslut och åtgärder som rör barn ska följas upp och utvärderas utifrån barnrättsperspektivet.

Till detta kan anföras att regeringen i mars 2018 beslutade att ge en särskild utredare i uppdrag att kartlägga hur svensk lagstiftning och praxis överensstämmer med barnkonventionen. Konventionen kommer som bekant att gälla som svensk lag från och med 2020. Ett omfattande nationellt arbete med fokus på kommunernas och regionernas roll har pågått, och utgångspunkten är självklar: Beslutsfattare och relevanta yrkesgrupper ska ha den kunskap som krävs kring barnets rättigheter och använda sig av denna i verksamheter som rör barn.

Detta var ett litet axplock av de motioner som har väckts. Jag vidhåller mitt yrkande.

(Applåder)

Anf. 29 FREDRIK LINDAHL (SD):

Fru talman! Regeringen styr riket, och riksdagen stiftar lag. Den offentliga förvaltningen i sin tur har till uppgift att tillämpa den av riksdagen stiftade lagen.

Eftersom medborgarnas möte med lagen ofta kommer via kontakt med myndigheterna är det grundläggande att ämbetsverken är befriade från alla former av ovidkommande hänsyn. Varken riksdagen eller regeringen får lägga sig i vad myndigheterna beslutar, och deras självständighet är stadgad i grundlag.

I grundlagen framkommer även att domstolar och förvaltningsmyndigheter ska beakta allas likhet inför lagen och iaktta saklighet och opartiskhet. Tyvärr fungerar det inte riktigt så i dag. Självklart sköter den absoluta merparten av alla ämbetsmän sina sysslor med den integritet och professionalitet som deras yrke kräver. Men det finns också de som drivs av egen agenda eller av plikt till familj eller klan. Exempel på detta kan man läsa

om i en rapport från Örebro universitet som ger vid handen att 11 procent av alla kommunala tjänstemän är aktivister.

Ett annat närliggande exempel är den ökända listan med namnunderskrifter med underliga krav på värdegrund som för en tid sedan florerade i regeringens egna lokaler på UD.

I betänkande 2017/18:KU37 antog konstitutionsutskottet som sitt ställningstagande att en översyn av lagstiftningen om tjänstefel bör göras med inriktningen att det straffbara området ska utvidgas. Förslaget debatterades och beslutades i kammaren den 18 april 2018, det vill säga för över ett år sedan.

Eftersom regeringen inte har aviserat några utredningsdirektiv har dessa viktiga frågor blivit hängande. Riksdagen borde därför, nu när tid fortfarande finns, lämna ytterligare ett tillkännagivande om att det en gång för alla borde slås fast vad som ska gälla när myndighetsföreträdare uttrycker sig eller agerar i tydlig politisk riktning och att detta särskilt beaktas vid den kommande utredningen. Myndigheterna och ämbetsverken får aldrig politiseras. Jag yrkar därför bifall till reservation 11.

Fru talman! För några veckor sedan debatterade min kollega i utskottet frågan om regionala servicecenter, det vill säga den fråga som på ytan handlade om att förlägga statlig service närmare medborgarna men som i själva verket handlade om hur regeringen bäst kan underlätta för personer som inte kan, eller vill, tala svenska i sin kontakt med myndigheter.

Sverigedemokraterna konstaterade då att en grundläggande förutsättning för att kunna ta del av det allmännas offentliga service är att man talar språket och förstår de sociala koder eller föreskrifter som reglerar det allmännas relation till enskilda medborgare.

Varje år betalas det ut stora belopp för språktolkar i Sverige. Enligt vår mening bör ambitionen i stället vara att kostnaden för språktolkar på sikt i större omfattning ska finansieras av egenavgifter. Dessutom bör en gräns sättas för hur länge man har rätt till skattefinansierad språktolkning. En rimlig gräns är fem år.

Fram till dess bör emellertid regioner och kommuner stimuleras att använda videotolkning. Med hjälp av välfärdsteknologi kan administrationen minska och insatserna bli effektivare. Stora besparingar skulle också kunna göras genom samordningsinsatser med Sveriges Kommuner och Lands-ting. Jag yrkar därför bifall även till reservation 2.

Fru talman! När regeringen tillträdde efter valet 2014 flyttade man ansvaret för själva samordningen av regeringens krishantering från Statsrådsberedningen till Justitiedepartementet. En majoritet i utskottet vill nu anmoda regeringen att göra en översyn av den centrala krisledningsorganisationen och skapa ett nationellt säkerhetsråd för krisledning vid Statsrådsberedningen. Det är en god sak att ge krisledningen auktoritet i relation till fackdepartementet genom att underställa den statsministerns ledning.

På detta sätt utgör statsministern och det nationella säkerhetsrådet en naturlig knutpunkt i krisledningsorganisationen. Det torde underlätta för- mågan att fatta snabba och viktiga beslut såväl som att öka möjligheten för riksdagen att genom exempelvis konstitutionsutskottet följa upp och vid behov utvärdera regeringens insatser vid kristillstånd.

Utöver reservationerna 2 och 11 står vi i Sverigedemokraterna givetvis bakom samtliga våra reservationer. Men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservationerna 2 och 11.

Prot. 2018/19:93
15 maj

Offentlig förvaltning

Anf. 30 LINDA YLIVAINIO (C):

Fru talman! De motioner som behandlas i detta betänkande spänner över en rad viktiga frågeställningar. Ytterst handlar frågorna om allmänhetens förtroende för den offentliga förvaltningen och god förvaltningskultur och om hur förtroendet för verksamhet i medborgarnas tjänst skapas och upprätthålls.

Förutom att den offentliga förvaltningen vilar på ett antal grundläggande rättsprinciper är arbetet med den statliga värdegrunden viktigt. Värdegrunden består av sex principer som gör det tydligt vad det innebär att arbeta i staten. De sex grundläggande principerna är demokrati, legalitet – att all offentlig makt utövas under lagar – objektivitet, fri åsiktsbildning, respekt samt effektivitet och service. Det finns också många regelverk för den statsanställda att behärska och tillämpa, till exempel bestämmelserna om offentlighet och sekretess.

Centerpartiet har motionerat om att regeringens krisledningsorganisation bör vara placerad i Statsrådsberedningen, som leds av statsministern. I de flesta kriser har Regeringskansliet inte någon central roll. I stället hanteras den operativa krishantering av berörda myndigheter. Det är en ordning som inte bör ändras. Det är viktigt att de myndigheter, kommuner och andra aktörer som har att hantera en kris vågar agera utan att vänta på någon form av klartecken eller styrning från regeringen eller Regeringskansliet.

Det är dock centralt att krisberedskapen inom Regeringskansliet är uppbyggd på ett sådant sätt att myndigheter till exempel känner trygghet i att de får budgetmedel för extraordinära händelser, vilket kan kräva regeringsbeslut. Dessutom måste ibland Regeringskansliet säkerställa att berörda myndigheter agerar i samband med en kris, inte minst i de fall då en kris berör flera olika myndigheters verksamhetsområden.

Centerpartiet vill att regeringens krisledningsorganisation ligger i Statsrådsberedningen, som leds av Sveriges statsminister. På så sätt får Regeringskansliets krisledning en tydligare ställning högre upp i hierarkin jämfört med situationen i dag då krisledningen ligger under ett fackdepartement.

Som påpekades i Tsunamikommissionen, vilket också har framförts här i dag, är just närheten till statsministern av stor vikt för att ge krisledningen auktoritet i relation till fackdepartementen. Det nya nationella säkerhetsrådet kommer att vara regeringens centrala krisledningsorganisation och vara knutpunkt i frågor som rör rikets säkerhet i bred bemärkelse och se till att strategiska frågor identifieras och hanteras.

När den nuvarande regeringen tillträdde 2014 flyttades ansvaret för samordningen av regeringens krishantering från Statsrådsberedningen till Justitiedepartementet. Därmed förlorade funktionen sin nödvändiga centrala placering, och statsministern ställde sig därmed vid sidlinjen. Hösten 2014 inrättades också ett nytt särskilt säkerhetsråd med flera för den inre och yttre säkerheten relevanta statsråd. Vilken roll detta råd egentligen har spelat är inte känt.

Fru talman! Det är därför min förhoppning att konstitutionsutskottets förslag till tillkännagivande, i fråga om att göra en översyn av den centrala krisledningsorganisationen med målet att inrätta ett nationellt säkerhetsråd för krisledning vid Statsrådsberedningen, vinner kammarens gillande.

Jag står också bakom Centerpartiets reservation i betänkandet om att fler myndigheter ska ledas av styrelser. Vi tror att det precis som i det privata näringslivet vore ett bra sätt att tillföra en myndighet kompetens med olika bakgrunder och erfarenheter i ledningen. Det skulle också bidra till att frågor som gäller verksamhetsutveckling belyses i ett bredare perspektiv. Jag yrkar därför bifall till reservation 1.

Anf. 31 TUVE SKÅNBERG (KD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 5 under punkt 5.

I detta betänkande, *Offentlig förvaltning*, har Kristdemokraterna ställt sig bakom två yttranden som vi egentligen inte har med att göra, för att säga det rakt upp och ned. Utskottet har om och om igen deklarerat att hur Regeringskansliet är organiserat eller organiserar sina myndigheter inte faller under riksdagens legislatur, utan det hanterar regeringen suveränt. Det hindrar inte att vi i utskottet och vi i riksdagen kan ha åsikter om och också uttala hur regeringen ska hantera detta. Vi måste dock respektera att det i sista hand är regeringen som organiserar sig och sitt arbete.

Därför instämmer jag förstås i vad utskottets majoritet uttrycker i frågan om ledningen av Sveriges krishantering och hur denna måste organiseras. Vår ordförande Karin Enström har redogjort ordentligt för vår ståndpunkt, det vill säga att utskottets majoritet anser att regeringen bör göra en översyn av den centrala krisledningsorganisationen, med inriktningen att skapa ett nationellt säkerhetsråd för krisledning vid Statsrådsberedningen.

Det andra jag vill lyfta upp berör den motion jag yrkade bifall till och som Kristdemokraterna och Liberalerna står bakom. Det handlar om ambassader, vilket också är något som regeringen äger men som riksdagen ändå kan ha åsikter om. Här har utrikesutskottet haft uppe frågan om Jerusalem och Tel Aviv, det vill säga vilken stad som Sveriges ambassad i Israel ska ligga i. Jag vill läsa upp det ställningstagande som Liberalerna och Kristdemokraterna har gjort i utrikesutskottet och som jag ställer mig bakom även här:

Jerusalem är de facto Israels huvudstad. Det israeliska parlamentet, regeringskansliet, statschefens residens, centrala myndigheter samt högsta domstolen är sedan länge lokaliserade till Jerusalem, vilket befäster stadens status som huvudstad. I ett historiskt perspektiv har Jerusalem aldrig varit huvudstad i något annat land än Israel och aldrig för något annat folk än det judiska. Den judiska kopplingen till Jerusalem går 3 000 år tillbaka i tiden.

Mot denna bakgrund är det vår uppfattning att den svenska ambassaden vid lämplig tidpunkt bör flyttas från Tel Aviv till Jerusalem. Ett sådant beslut skulle ge en tydlig signal till parterna i en eventuell kommande fredsprocess att Sverige menar allvar när vi argumenterar för en rättvis fred för alla. Sverige bör samtidigt verka för ett gemensamt nordiskt ambassadområde i Jerusalem. Sådan samverkan kan visa på de fördelar som finns när grannar lever i endräkt och arbetar tillsammans.

Anf. 32 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Jag vill börja med att säga att även jag instämmer i Kristdemokraternas anförande och det som anfördes i både ambassadfrågan och frågan om central krisledning.

För tids vinnande vill jag stanna vid att yrka bifall till reservation 6 under punkt 6. Det handlar alltså om en EU-portal.

Fru talman! Hur ska vår gemensamma framtid se ut? Snart sagt varje europeiskt land har sin egen Trumpkopia – nationalister och extremister som sprider hat, lögn och rädsla. Om de får som de vill försvinner mycket av den frihet som vi har vant oss vid. Gränser stängs, och samarbeten upphör. Men över hela Europa är vi också många som vill någonting annat. Liberaler tar kampen för öppenhet, för frihet och för en europeisk framtid där vi löser utmaningarna tillsammans.

Fru talman! I den EU-valrörelse som nu pågår säger Liberalerna ja till Europa när andra tvekar, klagar eller backar ur. Vi vill tvärtom ha mer samarbete, för det är bara tillsammans med andra vi kan lösa de riktigt stora frågorna – klimatkrisen, säkerheten, jobben, brottsbekämpningen och vårt gemensamma ansvar att ta emot fler av världens flyktingar. Över hela Europa är det liberaler som jobbar hårdast för samarbetet, fru talman. Just för att vi gillar EU så mycket har vi också flest idéer om hur unionen ska bli bättre.

Här i Sverige, i den här kammaren, är detta med en EU-portal ett sådant förslag. Medborgarnas kunskap om EU måste förbättras; både vuxna och unga ska genom utbildning eller informationshöjande insatser få en större inblick i hur arbetet i EU går till och hur det påverkar svensk politik. För att allmänheten ska få tillgång till enkel och tydlig information om EU:s arbete vill jag och Liberalerna att Regeringskansliet ska upprätta en EU-portal på regeringen.se, där information om regeringens politik på EU-nivå och alla pågående lagstiftningsprocesser finns tillgänglig. Det skulle skapa ökad transparens.

Med detta yrkar jag alltså bifall till reservation 6 under punkt 6.

Anf. 33 BJÖRN SÖDER (SD):

Fru talman! Det blev en del diskussioner när USA i december 2017 erkände Jerusalem som Israels huvudstad och det amerikanska utrikesdepartementet fick direktiv att börja flytta den amerikanska ambassaden från det finansiella centrumet Tel Aviv till huvudstaden Jerusalem. I maj förra året öppnades ambassaden officiellt. Denna åtgärd åtnjuter ett brett tvärpolitiskt stöd i den amerikanska kongressen – bland annat uttryckt i Jerusalem Recognition Act från 1995, som bekräftades av senaten så sent som ett halvår före erkännandet.

FN:s delningsplan av det brittiska Palestinamandatet från 1947 innebar att hela Jerusalem med omnejd skulle betraktas som en internationell zon. Detta godtogs dock inte av araberna, och när staten Israel utropades 1948 anföll de intelligande arabstaterna Israel med syfte att utplåna staten. Östra Jerusalem ockuperades av dåvarande Transjordanien, och judarna fördrevs. Västra Jerusalem blev en del av Israel. I samma aggressionskrig ockuperade Transjordanien även Västbanken, och Egypten intog Gaza.

När det israeliska parlamentet knesset höll sitt första ordinarie sammanträde 1949 beslutade man att Jerusalem är den judiska statens huvudstad, vilket det har varit sedan 1950 då Israel flyttade sin regering till västra Jerusalem. I dag finns parlamentet, presidenten, högsta domstolen samt departementen, men även sociala och kulturella institutioner och myndigheter, installerade i Jerusalem.

När arabstaterna 1967 återigen anföll och gjorde ett nytt försök att utplåna Israel tog Israel Västbanken från Jordanien, som då hade ockuperat området illegalt i 19 år. Man tog även Jerusalem, som lidit under samma ockupation, och sedan dess har Jerusalem varit en odelad huvudstad för Israel. Att staden står under israelisk kontroll har inneburit att människor från alla religioner har kunnat komma dit. Så var inte fallet när östra Jerusalem stod under arabisk ockupation.

Sverige bör göra det som redan är självklart och som judarna själva känt till i 3 000 år, sedan kung David köpte den plats som i dag är Tempelberget, nämligen erkänna Jerusalem som Israels huvudstad och flytta den svenska ambassaden dit. Vårt lands ambassad bör givetvis vara förlagd till den stad som Israel styrs ifrån, och Jerusalem är de facto Israels huvudstad.

I ett tidigare inlägg gjordes en kommentar om att EU har en viss åsikt i frågan och så vidare. Jag menar att det inte är EU som ska föra vår talan i utrikespolitiken. Det kan ju vara så att det just nu är gynnsamt för Sverige – med tanke på den katastrofala utrikespolitik som den svenska regeringen för och med tanke på att vi har en utrikesminister vars främsta merit är att göra sig osams med andra stater och deras regeringsföreträdare kanske det kan vara bra att EU just för tillfället i viss mån för vår talan. Men så kan det inte vara; vi måste givetvis själva bedriva en egen och självständig utrikespolitik, och det ska vi också göra. Vi ska inte lämna walkover på det området.

Med det, fru talman, yrkar jag bifall till reservation 4.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 18.)

Författningsfrågor

§ 8 Författningsfrågor

Konstitutionsutskottets betänkande 2018/19:KU30

Författningsfrågor

föredrogs.

Anf. 34 KARIN ENSTRÖM (M):

Fru talman! I konstitutionsutskottets betänkande KU30 *Författningsfrågor* behandlas 69 yrkanden från motioner som väckts under allmänna motionstiden 2018/2019. Dessa yrkanden handlar om alltifrån statsskicket och formerna för grundlagsändringar till helgdagar och det svenska språket. Det finns ett stort antal reservationer, inklusive ett antal moderata. Jag vill lyfta fram några av dem.

Moderaterna har motionerat om att tillsätta en ny grundlagsutredning med flera olika viktiga uppdrag. Bland annat anser vi att utvecklingen i länder som Polen och Ungern påkallar att man bör överväga om det ska ställas ytterligare formkrav vid grundlagsändringar.

I dag är det relativt enkelt att genomföra grundlagsändringar i Sverige. Det räcker att riksdagen fattar två beslut med enkel majoritet och att det äger rum ett val däremellan. Det behöver inte vara ett ordinarie val utan kan vara ett extra val. Den fråga vi har ställt oss är om det är för enkelt att genomföra en grundlagsändring.

Exempelvis kan det övervägas om det ska krävas kvalificerad majoritet utöver att det behöver ske genom två beslut med mellanliggande val. Vi tycker också att det bör övervägas om det mellanliggande valet borde vara ett ordinarie val eller om det även fortsatt ska räcka med att det är ett extra val.

Vi anser att det finns behov av att ytterligare stärka domstolarnas och domarnas oberoende på lång sikt. Bland annat bör inrättandet av ett från riksdag och regering fristående domstolsråd övervägas. En annan fråga rör domstolsanslagets placering i statens budget. Även tillsynen av domstolarna bör ses över.

Vi tycker också att det borde övervägas om Högsta domstolen och Högsta förvaltningsdomstolen ska ges ett ökat inflytande över vilka som utnämns till justitieråd. I denna del bör det även övervägas om de domstolarna bör ges lagstadgad rättighet att under beredningsprocessen framföra synpunkter till Domarnämnden och även till regeringen om regeringen överväger att utse någon annan till justitieråd än den som domstolen förordat.

Vi moderater har också motionerat om att det finns behov av ett tydligare system för att kontrollera om en viss bestämmelse i lag eller annan författning strider mot en grundlag. Exempelvis skulle man kunna införa ett krav på förnyad lagrådsgranskning när ett lagförslag har avstyrkts av Lagrådet och regeringen återkommer med ett reviderat lagförslag. Vidare bör ett krav på kvalificerad majoritet i riksdagen övervägas vid behandlingen av ett lagförslag som Lagrådet har ansett oförenligt med grundlag, Europakonventionen eller rättssäkerhetens krav. En vanlig domstol bör då kunna slå fast att en bestämmelse i lag strider mot grundlag eller Europakonventionen.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag nämna att utskottet föreslår två tillkännagivanden med utnyttjande av sin initiativrätt. Det ena handlar om att riksdagsstyrelsen bör tillsätta en parlamentariskt sammansatt kommitté med uppgift att se över vissa bestämmelser om budgetpropositionens lämnande och provisorisk budget.

Det andra tillkännagivandet är till regeringen och handlar om att tillsätta en parlamentariskt sammansatt kommitté med uppgift att se över regleringen av krigsdelegationen. Bestämmelserna om krigsdelegationen tillkom för över 40 år sedan i en delvis annan tid. Syftet med utredningen är att säkerställa att regleringen av hur riksdagens arbete organiseras i krig eller krigsfara är ändamålsenlig.

Fru talman! Jag står självklart bakom samtliga moderata reservationer, men av tidsskäl yrkar jag bifall endast till reservation 9 under punkt 9.

Anf. 35 PER SÖDERLUND (SD):

Fru talman! För tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservationerna 4 och 13, även om vi naturligtvis står bakom samtliga våra reservationer.

Fru talman! När ett lagförslag får kritik från Lagrådet bör regeringen se över förslaget ordentligt. Så långt det är möjligt bör Lagrådets synpunkter beaktas innan lagförslaget läggs fram för riksdagen för beslut. Det finns dock inget krav i regeringsformen att Lagrådets åsikter ska höras eller hur de ska hanteras i ett ärendes fortsatta beredning.

I praktiken står det en majoritet i riksdagen fritt att anta lagar som strider mot gällande rättsordning, trots Lagrådets yttranden eller avrådan. Ett ganska färskt exempel på det är den så kallade gymnasielagen. Lagrådet sa i sitt yttrande om förslaget att ”gränsen har nåtts för vad som är acceptabelt i fråga om hur lagstiftning kan utformas”.

Lagrådets kritik var ovanligt hård, och man menade att lagförslaget hade många brister och stod i strid med gällande författningar. Trots det röstade riksdagen igenom lagförslaget med enkel majoritet. Det tål att funderas över hur detta kan komma att påverka Lagrådets inflytande i framtiden.

Fru talman! Den nuvarande ordningen med konkret normprövning behöver kompletteras med en möjlighet till abstrakt normprövning. Vi anser att en abstrakt normprövning bör vara begränsad till att i så fall ske på domstolens eget initiativ, alternativt av någon för ändamålet särskilt utsedd myndighet. En sådan myndighet skulle kunna agera på sådana anmälningar från allmänheten som den bedömer som lämpliga.

Enskilda bör inte kunna väcka talan enbart för att få en viss bestämmelses lagenlighet prövad, annat än enligt den ordning som gäller i dag. Det är emellertid väsentligt för demokratin att en domstol, med ett fåtal tjänstemän, aldrig helt och hållet får upphäva de lagar som folkvalda beslutat.

Vi anser att såväl Lagrådets funktion som möjlighet till abstrakt normprövning behöver utredas ytterligare. Vi ställer oss därför bakom Kristdemokraternas särskilda yttrande i detta betänkande då det innehåller flera bra förslag på framtida lösningar i den riktningen.

Fru talman! Vi har nyligen tagit oss igenom processen med att bilda regering. Det var en långdragen process, även ur ett historiskt perspektiv. Otåligheten bland landets väljare ökade för varje dag som gick. Att det tog så lång tid berodde till stor del på det parlamentariska läge som uppstod när valresultatet hade fastställts.

I regeringsformen finns vissa ramar för hur regeringsbildningsprocessen ska gå till. Däremot saknas tidsgränser, och i praktiken kan en regering som röstats bort av riksdagen fortsätta styra landet fram till nästkommande ordinarie val. Vår uppfattning är att någon form av bortre tidsgräns för regeringsbildning bör införas i regeringsformen. På så sätt kan man undvika långdragna processer med oro bland väljare och näringsliv. Exakt hur en sådan gräns ska utformas bör utredas inom ramen för en parlamentarisk kommitté.

Fru talman! I alla parlamentariska och demokratiska monarkier i Europa är det statschefen, det vill säga monarken, som formellt leder arbetet med att utse en regeringsbildare. Vi anser att samma ordning bör gälla

även i Sverige och därmed att statschefen bör överta de uppgifter som tal-
mannen har i dag när en ny statsminister ska utses. Regeringen bör därför
bereda ändringar i regeringsformen för att lämna över talmannens uppgift
vid regeringsbildning till statschefen och återkomma till riksdagen med
förslag.

Prot. 2018/19:93

15 maj

Författningsfrågor

Anf. 36 LINDA YLIVAINIO (C):

Fru talman! Staten är till för att underlätta, inte hindra, människors
möjligheter att använda det mesta av sin egen förmåga och våga växa bor-
tom sina egna gränser. Statens uppgift är att garantera människors grund-
läggande fri- och rättigheter. Institutionerna ska säkra rättsordningen och
spelreglerna i samhället. Målet för staten ska vara att skydda de svagaste
och mest utsatta, att öppna livschanser för alla genom likvärdig utbildning,
vård och omsorg samt att erbjuda en grundläggande ekonomisk trygghet i
livets olika skeden.

Erfarenheten visar dock att offentliga institutioner och myndigheter
ibland tenderar att skapa behov av ännu mer makt. Följden blir att den
offentliga makten växer på bekostnad av människors självbestämmande.
Den sätter käppar i hjulet för enskilda människors initiativ, drivkrafter och
entreprenörskap. Den brister kanske också i respekten för människors in-
tegritet. I värsta fall leder det till att makt centraliseras och flyttas allt
längre bort från de människor som berörs.

Centerpartiet vill att staten gör det den är till för, så effektivt och rätts-
säkert som möjligt, och därutöver undviker att genomreglera och överbe-
skatta människor. Staten är till för människan, inte tvärtom.

Fru talman! Staten är den enda enheten i samhället som får utöva tvång
och våld. Därför måste den makt som staten utövar vara föremål för kon-
troll. Konstitutionella fri- och rättigheter är i det sammanhanget medbor-
garnas kanske viktigaste verktyg. Politiska beslut och juridiska domslut
måste kunna överklagas så att medborgerliga och mänskliga fri- och rät-
tigheter kan försvaras.

Fru talman! Ett starkt skydd för våra grundläggande fri- och rättigheter
är centralt för Centerpartiet. Det gäller särskilt i tider då sådana är satta
under stort tryck i delar av vår omvärld.

Vi har länge arbetat för en författningsdomstol, där medborgare ska
kunna få frågor som rör grundlagsrelaterade ärenden prövade. Vi ser en
författningsdomstol som ett naturligt inslag i ett samhälle som värnar en-
skilda människors frihet.

För oss är de grundlagsskyddade fri- och rättigheterna, till exempel ytt-
randefriheten, tryckfriheten och meddelarfriheten, självklara. De ska ga-
ranteras. Respekten för den enskildes personliga integritet är en grundsten
i varje demokrati. En egen personlig sfär där människor utan övervakning
kan forma och utbyta tankar och skapa relationer är en förutsättning för
personlig utveckling och ett fritt offentligt samtal. Ett starkt integritets-
skydd är därför en omistlig del av ett öppet och demokratiskt samhälle.

Det är därför viktigt med en maktdelning, där politiska beslut och andra
maktbefogenheter inte centraliseras till ett fåtal institutioner och individer.
Öppenhet och transparens är grundförutsättningar för frihet och demokrati
och för att förhindra korruption och övergrepp.

Vi är medvetna om att det gäller att hitta en modell för en författningsdomstol som fungerar i Sveriges typ av rättssystem. Vår ambition är att nästa övergripande grundlagsöversyn återigen ska pröva frågan om författningsdomstol.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 14.

Anf. 37 MIA SYDOW MÖLLEBY (V):

Fru talman! Jag står förstas bakom Vänsterpartiets samtliga reservationer, men för att vinna tid yrkar jag bifall endast till reservation nr 2.

Som har framgått tidigare debatterar vi nu författningsfrågor. Det handlar om hur vårt land ska styras, hur beslut ska fattas och så vidare. Det handlar helt enkelt om hur vår demokrati ska fungera. Det är avgörande och mycket viktiga frågor.

Fru talman! Nästan hela den här mandatperioden har vi ett slags jubileum. På olika sätt uppmärksammar och firar vi att Sverige har haft demokrati i 100 år. Firandet har sin utgångspunkt i att vi har haft allmän och lika rösträtt sedan 1919, eller rättare sagt: Det första beslutet fattades 1918, och det ordentliga beslutet fattades sedan 1919. Det första val som kvinnor deltog i hölls 1921.

Det här betydde ändå inte att alla hade rösträtt. Det fanns något som hette ordentlighetsstrecket. Det innebar till exempel att personer som inte hade betalat sin kommunalskatt eller som tog emot stöd från fattigvården inte hade någon rösträtt alls. Först 1945 fick även de som uppehöll stöd från fattigvården rösträtt, och så sent som 1989 togs begreppet omyndigförklarad bort. Först då, för bara 30 år sedan, fick alla över en viss ålder, oavsett börd, ekonomi, gener, allmän redlighet och så vidare, rösträtt och rätt att delta i alla val.

Så nu har alla rösträtt, och alla kan väljas till alla uppdrag, eller? Ja, det gäller alla uppdrag utom det som landets främsta företrädare. Det är inte den som är bäst lämpad eller den som har störst förtroende som utses. När det gäller statschefen handlar det fortfarande om börd. Det är fortfarande så att uppdraget går i arv i familjen Bernadotte.

Vänsterpartiet tycker absolut att demokratin är värd att fira, och vi behöver kämpa för att bevara den varje dag. Vår uppfattning är också att det är dags att utvidga demokratin så att vi även utser statschefen på ett demokratiskt sätt. Självklart ska man till det högsta ämbetet i ett demokratiskt land utses antingen genom direkta val eller genom val i riksdagen på det sätt vi utser talman.

Det behövs förstas en utredning som tittar på exakt hur vi skulle kunna gå till väga för att genomföra en sådan förändring, och då finns det flera olika varianter att utreda. Vi kan ha ett direktval av president, som man har i Finland, eller ett val som görs i riksdagen, som i Tyskland. Vi kan låta regeringen gemensamt bära statschefsansvaret på ett sätt som liknar det system som finns i Schweiz, eller så låter vi talmannen vara den främsta företrädaren för landet – talmannen, som företräder svenska folkets valda representanter i riksdagen.

Fru talman! I avvaktan på att monarkin avskaffas finns andra saker att göra. I Sverige är alla lika inför lagen, eller nja – nästan alla. Kungen kan inte ställas inför rätta eller till svars för någonting, alldeles oavsett vad det är och när det eventuella brottet har begåtts. Kungen har total immunitet, till skillnad från till exempel statsministern, som har viss immunitet för

sådant som görs i tjänsten. Det gäller exempelvis uttalanden. Så är det också för oss riksdagsledamöter när det handlar om saker vi säger här i kammaren. Men kungen – honom kan polisen inte stoppa om han kör för fort, om han kör full eller om han begår vilket annat brott som helst mellan snatteri och mord. Så kan vi ju inte ha det i en demokrati! Det är klart att den totala åtalsimmuniteten för statschefen måste bort.

I en demokrati är det självklart att vi har religionsfrihet. Men det gäller inte heller riktigt alla. Kungen ska alltid vara av den rena evangeliska läran, sådan som den, uti den oförändrade Augsburgiska bekännelsen, samt Uppsala mötes beslut av år 1593, antagen och förklarad är. Det är väldigt ålderdomligt, kan man tycka, men så står det i successionsordningen. Prinsar och prinsessor ska uppfödats i samma lära och inom riket; annars kan de inte göra anspråk på tronen. Ingen religionsfrihet där, inte!

Men visst får man gifta sig med vem man vill i en demokrati? Och visst får man resa när man vill? Nja, det där gäller inte heller alla. Prinsar och prinsessor får inte gifta sig utan att regeringen har godkänt det och inte heller resa utomlands utan kungens samtycke – i alla fall inte om de vill fortsätta att ha möjlighet att bli statschef i framtiden.

Men visst granskar vi ändå alla offentliga medel som går till statlig verksamhet på samma sätt? Det är väl givet i en demokrati att representationskostnader och kvitton kan granskas? Nja, så är det för all verksamhet utom för hovet. Pengarna till hovstaten kommer i klump, och hur de används kan inte granskas. För Vänsterpartiet är det enda rimliga att statschefen får ett arvode för sitt uppdrag, precis som statsministern har, och att ämbetets kostnader sedan är pengar som kan granskas precis som medlen till Regeringskansliet, riksdagen eller vilken myndighet som helst.

Det är ju hur mossigt som helst att ha den här särskilda ordningen för statschefen och hovet, men det är alltså det som gäller i den moderna demokratin Sverige. Så kan vi inte fortsätta att ha det.

Gör det möjligt även för den som i sin ungdom har rest utomlands utan pappas tillstånd eller för den som har gift sig med någon i smyg att ändå kandidera till landets högsta ämbete – oavsett om det blir talman, president eller statsminister! Utvidga demokratin, och låt oss se till att alla har rätt att välja sina företrädare på alla nivåer i det svenska systemet!

Nu, när vi firar demokratins 100 år, är det hög tid att också se till att ta bort de sista odemokratiska delarna i det svenska statsskicket. Det är helt enkelt dags att avskaffa monarkin.

Anf. 38 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! På ett personligt plan kan jag notera att även jag, likt Mia Sydow Mölleby före mig här i talarstolen, vill införa demokrati fullt ut i det här landet. Jag tycker att det är det enda rimliga.

Fru talman! Europeiska unionen finns till för Europas medborgare. För att lagar och regler som stiftas i EU ska vara legitima och få önskat genomslag måste medborgarna känna till att besluten fattas demokratiskt. Det demokratiska underskott som upplevs måste motarbetas, och medborgarna måste känna förtroende för sina parlament, både de nationella och det europeiska.

Europaparlamentet kan i dag inte föreslå lagstiftning utan måste invänta lagförslag från EU-kommissionen. Men, fru talman, vi liberaler vill se till att stärka de europeiska medborgarnas inflytande och ge Europaparlamentet rätt att föreslå nya EU-lagar som sedan får beslutas om tillsammans med ministerrådet.

Det sägs ibland här i kammarens talarstol att det skulle vara mindre demokratiskt därför att EU är större än Sverige och känns som längre bort. Jag tycker att det är ett ganska märkligt argument, fru talman. Det är klart att det kan finnas en sådan känsla, men då måste man se till att kopplingen mellan det europeiska folket, den röst som vi lägger på valdagen, och de beslut som fattas stärks. Då är rätt väg att gå just att se till att Europaparlamentet får möjlighet att självt föreslå nya lagar.

Demokrati handlar inte om storleken på den organisation eller det parlament som ska stifta lagar. Demokrati handlar om hur själva valen förrättas, vilka som får delta, hur det går till, om lagen som stiftats av parlamentet följs – helt enkelt hur demokratin organiseras. Annars skulle Stockholm vara mindre demokratiskt än Linköping eftersom Stockholm är större. Eller så skulle USA vara mindre demokratiskt än Venezuela eftersom USA är större. Det är naturligtvis, fru talman, ett löjeväckande argument att graden av demokrati skulle ligga i storleken på det område som demokratin avser. Det handlar om principer, och det handlar om hur staten är organiserad.

Fru talman! Vi liberaler vill också stärka möjligheten för Europaparlamentet att kalla berörda parter till granskningsutfrågningar när särskilda gränsöverskridande händelser behöver granskas.

Fru talman! Det är oacceptabelt att medlemsländer vägrar att följa och genomföra demokratiskt fattade EU-beslut och att de bryter mot EU:s grundfördrag, oavsett om det gäller migrationspolitik, rättsstaten eller ekonomiska frågor. Kommissionen ska, utan att ta politiska hänsyn, väcka talan mot de länder som inte genomför EU-besluten i tid eller på rätt sätt. Processer i EU-domstolen mot länder som tydligt bryter mot EU-fördragen måste gå snabbare än i dagsläget.

Av de skälen, fru talman, vill jag yrka bifall till reservation 8. Jag står såklart också bakom de andra ställningstaganden som Liberalerna har gjort men vill för tids vinnande inte yrka bifall till någonting mer.

Jag vill dock lyfta upp en sak till i diskussionen, fru talman. Det är reservation 14, som Centerpartiet redan har yrkat bifall till och som handlar om att införa en konstitutionsdomstol.

Sverige är en av världens mest stabila demokratier, men vi är inte immuna. I många länder går utvecklingen för demokratin just nu bakåt. Demokratin försvagas, och hårdföra regeringar tar kontroll över domstolar och medier. Riktigt så ser det inte ut i vårt land, men vi är inte på något sätt immuna.

Vi politiker – det ska vi nog erkänna – kan ibland falla offer för drev och dagsaktuella nycker, helt enkelt dras med lite i den politiska debatten, och vilja stifta lagar som i grunden utmanar vissa grundläggande demokratiska principer, till exempel yttrandefriheten som vi diskuterade tidigare i dag här i kammaren.

En liberal demokrati, fru talman, handlar inte bara om att flest personer ska vinna. Det handlar inte bara om att hundra personer ska få göra vad de vill med tio personer eller att 51 procent ska få bestämma hur de vill över 49 procent. En liberal demokrati vilar också på grundläggande principer, grundläggande fri- och rättigheter. Vi har slagit fast dem i vår grundlag.

En liberal demokrati måste också skydda sig från de politiker som vill riva upp, som vill utmana och som vill införa lagstiftning som inskränker de grundläggande rättigheter som garanterar demokratin. Det är inte demokratiskt, oavsett hur många man är, att ta bort yttrandefriheten. Det är inte demokratiskt, oavsett hur många man är, att inskränka pressfriheten – till exempel.

Därför behöver vi starka grundlagar som skyddar demokratin och våra mänskliga fri- och rättigheter, men vi behöver också en författningsdomstol som bevakar att riksdagen fattar beslut som stämmer överens med de grundlagar som vi har kommit överens om. I många länder runt om oss är en författningsdomstol ett viktigt skydd för rättssäkerheten och för demokratin. Så borde det vara också i Sverige.

Anf. 39 HANS EKSTRÖM (S):

Fru talman! Den svenska regeringsformen från 1809 gällde ända fram till 1974. När man skulle göra en ny regeringsform inför 1974 utreddes den i ungefär två decennier. Sedan, efter ca 30 år, tillsattes en ny grundlagsutredning som arbetade i många år och gjorde en revidering.

Där kompromissade partierna. Man hade inställningen att vi ska bråka om politik mellan partierna, men vi ska vara överens om spelreglerna. Ska man vara överens om spelreglerna får man inte alltid som man vill. Man måste byta saker i en lång process i en grundlagsutredning.

Jag tycker att ingångna avtal ska hållas. Det handlar om högsta domstolar eller huruvida man ska en författningsdomstol. Det kan handla om, som Mia Sydow Mölleby var inne på, om vi ska ha republik eller inte. Partierna har olika uppfattningar runt de här sakerna. Men de lämpar sig inte för enskilda motioner i riksdagen, och de lämpar sig inte att rösta igenom i riksdagen en efter en. De lämpar sig för långa, tråkiga, sega grundlagsutredningar där man byter uppfattningar med varandra, diskuterar och ser vad man kan komma överens om. Därför tycker jag att alla motioner om grundläggande förändringar runt statsskicket ska avvisas tills det tillsätts en ny, stor grundlagsutredning.

Ibland måste man göra mindre förändringar i våra grundlagar – anpassningar till tiden, anpassningar till olika saker. Det kan vi ägna oss åt. Vi har några sådana förslag om tillkännagivanden till regeringen i årets betänkande om grundlagarna, och dem ställer vi socialdemokrater oss bakom.

Det handlar till exempel om en översyn av krigsdelegationen. Krigsdelegationen har ju tack och lov aldrig prövats i verkligheten. Som många andra delar av vårt totalförsvar är den kanske inte helt up-to-date. Vi arbetar nu med att försöka återskapa det totalförsvar som av en statsminister för inte så länge sedan ansågs vara ett särintresse. Vi socialdemokrater har aldrig tyckt att det var ett särintresse. Vi tycker att totalförsvaret är viktigt, och då måste vi också se över riksdagens egen del av det, nämligen krigsdelegationen, och se till att den fungerar i en modern kontext.

Vad gäller en översyn med anledning av den långa regeringsbildningsprocess som vi hade efter förra årets val är det många som har ropat om att detta tog lång tid, över hundra dagar, så nu måste vi se över systemet. Jag skulle nog vilja säga: Nej, det är läge att ta det lugnt. Låt forskare utvärdera och diskutera lämpligheten av det. Låt oss få lite distans till det inträffade. Var det som hände en total katastrof? Landet fungerade, landet fick en budget, landet styrdes och vi fick så småningom fram en regering som fungerar i ett helt nytt politiskt landskap. Kanhända var våra grundlagsfäder klokare än vad vi tänker oss och förstod att ibland händer det saker i det planetsystem som partistrukturen är som gör att partierna måste omorientera sig och att systemet måste fungera i alla fall.

Jag tycker att vi ska ta det lugnt. Grundlagarna ägnar sig inte till experiment utan till långa, tråkiga och sega utredningar.

Jag yrkar bifall till betänkandet.
(Applåder)

Anf. 40 KARIN ENSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Jag hade inte alls tänkt begära replik, men Hans Ekström utmanade mig lite grann i uttalandet om försvaret och totalförsvaret.

Jag vill, fru talman, påminna om att jag själv tillsammans med företrädare för alla riksdagens partier har suttit i mer än två år i en försvarsberedning och jobbat hårt, intensivt och seriöst när det gäller hur vi just ska kunna återupprätta ett modernt totalförsvaret och ett modernt militärt försvar. Det var lite onödigt, Hans Ekström, att säga det här just en dag som i dag eftersom Socialdemokraterna och regeringen så tydligt i går sa: Ja, det här är jättefina planer, men vi kan inte lova en enda krona. Det stör mig, och det är mer det som jag vill påpeka i dag.

Debatten handlar inte om det här i dag, och det finns i övrigt mycket klokt när det gäller grundlagen, hur man ska tänka och att vi ska vara överens som jag håller med om.

Anf. 41 HANS EKSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Mitt anförande hade kanhända mer av en liten elak sticka till en tidigare moderat statsminister som hade en mer lättsinnig syn på totalförsvaret än det som Karin Enström just nu ger uttryck för. Jag uppskattar att moderaten har funnit sig till rätta i den moderna omvärlden.

Anf. 42 KARIN ENSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Då återstår bara att se till att regeringen kommer tillbaka till verkligheten och är beredd att betala det som krävs.

Anf. 43 HANS EKSTRÖM (S) replik:

Fru talman! En budgetprocess återstår.

Anf. 44 TUVE SKÅNBERG (KD):

Fru talman! Om man undantar den där lilla, lilla stickan som kan sticka fram ibland måste jag säga att jag i allting ställer mig bakom vad Hans Ekström just sa här i talarstolen. Jag tycker att det var en god sammanfattning när det gäller att vi är överens.

Vad är vi överens om? När det gäller Vänsterpartiets position har Vänsterpartiet motionerat så länge som det har varit möjligt att motionera i riksdagen – hela 1900-talet – om att avskaffa monarkin. Och varje gång, varje år, har riksdagen sagt: Nej, vi ska behålla den.

Det kallar jag för att monarkin är demokratiskt grundad. Frågan har varit uppe för avgörande i voteringar i varenda riksdag sedan det började motioneras. Så kommer det att bli i dag också. Det kan jag säga utan att avslöja några stora hemligheter. Varför kommer det att bli så? Jo, därför att vi är överens.

Var blev vi överens? Jag var faktiskt inte med. Jag var förvisso född 1971 när Torekovöverenskommelsen gjordes, men mitt parti fanns inte med i den. Däremot har vi ställt oss bakom den och sagt att det här är rimligt.

Sedan tror jag att Hans Ekström råkade säga fel men att det blev rätt ändå. Han sa att vi byter åsikter med varandra i en förhandling. Det var kanske tänkt som att vi *bryter* åsikter med varandra, men jag skulle vilja ge honom rätt, för det blir på det viset efter en överenskommelse att när man väl är överens har man bytt åsikt – ibland med varandra. Så skedde 1971. Kristdemokraterna har ställt sig bakom överenskommelsen och säger: Detta är en rimlig ordning. Det här kommer vi att försvara och stå upp för.

Det kan låta orimligt med enskilda saker som vi hörde Vänsterpartiet ta upp, men det är vad vi är överens om, och då bevarar vi det. Man kan inte ha det på många sätt, utan man har det på det här sättet.

Precis som den förra regeringsformen, som höll från 1809 ända fram till 1974, tänker jag att den här ska kunna hålla ett tag till. Det hindrar inte att man kan ha åsikter om hur det skulle kunna vara i en framtid när det handlar om regeringsformen.

Länge har Kristdemokraterna propagerat för och motionerat om en författningsdomstol av den typ som till exempel finns i Tyskland. Det är vår position; det är vad vi tycker. Men nu vill vi pröva en annan väg.

Låt mig få läsa det särskilda yttrande som Kristdemokraterna har fogat till betänkandet och som också Sverigedemokraterna har anslutit sig till i formell mening och som sammanfaller med vad åtskilliga andra har sagt, bland annat Moderaterna, i sak.

”Lagrådet fyller en viktig funktion i förhandsgranskningen av regeringens lagförslag innan de läggs fram för riksdagen. Det är också enligt regeringsformen obligatoriskt för regeringen att inhämta yttrande från Lagrådet om lagförslagen faller inom granskningsområdet. Det kan finnas skäl att ytterligare stärka Lagrådets roll vid granskningen av regeringens lagförslag. Exempelvis skulle det kunna införas ett krav på förnyad lagrådsgranskning när ett lagförslag har avstyrkts av Lagrådet och regeringen återkommer med ett reviderat lagförslag. Det skulle vidare kunna övervägas om det bör införas ett krav på kvalificerad majoritet i riksdagen vid behandlingen av ett lagförslag som Lagrådet har ansett oförenligt med grundlag, Europakonventionen eller rättssäkerhetens krav.

I Sverige finns det inte några möjligheter till en abstrakt normprövning. Det är alltså inte möjligt att i Sverige väcka talan i en domstol och begära att domstolen ska upphäva en viss bestämmelse i en viss lag med hänvisning till att bestämmelsen strider mot en bestämmelse i en grundlag. Det

är inte heller möjligt för riksdagen, eller en minoritet i riksdagen, att hänskjuta ett lagförslag till en domstol och begära att domstolen ska avgöra om förslaget strider mot en grundlag eller inte.

Frågan om en abstrakt normprövning behandlades endast kortfattat av Grundlagsutredningen (SOU 2008:125 s. 375) och det kan därför finnas behov av ytterligare utredningsåtgärder. Som exempel kan nämnas att närmare analysera skälen för och emot att införa en möjlighet till en abstrakt normprövning, antingen före eller efter det att en lag eller annan föreskrift antagits.

Normkontrollsystemet har dock relativt nyligen utretts av Grundlagsutredningen. Kommitténs betänkande var resultatet av en överenskommelse mellan företrädare för samtliga dåvarande riksdagspartier som enats om att inte lämna några reservationer eller särskilda yttranden. Mot bakgrund därav avstår vi från att nu ge uttryck för en avvikande uppfattning i en reservation men vill samtidigt understryka att det vid nästa övergripande grundlagsöversyn är angeläget att Lagrådets granskning och abstrakt normprövning utreds på nytt.”

Anf. 45 BJÖRN SÖDER (SD):

Fru talman! Sverige skiljer sig från andra parlamentariska demokratier genom att talmannen i stället för statschefen har till uppgift att föreslå en ny statsminister för riksdagen. Att det är talmannens uppgift står fastslaget i regeringsformen. Att Sverige skiljer ut sig gentemot andra parlamentariska demokratier beror på den kompromiss som slöts mellan Socialdemokraterna och de borgerliga partierna 1971 i Torekov, den så kallade Torekovskompromissen.

Kompromissen var en del av Grundlagsberedningens arbete och innebär att den svenska monarkin bestod men till priset av att monarken framtogs allt politiskt inflytande, till exempel vid regeringsbildningen.

Det är nu snart 50 år sedan kompromissen slöts, och det politiska landskapet i Sverige är förändrat. Det socialistiska blocket, med ett avskaffande av monarkin i programmet, har tack och lov inte längre egen majoritet och är dessutom långa vägar från att få det. Det är inte skäligen att en kompromiss som slöts för 50 år sedan, i ett helt annat politiskt landskap, ska bestå för all framtid. De politiska vindar som då blåste har mojnät. De två politiska block som fanns inom svensk politik under lång tid och som gjorde upp i kompromissen finns inte längre. Det är således i dag ett helt nytt politiskt landskap med nya politiska inriktningar.

Det vi kunde konstatera efter valet förra året var att talmansrollen, som ska vara skild från det rent politiska riksdagsarbetet, drogs in i det politiska spelet om regeringsmakten på ett sätt som vi tidigare inte skådat.

Det finns starka skäl till att vidta åtgärder för att skilja talmansrollen från det rent politiska spelet runt statsministerrollen så att den inte fortsätter att bli föremål för partipolitiska strategier och smutsigt spel. Därför bör ansvaret för att föreslå ny statsminister för riksdagen flytta tillbaka till statschefen, som står helt utanför partipolitiken. Det är dessutom helt logiskt att statschefen i egenskap av statens främsta företrädare leder arbetet med att finna en lämplig kandidat till posten som regeringschef. Därmed skulle Sverige inte heller urskilja sig från övriga parlamentariska demokratier i världen.

Jag yrkar bifall till reservation 4.

Sedan skulle jag vilja ge en kommentar till Mia Sydow Möllebys och Vänsterpartiets fullständiga frontalangrepp mot kungen och kungahuset. Det var ett frontalangrepp som heter duga. Jag är glad och stolt över att konstatera att hon tillhör en minoritet i kammaren – Socialdemokraterna, Miljöpartiet och vissa liberala krafter inräknade – och jag är glad att det finns ett klart och tydligt stöd till vår konung och hans hus.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 18.)

§ 9 Riksdagens arbetsformer

*Riksdagens
arbetsformer*

Konstitutionsutskottets betänkande 2018/19:KU22

Riksdagens arbetsformer

föredrogs.

Anf. 46 MIKAEL STRANDMAN (SD):

Fru talman! Vi står givetvis bakom samtliga våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservationerna 3 och 5.

Fru talman! Innevarande mandatperiod firar demokratin 100 år. När demokratin infördes hade vi en annan grundlag och tvåkammarriksdag.

Precis som med allt annat måste demokratin utvecklas för att överleva. Det är en god konservativ princip om små och väl överlagda förändringssteg.

I Sverige har vi till exempel en lång tradition av så kallad konstitutionell praxis, det vill säga ett oskrivet regelverk som tillämpas och respekteras av de politiska partierna. På grund av den praxis, den respekt och det samförstånd som funnits i riksdagen är det mycket som har lämnats oreglerat. En sådan icke i lag men i praxis reglerad fråga är från vilka partier eller partigrupper talmännen ska väljas.

Under lång tid har talmän valts utifrån hur många mandat respektive parti fått i valet. Detta gällde fram till 2018, då praxis plötsligt frångicks. Så länge konstitutionell praxis respekteras, tillämpas och försvaras av de partier som är invalda i Sveriges riksdag kan vissa frågor med fördel förbli oreglerade. Det är först när praxis inte upprätthålls utan ändras från fall till fall som det är relevant att ifrågasätta varför regelverket inte finns uttryckligen reglerat. Dessvärre har nu riksdagen försatt vicetalmansvalet i just den situationen. Eftersom den konstitutionella praxis som utvecklats vad gäller val av vice talmän fungerat väl under många år finns således skäl att fästa den i lag. Mot bakgrund av detta bör riksdagsstyrelsen tillsätta en utredning i syfte att ändra regelverket, så att talmän utses utifrån partiernas storlek.

Detsamma kan med fog sägas gälla frågan om val av presidieposter i riksdagens utskott. Nu gäller att ett organ vars ledamöter helt eller delvis väljs av riksdagen inom sig ska välja en ordförande och en eller flera vice ordförande, om inte annat är föreskrivet.

Rättsläget ger alltså uttryck för att varje utskott självt väljer ordförande och vice ordförande. I praktiken är detta en sanning med modifikation. Det har utvecklats en praxis där de politiska partier som har valts in i Sveriges

riksdag fördelar presidieposterna sinsemellan. När valet av ordförande i ett visst utskott ska ske är det alltså redan bestämt vilken partitillhörighet han eller hon har. Det finns i sig inget att invända mot denna praxis, så länge som väljarnas preferenser respekteras, det vill säga att tilldelningen av presidieposter sker genom en strikt proportionell fördelning mellan de i riksdagen invalda partierna.

Med anledning av detta finns det behov av att, precis som med val av talmän, utifrån ett lagstadgat proportionalitetskriterium reglera från vilket parti presidieposterna i riksdagens utskott ska väljas.

Fru talman! Här i plenisalen hänger både en svensk flagga och en EU-flagga. Enligt vår bestämda uppfattning borde här inte finnas någon EU-flagga eftersom riksdagen är till för svenska folkets valda ombud, inte några andra. Då det dock av hävd – praxis skulle man kunna säga – ankommer på talmannen att avgöra vilka flaggor som ska hänga här kommer jag inte att reservera mig för eller yrka bifall till att ta bort EU-flaggan. Men om fru talman kan tänka sig att i samråd med sina kollegor lyfta ut den vore vi självklart mycket tacksamma.

(Applåder)

Anf. 47 MIA SYDOW MÖLLEBY (V):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Vänsterpartiets reservation nr 1.

Det här är alltså ytterligare ett betänkande som behandlar motioner från i höstas, och därför är det mycket gott och blandat om riksdagens arbetsformer. De gäller hur vi ska bedriva vårt arbete i huset och de regler som finns. Det gäller regler för utskotten, valet av talman, flaggor, hur vi är placerade, vilka ersättningar vi får och så vidare.

Alla motionsförslag avstyrks av utskottet, och jag delar utskottets bedömning i alla fall utom ett, där vi har en reservation. Den gäller ersättningarna till oss ledamöter, det vill säga riksdagsledamöternas arvode.

Vänsterpartiets uppfattning är att riksdagsuppdraget ska vara högt arvoderat. Det är ett viktigt uppdrag, och alla ska ha möjlighet att ta det. Man ska inte riskera att bli intresserad av att ta emot gåvor från andra på grund av att uppdraget ges en för låg ersättning, och man ska få ersättning för att det är ett mycket tungt uppdrag som faktiskt kräver mycket arbete.

Men som det är nu tycker vi att ersättningen är för hög och att den bör ses över. Vårt förslag är att ersättningen ska kopplas till prisbasbeloppet. Hundra procent av ett prisbasbelopp skulle i dag ge ungefär 46 000 per månad, och det är inte en låg ersättning. Vi tycker att den är mer rimlig i förhållande till de personer vi här inne är satta att företräda. Vi är folkets främsta företrädare, och vi ska i så stor utsträckning som möjligt också känna att vi företräder människor och har ungefär samma levnadsvillkor. Villkoren får inte skilja sig för mycket.

Vi tycker också att det är en rimlig ordning att partierna fördelar arbetet inom sig och att man då kan ta bort extraersättningar som ledamöter får för olika uppdrag kopplade direkt till riksdagsarbetet. Detta gäller särskilt i samband med att det till exempel går att utöka antalet ordförande, och det ger också extra ersättning – så stiger kostnaderna totalt för parlamentet. Det tycker vi inte är en rimlig ordning. Då får i stället arbetsbördan fördelas om.

Jag yrkar bifall till reservation nr 1.

Anf. 48 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Det verkar vara lite roliga timmen här, med sista konstitutionsutskottsdebatten för dagen. Man får ge vilka inredningstips man vill.

Fru talman! Jag själv tycker att det är lite fånigt med flaggor. Om du eller någon av dina kollegor är sugen på att komma över till mitt kontor ska jag ge lite andra inredningstips. Jag tycker att den här salen är tråkig och stolarna lite dammiga och gamla.

Men låt oss släppa de fåniga frågorna om flaggor och inredning av plenisalen och i stället gå över till den politik som är på allvar.

Jag vill börja med att yrka bifall till reservation nr 6. Det gör jag då jag tycker att det är viktigt att även här i Sverige värna förankringen av demokratin.

Fru talman! När man står bakom valskärmen med valsedlar och kuvert har man bokstavligen makten i sin hand. Visst är det vackert med demokrati? Man har makten att tillsammans med andra svenska och europeiska medborgare i en fri demokrati få bestämma vägen framåt för både Sverige och hela Europa. Man får faktiskt påverka hela världens framtid. Tillsammans väljer vi europeiska medborgare vilken väg vår kontinent ska ta i framtiden.

Fru talman! Europeiska unionen är en demokratisk union där makten ska utgå från Europas medborgare. För att demokratin i unionen ska stärkas måste nationella parlament ges en tydligare roll i EU-arbetet. Ett nationellt parlament måste kunna kalla till sig en EU-kommissionär att försvara de lagförslag och rekommendationer till medlemsländerna som kommissionen tar fram. Det är även viktigt att riksdagen och andra parlament kan gå samman med varandra för att kunna uppmana EU-kommissionen att lägga fram lagförslag. Liberalerna vill dessutom förstärka samråden kring EU-politiken i Sverige.

Fru talman! För att stärka demokratin i EU måste lagstiftningsprocessen vara så transparent och tillgänglig som möjligt. Möjligheten till delaktighet och insyn för organisationer och andra aktörer i regeringens och myndigheternas arbete i EU:s ministerråd behöver stärkas, så att inspel och förslag från dem kan tas om hand redan under lagstiftningsprocessen.

I dag ges remissinstanser ofta möjlighet att komma med synpunkter först när ett EU-direktiv ska omvandlas till svensk lagstiftning, något som begränsar insyn och påverkansmöjligheter. Liberalerna anser att regeringen och de statliga myndigheterna ska vara skyldiga att informera och bjuda in till samråd om EU-arbetet. Därför yrkar jag bifall till reservation 6.

Om fru talmannen eller någon av hennes kollegor vill ha fler inredningstips än dem som Sverigedemokraterna tidigare gav sitter jag på plan 5 i Cephalus.

Anf. 49 BJÖRN SÖDER (SD):

Fru talman! Den 11 mars 2010 tillkännagav riksdagen för regeringen att Sverige ska erkänna folkmordet 1915 på armenier, assyrier/syriener/kaldéer och pontiska greker. Under folkmordet, som pågick mellan 1915 och 1922, mördades över 1,5 miljoner människor. Under denna farsansfulla händelse fanns svenska och skandinaviska hjältar som försökte hjälpa människor och lindra lidandet. Flera av riksdagens ledamöter här kanske bevistade den utställning som jag strax före jul arrangerade här i

huset tillsammans med Armeniens ambassad och Armeniska riksförbundet i Sverige. Utställningen skildrade vad som hände med fokus på de skandinaviska insatser som gjordes för att hjälpa människor att undkomma folk-mordet.

En av dessa heroiska hjältar är Alma Johansson. Hon var svensk missionär som hjälpte armeniska barn och flyktingar och vittnade om det folk-mord som begicks. Hon har för sina insatser fått en minnesplatta vid folk-mordsmonumentet i Jerevan.

Alma Johansson föddes 1881 här i Stockholm och kom så småningom att i många år arbeta med Kvinnliga Missionsarbetare, KMA, i staden Mush i dagens östra Turkiet, som då administrerades av Osmanska riket. Hon arbetade vid ett tyskt barnhem för föräldralösa armenier och tjänst-gjorde dessutom som sjuksköterska och barnmorska.

Vid utbrottet av första världskriget började förföljelserna mot de kristna minoriteterna i Osmanska riket att öka. Hon arbetade under åren 1910–1915 i Mush, där hon tillsammans med norskan Bodil Biørn förestod ett hem för föräldralösa armeniska barn och drev en poliklinik för vuxna patienter.

Alma Johansson blev vittne till många av de grymheter som utfördes av turkarna. Sina upplevelser skildrade hon i skriften *Ett folk i landsflykt*. Hon lämnade även vittnesmål till tyska och amerikanska diplomater, som publicerade uppgifterna. Alma Johansson berättade bland annat om hur kvinnor tog gift för att inte hamna levande i turkarnas händer och hur soldater ledde blodiga, sårade kvinnor och barn genom staden, medan andra soldater sköt mot dem för att skrämmas. När de sårade föll till marken slog soldaterna ihjäl dem med bösskolven.

Hon lämnade uppgifter om hur alla barn på hemmet begärts att bli överlämnade till en hög officer med försäkran om att de var i goda händer och skulle återförenas med henne. Några dagar senare fick hon beskedet att samtliga barn tagits till en byggnad utanför staden och mördats.

Hon vittnade: ”Aldrig kan jag glömma den synen. Och ingenting kunde man göra för dem! Armenierna och grekerna bliva nu systematiskt utrotade, dödade eller jagade från sina hem för att spridas i mindre grupper till långt avlägsna turkiska trakter, där det gives dem att välja mellan att övergå till islam eller dö för svärd eller av svält.”

Alma Johansson kom nedbruten hem till Sverige, men trots det åter-vände hon några år senare till Konstantinopel för att arbeta bland armeniska flyktingar. Också där blev hon vittne till ytterligare övergrepp mot armenier, både bofasta och flyktingar från de östra provinserna. När dörren till Konstantinopel stängdes för gott flyttade hon och några medarbetare till Thessaloniki där de i 20 år försökte lindra de armeniska flyktingarnas nöd.

Fru talman! Det finns gott om kvinnliga hjältar i historien. De har av olika orsaker många gånger fått en undanskynd plats. Kanske beror detta på att det mestadels varit män som skrivit historien.

Här i riksdagen har vi en särskild plats för hjältar, De goda gärningarnas rum. I detta rum lyfter vi fram hjältar som Raoul Wallenberg, Folke Bernadotte, Harald Edelstam och våra veteraner. Jag anser att också Alma Johansson kan vara en människa och hjälte att lyfta fram och uppmärksamma den goda gärningen och därför tillägna henne en plats i detta rum.

Förra året, då jag var andre vice talman, lyfte jag upp detta inom talmansberedningen, detta i förhoppning om att man skulle arbeta vidare med förslaget. Jag har också motionerat om att riksdagen bör till riksdagsstyrelsen tillkännage att man vill att Alma Johansson lyfts fram och får en plats i De goda gärningarnas rum.

I konstitutionsutskottets betänkande hänvisar man till att dessa frågor i första hand ligger hos Riksdagsförvaltningens ledning, vilket är helt korrekt. Det har också tillsatts en parlamentarisk referensgrupp inför omgestaltning av Kvinnorummet och De goda gärningarnas rum, vars arbete startade i april och planeras vara avslutat i slutet av oktober i år. Jag hoppas därför att förslaget om att ge Alma Johansson en plats i De goda gärningarnas rum beaktas. Inte minst bör ju alla partier som säger sig vara feministerna vara intresserade av och drivna i detta förslag att lyfta fram en kvinnlig hjälte och ge henne den plats och det erkännande hon förtjänar.

Fru talman! Slutligen vill jag kommentera det Joar Forssell från Liberalerna tidigare framförde. Det är uppenbart att Liberalerna inte har någon förståelse för symbolvärden. Men flaggor är viktiga symboler, och de har ett viktigt symbolvärde. Jag anser att det är ett rent håån mot svensk demokrati, riksdagen och alla våra väljare att vi har en EU-flagga hängande i denna kammare.

Vi har ett EU som styr mycket av den politik som vi här för – inte genom folkvalda svenska politiker utan genom folkvalda politiker från andra länder och byråkrater som inte ens är folkvalda. Det är ett håån mot svensk demokrati, som många har slitit för att vi ska ha i dag.

Jag uppmanar därför talmannen och talmanspresidiet att fatta beslut om att ersätta den flagga som i dag hänger här och som symboliserar Europeiska unionen med till exempel vårt statsvapen, Sveriges riksvapen, eller liknande. Det vore mycket mer korrekt att ha det i Sveriges rikets högsta beslutande organ.

Anf. 50 HANS EKSTRÖM (S):

Fru talman! Det påpekades mycket vänligt att ingen har yrkat bifall till förslaget i KU:s betänkande. Jag tänker därför att jag kan utnyttja min rätt att tala och göra det.

När jag ändå står här i talarstolen kan jag också säga att jag tycker att det är lämpligt att vi har Europeiska unionens symbol här i kammaren. Sverige är en del av Europeiska unionen, och en hel del av den lagstiftning som gäller i Sverige är beroende av det europeiska samarbetet. Sveriges riksdag är också en del av den lagstiftningsprocess som gäller för europeisk lagstiftning.

(Applåder)

Anf. 51 ANDRE VICE TALMANNEN:

Innan vi går vidare vill jag fästa kammarens uppmärksamhet på att vi bland åhörarna vid dagens debatt har en delegation från det isländska alltinget under ledning av talman Steingrímur J. Sigfússon.

Varmt välkomna till Sveriges riksdag!

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 18.)

§ 10 Verksamhetsredogörelser för riksdagens nämnder

Konstitutionsutskottets betänkande 2018/19:KU34

Verksamhetsredogörelser för riksdagens nämnder (redog. 2018/19:ÖN1, redog. 2018/19:RAN1, redog. 2018/19:RAR1, redog. 2018/19:PN1, redog. 2018/19:VPN1, redog. 2018/19:NL1, redog. 2018/19:NSÖ1 och redog. 2018/19:SN1)

föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 18.)

§ 11 Ändring i offentlighets- och sekretesslagen med anledning av lagen om bostadsanpassningsbidrag

Konstitutionsutskottets betänkande 2018/19:KU36

Ändring i offentlighets- och sekretesslagen med anledning av lagen om bostadsanpassningsbidrag (prop. 2018/19:61)

föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 18.)

*Stärkt ordning och
säkerhet i domstol*

§ 12 Stärkt ordning och säkerhet i domstol

Justitieutskottets betänkande 2018/19:JuU23

Stärkt ordning och säkerhet i domstol (prop. 2018/19:81)

föredrogs.

Anf. 52 ADAM MARTTINEN (SD):

Fru talman! Vi ska debattera betänkandet om stärkt ordning och säkerhet i våra domstolar. Det är ett angeläget och efterlängtat betänkande med tanke på dess innehåll. Det förekommer alltför ofta i dag att många som deltar i domstolsförhandlingar, rättegångar och liknande på olika sätt känner sig hotade av personer eller känner sig obekväma. Det påverkar själva rättsprocessen och kan i värsta fall leda till att utfallet blir till nackdel för den som utsatts för ett allvarligt brott.

Sverigedemokraterna har länge föreslagit ett antal olika skärpningar när det kommer till våra domstolar. Larmbågar är en sak som vi har påpekat i jag vet inte hur många år nu. Vi ser nu att arbete pågår i våra domstolar med att installera just larmbågar för att kunna avslöja personer som tar med sig stickvapen eller till och med pistoler in i rättsalarna. Det har hänt vid några tillfällen att vapen har tagits in, och man har kunnat skrämna vittnen med vapen inne i domstolarna.

Jag tjänstgjorde själv som nämndeman i Eskilstuna tingsrätt för ett antal år sedan. Ett av de första intrycken jag fick var när vi, innan vi började tjänstgöra som nämndemän, fick besöka rättsalen och fick se ett skotthål

i väggen inne i tingsrättssalen. Men vi fick veta att det är väldigt sällsynt att det avlossas skott inne i våra rättssalar. Det är givetvis tacksamt.

Det förekommer dock att människor på olika sätt försöker hota och skrämna vittnen. Det kan handla om subtila saker som att åhörare sitter och filmar eller tar kort på dem som deltar i förhandlingarna. Det kan påverka inte bara vittnen och målsäganden utan även nämndemännen. De kan bli distraherade och frustrerade och uppleva ett hot genom att deras närvaro eller det de säger dokumenteras.

I det här betänkandet föreslås ett antal skärpningar, exempelvis i sista punkten, där det står: "Elektronisk utrustning som åhörare har med sig i rättssalen ska som huvudregel vara avstängd och undanstoppad." Det tycker jag är en lite för slö inställning till elektronisk utrustning som har en fotografisk funktion. Det är rimligt att sådan utrustning lämnas utanför rättssalarna över huvud taget. Då slipper man bli störd under pågående förhandlingar av att en person kanske tar upp en mobilkamera eller liknande som tidigare har varit undanstoppad.

För att komma åt det problemet har Sverigedemokraterna en reservation i betänkandet där det står att det för åhörare ska vara totalförbud mot att i rättssalarna ha elektronisk utrustning som har en fotografisk funktion. Det är inte mer än rimligt. De skäl som anges för att inte ha ett totalförbud är praktiska skäl som är ganska lätta att åtgärda. Det är bara att sätta upp skåp med nyckelfunktion utanför rättssalarna. Då kan man snabbt lämna in sin utrustning, och efter att ha lämnat salen kan man snabbt plocka ut utrustningen igen. Jag ser inte att det skulle föranleda några ytterligare besvär för personalen i rättssalen att upprätthålla den ordningen. Det kommer tvärtom att leda till att fler rättegångar kan processas utan störande moment.

Därför yrkar vi bifall till vår reservation 3 i betänkandet om totalförbud mot elektronisk utrustning med fotofunktion.

Anf. 53 LINDA WESTERLUND SNECKER (V):

Fru talman! Rättssäkerheten är otroligt viktig och innehåller många olika delar. Personer som arbetar i rättsväsendet ska känna sig trygga på jobbet. Vittnen, målsägande och tilltalade ska känna sig säkra. Därför välkomnar Vänsterpartiet flera av förslagen i propositionen, men vi är kritiska till andra.

Regeringens goda vilja när det gäller att förbättra situationen för brottsoffer och vittnen och stärka säkerheten får inte leda till en begränsning av allmänhetens rätt till insyn i domstolsförhandlingar. Allmänheten har ett stort intresse av att följa vad som sker i vårt rättsväsen. Alla tv-program som *Efterlyst* och *Veckans brott*, för att inte tala om alla deckare, vittnar om att vi tycker att det är himla spännande med brott.

Regeringsformen fastslår att förhandlingar i domstol ska vara offentliga.

Nyhetsbevakning har ofta liverapporteringar från rättegångar. Journalister skriver ned precis vad som sägs och händer där och då. Och vi är nog många som både följer och fascinerar av det svenska rättsväsendet.

Det är bra att domstolar inte blir stängda rum där ingen vet vad som pågår. Det är bra med insyn och rapportering från medier. Den ska självklart vara korrekt, följa etiska regler och respektera de ofta väldigt tuffa situationer som både tilltalade och målsägande befinner sig i.

Att använda sidosalar vid rättegångar för att allmänheten ska få plats är helt rimligt i vissa fall. Men det kan också innebära minskad öppenhet, vilket Journalistförbundet påpekar i sitt remissvar. Därför anser Vänsterpartiet att journalister ska få vara på plats i själva rättssalen och inte i sidosalen. Om journalisterna befinner sig i rättssalen kan det motverka spridning av missuppfattningar av vad som sker under själva rättegången.

Vi anser också att elektronisk utrustning ska få finnas i rättssalen. Regeringen föreslår att elektronisk utrustning ska vara avstängd och undanstoppad. Det kommer att innebära att journalisternas arbete försvåras. Möjligheten till exempelvis direktrapportering blir i princip omöjlig.

Vänsterpartiet föreslår därför en väg framåt. Domstolsverket bör få i uppdrag att utforma ett ackrediteringssystem för journalister och frilansare i syfte att de ska få närvara i rättegångssalen och få använda elektronisk utrustning under förhandlingen. Det blir då tydligt vilka personer som kan följa rättegången i rättssalen.

Regeringen föreslår att det ska bli förbjudet att fotografera rakt in i rättssalen. Det är ett sådant där förslag som verkar rimligt vid första anblicken. Men om vi vidgar perspektivet lite och kollar på vad remissinstanserna skriver om just det förslaget kan vi se att kritiken är ganska tydlig.

Förbudet betyder ett ingrepp i yttrande- och informationsfriheten och gör det svårare för allmänheten att få inblick i hur rättegången ser ut. Att börja inskränka rätten till fotografering i offentliga lokaler öppnar för inskränkning av fotografering överlag. Den vägen anser vi inte att vi ska gå. Jag vill fortsatt kunna följa rättegångar via mediernas liverapporteringar. Jag vill inte att rättssalen ska bli ett stängt rum utan insyn. Jag yrkar bifall till reservation 2.

Anf. 54 GUSTAF LANTZ (S):

Fru talman! Det är något speciellt att vara i en domstolssal. Redan på gymnasiet brukade jag ta mig in och utnyttja möjligheten att få bevittna rättegångar i enlighet med offentlighetsprincipen. Det ska vara något speciellt när man går in i en domstolssal. Det är där rättvisan ska skipas. Där ska var och en komma till tals i saken. Där ska rätten väga, överlägga och döma.

Jag har själv som Hyresgästföreningens ombud företrätt hyresgäster och upplevt hur de efter domstolsförhandling går med rakare rygg därifrån. De har fått upprättelse, och det har inte varit beroende av hur stor deras plånbok är. Det är just vad som är det rätta som ska vara i fokus.

Om vi har ambitionen att rättsväsendet ska fungera så här i alla fall är det också viktigt att vi med kraft motverkar att människor känner sig rädda och tillbakahållna i domstolssalar. Det kan vara så att man upplever ett starkt tryck från andra i rättssalen och inte får fram de ord som är nödvändiga för att domstolen ska kunna skipa rättvisa. Det är därför angeläget att vi nu får en rad lagförslag som stärker brottsoffrens ställning.

För mig är det självklart att en domare själv ska ha den fulla auktoriteten att hålla ordning i rättssalen. Det här måste vara omedelbart. Det är bra att det nu föreslås att det inte ska krävas en överläggning med hela rätten.

Självklart ska de som stör ordningen i domstolen och utsätter andra för påtryckningar i rättssalen kunna utvisas inte bara från salen utan också från

hela domstolsbyggnaden. Det finns en väldigt viktig symbol i det, men det är också väldigt viktigt i sak.

Jag välkomnar också de lagändringar som nu ligger på bordet och som gör det möjligt för brottsoffer att närvara via video. Det ökar deras trygghet och samtidigt deras möjligheter att få upprättelse.

Äntligen gör vi någonting åt otyget att man fotar in i rättegångssalar. Det finns ett fotoförbud i salarna, men med stora objektiva, modern teknik och väldigt påstridiga fotografer har förbudet i princip rundats. Jag tycker att det är bra att vi nu även inför förbud mot fotografering in i salarna.

Sammanfattningsvis är jag väldigt glad att vi nu har ett förslag på bordet som stärker brottsoffrens ställning och skapar ordning och reda i våra rättssalar på ett ännu bättre sätt. Samtidigt tycker jag att förslaget är väl avvägt och balanserar mot offentlighetsprincipen och annat som är viktigt för rättssäkerheten.

Avslutningsvis yrkar jag därför bifall till förslaget i utskottets betänkande.

(Applåder)

Anf. 55 LOUISE MEIJER (M):

Fru talman! Ordning och oberoende är en del av vår rättsstat. Det är oerhört viktigt att domstolarna och domarna har de befogenheter som krävs för att upprätthålla ordningen i rättssalen. Särskilt i små domstolar och i små tingsrätter, där säkerheten inte är lika hög som i de stora domstolarna i större städer, vittnar åklagare, målsägande och åhörare om mycket känsliga och intima situationer med tilltalade, motpartens vittnen och motpartens åhörare. Därför är det mycket bra att regeringen lägger fram förslagen att brottsoffer och vittnen ska få möjlighet att delta via video och att domare ska kunna utvisa personer från rättssalen.

Beatrice Ask, tidigare justitieminister i alliansregeringen mellan 2006 och 2014, initierade en sådan här utredning redan 2014. Nu är vi framme vid år 2019. Det har alltså dröjt fem år för den socialdemokratiskt ledda regeringen att presentera en förstärkning av de svenska domstolarna och säkerheten däri. Detta är tyvärr ytterligare ett exempel i raden på den socialdemokratiskt ledda regeringens senfärdighet när det gäller förslag för lag och ordning. De tar väldigt lång tid på sig att lägga fram förslag om lagstiftning, och när de gör det är det allt som oftast moderata förslag i grund och botten.

Sammanfattningsvis kan vi från moderat håll säga att det som vanligt är lite sent, men att det trots allt är välkommet med de förslag som nu läggs fram för att stärka ordningen i domstolarna.

(Applåder)

Anf. 56 HELENA VILHELMSSON (C):

Fru talman! Vi har i Sverige en rättsprocess att vara stolta över. Den är säker, oberoende och demokratisk. Men ändå har vi en situation där vi möter en ökad osäkerhet för brottsoffer och vittnen.

Fru talman! När ett brottsoffer tar mod till sig att göra en anmälan och föra rättskipningen vidare mot rättvisa är trygghet och säkerhet i domstolarna ett måste. Man ska inte känna sig hotad. Man ska inte vara utsatt för påtryckningar. Det finns alltför många berättelser om våldsutsatta, inte

minst sexualbrottsoffer, som inte klarar den påfrestning det innebär att återigen möta förövaren.

Därför anser Centerpartiet att föreliggande förslag är bra. Det är bra med möjligheter till videokonferenser. Det är bra med möjligheten att använda sidosalar. Det är bra med förstärkt skydd mot otillåten fotografering. Det allra viktigaste med det här betänkandet är nämligen att fler brott ska lagföras. Brotten ska minska, och vi ska ha färre brottsoffer i framtiden. Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Anf. 57 JUNO BLOM (L):

Fru talman! Betänkandet gäller stärkt ordning och säkerhet i rättssalen. Målet med dessa lagförslag är att domstolar ska vara trygga och säkra miljöer för alla att vistas i. Förhörspersoner ska kunna lämna sina uppgifter utan att känna sig hotade, störda eller utsatta för påtryckningar.

Förslagen handlar om följande:

- Rädda och utsatta brottsoffer och vittnen ska få större möjligheter att delta genom videokonferens.
- Åhörare ska kunna hänvisas till en sidosal av ordnings- eller säkerhetsskäl.
- En part eller åhörare som utsätter en förhörsperson för påtryckningar ska kunna utvisas från rättssalen under ett förhör eller andra delar av sammanträdet.
- Förbudet mot fotografering ska utvidgas.
- Elektronisk utrustning ska som huvudregel vara avstängd och undanstoppad.

Vi liberaler anser att förslagen är viktiga. Men vi vill ändå poängtera att för att dessa lagförslag ska få det genomslag som är önskvärt och för att de ska inkludera alla är det viktigt att de hänger ihop med andra viktiga åtgärder.

Jag har närvarat vid många rättegångar med barn och unga, men även vuxna, som varit utsatta för olika brott. Vid många av dessa rättegångar har heder funnits med i motivbilden för gärningen. När det saknas kunskap och förståelse för det sammanhang som dessa brott sker i resulterar det alltför ofta i att varken de utsatta eller, som i detta fall, vittnen får det stöd de har rätt till och behov av. Jag tror att det trots denna lagstiftning är oerhört viktigt att hela rättskedjan får kunskap om dessa delar.

Det handlar om ett kollektiv. Vi talar många gånger om de subtila hot som förekommer. Jag tror att vi alla är medvetna om att de finns, men frågan är hur vi identifierar dem och hur vi motverkar att de blir möjliga att framföra till exempelvis ett vittne. Det kan röra sig om blickar. Men det handlar också om påtryckningar utanför rättssalen, i domstolens lokaler men före en rättegång, när vittnen måste träffa närstående till den misstänkta gärningspersonen.

Det handlar också om att komma in i rättssalen och se hela kollektivet sitta tillsammans på gärningspersonens sida. Den unga flicka som är brottsoffer sitter många gånger helt ensam. Kanske har en kompis till henne tagit mod till sig och ska vittna om de uppgifter hon har lämnat.

För att man över huvud taget ska få tillgång till stödet och skyddet är det oerhört viktigt att vi får till denna lagstiftning, där vi kan definiera heder som motiv till gärningen. Det måste, menar jag, ske initialt i utredningen, men också för att de åtgärder vi talar om här ska kunna vidtas. Det handlar om utbildning. Jag kan känna att vi alltför många gånger beslutar saker och stiftar bra lagar, men sedan är det som att vi sår dem i en jord som inte är bördig. Man förstår dem inte.

När det gäller den lagstiftning som det har beslutats om gällande brottet äktenskapstvång har vi otroligt många anmälningar – och det är positivt att man ändå känner att det finns en lagstiftning och någon som ska skydda – men bara fem fällande domar. Det intressanta är att en och samma åklagare står bakom tre av dessa fem fällande domar. Detta tyder på att den som har kunskap och kompetens också har mycket större förmåga.

Inom polisen har man inrättat ett kompetensnätverk för hedersrelaterat våld och förtryck. Jag tror att åklagarna behöver ha något liknande. Det är de som leder förundersökningarna och kan vidta en mängd viktiga åtgärder.

Det rör sig alltså om viktig lagstiftning och viktiga förändringar, men jag tror återigen att vi, för att det ska bli som vi tänker, också behöver vidta en mängd andra åtgärder.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 18.)

§ 13 Förstärkta återfallsförebyggande åtgärder vid villkorlig frigivning

*Förstärkta återfalls-
förebyggande åtgärder
vid villkorlig frigivning*

Justitieutskottets betänkande 2018/19:JuU25
Förstärkta återfallsförebyggande åtgärder vid villkorlig frigivning (prop. 2018/19:77)
föredrogs.

Anf. 58 JOSEFIN MALMQVIST (M):

Fru talman! Den villkorliga frigivningen måste reformeras. Det borde vara självklart att den som dömts för ett brott ska sitta av större delen av det straff som har utdömts. Så är faktiskt inte alltid fallet i dag.

Den som avtjänar ett tidsbegränsat fängelsestraff frigges som regel villkorligt efter två tredjedelar av strafftiden. För personer som avtjänar långa fängelsestraff innebär detta att straffet kan minskas med flera år, vilket riskerar den grundläggande principen om att straffet ska stå i proportion till brottets allvar.

Från Moderaternas sida menar vi att villkorlig frigivning ska begränsas och endast förekomma i undantagsfall. Den som bryter mot villkoren för sin frigivning i sådan omfattning att en varning inte bedöms vara tillräcklig bör heller inte kunna räkna med att få åtnjuta den förmån det innebär att frigges innan straffet är avtjänat.

Så sent som 2015 riktade riksdagen ett tillkännagivande till regeringen om att möjligheterna till villkorlig frigivning borde skärpas. Sedan dess har väldigt lite hänt. I dag väntas denna församling ännu en gång rikta ett tillkännagivande till regeringen om behovet av reformering av systemet

med villkorlig frigivning, där vi menar att större hänsyn måste tas till hur den intagne skött sig under strafftiden. Jag ser fram emot att regeringen snarast återkommer till riksdagen i denna fråga.

Den föreliggande propositionen berör, fru talman, vissa återfallsförebyggande åtgärder vid villkorlig frigivning. Det är bra, men det är inte tillräckligt. Därför väntas riksdagen i dag även rikta ett tillkännagivande till regeringen om en tydligare koppling mellan bristande deltagande i återfallsförebyggande åtgärder och frågan om villkorlig frigivning. Vi vill att frågan skyndsamt utreds och att regeringen återkommer till riksdagen med förslag som innebär att möjligheterna att skjuta upp villkorlig frigivning med hänsyn till bristande deltagande i återfallsförebyggande åtgärder och annan misskötsamhet under anstaltstiden utökas.

Mer behöver göras, men medan regeringen drar fötterna efter sig fortsätter vi i riksdagen att rikta skarpa krav och sätta press på regeringen även i denna fråga. Det kommer vi att fortsätta göra.

Vi står bakom samtliga våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 6 under punkt 8.

Anf. 59 ADAM MARTTINEN (SD):

Herr talman! Redan 2015 riktade justitieutskottet ett tillkännagivande till den rödgröna regeringen om att skärpa reglerna för villkorlig frigivning. Det var ett tillkännagivande som Sverigedemokraterna och Moderaterna, Kristdemokraterna, Liberalerna och Centern stod bakom. I betänkandet reserverade sig Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet, som ansåg att samtliga fängelsedömda endast ska sitta två tredjedelar av sin utdömda strafftid i fängelse, oavsett om den intagne har misskött sig eller vägrat delta i behandlingsprogram.

Nu har regeringen motvilligt accepterat Sverigedemokraternas hårdare krav gällande den villkorliga frigivningen och föreslagit vissa skärpningar. Den villkorliga frigivningen efter två tredjedelar ska kunna skjutas upp vid misskötsel eller bristande deltagande i behandlingsprogram. Detta är såklart steg i rätt riktning, men det är långt ifrån vad Sverigedemokraterna anser är tillräckligt.

Herr talman! Om Sverigedemokraterna hade fått bestämma helt själva hade vi tagit bort den villkorliga frigivningen helt och hållet. Blir man dömd till tio års fängelse ska grundregeln vara att man får sitta tio år i fängelse. Det är en tydlig och konsekvent hållning som skapar förståelse och tillit mellan medborgarna och rättssamhället. Detta är Sverigedemokraternas utgångspunkt när det gäller hur vi ska utforma straff i vårt land.

För att sedan skapa en bra återanpassning till samhället vill Sverigedemokraterna att personer i större utsträckning ska få sin första tid utanför anstalt reglerad, exempelvis genom elektronisk övervakning, för att tvingas in i sunda rutiner.

Men nu är vi inte där; det saknas stöd i riksdagen för Sverigedemokraternas hållning. Men, herr talman, Kristdemokraterna nämner i en av sina reservationer, som har blivit ett särskilt yttrande, det som Sverigedemokraterna också anser är väldigt angeläget, nämligen att en farlighetsbedömning bör ske när man avgör om en person ska friges villkorligt efter att ha avtjänat två tredjedelar av sitt straff.

Sverigedemokraterna anser att detta är ett självklart kriterium för uppskjuten frigivning. Råder det hög risk för återfall i brott måste Kriminalvården kunna behålla personer i anstalt under hela den strafftid som dömts ut. Detta tror jag att fler partier i grunden håller med om, men en majoritet är inte i dagsläget beredd att stödja det.

Ett av de skäl som anges för att inte beakta risk för återfall vid villkorlig frigivning är att risken för återfall i brott kan finnas kvar även om personen fått sitta hela strafftiden. För mig och Sverigedemokraterna är detta inte ett argument utan en ursäkt för att få fortsätta med en socialliberal straffpolitik. Här borde en samlad opposition kunna bilda en majoritet i riksdagen så att farliga individer med hög återfallsrisk kan hållas kvar i fängelse under hela den utdömda strafftiden. Det förekommer årligen alldeles för många fall där personer som släppts ut efter att ha avtjänat två tredjedelar av sitt straff direkt har misshandlat, mördat och våldtagit oskyldiga människor.

Herr talman! Brottsoffren frågar sig hur det kan ske att farliga individer som kan ha ett tiotal allvarliga domar bakom sig hålls inlåsta bara två tredjedelar av strafftiden för ytterligare ett allvarligt brott trots att Kriminalvården anser att det föreligger hög återfallsrisk, något som alltför många gånger visat sig vara befogat.

En annan del av den förklaring som regeringen och flera oppositionspartier ställer sig bakom är att ett kriterium som uppskattning av återfallsrisk inte baseras på faktiska handlingar och att personer dömda för samma typ av brott skulle få sitta i fängelse olika lång tid beroende på hur de skött sig i övrigt i anstalt. De intagna kan då uppleva detta som lite orättvist.

För Sverigedemokraternas del vill jag vara tydlig: Det ska inte finnas någon självklar rätt för någon fängelsedömd att frigges tidigare av något skäl över huvud taget. Att mördare och våldtäktsmän kan uppleva en orättvisa i att andra dömda för samma brott kanske får avtjäna mindre tid i anstalt är helt ovidkommande.

Av den anledningen kommer jag här i dag att begära replik på väl valda oppositionspartier för att försäkra mig om att vi tillsammans kan medverka till ett nytt tillkännagivande till regeringen om att hög risk för återfall i brott ska kunna ligga till grund för uppskjuten villkorlig frigivning.

Sverigedemokraterna har, som jag sa inledningsvis, en helt annan syn på villkorlig frigivning generellt, men vi anser att det är angeläget att flytta fram positionerna så mycket som det går. Jag ser fram emot att vi i utskottet ska hitta fler gemensamma ståndpunkter som flyttar fram positionerna, inte minst när det kommer till frågan om farlighetsbedömning vid villkorad frihet.

Avslutningsvis vill jag yrka bifall till reservation 3, men vi står naturligtvis bakom samtliga våra reservationer i betänkandet.

Anf. 60 HELENA VILHELMSSON (C):

Herr talman! Vi har framför oss ett oerhört viktigt betänkande. Kärnan i hela betänkandet är att få till en fungerande rättskedja, där straff ska vara ändamålsenligt och leda till bättring, det vill säga att det ska bli få eller inga återfall.

Centerpartiet tycker att det är bra att regeringen nu lägger fram denna proposition, och dessutom är det bra att riksdagen stärker upp den med två

tillkännagivanden – ett om ytterligare skärpningar vad gäller att deltagande i återfallsförebyggande åtgärder ska vara ett krav för villkorlig frigivning och ett om att ytterligare se över systemet med villkorlig frigivning. Det ska alltså inte ses som att man med automatik får villkorlig frigivning efter två tredjedelar av avtjänad strafftid.

Dagens system, med förslagen i denna proposition, ger utökade möjligheter och redskap för kriminalvården att jobba med den enskildes möjligheter att återetableras i samhället. Det handlar om villkorlig frigivning, prövotider, övervakning och särskilda föreskrifter. På alla dessa områden föreslås nu skärpta åtgärder och möjligheter för kriminalvården att göra ett bra jobb.

Centerpartiet hade dock velat se en ännu bättre möjlighet till övervakning genom en ny påföljd, vistelseförbud, som går längre än de möjligheter som finns att via föreskrifter hålla den villkorligt frigivne borta från kriminella miljöer eller, inte minst, från områden där brottsoffer befinner sig.

Herr talman! Arbete och utbildning för att förbättra den intagnes förutsättningar på arbetsmarknaden är av stor betydelse eftersom möjligheten till återanpassning till stor del är beroende av att den intagne kan komma i jobb efter avtjänat straff. Arbetslinjen på anstalterna behöver därför utvecklas, och de intagnas möjligheter att genomgå utbildningsinsatser måste öka. För de intagna som inte deltar i arbete, utbildning eller programverksamhet är det nu bra att detta kan få konsekvenser för deras verkställighet, exempelvis i form av uppskjuten villkorlig frigivning.

Centerpartiet menar att Kriminalvårdens behandlingsprogram är centrala för att den intagne ska kunna lämna ett liv kantat av kriminalitet och droger. På senare år har behandlingsprogrammen utvecklats i positiv riktning och anpassats till den klientel som ska ha nytta av dem. Målsättningen ska vara att alla intagna som är i behov av behandling för kriminalitet, missbruk, aggressioner eller våldsamt beteende ska genomgå behandlingsprogram.

Riksdagen har i tidigare tillkännagivanden till regeringen krävt bland annat att regeringen ska skärpa reglerna om villkorlig frigivning för dem som återfallit i likartad brottslighet och att regeringen ska överväga om gärningsmän som dömts för vålds- eller sexualbrott bör ha en skyldighet att delta i lämpliga behandlingsprogram. Det är nu dags att regeringen i och med detta års tillkännagivande ser till att så fort som möjligt återkomma till riksdagen med förslag om detta.

Det finns ett nätverk som heter Kast, Köpare av sexuella tjänster, som enligt en utarbetad metod arbetar med personer som köpt sex. Detta program ser vi som givet att Kriminalvården villkorar för personer som är dömda för sexualbrott eller sexköp för att de ska komma i åtnjutande av villkorlig frigivning.

Ett problem är att en del intagna inte behärskar svenska språket. De har ofta svårigheter att tillägna sig eller delta i olika behandlingsprogram. Här behöver mer göras för att säkerställa att även den gruppen kan delta i dessa program, få adekvat behandling och inte återfalla i brott.

Sammanfattningsvis är det av största vikt att tiden i fängelse blir tydlig och konsekvent för den intagne. Vägran att delta i återfallsförebyggande åtgärder och program ska leda till begränsade eller borttagna möjligheter till permission och till villkorlig frigivning. Ett incitament till att delta i

behandling och program vinner alla på, inte minst genom att antalet brottsoffer minskar.

Jag står bakom utskottets förslag och yrkar dessutom bifall till reservation 6 i betänkandet.

Anf. 61 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Herr talman! Som jag utlovade i mitt anförande avser jag att ställa en ganska tydlig och konkret fråga om den villkorliga frigivningen, som i dag sker med automatik alldeles oberoende av om man deltar i behandlingsprogram eller om man missköter sig i fängelset.

Regeringen har ju landat i slutsatsen att hög risk för återfall i brott inte ska kunna ligga till grund för uppskjuten frigivning. Jag är inte säker på att en majoritet i kammaren delar den ståndpunkten.

Jag vill därför ställa en konkret fråga till Centerpartiet om detta: Anser Centerpartiet att den som av Kriminalvården anses löpa hög risk för återfall i brott inte av detta skäl ska kunna få sin villkorliga frigivning uppskjuten? Är det ett rimligt förhållande vi har i dag, där personer som löper hög risk för återfall i brott ska kunna komma ut efter två tredjedelar av avtjänat straff?

Anf. 62 HELENA VILHELMSSON (C) replik:

Herr talman! Nej, det är inte rimligt. Men jag läser i betänkandet att man bland annat ska jobba med utökad övervakning, elektronisk övervakning och så vidare. Jag ser också att man i och med det tillkännagivande som vi nu ger till regeringen kan återkomma med förslag som förbättrar möjligheten till övervakning och som kanske i framtiden – vi får se – kan leda till begränsad frigivning.

Anf. 63 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Herr talman! Det är lite grann detta jag är ute efter – att vi ska kunna komma fram till gemensamma ståndpunkter som går längre än vad regeringen har aviserat. En av de ståndpunkter där det finns en konflikt mellan Sverigedemokraterna, Kristdemokraterna och regeringen gäller just att vi anser att när det finns hög risk för att en person återfaller i brott ska man kunna skjuta upp den villkorliga frigivningen, medan regeringen inte tycker att det finns tillräckligt med skäl till det och att det till och med kan vara kontraproduktivt.

Vi tycker att en inkapacitering av farliga individer är ett viktigt steg för att säkra samhället från farliga individer. Säg att exempelvis en terrorist får ett tidsbestämt straff men att Kriminalvården säger att det finns en hög risk för återfall i brott. Det kanske till och med har förekommit tecken på att personen har vilja och förmåga att utföra nya terrorbrott. Är det då rimligt att personen ska frigges efter två tredjedelar av avtjänat straff? Nej, jag tycker inte det, och jag vill ha ett tydligare besked från Centerpartiet: Är ni beredda att inom ramen för nästa motionsperiod återkomma med en konkret motion som pekar på just detta problem, alltså att hög återfallsrisk ska vara ett skäl till uppskjuten frigivning – ja eller nej?

Prot. 2018/19:93

15 maj

*Förstärkta återfalls-
förebyggande åtgärder
vid villkorlig frigivning*

Anf. 64 HELENA VILHELMSSON (C) replik:

Herr talman! Centerpartiet är berett att medverka till alla former av förbättring, så att förbrytare med hög återfallsrisk ska ha en begränsad möjlighet att fortsätta utöva brottslighet. Det är ju självklart.

Om det ska ske via motionsarbete i riksdagen eller via förhandlingar och påtryckningar i och med dagens tillkännagivande från riksdagen återstår att se. Men självklart är Centerpartiet med på alla former och sätt att bekämpa brott och se till att återfallsförbrytare inte återfaller i brott.

Anf. 65 LINDA WESTERLUND SNECKER (V):

Herr talman! Jag tycker att det finns många problem med dagens rättspolitiska debatt. Den svingar sig hårt åt alla håll och använder hellre populism än realism. I dag är det dags för den villkorliga frigivningen att få sig en känga.

Nu målas bilden upp av att den villkorliga frigivningen är en snuttefilt för den intagna som när som helst kan ryckas undan och läggas i garderoben om den intagna inte sköter sig.

Egentligen är den villkorliga frigivningen en nödvändighet för att vi ska få ett samhälle utan kriminalitet – ett tryggare samhälle där personer som under lång tid har haft ett kriminellt liv nu ska bevisa för oss att de kan sköta sig.

Den villkorliga frigivningen garanterar att Kriminalvården har koll på personer som släpps ut ur fängelser – med övervakning, samtal och fortsatt behandling. Sköter de sig inte åker de in igen. Det är just en villkorlig frigivning.

Alternativet är att dömda personer sitter på anstalt och att de, hipp som happ, när straffet är avtjänat står utanför anstalten med en Icakasse i handen och utan kontakt med Kriminalvården.

Jag skulle vilja se den politiker som kan se ett brottsoffer i ögonen och säga: Våldtäktsmannen blev utsläppt ur fängelset. Nu har vi inte någon koll alls på honom, för vi ville inte dalta med villkorlig frigivning, utan han skulle sitta hela straffet.

All övervakning och kontroll och framför allt tryggheten för brottsoffret kommer att försvinna om den villkorliga frigivningen tas bort.

Herr talman! Flera partier verkar vilja ta bort den villkorliga frigivningen. Det är nog dags att påminna oss om vad den villkorliga frigivningen är och varför den finns.

När en dömd person har avtjänat två tredjedelar av sitt fängelsestraff ska personen bli villkorligt frigiven om det inte finns synnerliga skäl. Det sker alltså en prövning av om villkorlig frigivning ska ske. Efter frigivningen finns det en prövotid som motsvarar det som återstår av straffet, minst ett år.

Finns det synnerliga skäl mot villkorlig frigivning kan den skjutas upp. Vid bedömning av om det finns synnerliga skäl mot villkorlig frigivning ska det särskilt beaktas om den dömda på ett allvarligt sätt har brutit mot de föreskrifter och villkor som gäller för verkställigheten.

När personen ska friges villkorligt beslutar frivården om huruvida personen ska ha övervakning. En övervakare är en person från frivårdskon-toret som ska stödja personen och hjälpa personen att återanpassa sig till

samhället. Samtal kommer att ske med frivårdsinspektör under hela övervakningsperioden. Det är samtal som fokuserar på att personen inte ska återfalla i brott.

Övervakningsnämnden kan bestämma om föreskrifter ska följas under den villkorliga frigivningen. Det kan de göra om de anser att föreskrifter hjälper personen att anpassa sig till samhället och att inte återfalla i brott. Övervakningsnämnden kan bestämma var personen ska bo, vad personen ska göra under dagarna och om personen ska genomgå en behandling.

Jag undrar varför det är en sådan iver i fråga om att inskränka den villkorliga frigivningen. På vilket sätt är det en bättre lösning att börja urholka den? På vilket sätt minskar brottsligheten och återfall i brott genom att alla återfallsförebyggande åtgärder tas bort? På vilket sätt gör detta det bättre för brottsoffret, när förövaren ställs på gatan utan något slags kontroll från Kriminalvården? På vilket sätt förbättrar detta över huvud taget svensk kriminalvård?

Vänsterpartiet anser att den villkorliga frigivningen ska finnas kvar. Den kan på många områden bli bättre, bland annat med en utbyggd frivård. Det ska vara tufft att vara villkorligt frigiven. Man ska sköta sig, och det är en tuff övervakning som ska ske.

Regeringen har presenterat en bra proposition, som justitieutskottet gör sitt bästa för att undergräva. I slutändan är det bara Vänsterpartiet som fullt ut stöder propositionen, vilket blir en ganska konstig ordning. Jag kommer därför, herr talman, inte att yrka bifall till någon reservation även om Vänsterpartiet har två reservationer mot de två tillkännagivanden som utskottet gör. Det är liksom inte min uppgift att försvara regeringens politik. Det får de göra själva.

Anf. 66 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD):

Herr talman! I dagens debatt belyser vi förstärkta återfallsförebyggande åtgärder vid villkorlig frigivning.

Ett fungerande rättssamhälle förutsätter att de som bryter mot lagen lagförs och straffas. Det är viktigt att samhällets rättssystem utdömer straff när ett brott har skett. Tiden då straffet avtjänas ska användas på ett meningsfullt sätt genom insatser som möjliggör ett liv utan brottslighet.

Kristdemokraterna menar att personer som inte sköter sig i fängelset inte heller ska kunna friges villkorligt – detta ska ske först efter att hela den utdömda strafftiden löpt ut. Det skapar drivkrafter att följa de regler som finns, att delta i behandlingsprogram och att göra de drogtestar som man ombeds att göra.

Till detta bör förändringar övervägas när det gäller möjligheten till villkorligt medgiven frihet. Det är inte rimligt att de som återfaller i likartad brottslighet och på nytt döms per automatik friges villkorligt efter att två tredjedelar av det utdömda fängelsestraffet verkställts.

Herr talman! Vi kristdemokrater anser att principen om automatisk villkorlig frigivning efter att den dömde avtjänat två tredjedelar av sitt straff är helt feltänkt. Villkorlig frigivning ska ges personer som förtjänar det, personer som uppvisat en genuin vilja att återanpassa sig genom exempelvis sitt uppträdande, genom att utbilda sig eller genom att genomgå behandling mot missbruk eller andra problematiska beteenden. Först då ska villkorlig frigivning komma på tal, och det ska ske först efter att tre fjärdedelar av straffet har avtjänats.

I dag finns det i brottsbalken dubbelt så många skäl till strafflindring som till straffskärpning. Det sänder fel signaler.

Som jag nämnde bör återfallsförbrytare avtjäna en tid i fängelset som helt och hållet motsvarar straffvärdet för det eller de brott som han eller hon har dömts för. Tiden i anstalt bör dock följas av en tidsperiod då den intagne ges möjlighet att återanpassa sig till ett liv i frihet.

Sedan lång tid tillbaka finns ett tillkännagivande för regeringen om att skärpa reglerna för villkorlig frigivning. Kristdemokraterna uppmanar regeringen att snarast verkställa det.

I motionerna från Kristdemokraterna anförs det att systemet med villkorlig frigivning är en otillfredsställande ordning som undergräver principen om att straff ska stå i proportion till brottets allvar. Att begränsa möjligheterna till villkorlig frigivning ökar proportionaliteten. Det förhindrar att dömda begår nya brott och stärker samtidigt legitimiteten för rättsväsendet. Vårt förslag innebär inte att de incitament mot återfall i brott som den villkorliga frigivningen ger tas bort men att de till betydande del kommer att behöva bestå av annat än rabatterad strafftid.

Nu är dock vi i Kristdemokraterna beredda att avstå från att fullt ut reservera oss till förmån för våra partispecifika motioner och i stället ställa oss bakom de tillkännagivanden som en stor majoritet i utskottet föreslår. Det handlar alltså om en reformering av systemet med villkorlig frigivning.

Herr talman! Jag tycker att det är bra att utskottets majoritet har enats om skrivningar som går ut på att man ska ändra dagens system, där vi i princip har en automatisk frigivning, och att den automatiska frigivning som sker efter två tredjedelar av strafftiden ska avskaffas.

Herr talman! Jag vill i min avslutning belysa två andra förslag som vi skulle vilja se genomförda. Precis som har nämnts tidigare finns det förslag om att förverka villkorligt medgiven frihet vid misskötsamhet. Vi menar att villkorlig frigivning ska begränsas. I likhet med vad som har framförts under remissbehandlingen av regeringens förslag menar vi att omfattningen av den villkorligt medgivna frihet som föreslås kunna förverkas bör utökas i betydande omfattning. Detta belyser vi i reservation 5.

Herr talman! Tillsammans med andra partier vill vi också införa en ny straffpåföljd. För att motverka kriminella grupperingar vill vi, tillsammans med dessa andra partier, att vistelseförbud införs som en ny påföljd.

Vistelseförbud skulle kunna aktualiseras för personer som begått brott och har anknytning till kriminella grupperingar. Ett vistelseförbud innebär ett förbud mot att vistas i ett visst geografiskt område under en viss tid efter avtjänat fängelsestraff.

Det här ser vi som ett sätt att bryta de kriminella gängens makt och att göra så att färre återvänder till sina gamla miljöer. Att överträda ett vistelseförbud ska vara straffbart.

Herr talman! Kristdemokraterna ställer sig självklart bakom utskottets tillkännagivande och våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 5.

(Applåder)

Anf. 67 LINDA WESTERLUND SNECKER (V) replik:

Herr talman! Jag lyssnade på Ingemar Kihlströms anförande och reservationer. Kristdemokraterna vill helt klart gå en annan väg med den villkorliga frigivningen. Det förvånar mig, eftersom Ingemar Kihlström talar så mycket om kontroll.

Jag tror även att ni, precis som Vänsterpartiet, delar synen på att man liksom måste vara motiverad för att kunna bryta sitt kriminella beteende, och den motivationen får man genom kbt-behandling under anstaltstiden.

Vad som förvånar mig är att ni helt släpper på kontrollen av den frigivna efter att personen har kommit ut från anstalten. Jag skulle därför vilja fråga Ingemar Kihlström på vilket sätt brottsoffer ska kunna känna sig tryggare genom Kristdemokraternas politik, där övervakning av den som kommer ut från anstalten blir betydligt kortare än vad den är i dag.

Under den villkorliga frigivningen är det övervakning, kontroller, drogtester och samtal med frivården. Den kontrollen och den tiden vill Kristdemokraterna förkorta ganska rejält, vilket gör att brottsoffren i slutändan kommer att vara betydligt mer otrygga eftersom man inte kommer att veta var den frigivna personen befinner sig någonstans.

Anf. 68 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik:

Herr talman! Det är korrekt så. Man kan se det som att man förkortar övervakningstiden. Vad vi gör är snarare att vända på sättet att se det.

I dag är det en automatisk frigivning efter två tredjedelar av strafftiden. Vi har många situationer där man till exempel inte gör en bedömning utifrån hur den som har varit intagen har följt behandlingsprogram för att återinträda i samhället. Det kan vara ganska grova brott som har begåtts, och man kommer ändå ut i samhället efter två tredjedelar av tiden.

Vi vill se det som så att det straff som utdöms också ska avtjänas. Om man när man avtjänar straffet möter upp mot de behandlingsprogram som sätts, gör drogtester och så vidare, då ska man kunna prövas för en villkorlig frigivning.

Vi vill alltså ge legitimitet till brottsoffren genom att de straff som utdöms utifrån de brott som begås verkligen avtjänas och att de som möter ett behandlingsprogram också kan prövas för villkorlig frigivning.

Anf. 69 LINDA WESTERLUND SNECKER (V) replik:

Herr talman! Jag har svårt att se att kortare övervakning av en person som kommer ut från en anstalt tryggar någonting för brottsoffret över huvud taget.

Jag tycker också att det är lite anmärkningsvärt att Ingemar Kihlström anser sig ha bättre kunskap om återfallsförebyggande principer och om synnerliga skäl än vad Kriminalvården själva har när de i varje enskilt fall gör en bedömning om en person ska frigges villkorligt.

Jag är helt övertygad om att det inte är vi politiker som har den här kunskapen, utan det är Kriminalvårdens personal – en personal som jag litat väldigt mycket på, som kan allting om brottsligt beteende och som vet hur viktigt det är med brottsförebyggande arbete.

Det är också otroligt viktigt att det här följs upp genom övervakning och genom den kontroll som sker under den villkorliga frigivningen, vilket Kristdemokraterna vill rycka undan mattan för.

Jag har väldigt svårt att förstå det här sättet att gripa sig an rättspolitiken. Det finns redan i dag otroligt mycket kontroll av personer som ska frigges villkorligt, men detta vill ni ta bort.

Ni måste hitta ett annat angreppssätt. Det här kommer att göra situationen för brottsoffren otroligt mycket sämre. Det kan också komma att öka återfallen i brott, för det är just den här långa tiden som behövs för att personer ska kunna ändra sitt beteende.

Jag tycker att ni står ganska svarslösa inför brottsoffren och den tuffa situation som de befinner sig i när en person släpps ut från anstalt.

Anf. 70 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik:

Herr talman! Jag konstaterar att vi i utskottet har en samsyn i stort. Att jag och ledamoten Westerlund Snecker inte delar uppfattning är inte någon nyhet för särskilt många.

Vi kan konstatera att vi kristdemokrater sätter brottsoffren i centrum på det sättet att vi tycker att de straff som utdöms också ska avtjänas och att man ska förtjäna att bli villkorligt frigiven. Jag köper inte att man med automatik ska få två tredjedelars strafftid. Då skärper vi inte till det på rätt sätt. Vi ser inte heller de brottsoffer som drabbas när någon som har begått ett allvarligt brott och inte möter upp till en behandling trots detta blir frisläppt efter två tredjedelar.

Vi kan konstatera att utskottet har en relativt stor enighet i frågan och att ledamoten och jag inte har en samsyn.

Anf. 71 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Herr talman! Som jag sa inledningsvis i mitt anförande avser jag att ställa frågan till relevanta oppositionspartier gällande just villkorlig frigivning och det som Kristdemokraterna har nämnt i sitt särskilda yttrande som en "farlighetsbedömning".

Nu landade vi ju i ett tillkännagivande som regeringen förvisso har accepterat när det gäller att deltagande i behandlingsprogram och misskötsel i anstalt skulle kunna vara två skäl som föranleder uppskjuten villkorlig frigivning. Det finns också en hel del svar i betänkandet kring varför regeringen inte vill att en farlighetsbedömning ska kunna ligga till grund för uppskjuten villkorlig frigivning.

Min fråga till Kristdemokraterna är därför, trots det svar som finns i betänkandet gällande just farlighetsbedömningen, om Kristdemokraterna fortsatt kommer att driva den frågan i höst och motionera om den så att vi tillsammans kan skapa en bredare samsyn, kanske tillsammans med fler partier, om att en farlighetsbedömning av intagna ska kunna föranleda uppskjuten villkorlig frigivning. Står ni fast vid den standpunkten, och kommer ni att fortsätta att driva den tillsammans med Sverigedemokraterna i höst?

Anf. 72 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten Marttinen för frågan, och jag kan göra ledamoten lugn: Vi i Kristdemokraterna håller oss till den linje som vi har haft tidigare. Vi ser också att det är viktigt att väga in det här med farlighetsbedömning när vi nu ska hantera det hela. Vi kommer att återkomma med ytterligare motioner i den frågan.

Jag kan alltså konstatera att vi har en samsyn i utskottet när det gäller villkorlig frigivning och att det finns en samsyn med Sverigedemokraterna i många hänseenden.

Anf. 73 JUNO BLOM (L):

Herr talman! Liberalerna ser det som oerhört positivt att alla partier, förutom Vänsterpartiet, nu ställt sig bakom Liberalernas motion om att den generella principen om villkorlig frigivning ur fängelse efter två tredjedelar av strafftiden ska tas bort och riktar två tillkännagivanden till regeringen.

I dag har den fängelsedömda i normala fall en rättighet till villkorlig frigivning när minst två tredjedelar av fängelsestraffet har avtjänats. För att detta inte ska gälla krävs ”synnerliga skäl”, vilket normalt betyder att den dömda har misskött sig grovt i fängelset. Annars friges den dömda villkorligt efter två tredjedelar av strafftiden – även om han eller hon har misskött sig eller vägrat delta i behandlingsprogram, utbildningar eller andra rehabiliterande insatser.

Ett fängelsestraff på sex år blir i praktiken oftast per automatik ett fängelsestraff på fyra år, vilket vi anser är en märklig ordning. Det är positiva beteenden som ska belönas, och där ska möjligheten till villkorlig frigivning finnas kvar. Beteenden som tydligt visar att individen har noll insikt om sitt eget ansvar för de handlingar som lett till att den dömts och inte visar något intresse för att delta i förändringsarbete utan snarare förstör för sig själv och andra ska inte belönas, utan sådana dömda ska avtjäna hela sitt straff i fängelset.

När villkorlig frigivning efter två tredjedelar av tiden blir något som den dömda närmast automatiskt kan se fram mot skapas det inte några drivkrafter för den enskilde att förändra ett destruktivt handlingsmönster. Vi liberaler anser att villkorlig frigivning i stället ska vara något eftersträvarsvärt och något man får tillgång till genom gott uppförande. Att vända på den nuvarande principen kan förhoppningsvis motivera till att delta i relevanta behandlingsprogram.

Reglerna bör skärpas så att villkorlig frigivning efter två tredjedelar av strafftiden ska vara en möjlighet, inte en rättighet. Till exempel måste det ställas krav på att den som begått grova våldsbrott eller sexualbrott deltar i behandlingsprogram för att det ska vara aktuellt med villkorlig frigivning i förtid.

Kriminalvårdens roll är dubbel, något som vi liberaler anser är oerhört viktigt. Dels ska den dömda avtjäna sitt straff, dels ska den som begått ett brott ges möjlighet till en andra chans och rätt förutsättningar att komma tillbaka till ett fungerande liv utan kriminalitet. Att få människor att bryta med en kriminell livsstil är en oerhört viktig uppgift för kriminalvården.

För att detta ska bli möjligt är det dock viktigt att behandlingsprogrammen är tillgängliga på landets alla anstalter. Det är också viktigt att de är anpassade efter individens behov.

Vi ser det också som oerhört förvånande att det i en sekulär stat är enklare att få tillgång till en präst eller en imam än till en kurator eller en psykolog.

Det finns en avsaknad av program för vissa grupper. Till exempel finns det, enligt Kriminalvården, fortfarande begränsat med forskning om gärningspersonerna bakom hedersvåld och hedersförtryck.

Kriminalvården har gjort en egen forskningsstudie där man jämfört hedersvåldsdömda med andra grupper av våldsbrottsdömda. Forskarna har tittat på alla domar för drygt 6 000 våldsbrottsdömda som avtjänade ett straff den 1 mars 2016. Kriminalvården menar att detta är ett första steg mot att förbättra kunskapen om förövare som utför hedersrelaterade brott.

Det som framkommer i studien är bland annat att det finns få likheter med den grupp som är dömd för partnervåld. Det kan då starkt ifrågasättas om det är relevant att använda de behandlingsprogram som är framtagna för att möta individer dömda för partnervåld i de fall en individ är dömd för ett brott som har hedersmotiv.

Det är viktigt att Kriminalvården får i uppdrag att anpassa och ta fram program som passar även denna målgrupp.

Liberalerna ställer sig även positiva till de förslag till lagändringar regeringen nu överlämnat som syftar till att stärka möjligheterna för Kriminalvården att vidta kontroll- och stödåtgärder i fråga om dem som frigges villkorligt från ett fängelsestraff. Det finns ett behov av att förstärka de återfallsförebyggande åtgärder som kan beslutas efter villkorlig frigivning. Vi ser därför positivt på de framlagda förslagen.

Jag yrkar bifall till L:s reservation 6.

Anf. 74 LINDA WESTERLUND SNECKER (V) replik:

Herr talman! Juno Blom! Du sa i ditt anförande att villkorlig frigivning är någonting man automatiskt kan se fram mot. Det gör mig lite förvånad eftersom det inte finns någon automatik över huvud taget i den villkorliga frigivningen. Det är faktiskt ganska omfattande kontroller som görs innan en person blir villkorligt frigiven. Man kollar om personen i fråga följt gällande villkor under anstaltstiden, genomgått behandling och så vidare och om det finns någon risk för återfall i brott.

Jag undrar därför på vilket sätt den villkorliga frigivningen är automatisk enligt dig.

Jag skulle också vilja ställa en fråga om brottsoffrens trygghet och säkerhet. Säg att vi börjar nagga på den villkorliga frigivningen, vilket verkar vara Liberalernas motiv i det hela – den villkorliga frigivningen ska bort; den ska bli kortare och kortare. Det gör ju att Kriminalvårdens kontroll över den som släpps från anstalt blir mindre och mindre. Tar vi helt bort den villkorliga frigivningen kommer ingen övervakning, ingen kontroll och ingen kontakt med Kriminalvården att finnas för den frigivne. Det gör att brottsoffret kommer att veta att personen släpps ut på gatan med Ica-kassen, och svenska myndigheter har ingen kontakt med den personen.

Jag skulle vilja veta Liberalernas åsikt om på vilket sätt det blir bättre för brottsoffren att man tar bort den villkorliga frigivningen, som ni verkar vilja.

Anf. 75 JUNO BLOM (L) replik:

Herr talman! Tack, Linda!

Jag tänker på fråga två, som rör brottsoffren. Du säger att de kommer att känna otrygghet.

Det är viktigt att titta på förslaget i sin helhet. Vi tar också upp alla som aktivt medverkar i behandlingsprogram och visar intresse för förändringar. Många gånger kan jag tycka att de får upprättelse, för om vi ska vara ärliga är det ett misslyckande från samhällets sida att det är så många som är

dömda för brott – framför allt så många unga. Alla som aktivt deltar i detta kommer att få tillgång till villkorlig frigivning.

De som inte ska få tillgång till detta är de som inte visat något som helst intresse för att delta i olika behandlingsprogram. Det är ju inte samma sak som att Kriminalvården inte har ett ansvar under den tid en person är på anstalt.

Skillnaden när personen väl kommit ut vet vi också. Att Kriminalvården ska ha koll är inte samma sak som att den frigivne inte begår brott.

Brottsoffrens perspektiv är en annan del. Våldtäktsoffer eller, som i de fall vi har, barn och unga som utsatts för allvarliga brott kan känna att det är ett svek att deras liv kanske är förstört i sin helhet medan personen som begått brottet blir frigiven, kanske alltför lättvindigt.

Innan tiden är slut måste jag komma till din första fråga om detta med automatisk frigivning. Principen är ju att man ska ha gjort ganska allvarliga saker för att inte få villkorlig frigivning. Det resulterar i att om kriminalvården ska göra någonting ska de gå in och säga ”Du har inte skött dig”. I den omvända ordningen skulle vi skapa möjlighet att definiera något positivt som man vet när man kommer in.

De jag har träffat på anstalter tar detta för givet. Man säger inte att man tror att man eventuellt kommer att komma ut efter sex år, utan fyra år är principen. Det är den känslan man har.

Anf. 76 TALMANNEN:

Jag påminner båda debattörerna om att vi försöker tala via talmannen och inte säga du till varandra.

(JUNO BLOM (L): Förlåt! Ska jag titta på dig, eller?)

Man får titta var man vill, bara man inte säger du till meddebattören.

Anf. 77 LINDA WESTERLUND SNECKER (V) replik:

Herr talman! Jag blir förvånad när Juno Blom baserar sin politik på olika upplevelser som Juno Blom har hört på olika anstalter. Jag tycker att det är bättre att basera sin politik på hur saker och ting faktiskt är.

Jag tror dock att vi är överens om att behandlingsprogrammen är oerhört viktiga.

Också utbildningen på anstalterna är viktig. Där skulle jag gärna se fler möjligheter till grundskoleutbildning men också till högskoleutbildning, något som Kriminalvården nu har börjat dra in på och stundtals inte erbjuder alls. Där tror jag att vi har ett stort och viktigt område att utveckla.

Herr talman! Jag tycker fortfarande inte att jag har fått svar på vad Juno Blom menar med att man automatiskt kan se fram mot villkorlig frigivning. Det finns ingen automatik i den villkorliga frigivningen, utan det sker en prövning för att se om det ska bli villkorlig frigivning eller inte. Jag tycker inte att vi politiker har den kompetens som krävs för att se det, utan det är personalen i Kriminalvården som har den kompetensen.

Min andra fråga, herr talman, är angående behandlingsprogram.

Vänsterpartiet har motionerat om att vi vill se ett behandlingsprogram för hedersvåld. De som har begått hedersvåld kanske inte passar in i det vanliga ROS-programmet för dem som begått sexualbrott eller andra våldsbrott. Vi vill se ett specialprogram för hedersrelaterat våld.

Herr talman! Jag skulle vilja veta hur Liberalerna ställer sig till det.

Anf. 78 JUNO BLOM (L) replik:

Herr talman! Jag är så van att titta i ögonen på människor jag talar med, men jag ska försöka att jobba på det!

När det gäller automatisk frigivning är grundprincipen att det blir på det viset. Här handlar det mer om en attitydförändring. Vi anser att om man har blivit dömd till sex års fängelse ska principen för att det skulle kunna bli ett kortare straff vara att man har uppnått någonting som visar på förändring. Jag tycker att det är viktigt att man ska få den tillgången.

Ordet ”automatiskt” kan upplevas som vilseledande. I majoriteten av alla fall är det ändå på det viset det blir. Det skulle kunna vara den omvända ordningen, så att man ska bedöma vem som har skött sig väl och vem som inte sköter sig väl, men här blir det någonstans en mycket svårare del där man säger att någon inte ska få göra detta.

Jag tror på principen att du ska ha ditt straff som det är men att du ska kunna ges möjlighet till ett förkortat straff mot bakgrund av att det finns en aktivitet när du deltar i programmen.

Behandlingsprogram som rör dem som är dömda för hedersbrott är någonting som vi kommer att driva vidare och försöka att hitta. Nu gör Kriminalvården intervjuer för att bygga vidare på studien. Tanken här var mer en kvantitativ studie, och nu går man in och gör en kvalitativ studie. Det tror jag är viktigt, så att man kan se vad som faktiskt skulle behövas. Man kan också titta på om det finns något i andra länder att använda sig av.

Vi ställer oss bakom den idén och tror definitivt att kriminalvården är en instans där man ska sitta för att man har begått ett brott, men det ska också vara en möjlighet till förändring. Det är det mest positiva som vi kan komma fram till.

Anf. 79 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Herr talman! Som kanske framgår håller jag på och fiskar lite grann efter ett möjligt nytt tillkännagivande. Efter Kristdemokraternas besked om att man står bakom principen om att göra en farlighetsbedömning kan jag säga ”one down, two to go” – om Liberalerna och Moderaterna gör detsamma har vi en möjlig majoritet i kammaren.

Därför vill jag fråga om vi kan få ett besked från Liberalerna även i frågan om farlighetsbedömning. Ska det vara så att en person som av kriminalvården anses löpa hög risk för återfall i brott ska kunna få sin villkorliga frigivning uppskjuten för att man ska kunna säkra samhället från farliga individer? Är det ett ställningstagande som Liberalerna kan ställa sig bakom, och är det ett ställningstagande som föranleder att Liberalerna också kommer att motionera om den saken i höst tillsammans med Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna?

Anf. 80 JUNO BLOM (L) replik:

Herr talman! Om jag förstår dig rätt, Adam Marttinen, tänker du att detta är en person som har genomgått programmen och som har skött sig under sin tid inom kriminalvården – annars kan det ju inte bli aktuellt med villkorlig frigivning. Det är alltså en person som har gått igenom allting och som har bidragit och deltagit, men man gör ändå bedömningen att det finns en hög risk för återfall i brott.

Det är klart att det är svårt, för detta är, återigen, bedömningsfrågor. Vem bedömer vem som löper hög risk för återfall i brott? Du kan sitta av behandlingsprogram utan att över huvud taget ha blivit behandlad. Du kan gå på utbildning utan att lära dig någonting, men du sitter där och varken stör eller förstör.

Nu äger inte jag något eget aktiebolag och kan inte bestämma vad vi ska göra eller inte göra till hösten. Jag tänker dock att vi ska hitta andra sätt att motivera personen till förändring. Är det någonting som man inte förstår i det mötet?

Skulle det visa sig att vi har en individ som vi vet bedöms löpa hög risk för att återfalla i brott skulle vi kunna tänka oss att titta på den möjligheten, men jag kan absolut inte säga här och nu att vi kommer att lämna in någon sådan motion. Principen i sig är viktig; sedan finns det svårigheter i bedömningsfrågor.

Jag tror, återigen, att det generellt sett handlar om hur Kriminalvården kan göra tydligare och bättre satsningar. Jag var inne på att det är lättare att hitta en imam eller en präst än att hitta en kurator eller en psykolog.

Det handlar om att vidta en mängd olika åtgärder, men man kan absolut också se över den möjligheten.

Anf. 81 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Herr talman! Det beskrivs i betänkandet på ett ganska bra sätt vilken konfliktlinje som finns mellan de rödgröna partierna och oss i opposition som har motionerat och uttryckt stöd för principen.

Det är ju en bedömningsfråga, och det är detta som regeringen anser utgör en osäkerhet kring varför en person ska sitta kvar eller inte. Regeringen vill basera den uppskjutna villkorliga frigivningen på faktiska händelser, på att man inte har deltagit i ett behandlingsprogram eller på att man har misskött sig – sådant som kan dokumenteras.

När det gäller hög risk för återfall i brott går det ju inte att dokumentera eller att försäkra sig om att personen i fråga kommer att återfalla i brott. Det har dock visat sig att väldigt många – alldeles för många – individer som av kriminalvården har bedömts löpa en hög risk för återfall också har återfallit efter att ha avtjänat två tredjedelar av sitt straff.

Precis som Juno Blom sa i ett tidigare replikskifte är det obegripligt för medborgare ute i landet varför farliga personer ska släppas ut och kunna begå nya brott, vilket de ofta gör. Det blir ju helt obegripligt för brottsoffer och för anhöriga till dem som har blivit våldsdödade av dessa personer. Hur kan samhället släppa ut en farlig individ när man har en stark indikation på att personen kommer att begå allvarliga våldsbrott?

Jag tycker, precis som många andra partier har uttryckt, att det inte ska vara en rättighet att bli villkorligt frigiven efter två tredjedelar av tiden, utan det ska vara en utgångspunkt. Ett undantag ska vara om man ingår i ett behandlingsprogram eller liknande, men om det är så att personen av kriminalvården betraktas som en farlig individ är det urkorkat att släppa ut personen redan efter att den har avtjänat två tredjedelar av straffet. Där är inkapaciteringseffekten inte bara en befogenhet utan också ett viktigt syfte.

Frågan får väl leva vidare inom Liberalerna. Jag hoppas att vi kan få stöd även från Liberalerna och att vi kan skapa ett nytt tillkännagivande om den här saken, inte minst för alla brottsoffer som löper risk att råka illa ut annars.

Anf. 82 JUNO BLOM (L) replik:

Herr talman! Vi talar här om vad vi ska göra när människor är dömda. Det är ganska naturligt, för det är det som betänkandet handlar om. Jag tror dock att det är viktigt att också tänka på att de viktigaste åtgärderna – och detta tycker jag att vi har svikit – är vilka tidiga insatser vi sätter in. Någonstans är det så att vi hade kunnat identifiera väldigt många av dem som begår allvarliga brott mycket tidigare. Jag tror att det är viktigt att vi även när vi talar om detta tänker på hur vi kan förändra och påverka.

Jag vill också säga att jag tycker att vi generellt sett har ett alldeles för dåligt barnrättsperspektiv i vårt land, vilket leder till att barn växer upp och landar i utsatthet och kriminalitet. Från Liberalernas sida är detta en viktig åtgärd.

Apropå att det, som du var inne på, Adam Martinen, inte är helt enkelt att bedöma vem som löper hög risk för återfall brukar jag ibland tänka att det är svårt för en person som inte ens har erkänt att den har begått det brott som den faktiskt har begått att komma till en förändring.

Det finns en avsaknad av att kunna delta i program. Jag tror också att det finns ett behov av att individuellt kunna sitta och tala med personer om det man själv har varit med om – som inte är ett försvar men många gånger kanske en förklaring till det man sedan utsätter andra för – för att komma fram till att ta in och erkänna den gärning man faktiskt har begått. När man inte ens kommer dit kan jag se att det är svåra bedömningsfrågor. Hur mycket har du förändrat dig om du kanske inte riktigt ens har erkänt att det du har gjort är felaktigt?

Så är det definitivt när det kommer till dem som utsätter andra för hederbrott. Detta görs också många gånger på uppmaning av någon annan; det kanske inte ens är så att du själv hade önskat göra det här. Där har vi haft svårt att förstå de uppbrottsprocesser som unga människor, likaväl som äldre, kan utsättas för. Därför måste vi stärka denna förmåga.

Anf. 83 CARINA ÖDEBRINK (S):

Herr talman, åhörare och ledamöter! Jag vill börja med att yrka bifall till regeringens förslag och förslaget i justitiekottets betänkande om att stärka Kriminalvården och det återfallsförebyggande arbetet och om åtgärder när det gäller villkorlig frigivning.

Lagändringarna innebär bland annat att övervakningstiden efter villkorlig frigivning förlängs och att möjligheten att föreskriva villkor om vad som ska gälla efter den villkorliga frigivningen utökas och tydliggörs. Likaså ska det finnas en tydligare koppling mellan deltagande i återfallsförebyggande arbete och villkorlig frigivning. Det är något som också uttrycktes i regeringsförklaringen i januari. Vidare föreslås att Kriminalvården ska kunna fatta beslut om elektronisk övervakning av den frigivne för att kontrollera att en föreskrift följs. Regeringens förslag följer i stort förslagen i den så kallade frigivningsutredningen.

Herr talman! Att få ta del av människors berättelser och erfarenheter men också synpunkter är en viktig del i mitt och vårt uppdrag som förtroendevalda. Det är människan som är det viktiga. Hon kan vara brottsoffer och själv ha varit utsatt för ett brott eller vara anhörig till en som dömts för brott. Det är en grupp människor som vi inte talar så mycket om eller har i åtanke.

Det handlar om människor på in- och utsidan av murar, i häkten, i fri-vården, anställda och intagna, människor i civilsamhället – alltid männi-skan. Och jag är tacksam över att få möta människor som delar med sig av sina liv och sina erfarenheter till mig. De berör mig verkligen på djupet. Även om det kan rymma mycket sorg och tragik hos den enskilde är det en uppmaning till mig och till oss att använda dessa erfarenheter för att utveckla, förändra och förhoppningsvis också förbättra kriminalvårdens arbete.

Vi ska ha ett starkt rättssystem som människor känner förtroende för. De som begår brott ska ta ansvar för sina handlingar genom olika sanktio-ner i ett straffsystem som vilar på proportionalitet och likabehandling.

Lika viktigt är det samhälleliga intresset av att på ett effektivt sätt för-hindra återfall i brott. Redan en liten minskning av återfallen har betydelse för att minska effekterna av först och främst mänskligt lidande men också de ekonomiska kostnader för samhället och enskilda som brottslighet med-för. Arbetet med att förebygga återfall i brott är alltså en viktig del i verk-ställigheten av fängelsestraff.

I propositionen gör regeringen bedömningen att det inte bör införas en ordning som innebär att risken för återfall i allvarlig brottslighet ska på-verka tidpunkten för villkorlig frigivning. Detta är också utredningens be-dömning, och den delas av i princip samtliga remissinstanser. Skälen för detta är kraven på förutsebarhet och likabehandling samt svårigheten att göra tillförlitliga riskbedömningar som inte öppnar för godtycke och social diskriminering.

Särskilt låg är träffsäkerheten när det gäller risk för återfall i allvarlig brottslighet. Kriminalvården utformar för varje intagen, utifrån en risk-och säkerhetsbedömning, en individuell verkställighetsplan som inriktas på åtgärder mot bland annat återfall i brott. Planeringen sker i samråd med den intagne.

En riskbedömning bör inte styra strafftiden i anstalt utan i stället ligga till grund för andra återfallsförebyggande insatser. Genom att sätta den dömdes beteende i fokus och att detta ska utgöra grund för att skjuta upp villkorlig frigivning ges det bättre förutsättningar att möta kraven på för-utsebarhet och legitimitet. Därför finns det skäl för en tydligare koppling mellan deltagande i återfallsförebyggande åtgärder och skötsamhet under verkställigheten och villkorlig frigivning.

Om den intagne motsätter sig åtgärderna eller inte genomför planen bör det, på samma sätt som vid annan misskötsamhet, ligga till grund för att skjuta upp den villkorliga frigivningen. På detta sätt grundas frågan om villkorlig frigivning på faktiska och dokumenterade omständigheter att ta hänsyn till i den fortsatta hanteringen. Detta behöver dock utredas särskilt och kompletteras med ett beslutsunderlag. Det är också något som reger-ingen har för avsikt att göra.

(Applåder)

Anf. 84 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Herr talman! Det är högst ofrivilligt att regeringen är beredd att vidta åtgärden att man ska kunna skjuta upp den villkorade frigivningen. Detta reserverade sig de rödgröna partierna emot 2015, när vi i opposition förra mandatperioden skapade ett tillkännagivande, så försök inte inbilla någon här att det här är någon sorts socialdemokratisk insikt att det är rimligt att

kunna skjuta upp den villkorliga frigivningen. Det är en följd av ett tillkännagivande som oppositionen har skapat och som regeringen har att anpassa sig till.

Det är dock ingen hemlighet att Sverigedemokraterna är något frustrerade över att man väljer att ta små steg i rätt riktning varje gång vi skapar ett nytt tillkännagivande i justitieutskottet och att man ibland inte gör någonting alls.

Vi fick höra i anförandet här att skälen till att man väljer att inte beakta farlighetsbedömningen vid en uppskjuten villkorad frigivning är just förutsebarheten och likabehandlingen. Alltså om två terrorister blir dömda för samma typ av terroristbrott men den ene av dem är väldigt farlig och riskerar att återfalla i brott beaktar Socialdemokraterna den personens kränkhet över att den andra terroristen, som kanske inte har en hög återfallsrisk, får sitta kortare tid i fängelse. De väljer att över huvud taget inte beakta ifall personen är farlig eller inte, utan den ska villkorat frigges efter två tredjedelar avtjänat straff.

I många fall har vi sett olyckliga exempel på hur just farhågan om en hög återfallsrisk också har blivit verklighet för väldigt många brottsoffer och deras anhöriga. Det är beklagligt att Socialdemokraterna alltid gör för lite, alltid gör för sent och aldrig sätter brottsoffren i främsta rummet.

Det är bara ett konstaterande, kanske inte en fråga.

Anf. 85 CARINA ÖDEBRINK (S) replik:

Herr talman! Det här handlar om att sätta brottsoffren i centrum. Men det handlar också om en effektiv kriminalvård som har en god verksamhet och som också kan jobba för att stärka samhällsskyddet och skapa förutsättningar för människor som begår brott att få hjälp och stöd att lämna den kriminella banan. Det är inga konstigheter alls.

Adam Marttinen är mycket väl medveten om att riksdagen har ett tillkännagivande, och det är det som mycket av det arbete som vi i dag diskuterar tar sikte på.

En utredning tog upp de här frågorna, och i propositionen står det också väldigt tydligt om det som Adam Marttinen tar upp. Det tycker jag inte är några konstigheter.

Jag tycker snarare att det är Sverigedemokraternas skyldighet att redovisa på vilket sätt man ska kunna göra riskbedömningarna när det gäller vilka som ska få stanna kvar och vilka som kan bli föremål för villkorlig frigivning. Det finns egentligen ingenting i den kriminologiska forskningen som med tydlighet visar att riskbedömningarna är tillförlitliga, så jag tycker att det är Sverigedemokraternas skyldighet att redovisa hur man ska hantera detta.

Anf. 86 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Herr talman! Precis som har nämnts tidigare är det inte skrivet i sten att en hög risk för återfall i brott också leder till att man återfaller i brott, men det har visat sig att det i väldigt många fall leder till återfall i brott. Det är just det som är det stora problemet i sammanhanget.

Är man då beredd att låta en hel kategori individer som har hög återfallsrisk i brott stanna kvar i fängelse och inte chans på att några av dem inte skulle återfalla i brott om de väl släpptes ut? Är man beredd att göra den prioriteringen? Ja, jag är beredd att göra den prioriteringen.

Denna princip är inte helt främmande för Socialdemokraterna heller. Inom exempelvis rättspsykiatrin finns det något som heter särskild utskrivningsprövning. Det görs alltså bedömningar av en persons farlighet och förmåga att återfalla i brott innan denne blir utskriven från rättspsykiatrin. Det är ingen konstig princip över huvud taget, utan den borde kunna implementeras rakt av i kriminalvårdens arbete.

I detta betänkande diskuterar vi dock den villkorliga frigivningen och om det är rimligt att släppa ut farliga individer i samhället efter att bara två tredjedelar av straffet avtjänats och riskera att dessa personer begår nya brott – när vi kunde ha haft en inkapaciteringseffekt där de hålls borta från gatan och från möjligheten att begå nya brott.

I detta fall värnar Socialdemokraterna inte brottsoffren utan snarare principen om likabehandling och att ingen intagen ska känna sig kränkt av att ha blivit felaktigt bedömd i sin farlighetsbedömning. Det är fakta.

Anf. 87 CARINA ÖDEBRINK (S) replik:

Herr talman! Jag utgår från att ledamoten Martinen har läst frigivningsutredningen och andra underlag i detta sammanhang. Här sägs det tydligt att för att en förlängning av verkställigheten i fängelse ska kunna ge återfallsförebyggande effekt även efter frigivning bör det rimligtvis också kunna påvisas att verkställigheten i fängelset är verkningsfull. De viktigaste slutsatserna som dras av den forskning som finns är att längden på tiden i fängelse inte tycks ha någon positiv återfallsförebyggande effekt jämfört med verkställighet i frihet.

Jag tycker att vi bör grunda politik på vetenskap och beprövad erfarenhet. Det handlar också om att kunna ha två tankar i huvudet samtidigt: De som döms för brott ska straffas för det, men vi ska också säkerställa att de får hjälp och stöd att kunna lämna kriminaliteten bakom sig.

Adam Martinen sa i sitt inledande anförande att Sverigedemokraterna har en helt annan syn i dessa frågor. Det visar sig ju tydligt. Vi socialdemokrater har en politik som handlar om både och, både att utkräva ansvar och straff och att hjälpa till ett annat liv. Vår politik bygger inte på att låsa in människor och kasta bort nyckeln.

(Applåder)

Anf. 88 LOUISE MEIJER (M):

Herr talman! Vilken viktig debatt om villkorlig frigivning vi för just nu i kammaren!

Jag noterar att Vänsterpartiet i sina anföranden tydligt deklarerar att man är emot skärpningar av den villkorliga frigivningen. Det är kanske inte helt förvånande eftersom man också i en intervju har understrukt att man är för straff i frihet.

Moderaterna å andra sidan tycker att det är välkommet att man genomför dessa skärpningar och uppstramningar, men det är som vanligt inte tillräckligt. Vi vill ha en reform som innebär att tre fjärdedelar av straffet ska avtjänas i stället för regeringens förslag på skärpta åtgärder men fortfarande villkorlig frigivning efter att två tredjedelar av straffet avtjänats.

Jag noterar också att vissa av partierna till vänster på den politiska skalan talar om brottsoffren och hur dessa skulle reagera på skärpta straff och skärpta krav för villkorlig frigivning.

Då måste jag ta upp Örebromannen. Han betraktas som en av Sveriges värsta serievåldtäktsmän. Han cyklade efter kvinnor, misshandlade dem svårt och våldtog dem sedan. Han dömdes till tolv års fängelse och blev utsläppt efter åtta år eftersom vi har en, som jag ser det, automatisk villkorlig frigivning efter att två tredjedelar av straffet avtjänats.

Varför är partier till vänster om mitten så benägna att försvara grova serievåldtäktsmän? Samtidigt har de mage att tala om att brottsoffer skulle förlora på att vi stramar åt den villkorliga frigivningen. Fråga Örebromannens offer om de tycker att det är bra att han släpps fri efter åtta år i stället för tolv eller tio.

När vi diskuterar den villkorliga frigivningen handlar det inte bara om en återfallsbedömning. Det handlar också om partiernas grundläggande syn på straffet och straffets funktion. Moderaterna har länge tyckt att straffen i Sverige inte i tillräcklig utsträckning står i proportion till brottets allvar. Den villkorliga frigivningen är givetvis en indikation på och ett politiskt värderingsmässigt ställningstagande till hur allvarligt man ser på brottslighet och på straffet i förhållande till det brott som har begåtts.

Därför vill Moderaterna, till skillnad från regeringspartierna Socialdemokraterna och Miljöpartiet, gå längre och reformera den villkorliga frigivningen så att man släpps fri först efter att ha avtjänat tre fjärdedelar av straffet. Dessutom ska återfallsförbrytare över huvud taget inte kunna bli villkorligt frigivna.

Anf. 89 LINDA WESTERLUND SNECKER (V) replik:

Herr talman! Det går inte att låta bli när Louise Meijer så fint bjuder upp till replik. Jag uppskattar alltid att få tala om den stora skillnaden mellan Vänsterpartiets evidensbaserade politik och Moderaternas politik som grundar sig i något annat.

Jag har inte bara talat i medierna om straff i frihet. Jag har återkommande motionerat i Sveriges riksdag eftersom återfallsrisken för den som har ett fängelsestraff på upp till ett år är 70 procent. Döms man till ett straff på runt ett år är risken att återfalla i brott alltså jättestor.

Då kan vi antingen stånga pannan mot väggen om och om igen eller göra något annat. Jag tycker att vi ska göra något annat och utforma ett system där folk som döms till korta fängelsestraff får sitt straff i frihet med elektronisk övervakning.

Jag tycker också att villkorlig frigivning är en bra grej. Det provas om personen kan bli villkorligt frigiven, det sker en övervakning och det är en provperiod. Det är just en villkorlig frigivning, inte en garanterad frigivning.

Som jag återkommande har sagt under debatten handlar det om att kontrollen ska finnas kvar och att kriminalvården, övervakningsnämnderna och övervakarna ska ha kontakt med personer som går från ett längre straff på anstalt ut i frihet.

Här ska det ställas hårda krav. Utan den villkorliga frigivningen finns det inget incitament att ställa krav på en person och övervaka den om den inte sköter sig. Detta drabbar till syvende och sist brottsoffret. Ett brottsoffer ska kunna veta att den person som tilldömts ett straff för brottet kommer att övervakas när den kommer ut. Det är ett bra sätt att utforma rättssystemet på.

Anf. 90 LOUISE MEIJER (M) replik:

Herr talman! Linda Snecker nämner att Vänsterpartiets politik är byggd på evidens. Jag hävdar att den snarare är byggd på en värdering att straff inte har någon verkan över huvud taget och att det är ett fel i samhällets repressiva politik.

Jag menar att detta inte stämmer. Straff har en verkan, och viss forskning visar att straff leder till minskad brottslighet, inte minst när brottslingar är inkapaciterade.

Linda Snecker påstår att med vårt förslag skulle övervakningen efter frigivningen försvinna. Det stämmer inte. Reformerar den villkorliga frigivningen så att man släpps fri under en senare del av straffet måste övervakningen givetvis anpassas, så att man inte släpps vind för våg. Moderaterna är för mer övervakning. Det är jättebra om även Vänsterpartiet kan gå med på Moderaternas linje och både skärpa upp den villkorliga frigivningen och se till att övervakningstiden blir längre.

Problemet här är inte att Vänsterpartiet säger detta därför att man värnar brottsoffren. Det är inte så att Vänsterpartiet försvarar den villkorliga frigivningen på grund av brottsoffren, utan detta bygger på en värderingsmässig tanke om att straff inte har någon effekt eller verkan. Man vill inte se straff, för det är den politiska, ideologiska uppfattning man har. Vi menar att den är fel.

Anf. 91 LINDA WESTERLUND SNECKER (V) replik:

Herr talman! Jag är inte förvånad över att vi har olika ideologiska uppfattningar – det kan vi vara helt överens om. Min uppfattning och värdering, som Louise Meijer kallar det, delar jag med Kriminalvården. Vänsterpartiet utgår i många delar av sin kriminalvårdspolitik från det som Kriminalvården utgår ifrån: att straffet, när man får det, ska vara innehållsrikt och att man ska kunna få utbildning, behandling och hjälp att bryta det kriminella beteendet därför att man ska komma bättre ut. Detta delar vi med Kriminalvården.

När jag pratar med Kriminalvårdens ledning efterfrågar även de andra former av straff. Vi måste öka bredden i hur vi ser på straff i Sverige i dag, för synen är alltför snäv. Vi måste blicka ut och se hur man har gjort i andra länder som till exempel har överfullt på sina anstalter och som har höjt straffen men inte fått lägre kriminalitet med anledning av detta eftersom det inte finns några bevis för att högre straff leder till lägre kriminalitet. I andra länder har man gått till att ha straff i frihet med elektronisk kontroll. Det är inte fråga om om utan när vi kommer att tvingas införa denna politik, och där går Vänsterpartiet före.

Herr talman! Jag har en fråga till Louise Meijer, som ofta pratar om längre straff. Man får absolut tycka att det är en politik som får drivas, men vad ni aldrig pratar om, Louise Meijer, är: Vad ska straffet innehålla? Vilka nya behandlingsprogram vill ni se? Ska man ha både grundskoleutbildning och högskoleutbildning? Vilka arbetsinsatser ska finnas? Vad menar ni när ni säger att det ska vara en arbetslinje inne på anstalterna eftersom de inte får konkurrera med företag i fråga om jobb och produktion?

Prata mer om innehållet i straffet och inte bara om längden!

Anf. 92 LOUISE MEIJER (M) replik:

Herr talman! Jag håller med Linda Westerlund Snecker om att vi ska ha en bredare syn på straff – därom tvistar vi inte.

Vad gäller arbetslinjen på anstalterna kan jag inte tänka mig att Vänsterpartiet tycker att anstaltslönerna ska konkurrera med andra svenska arbetstagarers löner, för då hade vi sett en drastisk minskning av lönerna på svensk arbetsmarknad. Denna politik har jag inte tidigare hört att Vänsterpartiet företräder.

Jag tycker givetvis att man ska utbilda sig och ha tillgång till utbildningssystemen på anstalterna, och det har man också. Utbildning – även yrkesprogrammen – är kanske det viktigaste verktyget för att efter avtjänat straff kunna få ett arbete. Just nu pågår ett arbete med att se över rehabiliteringsprogrammen inne på anstalterna från Kriminalvårdens sida, till exempel det program som handlar om våld i nära relationer och som till och med visade sig kunna ha negativ effekt på återfallsrisken. Detta arbete tycker jag är välkommet. Jag tror att vi behöver mer evidens när det kommer till rehabiliteringsprogrammen och även behöver se över om de till exempel verkligen ska vara frivilliga.

När det kommer till de strängare kraven och att man kan göra internationella utblickar, som Linda Westerlund Snecker sa, kan vi gå till våra grannländer och titta på Danmark, Finland, Norge och Island. I alla dessa länder har man hårdare krav när det gäller bedömning av om man ska bli villkorligt frigiven eller inte. Detta tycker jag är bra. Jag tycker inte att vare sig Danmark, Finland, Norge eller Island på något sätt bryter mot rättsstatens principer eller liknande, utan där beaktar man både skötsamhet och risk vid frigivandet. Detta tycker jag är bra.

Anf. 93 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Herr talman! Jag fortsätter min resa med min enskilda fråga om villkorlig frigivning och farlighetsbedömning, som Kristdemokraterna har nämnt.

Jag tycker inte att jag fick något riktigt bra svar från Moderaterna i vare sig det första eller andra anförandet när det gäller den enskilda sakfrågan, men i stort håller jag med Louise Meijer mycket i beskrivningen av den värderingskonflikt som finns här i riksdagen mellan partier på den liberala vänsterkanten och mer konservativa partier.

Straff har betydelse, kanske inte alltid för den som har blivit dömd – att den ska få ett bättre liv – men det har betydelse för brottsoffren. Denna sida saknas helt hos de rödgröna när vi debatterar dessa frågor. Hur känns det för ett brottsoffer när en gärningsperson eller gärningsman bedöms vara farlig av Kriminalvården och sedan får avtjäna två tredjedelar av det straff som har dömts ut? Det är klart att det blir ett oerhört slag i magen på brottsoffren, men detta tycks inte vänsterkartellens partier förstå något av över huvud taget. Det är någon form av empatibrist där, måste jag säga.

Frågan om farlighetsbedömning tycker jag får leva vidare. Vi har lite olika synpunkter. Tre fjärdedelar ska avtjänas enligt Moderaterna, vi vill avskaffa den och så vidare. Men jag ser en framkomlig väg att flytta fram positionerna i och med att det finns ett annat parti, Kristdemokraterna, som föreslår att farlighetsbedömning ska inkluderas i frågan om en person ska vara villkorligt frigiven eller inte. Kan Moderaterna tänka sig att visa stöd

för denna enskilda fråga och i enlighet med Kristdemokraternas motionera om den saken, så att vi får en bredare uppslutning till höstens motionsflod?

Prot. 2018/19:93
15 maj

*Förstärkta återfalls-
förebyggande åtgärder
vid villkorlig frigivning*

Anf. 94 LOUISE MEIJER (M) replik:

Herr talman! Moderaterna är det parti som längst i Sveriges riksdag har stått för lag och ordning och varit det parti som under decennier har stått upp för att Sverige ska ha en politik där brott som begås i vårt rike ska få proportionerliga och rättvisa straff. Detta är jag stolt över, och jag är glad över att det numera verkar finnas en bredare enighet i denna kammare kring Moderaternas linje när det kommer till lag och ordning.

Vad gäller Adam Martinens fråga angående om risk skulle kunna vara ett moment som är avgörande för den villkorliga frigivningen är Moderaternas besked att man absolut skulle kunna titta på detta. Samtidigt är det här ett område där det inte finns tvärsäkra svar. Enligt den utredning som ligger till grund för propositionen och enligt de remissinstanser som finns i utredningen kan det ibland vara svårbedömt och svårt att uppskatta om en risk kommer att realiseras eller inte. Denna intellektuella synpunkt tycker jag att man ska ha respekt för och iaktta när man utformar sin politik för huruvida risk ska tas i beaktande vid villkorlig frigivning.

Vi är som sagt beredda att se över och titta på detta. Vi säger inte villkorslöst ja, men vi säger heller inte tvärt nej. Det är viktigt att ta dessa synpunkter i beaktande, men det är också rimligt att, precis som i våra grannländer, till viss del kunna beakta risk.

Anf. 95 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Herr talman! Moderaterna är det parti som längst har stått upp för lag och ordning i Sveriges riksdag och som har varit tydligast i dessa positioneringar. Jag får be om ursäkt ifall vi har kommit in som en spelare lite från sidan och tagit över denna roll. Från oss får man nämligen glasklara besked om frågor, men från Moderaterna får man ett "Nja, vi kan se över det, titta på det, tänka lite grann och låta det ligga i rullorna och vara anonymt tills man eventuellt, kanske någon gång kan titta på det igen och kanske komma fram till något."

Nej, detta tycker jag inte är helt tillfredsställande. Visst, jag har stor respekt för att det är svårt att uppskatta risk, men som jag har sagt i tidigare replikskiften praktiseras denna princip inom rättspsykiatrin. Om man anser att en villkorlig frigivning i grunden är fel är det väl inget fel alls i att låta dem som har en risk för återfall i brott sitta av sitt straff för att uppnå en inkapaciteringseffekt. Det drabbar ju ingen – de har ju blivit dömda till fängelsestraff. Låt dem sitta tiden ut!

Jag förstår inte riktigt vad som är så svårt för Moderaterna att ge ett klart besked om. De vill ju tydligt göra sig till förespråkare för lag och ordning och stå upp för rättsliga principer och för brottsoffren. Jag tycker att det blev lite svajigt.

Anf. 96 LOUISE MEIJER (M) replik:

Herr talman! Det är välkommet från Moderaternas håll att Sverigedemokraterna numera ansluter sig till Moderaternas linje när det kommer till lag och ordning. Moderaterna är det parti som under längst tid har haft tydligast politik på detta område, och det kommer vi att fortsätta med. Vi kommer inte att tävla i att vare sig springa eller spela bingo om vem som

Prot. 2018/19:93
15 maj

*Förstärkta återfalls-
förebyggande åtgärder
vid villkorlig frigivning*

kan bjuda högst i denna debatt. Däremot kan jag säga att jag inte tror att det finns så stora meningsskiljaktigheter kring ingångsvärdet eller värderingen av huruvida risk skulle kunna utgöra ett moment i bedömningen för villkorlig frigivning. Där finns det inte så stora skillnader.

Jag skulle inte säga att Moderaterna har någon otydlig politik på detta område. Tvärtom skulle jag säga att Moderaterna är det ledande partiet för lag och ordning i Sverige. Vi fortsätter att ha denna ledartröja, och vi fortsätter att piska på regeringen när det kommer till att lägga fram lagförslag för stärkt lag och ordning och för stärkt säkerhet i Sverige. Den debatt som vi har haft här i dag vittnar om det. Den bygger på ett tillkännagivande som Moderaterna har varit initiativtagare till. Jag skulle därför säga att Moderaterna fortsätter att stå starka och ta ledartröjan när det kommer till lag och ordning. Och det gläder mig att se att partier, till exempel Sverigedemokraterna, ansluter sig till Moderaternas linje på detta område.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 18.)

§ 14 Skärpt straff för subventionsmissbruk

Justitiekommitténs betänkande 2018/19:JuU24
Skärpt straff för subventionsmissbruk (prop. 2018/19:78)
föredrogs.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 18.)

*Avskaffad särskild
löneskatt för äldre*

§ 15 Avskaffad särskild löneskatt för äldre

Skatteutskottets betänkande 2018/19:SkU18
Avskaffad särskild löneskatt för äldre (prop. 2018/19:82)
föredrogs.

Anf. 97 JÖRGEN BERGLUND (M):

Herr talman! Vårt välstånd byggs av alla de människor som varje dag går till jobbet, gör en insats och betalar skatt. Vårt välstånd skulle inte finnas om det inte fanns företagare som vågade satsa på sin idé och riskera sina sparade pengar, det som faktiskt mynnar ut i företag som senare anställer andra. Vår välfärd innehåller också sjuksköterskor och läkare som ser till att de som blir sjuka kan komma tillbaka till arbetet, lärare som ser till att utbilda och fylla våra barn och ungdomar med kunskap och rusta dem för framtiden samt förskolepersonal som gör det möjligt att låta alla barn få en bra start i livet och som gör det möjligt för båda föräldrarna att gå till jobbet.

Kortfattat skulle jag kunna sammanfatta detta med att grunden i vårt välstånd och i vår välfärd är att människor jobbar. Ju fler som jobbar och ju mer vi jobbar, desto bättre välfärd kan vi hålla oss med. Men utmaningarna finns naturligtvis i vårt välfärdssamhälle.

Herr talman! Andelen äldre ökar kraftigt de närmaste decennierna, och Sverige står inför en demografisk utmaning. Vi lever i dag i genomsnitt 20 år längre efter pensioneringen än tidigare, vilket är en fantastisk utveckling. Men det kräver också en förändring i synen på ålder. Sverige har inte råd att säga nej till den resurs som de äldres kompetens utgör, utan politiken måste tvärtom se till att de som orkar och vill får möjlighet att fortsätta jobba längre upp i åldrarna.

Det är viktigt att politiken både förstår och respekterar att äldre inte är en homogen grupp människor med samma behov och samma önskemål. Vi behöver skapa fler vägar för att underlätta för människor att leva det aktiva liv som just de vill leva. Många vill stanna kvar ett eller flera år längre på arbetsmarknaden. Det stärker den offentliga ekonomin och den enskildes ekonomi. Men det ger också möjlighet för fler att stanna kvar i en arbetsgemenskap.

Det är politikens uppgift att skapa förutsättningar genom lägre skatter som ger arbetsgivare större möjligheter att ge goda villkor för den som väljer att stanna kvar på arbetsmarknaden lite längre i slutet av yrkeslivet. De som vill fortsätta sitt yrkesverksamma liv efter 65 års ålder och de arbetsgivare som bättre vill ta till vara den äldres kompetens och erfarenhet ska uppmuntras att göra det. Det är därför nödvändigt att det skapas möjligheter för äldre att fortsätta sitt yrkesverksamma liv och fortsätta göra en arbetsinsats.

Herr talman! En annan aspekt av att det är viktigt att stimulera att fler förlänger sitt yrkesliv är företagens svårigheter att hitta rätt kompetens. Jag möter ganska många företagare, inte minst småföretagare i min valkrets, som har stora svårigheter att ersätta personal som går i pension. En anställd som många gånger varit länge på företaget och besitter mycket kompetens och erfarenhet är det svårt, för att inte säga omöjligt, att ersätta. För ett litet företag kan det vara hela företagets existens som mer eller mindre vilar i den anställdes händer.

Det är därför viktigt att företag inte straffas för att de vill behålla äldre och mer erfaren personal. Kompetensutmaningen för företagen är svårast för de små företagen. Och för företag i glest befolkade områden, inte minst i norra Sverige, är detta en extra utmaning. Att avskaffa den särskilda löneskatten för äldre är således, påstår jag, extra viktigt för Sveriges landsbygd.

Herr talman! När det gäller sysselsättningseffekter kan vi konstatera att den slopade särskilda löneskatten för äldre och införandet av det förhöjda jobbskatteavdraget för äldre 2007 sammantaget ledde till en sysselsättningsökning, det vill säga en samlad positiv sysselsättningseffekt. Slopandet av den särskilda löneskatten för äldre kommer därför, då som nu, att ha positiva effekter på efterfrågan på äldre arbetskraft. Och på längre sikt kan vi anta att hela den avskaffade särskilda löneskatten i form av högre löner kommer att övervältras på hela löntagarkollektivet och inte enbart på dem som påverkas av förändringen.

Herr talman! Slutligen går det inte att undvika att kommentera att utformningen av denna proposition är anmärkningsvärd. Regeringens förslag i propositionen är bristfälligt motiverat och underbyggt. Vi stöder naturligtvis fullt ut förslaget om att avskaffa den särskilda löneskatten för äldre från och med den 1 juli i år. Men jag yrkar bifall till utskottets förslag med Moderaternas och Kristdemokraternas motivering, det vill säga till reservation 2.

Anf. 98 ERIC WESTROTH (SD):

Herr talman! Enligt den budgetreservation som stöddes av Sverigedemokraterna i vintras skulle den särskilda löneskatten för äldre avskaffas, och det är den som vi debatterar här i dag.

Det är väl känt att den genomsnittliga livslängden ökar i vårt land och att vi generellt sett är mycket friskare längre upp i åldrarna. Detta är mycket positivt och ger möjlighet för individen till ett aktivt liv längre upp i åldern. När många då väljer att avsluta sitt förvärvsarbete när de uppnår 65 års ålder blir det en utmaning för demografin, då andelen förvärvsarbete i befolkningen blir mindre. Att då uppmuntra såväl arbetsgivare som arbetstagare till fortsatt förvärvsarbete efter att arbetstagare fyllt 65 år ser vi som en självklarhet och någonting positivt, inte bara för den enskilde eller för arbetsgivaren utan också för samhället i stort.

Även om man vid en hastig blick på förslaget kan tänka att det kommer att bli ett skattebortfall finns det anledning att förutsätta att ett förslag som leder till en ökad förvärvsarbetsgrad bland äldre även kommer att leda till lägre samhällskostnader.

Herr talman! Man ska inte underskatta känslan av att vara behövd och kunna vara med och bidra till något. Det ger hos de flesta ett sundare och friskare liv än vad någon medicin kan erbjuda. Därmed torde även insatser från hemtjänst och sjukvård i såväl kommunal som regional regi minska.

Att det också finns en kompetens hos äldre som i dag kanske inte tas till vara fullt ut kan inte heller förbises. Och även om innevarande högkonjunktur kanske sjunger på sista versen finns det fortfarande en arbetskraftsbrist på många håll. Med en större andel arbetande bland de äldre skulle denna brist kunna dämpas.

Slutligen, herr talman: Att fortsätta förvärvsarbete efter uppnådda 65 års ålder måste ändå vara frivilligt. Många har ett hårt arbetsliv bakom sig med många gånger fysiskt belastande arbetsuppgifter. Bland dagens 65-åringar var en gymnasieutbildning dessutom inte en självklarhet, och än mindre en högskoleutbildning. Det gör att många av dem som är 65 i dag har flera år längre arbetsliv bakom sig än vad framtidens 65-åringar kommer att ha.

Vi stöder förslaget i sak, men vi ställer oss också bakom Moderaternas och Kristdemokraternas motivreservation.

Anf. 99 TONY HADDOU (V):

Herr talman! Det är väldigt tråkigt att dessa skatteförändringar fortsätter att komma från M-KD-SD-budgeten, och det är tråkigt att Socialdemokraterna lägger fram detta.

Herr talman! De som förväntas gynnas av avskaffad särskild löneskatt för äldre är ägare av företag med anställda som är äldre än 65 år. De kommer att göra större vinster i och med att de inte längre behöver betala den särskilda löneskatten. Därutöver kan äldre löntagare gynnas, då efterfrågan på deras arbetskraft ökar eftersom den blir billigare.

Det handlar då om personer som i högre grad återfinns i den övre halvan av inkomstfördelningen, vilket innebär att personer med högre ekonomisk standard gynnas i större utsträckning än personer med lägre ekonomisk standard. Det leder i sin tur till att förslaget ökar den ekonomiska ojämlikheten. Förslaget beräknas också öka de ekonomiska skillnaderna mellan män och kvinnor, eftersom de flesta äldre som arbetar är män.

Syftet med förslaget har tidigare varit – och är troligtvis fortfarande – att göra det mer attraktivt för arbetsgivare att behålla och anställa äldre arbetskraft. Denna möjlighet kommer dock inte alla till del. Människor med låga löner och förslitande arbetsuppgifter orkar sällan arbeta fram till dagens pensionsålder, vilket leder till att förslaget i stället bidrar till orättvisa mellan olika grupper äldre.

Herr talman! Många klarar inte av att arbeta fram till dagens pensionsålder. Det är inte heller direkt så att förslaget är kopplat till förbättringar i arbetslivet som gör det möjligt att arbeta längre – tvärtom. Diskussionen handlar oftast om att pensionsåldern ska höjas eftersom vi lever längre och därför måste jobba längre; det kunde vi höra nyss. Men dels gäller detta inte alla grupper, dels är det väl en bra tanke i teorin men inte i praktiken.

Som det ser ut bland Kommunals medlemmar i dag är snittåldern för att gå i pension 63 år. Anledningen är att många inte kan arbeta längre än så. Det handlar om grupper som är lågavlönade, som har haft tunga arbeten och som har slitit ut sina kroppar – grupper som börjar och slutar dagen med värktabletter, till skillnad från dem som är högavlönade eller arbetar vid ett skrivbord och är friska. Då är det kanske lite mer rimligt med ett längre arbetsliv.

Ska vi förlänga arbetslivet måste arbetsvillkoren först tillåta det, men borgarna och regeringen vill inte putta in de förstärkningar som behövs i arbetslivet. De vägrar att se att det får allt större betydelse vilken klass vi tillhör när det gäller hur långt liv vi får. Ju högre inkomst och utbildning, desto längre liv – och tvärtom. Klyftan mellan rik och fattig, mellan låg- och högutbildad, ökar i Sverige. I stället för en förstärkt fördelningspolitik som är riktad mot de grupper som har de största behoven och i stället för att utjämna de ekonomiska skillnaderna läggs ett förslag fram som kommer att försvaga de offentliga finanserna och väntas öka den ekonomiska ojämlikheten.

Mot den bakgrunden vill jag yrka bifall till Vänsterpartiets reservation 1 i betänkandet.

Anf. 100 JÖRGEN BERGLUND (M) replik:

Fru talman! När man hör Tony Haddou tala blir man säker på en sak: Han är vänsterpartist. Det går inte att ta miste på. Allt till alla, och någon annan ska betala. Höj skatten på allt – och sedan lite till. Tydligt är dessutom människor över 65 år en grupp som ska klämmas åt lite extra. Oavsett fråga, fru talman, fokuserar en vänsterpartist all sin energi på att fördela det välstånd som någon annan har byggt upp. Aldrig ägnas ens en sekund åt reflektion över de människor och företag som skapar det välstånd som Tony Haddou så ivrigt vill fördela.

Avskaffad löneskatt för äldre är bra för alla. Det stärker den offentliga ekonomin, och det stärker välfärden när fler betalar skatt och jobbar mer. Det här förslaget innebär ju en möjlighet för den som vill arbeta. I Tony Haddous anförande kunde man höra antydningar om dem som inte kan jobba vidare för att de har haft ett hårt jobb. Detta rör inte dem, utan detta rör dem som vill. Det handlar om att inte straffa dem som vill fortsätta sitt arbetsliv utan ge dem möjlighet att göra det.

Jag vill därför fråga Tony Haddou hur han tänker sig att det välstånd han så gärna vill fördela uppkommer om det inte sker genom hårt arbe-

tande medborgare, unga som äldre. Jag vill också fråga varför Tony Haddou är emot att alla som jobbar i förlängningen får höjd lön till följd av detta förslag. Dessutom undrar jag varför Tony Haddou tycker att det är rätt att det ska kosta extra att anställa personer över 65 år.

Anf. 101 TONY HADDOU (V) replik:

Fru talman! Jag får börja med att tacka ledamoten Jörgen Berglund för berömmet – självklart är jag vänsterpartist.

Jag tror att det vi vill få till är ökad jämlikhet. Vi ser rejält ökade klyftor. Vi ser dem på arbetsmarknaden och mellan stad och landsbygd, och vi ser att klyftorna ökar generellt i Sverige – från skolåldern och upp i arbetslivet, liksom bland äldre. Ett sådant här förslag stärker skillnaden mellan äldre. Så enkelt är det.

Sedan var det tyvärr några felaktigheter hos ledamoten Berglund. Han sa att detta ökar de offentliga finanserna, men det beräknas ju kosta 1 miljard. Och varför ska inte företagen betala de pengarna – det är ungefär 6 procent – i dag, som de gjort tidigare? Det är väl helt rimligt att företagen står för det? Grunden är dock att vi vill utjämna de ekonomiska skillnaderna. Där är Moderaterna inte riktigt med. Vad ni vill göra, Jörgen Berglund, är i stället att öka de ekonomiska skillnaderna. Vi vill ju rikta fördelningsspolitiken mot de grupper som har störst behov.

Det finns väldigt mycket man kan säga om det här. Det som bekymrar mig lite när det gäller Moderaternas fråga är detta: Man vill inte direkt göra något åt Arbetsmiljöverket och putta in de pengar som behövs för att människor ska kunna jobba längre. Där är man inte så intresserad. Men kan Moderaterna förklara hur man tänker kring att Arbetsförmedlingen går åt skogen? Det är ett historiskt stort varsel, som gäller 4 500 anställda och planer på att lägga ned vart tredje kontor. Det blir ju inte särskilt mycket lättare för äldre när de inte får fortsätta där.

Anf. 102 JÖRGEN BERGLUND (M) replik:

Fru talman! Diskussionen om Arbetsmiljöverket och Arbetsförmedlingen kan vi gärna återkomma till i den här kammaren – nu diskuterar vi den särskilda löneskatten och de frågor jag ställde till Tony Haddou.

Jämlikheten, som var det bärande temat i Tony Haddous anförande, ökar när fler jobbar. Den ökar när fler människor får en lön de kan leva på. Den ökar när fler betalar skatt, så att vi kan bygga ut välfärden för dem som av någon anledning inte kan gå till jobbet. I det här betänkandet står det också ganska klart och tydligt att förslaget i förlängningen ger ökad lön för hela löntagarkollektivet. En av mina frågor till Tony Haddou handlade om detta, och jag undrar igen: Varför är Tony Haddou så emot att alla som jobbar ska få en bättre löneutveckling? Som moderat tycker jag naturligtvis att det är bra, och kan jag dessutom sänka skatten blir det ännu bättre.

Sedan, fru talman, tycker jag inte att Tony Haddou berörde varför det är så viktigt att de som är över 65 år ska vara extra dyra att anställa, som i dag. Det är det vi vill ta bort. Vi vill göra det mer jämlikt, skulle man kunna säga.

Anf. 103 TONY HADDOU (V) replik:

Fru talman! Vill man fortsätta i arbetslivet är det självklart att man ska få göra det.

Vi har ett bra företagsklimat i Sverige. Företagen kan betala dessa 6 procent, som de har gjort tidigare år. Det ser vi inte som något större problem. Man kan väl ta bolagsskatten som exempel – den ligger lägre än någon annanstans i hela OECD i dag, och man planerar att sänka den fram till 2020. Företagsklimatet är alltså bra i Sverige.

Vi vill ju få till en röd skatteväxling, det vill säga höja skatterna för höginkomsttagare och på kapitalinkomster och sänka skatterna för låg- och medelinkomsttagare. Tänk dig, Jörgen Berglund – vi vill sänka skatterna för låg- och medelinkomsttagare!

I stället går ni i en annan riktning där ni vill subventionera de rikaste i Sverige. Ni vill fortsätta med RUT och ett skattesystem som gynnar de allra rikaste. Det är väl ett problem, tänker jag. Med de miljarderna skulle man kunna höja lönerna framför allt för de tjänster jag tog upp.

De som jobbar inom kommunal verksamhet orkar inte jobba särskilt mycket längre. Skulle inte de kunna få höjda löner? De skulle kunna få bra höjda löner om man tar bort subventionerna för de allra rikaste.

Det är framför allt människor som jobbar inom hemtjänst, hemsjukvård och äldreboenden. Jag har helt ärligt större förtroende för att de miljarderna gör större nytta hos dessa målgrupper.

Anf. 104 HAMPUS HAGMAN (KD):

Fru talman! Det som kanske är mest roligt och intressant med att vara riksdagsledamot är att vara ute på alla dessa studiebesök som man får möjlighet att gå på. På dessa möten får man se, lära sig och höra väldigt många olika saker. Jag har både som riksdagsledamot och tidigare som kommunpolitiker i Göteborg självklart varit på mängder av studiebesök.

Jag har träffat företagare i restaurangbranschen. Jag har träffat hotellägare. Jag har träffat företag i kemibranschen. Jag har besökt förskolor, bilfabriker och hamnar. Jag har besökt stora och små företag, stora och små verksamheter i offentlig sektor.

En sak har jag med mig från alla dessa studiebesök: Bristen på kompetent personal är ett problem i nästan varje bransch. En företagare sa till och med så här: Alla pratar om behovet av kompetent personal. Vi får inte ens tag på inkompetent personal.

Problemen med kompetensförsörjningen är *ett* skäl till att fler äldre behövs på arbetsmarknaden. Vi har inte råd att säga nej till de äldres kompetens. Tvärtom måste vi underlätta för fler äldre att arbeta längre, om de vill och kan. Det är ett skäl till att det varit viktigt för Kristdemokraterna att avskaffa den särskilda löneskatt som betalas för anställda som är över 65 år. Att göra det mer attraktivt att behålla och anställa äldre bidrar till att lindra de problem som bristen på arbetskraft för med sig.

Enligt SKL, Sveriges Kommuner och Landsting, behövs det massor av ny personal inom alla våra olika välfärdsverksamheter. Bara för att behålla nuvarande personaltätethet krävs det fram till år 2026, alltså sju år från i dag, över en halv miljon nya medarbetare. Det krävs bara för att behålla nuvarande personaltätethet.

Det kan vi inte lösa genom att fylla på med nya unga medarbetare, eftersom det i princip skulle krävas att varena en av dessa arbetade inom

välfärden. Tvärtom är de äldre helt nödvändiga om vi ska ha en chans att ens behålla den personaltäthet vi har i dag. Därför är det så oerhört viktigt att göra det mer attraktivt att behålla de äldre på arbetsmarknaden.

Fru talman! Kompetensförsörjningen är inte det enda skälet till att det är bra att avskaffa den särskilda löneskatten för äldre. Vi lever i dag allt längre, och det går fort. För varje månad som går lever vi i genomsnitt fyra dagar längre. Det är förstås egentligen någonting som är helt fantastiskt. Men det ställer också krav på samhället. Det ställer krav på att vi på olika sätt möjliggör ett längre arbetsliv. När en äldre person stannar kvar ett eller några år extra på arbetsmarknaden stärker det både den offentliga ekonomin och möjligheterna att upprätthålla välfärden. Men det stärker förstås också den enskildes ekonomi.

Dessutom ger det också fler möjlighet att fortsätta att ta del av den gemenskap som det innebär att vara på en arbetsplats. Det ska politiken skapa förutsättningar för genom lägre skatter som ger arbetsgivare möjlighet att ge goda villkor för den som stannar kvar på arbetsmarknaden lite längre i slutet av yrkeslivet. Den som vill fortsätta sitt yrkesverksamma liv efter 65 års ålder och de arbetsgivare som bättre vill ta vara på de äldres erfarenhet och kunskap ska uppmuntras att göra så.

Fru talman! Avslutningsvis: Det här ärendet är, precis som flera andra bra grejer som har kommit från regeringen under den här våren, ett resultat av att Kristdemokraternas och Moderaternas budget fick stöd i kammaren i höstas. Tack vare den kan nu den särskilda löneskatten avskaffas. Det blir nu återigen mer attraktivt att ha äldre anställda. Jag yrkar bifall till reservation 2, motivreservationen i ärendet.

Anf. 105 SULTAN KAYHAN (S):

Fru talman! I dag debatterar vi regeringens förslag att avskaffa den särskilda löneskatten för äldre. Förslaget kommer som en följd av den serwettskiss till budget som Moderaterna och Kristdemokraterna lade fram och som vann riksdagens gillande, och då inte minst Sverigedemokraternas gillande. Förändringen kommer att innebära att företagen inte längre ska betala den särskilda löneskatten om 6,5 procent på anställdas löner och annan ersättning för personer som fyllt 65 år.

De som gynnas allra mest av förslaget är ägare av företag med många anställda som är äldre än 65 år och personer med aktiv näringsverksamhet som är över 65 år. På kort sikt innebär förslaget att företagen får större vinster, varav en del rimligen omvandlas till högre lön för de anställda.

Argumentet för avskaffandet av den särskilda löneskatten för äldre brukar handla om att det ska vara lönsamt både för den enskilda och för arbetsgivaren att ha anställda över 65 år. Men det är redan lönsamt i dag utan det här förslaget, och det blir ännu mer så efter avskaffandet.

Det brukar sällan vara så att det är fattigpensionärerna som orkar jobba vidare efter 65 år. Fattigpensionärerna har oftast varit lågavlönade och haft ett mer rutinartat jobb inom industri, vård eller handel. Det är jobb där stress och arbetsskador varit vanligare. Att orka ända fram till pensionsåldern är ofta en prestation i sig. Det här förslaget gynnar inte fattig- eller medelpensionären utan mer höginkomsttagare som vill jobba vidare.

En stor andel av fattigpensionärerna utgörs av kvinnor som slitit ut sig i vården och genom det dubbelarbete som ansvar för hem och barn innebär.

Sverige är ännu inte jämställt. Det är fortfarande så att vi kvinnor bär huvudansvaret för sådant som städning, disk och att komma ihåg barnens gympakläder och utflyktsmat. Detta förslag kommer inte att ge kvinnorna bättre pensioner, för det kommer att främja fler män än kvinnor.

Fru talman! När vi diskuterar skattefrågor är det viktigt att ha med två perspektiv. Det ena handlar om den ekonomiska fördelningen mellan inkomsttagarna, och det andra handlar om hur välfärden ska finansieras och den omfördelning av resurser i vårt samhälle som sker genom användningen av skattemedlen.

Det här förslaget innebär att någon miljard av skatteintäkterna faller bort. Vi har redan en skattekvot som är på liknande nivåer som på 70-talet. Samtidigt har vi högre krav och förväntningar på välfärden i dag än vad vi hade på 70-talet. I dag räddar vi människor från sjukdomar som var en dödsdom då. I stort sett alla går vidare till en gymnasieutbildning. Tidigare var riktmärket 80 procent av en ålderskull. Det fanns ingen barnomsorg av dagens omfattning på 70-talet eller en så pass utbyggd föräldraförsäkring. Borgerliga företrädare varnar gärna för en hög skattekvot. De behöver nu tänka på riskerna med en för låg skattekvot orsakad av olika små skattesänkningar.

Man brukar säga att djävulen finns i detaljerna. På skatteområdet uttrycker det sig genom alla dessa små skattejusteringar nedåt som olika intressen ständigt vill ha. Lite lägre moms där, lite mer skatteavdrag här och så en ny rejäl skvätt jobbskatteavdrag.

SKL larmade i veckan om att höjda kommunalskatter behövs tillsammans med högre statsbidrag till kommunerna och fortsatta rationaliseringar inom kommunsektorn. Det är ett fint ord för att färre ska göra mer.

En huvuduppgift för en ny skattereform måste bli att långsiktigt säkra välfärdens skattefinansiering.

Fru talman! De utmaningar som vi socialdemokrater ser framåt kräver resurser, exempelvis satsningar på Försvarsmakten och polisen, de välfärdssatsningar som kommer att krävas av en åldrande befolkning och satsningar som behövs i sjukvården och i våra sociala trygghetssystem.

Om vi ska bygga upp ett samhälle där barn som växer upp i dag kan förvänta sig att få det bättre, och inte sämre, än sina föräldrar är det viktigt att fundera på hur vi ska säkra detta genom vårt skattesystem.

(Applåder)

Anf. 106 JÖRGEN BERGLUND (M) replik:

Fru talman! Det går inte att undvika att kommentera Sultan Kayhans anförande. När det gäller den budgetmotion som Sveriges riksdag röstade igenom före jul – man må kalla den för servettskiss – kan jag konstatera att Socialdemokraterna sedan den gick igenom inte har haft några problem med att försöka ta åt sig äran för alla de satsningar denna budgetmotion innebar. Det handlar om satsningar på sjukvården, skolan, tullen och så vidare.

Fru talman! I dessa dagar går det inte heller att låta bli att kommentera det faktum att Sultan Kayhan i sitt anförande yppade orden ”satsningar på Försvarsmakten”. Jag tror inte att någon i Sverige i dag anser att Socialdemokraterna har någon trovärdighet i denna fråga. De är ju i Försvarsberedningen beredda att ha ambitiösa mål, naturligtvis, men utan resurser. Det, om något, är en servettskiss eller möjligtvis en gammal disktrasa.

Fru talman! Jag tänkte nu återkomma till ämnet. Att Socialdemokraterna var villiga att sälja ut hela sin politiska själ för att vara kvar i Regeringskansliet stod naturligtvis klart i och med januariöverenskommelsen, det vill säga JÖK:en. Det gäller sänkt skatt för de rikaste, marknadshyror, försämrade arbetsrätt med mera.

Men det är faktiskt en nyhet för mig, fru talman, att Socialdemokraterna nu inte heller vill stå upp för förslag som detta, som skapar mer resurser till välfärden.

Jag har två frågor till Sultan Kayhan: Varför har ni en så negativ inställning till detta förslag, som ni trots allt lägger fram? Varför står inte Sultan Kayhan och försvarar ett förslag som innebär fler arbetade timmar, som ger mer pengar till välfärden?

Anf. 107 SULTAN KAYHAN (S) replik:

Fru talman! Det var många frågor, så jag ska försöka att kort svara på alla så långt jag hinner.

Satsningar på välfärden föreslog också vi i vår egen budget. Det är väl bara bra när vi kan vara överens om vissa saker, som båda sidor vill ha.

När det gäller Försvarsmakten: Var det ärligt talat inte snarare den dåvarande alliansregeringen som satsade så mycket mindre på försvaret att det blev eftersatt? När vi tog över blev det en förbättring.

Januariöverenskommelsen kan jag däremot tala lite längre om. Vi gör ingen hemlighet av att den situation som vi är i nu inte är den vi hade önskat. Sveriges befolkning har röstat, och det har krävts en kompromiss för att få till en regering. I en kompromiss får man ge och ta, och en del av den politik som vi nu får genomföra är inte det vi hade velat göra och något som vi aldrig hade gjort själva.

Vissa av förslagen gör ont att genomföra, men inte så ont som det hade gjort om vi inte hade tagit ansvar för Sverige, och inte så ont som det hade gjort om vi hade släppt fram en regering som hade styrt med stöd av konservativa partier och Sverigedemokraterna.

Det är ett regeringsalternativ som skulle innebära mycket. Jag tänker inte minst på de nya förslag som kommer upp ute i världen i dag, till exempel i Alabama där man har förbjudit aborträtt helt och hållet oavsett om kvinnan har blivit våldtagen eller utsatt för incest. Sverigedemokraterna vill också urholka aborträtten i Sverige. Det hade gjort så mycket mer ont att släppa fram ett sådant alternativ än vad det gör att gå med på januariöverenskommelsen.

Anf. 108 JÖRGEN BERGLUND (M) replik:

Fru talman! Det här är ingen försvarspolitisk debatt, men jag kan konstatera att under åtta år med alliansregeringar lades inte ett enda förband ned i Sverige. Jag vill bara påminna om det.

Om detta förslag är så dåligt som ni ger uttryck för, Sultan Kayhan, varför lägger ni då fram det? Då är det ju som jag sa inledningsvis: Ni har sålt er själ för att få vara kvar i Rosenbad. Ni tar inte ansvar för Sveriges regeringsbildning med det här; ni har tagit ansvar för ert eget parti när det gäller att få sitta kvar i Rosenbad. Ni hade till exempel kunnat stödja Ulf Kristersson som statsminister. Det hade varit fullt möjligt.

Jag vill återgå till den fråga som jag ställde: Varför försvarar inte Sultan Kayhan ett förslag som innebär fler arbetade timmar, som ger mer pengar till välfärden?

Som jag uttryckte i mitt inledningsanförande byggs vår välfärd på att människor arbetar och att företag startas och utvecklas så att fler kan komma i jobb och betala skatt. På det sättet kan vi göra de välbehövliga resursförstärkningarna av bland annat polisen, tullen och Försvarsmakten. Jag hoppas att jag kan få svar på detta i denna replikrunda.

Anf. 109 SULTAN KAYHAN (S) replik:

Fru talman! Det blir bara lite svårt att hinna med när det är många frågor.

Anledningen till att vi får genomföra en del av de saker som vi inte alltid tycker om är att förslagen har stöd i riksdagen. Det är inte mer komplicerat än så.

Återigen: Det finns en anledning till att vi inte är överlyckliga över det förslag som nu kommer fram. Om man tittar på frågor utan att ha ett större perspektiv är det lätt att vinkla dem. Men sett till hela samhällsperspektivet gynnar detta förslag, som jag sa tidigare i mitt anförande, framför allt höginkomsttagare.

Det gynnar framför allt inte den vanliga fattigpensionären eller ens medelinkomstpensionären. Det gynnar verkligen inte heller kvinnor, utan det gynnar framför allt pensionärer och andra personer som är 65 år eller mer och som har högre inkomster. Och det gäller framför allt män.

Men samtidigt faller ungefär 1 miljard kronor av skatteintäkterna bort, och det är pengar som alla pensionärer skulle behöva i välfärden. Samtidigt som förslaget innebär att 1 miljard faller bort – och visst kan det gynna vissa – tror jag i alla fall på att denna miljard hade kunnat gynna många fler.

(Applåder)

Anf. 110 HAMPUS HAGMAN (KD) replik:

Fru talman! Inte heller jag kunde undvika att begära replik på Sultan Kayhans brandtal mot regeringens förslag. När det kommer till kritan kommer S ändå att rösta för förslaget, och det får man i och för sig säga är bra.

Jag talade rätt mycket om kompetensförsörjningen i mitt anförande tidigare. Det är en oerhört viktig fråga att se till att det finns kompetent personal i alla de olika välfärdsverksamheter som åtminstone Kristdemokraterna värnar.

Den särskilda löneskatten har kostat dessa välfärdsverksamheter oerhört mycket pengar. Sedan löneskatten infördes har den kostat kommuner och landsting minst 1 ½ miljard kronor i höjda skatter och höjda arbetsgi-
varavgifter. Och då är inte ens de privata vårdcentralerna och alla de andra fristående alternativ som finns medräknade, utan detta gäller bara kommuner och landsting. För dem har den här politiken kostat 1 ½ miljard.

Min fråga till Sultan Kayhan blir rätt enkel: På vilket sätt har dessa fördyringar för kommuner och landsting stärkt välfärden?

Anf. 111 SULTAN KAYHAN (S) replik:

Fru talman! Jag är inte säker på att jag hörde frågan rätt, men det är absolut viktigt med kompetensförsörjning och att ha kompetent personal. Jag tror inte att det finns någon i den här kammaren som skulle ha någon som helst invändning mot det.

Det är också bra att personer som är 65 eller äldre och som har viljan och förmågan att jobba vidare faktiskt gör det. Jag tror inte att någon i den här kammaren har något att invända där heller.

Som jag sa i mitt anförande är det ju redan i dag lönsamt att anställa personer som är 65 och äldre. Bland annat betalar arbetsgivarna inte någon pensionsavgift. Arbetsgivarna betalar inte de sociala avgifter som de betalar när en anställd är under 65. Om jag inte tar fel får de också ett extra jobbskatteavdrag. Det är alltså inte olönsamt på något sätt att anställa en person som är 65 eller äldre. De verksamheterna gynnas faktiskt rent ekonomiskt av att anställa personer som är 65 och äldre. Det här förslaget innebär mest att de gynnas ännu mer.

Anf. 112 HAMPUS HAGMAN (KD) replik:

Fru talman! Nej, det finns ingen som har invändningar mot att kompetensförsörjning är viktigt. Men ni har ju inte politiken för det, får man ändå säga.

Frågan var på vilket sätt de höjda skatter som kommuner och landsting tvingades betala när den rödgröna regeringen återinförde den särskilda löneskatt som Alliansen avskaffade har stärkt välfärden. Det blir ju ändå en avsevärd kostnad för kommuner och landsting när de tvingas betala denna extra skatt som regeringen har påfört dem och som vi nu tar bort.

Anf. 113 SULTAN KAYHAN (S) replik:

Fru talman! Det är intressant att det kommer från en kristdemokratisk ledamot att vi socialdemokrater inte skulle ha politiken för kompetensförsörjning och för att förbättra sjukvården. Jag vill minnas att det stod i tidningen i går att det i Stockholms läns landsting inte finns några pengar kvar till sjukvården och att Karolinska sjukhuset därför måste varsla 550 anställda. Jag är inte säker på att det partiet är det rätta att prata om vilket parti som har politiken för den bästa sjukvården i vårt samhälle.

Hur stärker man välfärden med skatt? Det handlar om hur man ska fördela de resurser som finns. Genom att vi tar in skatter finns det resurser att använda i välfärden. Det är den vägen man stärker välfärden och förbättrar människors liv, till exempel kan anställa fler i sjukvården. När det fattas pengar, som det nu uppenbarligen gör i Stockholms läns landsting, kan man ju inte anställa utan får varsla anställda. Det hade inte hänt om det hade funnits mer pengar, så den vägen känns ganska uppenbar.

Anf. 114 HELENA VILHELMSSON (C):

Fru talman! Vi har ett betänkande framför oss att ta ställning till. Jag måste medge att det nog är ett betänkande framtaget med en stor dos av pliktskyldighet.

Jag noterar Vänsterpartiets kommentar härifrån talarstolen att det är tråkigt att S fortsätter att genomföra det riksdagen har bestämt. Det kanske är så att S tycker att det är tråkigt att genomföra det här förslaget, men det

hedrar dem att de faktiskt genomför det. Det händer ju att motsatsen inträffar.

Den särskilda löneskatten försvårar för företagande och jobbskapande genom att öka kostnaderna för att anställa. De höjda kostnaderna för att anställa försvårar både återinträdet och inträdet på, och tidigarelägger utträdet från, arbetsmarknaden. Det är särskilt problematiskt i ljuset av det behov som finns av att faktiskt förlänga yrkeslivet.

Fru talman! Det är viktigt att komma ihåg att den särskilda löneskatten även får marginalkonsekvenser som kan vara nog så allvarliga. Exempelvis inom vården är det många som efter en pension ser framför sig att kunna gå in och jobba lite extra. Men om då ett antal tusen personer överväger att *inte* göra det därför att man inte tjänar på det får det konsekvenser. Ser man framför sig en tillvaro som pensionär ska det löna sig lite extra att ta några timmars extrajobb.

Centerpartiet menar att det tvärtom behöver göras mer för att få fler att jobba längre. För personer som arbetar efter att de fyllt 65 år införde alliansregeringen ett förstärkt jobbskatteavdrag. Utvärderingar av den reformen visar att de berörda grupperna arbetade mer. Med fler arbetade timmar förstärks den svenska ekonomin långsiktigt.

Det är intressant att vi i dagens debatt så tydligt ser ett slags förnekelse från den röda sidan av att det är arbetade timmar och företagen som är grunden för välfärden. Vi har i dag hört jämställdhetsargument: Det är låglönegrupperna som inte tjänar på detta. Men det kanske är just låglönegrupperna som vill jobba mer, just därför att de är låglönegrupper och har en sämre pension i ett pensionssystem som till stora delar är byggt och lett av ett S-styre. Alla låglöne pensionärer är inte sjuka. Vi blir ju faktiskt friskare. Varför ska de inte uppmuntras att jobba längre?

Det står i betänkandet att denna reform kostar ungefär 1 miljard. Jag är ganska övertygad om att om regeringen hade tittat lite mer på detta, vilket många har påpekat, hade den nog kunnat konstatera att det ökade antalet arbetade timmar gott och väl kommer att täcka den här miljarden. Annars finns det ju ett antal förslag, inte minst ett antal vallöften från S-regeringen, som är väldigt mycket mer kostsamma och som man kan lägga på detta i stället. Jag behöver bara nämna familjeveckan.

Efterfrågan på äldres arbetskraft behöver stärkas. Det finns tecken på att det blir svårare för en person att få komma på arbetsintervju redan efter det att personen passerat 40. Därmed blir det också svårare att få ett jobb.

Naturligtvis måste möjligheten att arbeta längre upp i åren stärkas på flera sätt. Inte minst incitamenten till omskolning och vidareutbildning behöver stärkas.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 115 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Visst är det härligt att se den socialdemokratiskt ledda regeringen lägga fram förslag om skattesänkningar! Jag hoppas, fru talman, att vi under denna mandatperiod får se fler sådana från regeringen, fler fall av att Socialdemokraterna, som Jörgen Berglund sa i sitt anförande, säljer ut sin själ genom fler skattesänkningar.

Man blir dock lite oroad, fru talman, när man tänker på framtiden för det här landet och för den skattepolitik som komma skall. Den samlade vänstersidan visar nämligen upp ett ganska kraftigt förakt för företagande.

De visar upp en ganska stor oförståelse för hur välfärden finansieras. De visar att de kanske inte riktigt förstår detta med att sänkta skatter leder till att fler arbetar, att fler är företagare och att fler bidrar till det välstånd som ligger till grund för hela vår välfärd.

Det är ju så, fru talman: När människor går till jobbet, är företagare, är företagsamma, driver fram entreprenöriella innovationer, får en anställning oavsett ålder – det är då vi får ett välstånd som vi sedan kan fördela i välfärd.

Fru talman! Det finns en nyans av ålderism i hela den här debatten. Det finns någon form av idé om att äldre personer inte skulle kunna arbeta därför att vissa äldre personer som har haft en viss typ av yrken har svårt att arbeta. Må så vara. När man kommer upp i en viss ålder kanske vissa personer har svårare att fortsätta arbeta därför att man har haft tyngre arbeten. Men det säger ju inte att andra personer som kan jobba inte skulle kunna få gå till jobbet, inte skulle kunna få behålla sin anställning, inte skulle kunna få fortsätta att bygga välstånd.

Jag skulle säga att det är ålderism att dra alla äldre över en kam, och jag blir faktiskt ganska skrämmd, fru talman, av den retorik som vi hör här från den samlade vänstersidan. Det finns människor som inte kan arbeta när de är 45 eller för den delen 25, men det betyder inte att vi andra ska sluta jobba vid den åldern. Man ska jobba så länge man vill och kan därför att det är bra att fler personer bidrar till välstånd och till välfärden. Det ska inte svensk politik brandskatta och skatta bort.

Fru talman! Flera före mig har varit inne på den ändrade demografin. Det är klart att vi som är politiker i det här landet och har ansvar för att ekonomin går ihop också måste ta i beaktande att människor blir äldre och är friskare på äldre dar men faktiskt kommer att behöva jobba längre upp i åldrarna.

Ett par personer från den samlade vänstersidan har blandat ihop saker och ting lite grann. Det låter på dem som att privata arbetsgivare kommer att tjäna jättemycket pengar på det här medan offentliga arbetsgivare kommer att förlora. Men, fru talman, när man sänker skatten ökar löneutrymmet. När man sänker skatten för privata företagare ökar utrymmet att höja löner om man så vill för att behålla kompetens. Det ökar också utrymmet för att anställa fler så att fler personer kan få vara med och bidra och så att fler personer kan få både jobb i det offentliga och jobb i det privata där värdet faktiskt skapas.

Den här skatten har kostat regionerna i det här landet 1 ½ miljard kronor. Det är ganska många kollegor som personerna i de här slitsamma offentliga yrkena, som vänstersidan säger sig vilja försvara, har gått miste om. Varje krona extra i skatt som vi här från riksdagen tvingar regionerna att betala innebär att det blir svårare att anställa läkare, sjuksköterskor och andra medarbetare och kollegor som behövs för att man i hela landet ska kunna få vård och för att man i hela landet ska kunna jobba lite mer och *orka* jobba utan att slitas ut.

Fru talman! Det här är inte, som det lät på Socialdemokraterna, framför allt en minskning av intäkter för staten. Om man skulle behålla det här innebär det att regionerna får mindre pengar därför att de tvingas betala en högre skatt. Jag tycker att det är oansvarigt att man vill föra över pengar från regionerna till staten och hävdar att det skulle vara bättre för det som är kärnan i välfärden.

Fru talman! Jag är glad att vi skapar ett större utrymme för privata arbetsgivare att anställa fler och låta människor jobba högre upp i åldrarna och att vi ökar det löneutrymme som man kan behöva för att behålla kompetens när kompetensen i fråga har blivit lite äldre och kanske börjar snegla mot sin pension.

Fru talman! Jag är också glad att vi med det här förslaget ser till att det offentliga med offentligt anställda människor får lite mer pengar över och kan anställa några fler kollegor.

Med det vill jag yrka bifall till utskottets förslag och tacka Socialdemokraterna ännu en gång för att de har börjat arbetet med att sänka skatten, vilket är något som vi kommer att få följa under hela mandatperioden.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 18.)

§ 16 Verksamheten i Europeiska unionen under 2018

*Verksamheten i
Europeiska unionen
under 2018*

Utrikesutskottets betänkande 2018/19:UU10
Verksamheten i Europeiska unionen under 2018 (skr. 2018/19:115)
föredrogs.

Anf. 116 HANS ROTHENBERG (M):

Fru talman! Vi ska diskutera EU:s årsbok i dag och göra en tillbakablick på det gångna året. Men att bara blicka tillbaka utan att ha en idé om framtiden ger inte så mycket.

EU står inför många utmaningar. Konkurrenskraften på en kontinent med en stagnerande och åldrande befolkning påverkas, och det innebär att vi måste ha en flexibel och hållbar syn på migration i alla dess olika former.

Vi har en kunskapsutmaning där utbildning och forskning ska ge morgondagens innovationer och handel. Vi har en demokratiutmaning både inom och utom EU. EU kan också bidra till en klokare värld där miljöinsatser kan göras förnuftigt och effektivt.

När det gäller Kina är EU och USA den naturliga axel som måste upp-
rättas för att möta den på sina håll orättfärdiga konkurrens som Kina utgör i dag.

Fru talman! EU:s konkurrenskraft måste öka, och EU behöver leda utvecklingen för en frihandelsvänlig värld. EU ska därför fokusera på fler handelsfrämjande reformer och en effektivare miljö- och klimatpolitik, ta krafttag mot den gränsöverskridande brottsligheten, utveckla utrikes- och säkerhetspolitiken, ha en långsiktigt hållbar migrationspolitik och värna frihet och demokrati i EU och i vår omvärld. Det bör i sammanhanget också ställas tydliga krav på EU:s medlemsländer att efterleva fattade EU-beslut men också att följa grundläggande demokratiska principer och värderingar.

Med hjälp av det europeiska samarbetet kan vi hantera många av våra stora framtidsutmaningar och hitta gemensamma lösningar som de enskilda länderna inte klarar på egen hand. Vi moderater vill att EU fokuserar särskilt på fler handelsfrämjande reformer och en effektivare miljö- och

klimatpolitik, och vi vill också att EU tar krafttag mot den gränsöverskridande brottsligheten.

Att värna frihet och demokrati i EU och vår omvärld är en nyckelfråga. Samtidigt är det också viktigt att EU inte ges uppgifter som medlemsländerna bäst hanterar själva.

Fru talman! Det är 25 år sedan den svenska omröstningen om EU-medlemskapet hölls. Diskussionen bör fokusera på vad Sverige vill ha det europeiska samarbetet till och hur det bäst kan bidra till att genuint lösa de gemensamma och gränsöverskridande utmaningarna. För Moderaterna är det centralt att varje medlemsstat själv tar det huvudsakliga ansvaret för sin ekonomiska politik och de strukturreformer som måste genomföras för att förbättra konkurrenskraften.

När den globala konkurrensen snabbt hårdnar ser vi tydligare än på länge behovet av ökad konkurrenskraft också inom EU. Svaret på den utmaningen får aldrig vara ekonomisk protektionism eller nationalism. EU behöver leda utvecklingen för en frihandelsvänlig värld, och att alla medlemsstater bekänner sig till grundläggande värderingar är en förutsättning för att EU ska fungera väl.

Fungera väl var det, ja. Ett av de stora länderna är på väg att lämna EU. Brexit är ett genuint sorgligt kapitel i EU:s historia. Det är det mest sorgliga inom det europeiska samarbetet sedan andra världskriget. Det är en följd av politiska felbedömningar och politiska felbeslut. Sverige har allt att vinna på att Storbritannien knyts så nära EU som möjligt. Det är i Sveriges och EU:s intresse att Storbritanniens utträde sker under ordnade former och att EU har en så nära relation till Storbritannien som möjligt i framtiden. Vi måste därför hitta nya former för vårt goda samarbete och utbyte.

Men det finns också en värld utanför EU. År 2018 präglades av ett osäkert omvärldsläge med ett ökat ifrågasättande av internationella normer och internationellt samarbete. Den här utvecklingen visar på behovet av en aktiv och gemensam europeisk utrikes- och säkerhetspolitik som värnar om den europeiska säkerhetsordningen. Det är just här som EU ska vara som starkast, då inget europeiskt land ensamt kan hantera de utmaningar som finns när det gäller den gemensamma säkerheten.

EU använder sanktioner som *ett* utrikespolitiskt instrument för att främja säkerheten, försvara demokratiska principer och mänskliga rättigheter, förhindra spridning av massförstörelsevapen och bekämpa terrorism. Moderaterna välkomnar att diskussionen om en möjlig global tematisk sanktionsregim för mänskliga rättigheter inkluderar samspelet med existerande instrument för mänskliga rättigheter och sanktionsregimer. Vi vill också förstärka Europol och använda EU mer för att bekämpa gränsöverskridande brottslighet. EU-samarbetet inom brottsbekämpning ska bygga på ömsesidigt erkännande och respekt för varandras rättssystem.

Fru talman! Det är nu tio år sedan det östliga partnerskapet mellan EU och sex östeuropeiska länder bildades. Det var ett initiativ från Polen och Sverige. Vissa framsteg kan ses i de östliga partnerskapsländerna när det gäller ekonomisk utveckling, handel och energieffektivitet. Men samtidigt finns fortfarande brister när det gäller demokrati och mänskliga rättigheter, korruptionsbekämpning och civilsamhällets möjligheter att verka.

Den starka ryska reaktionen mot partnerskapet har eskalerat och satt partnerländerna, inte minst Ukraina, under hård press. Sverige måste stötta Ukraina gentemot Ryssland – det ska göras genom EU – och bidra till att hitta en fredlig lösning på kriget i östra Ukraina, som Ryssland startade 2014 genom annekteringen av Krim.

Möjligheten för länderna i det östliga partnerskapet att utvecklas till vitala demokratier och marknadsekonomier är central för ett säkert och stabilt Europa. En framgångsrik grannskapspolitik är avgörande, men då måste det också bli ett tydligare stöd för demokrati, mänskliga rättigheter och öppna ekonomier. Det kommer att kräva stor uthållighet.

För att partnerskapet ska få reell genomslagskraft krävs dock att EU tydligt deklarerar att dessa länder kan bli medlemmar i EU om de så önskar eller förmår. Vägen till medlemskap är ofta krävande och komplicerad. Men det är just uppfyllandet av EU:s medlemskriterier som i grunden ger medlemskapet dess stora värde eftersom det skapar förutsättningar för att bli en del av en gemenskap av fria samhällen och konkurrenskraftiga ekonomier.

Fru talman! Väststånd börjar genom handel. Det är handeln som har skapat välstånd och bidragit till att miljontals människor lyfts ur fattigdom världen över. Sverige ska vara den främsta rösten för frihandel inom EU och i världen. Det är ett ansvar som vi med nöje tar på oss. I tider av handelskrig mellan USA och Kina är vikten av en tydlig EU-gemensam handelspolitik desto större. Fler frihandelsavtal ökar vår förmåga att sätta standarden för den globala ekonomin, för respekt för internationell rätt samt för avtal för hälsa och miljö.

EU:s frihandelsavtal ska därför vara så ambitiösa och heltäckande som möjligt. Världshandelsorganisationen WTO:s regelverk är satt under hård press, och det är viktigt att vi slår vakt om och bidrar till ett robust internationellt handelssystem som tryggar att ingångna avtal och överenskommelser också följs.

Fru talman! Att blicka tillbaka på ett år med EU låter sig inte göras under åtta minuter. Jag skulle gärna tala flera gånger åtta minuter, men för tids vinnande yrkar jag bifall till Moderaternas reservation 1. Vi står bakom övriga reservationer.

Jag hoppas på ett gott 2019–2020 och en god framtid för Europeiska unionen. Det är den värd.

(Applåder)

Anf. 117 LARS ANDERSSON (SD):

Fru talman! I dag debatterar vi utrikesutskottets betänkande *Verksamheten i Europeiska unionen under 2018*. Det är en debatt som självklart känns lite extra aktuell då det i dag är bara elva dagar kvar till valet till Europaparlamentet.

Sedan vi i Sverige fick chansen att rösta om medlemskap till Europeiska unionens föregångare EG har gemenskapen i unionen förändrats väsentligt. Makten över allt fler politikområden har flyttats från Sveriges riksdag till politikerna och armén av byråkrater och lobbyister i Bryssel. Med Lissabonfördragets ikraftträdande försvagades medlemsstaternas självbestämmande ytterligare, och unionens utgifter har fullkomligen skenat.

Den politiska ambitionen i Bryssel är tydlig. Man vill begränsa det nationella självbestämmandet ytterligare, och inom ramen för den sociala pe-laren väntas EU på sikt att lägga fram förslag om att ta över ansvaret för flera av de områden som är förknippade med välfärdsstaten.

Samtidigt har EU gång på gång visat sig oförmöget att hantera de mest grundläggande uppgifterna inom ramen för sitt åtagande. När den globala finanskrisen slog till år 2007 drabbades de länder som hade anslutit sig till det tätaste finanspolitiska samarbetet allra värst, medan de länder – inklu-sive Sverige – som inte gått med klarade sig något bättre.

Vi såg också ett EU som inte klarade av att skydda sina yttre gränser eller upprätthålla de regler man själv hade infört för asylhantering inom EU när migrationsströmmarna drastiskt ökade under 2015. I takt med att EU utvidgats till att omfatta fler länder med alltmer skilda ekonomiska, politiska och kulturella förutsättningar har också den fria rörligheten i allt högre grad kommit att ifrågasättas.

Ett annat mörkt moln som dykt upp på EU-himlen är Sveriges EU-avgift. Kommissionen vill att vi svenska skattebetalare – vi som redan är en av de historiskt sett största nettobidragsgivarna – ska betala 15 miljarder kronor ytterligare per år till EU när Storbritannien lämnar EU. Det är ett förslag som vi sverigedemokrater ser som fullständigt oacceptabelt och verklighetsfrånvänt.

Fru talman! Sverigedemokraterna ser naturligtvis ett behov av ett fun-gerande europeiskt samarbete, inte minst eftersom ett litet land som Sve-rige har stor nytta av den fria handeln på den inre marknaden, liksom på den externa marknaden, där EU som global aktör genom handelsavtal är en viktig nyckel. I en allt rörligare värld är det också viktigt med gemen-samma normer och samarbeten vad gäller gränsöverskridande situationer och utmaningar.

För oss Sverigedemokrater finns bara en väg att gå för EU, nämligen förändringens väg. I stället för att fördjupa unionen på fler politikområden måste EU i högre utsträckning visa respekt för de olikheter som finns inom unionen.

Fru talman! Årets val till Europaparlamentet är ett av de viktigaste nå-gonsin. Tack vare att konservatismens förändringsbenägna vindar blåser allt hårdare såväl i Sverige som runt om i Europa finns nu en faktisk möj-lighet att påverka och förändra EU inifrån.

Sverigedemokraternas vision för Europa är ett Europa som präglas av starka nationella demokratier med stort medborgarinflytande där varje na-tion ska avgöra sin egen framtid och där även de minsta nationernas kul-turer ska respekteras. Vi har en vision om ett Europa som hålls samman genom sin historia och sitt gemensamma västerländska kulturarv.

I vårt Europa tar vi ett gemensamt ansvar för att skydda och bevara vår miljö och för att skydda oss mot terrorism, våld och organiserad brottslig-het. Vi vill också se ett Europa där varje skattekrona används på ett an-svarsfullt sätt och där korrupktion och slöseri bekämpas med kraft.

Vårt Europa består av självständiga nationer som handlar fritt och ut-byter idéer med varandra. Det ska vara ett Europa där medborgarna fritt kan studera och arbeta i andra länder utan illojal konkurrens, och där vi samverkar runt relevant forskning samtidigt som varje land tar ansvar för sina egna sociala problem och sin egen utveckling.

Sverigedemokraternas mål är att steg för steg återföra beslutandemakten tillbaka till Sverige, tillbaka till våra svenska folkvalda politiker – en resa som kan påbörjas efter den 26 maj.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag säga några ord om Ryssland.

Det har gått mer än fem år sedan Ryssland olagligt annekterade Krimhalvön. Den olagliga annekteringen kvarstår fortfarande, samtidigt som utvecklingen i Ryssland fortsätter att gå i en auktoritär icke-demokratisk riktning. Det är något som vi sverigedemokrater ser med mycket stor oro på. Regimens avsaknad av respekt för andra staters territoriella integritet – något som vi har sett genom invasionen av både Ukraina och Georgien – är mycket oroande. De ryska övningarna på och runt Östersjön har försämrat säkerhetsläget i vår del av Europa.

På grund av Rysslands agerande och utveckling anser vi Sverigedemokrater därför att de befintliga ekonomiska sanktionerna, liksom de riktade sanktionerna mot delar av statsledningen, ska kvarstå och om möjligt skärpas. Vi sverigedemokrater ser också ett behov av en plan för att åtgärda det strategiska hot som uppstår om medlemsstaterna blir alltför beroende av just rysk energi.

Anf. 118 HANS ROTHENBERG (M) replik:

Fru talman! Lars Anderssons anförande började som en litania över den europeiska unionen och allt som den medför. Jag noterade att han hellre talade om Europa än om EU. Men i dag diskuterar vi just EU, det europeiska projekt som innebär att vi under ordnade former verkar tillsammans och drar nytta av det vi kan bidra med under ett gemensamt paraply.

Under det gångna året har Sverigedemokraterna bytt hållning till EU. Man säger sig inte längre vilja lämna EU eller åtminstone inte driva frågan om utträde. Om det är en ärligt menad hållning eller om det är ett opportunistiskt förhållningssätt i tider av ökat folkligt stöd för EU får framtiden avgöra. Om det är en ärligt menad förändring måste den i så fall ha sin grund i något av det senaste årets skeenden, sannolikt något som finns upptaget i den digra årsboken.

Min fråga till Lars Andersson är därför: Vad var det som under det gångna året hände i EU som fick Sverigedemokraterna att lämna kravet på svenskt utträde ur EU? Var det kanske rent av när man såg hur kraftfullt EU agerade när artikel 7 aktiverades gentemot Polen och Ungern för deras bristande demokratiska utveckling?

Anf. 119 LARS ANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! Tack, ledamot Rothenberg, för frågan!

Personligen tycker jag inte att det är det minsta konstigt att förhålla sig pragmatisk till EU som institution. Faktum är att vi för första gången har en reell möjlighet att påverka unionen inifrån i och med den utveckling som vi just nu upplever. Ledamot Rothenberg är naturligtvis medveten om att de EU-kritiska partierna runt om i mer eller mindre samtliga medlemsländer kommer att växa ordentligt och på så vis kunna påverka på ett sätt som tidigare inte har varit möjligt.

Strömningarna är solklara. Men med det sagt finns det såklart delar av EU som är väldigt positiva och som ska bevaras och på vissa områden gärna även utökas. Samarbete vad gäller frihandel, miljö och internationell

brottslighet är inte bara positivt utan också nödvändigt. Men att det existerar en diskrepans medlemsländer emellan där nyttan, behoven och önskemålen för unionen varierar är väldigt tydligt.

Det finns som sagt uppenbara områden för positivt samarbete. Men vårt självbestämmande på områden som transport, jordbruk, vargjakt, snus och den sociala pelaren är något vi ska värna. Både inom dessa områden och andra är vår egen kunskap och kännedom både djupare och bredare än den hos globalisterna i Bryssel. Det är ökandet av vårt självbestämmande som vi sverigedemokrater kommer att kämpa för.

Anf. 120 HANS ROTHENBERG (M) replik:

Fru talman! Jag noterar att ledamoten Andersson hade förberett sig väl på min fråga; dock ingick i förberedelserna inte att svara på densamma.

Det internationellt högt aktade V-dem-institutet vid Göteborgs universitet gör kontinuerliga studier av demokratiutvecklingen i världen. Den senaste rapporteringen visar att av världens befolkning lever en tredjedel i länder där demokratiutvecklingen går bakåt. Europa är dessvärre den region där tendensen är starkast. Det finns tyvärr också exempel på länder i EU-gemenskapen där demokratin, yttrandefriheten och pressfriheten är hårt ansatta. I två av dessa länder har artikel 7 alltså aktiverats.

Sverigedemokraternas nyvunna stöd och engagemang för EU fanns inte för ett år sedan. Något har uppenbarligen hänt under det gångna året. Jag räknar med att Lars Andersson svarar på vad det var som hände. Men med det starka stöd som man nu har för EU som institution undrar jag hur Sverigedemokraterna ytterligare vill arbeta för att vända utvecklingen och stärka demokratin i de länder där demokratiutvecklingen går bakåt. Det gäller främst inom Europeiska unionen, där det finns två länder som Ungern och Polen.

Jag vet ju att Sverigedemokraterna har ett ganska intensivt samarbete med partier i dessa båda länder. Hur vill ni hjälpa till för att stärka demokratin, yttrandefriheten och pressfriheten i dessa länder? Det vore verkligen, som ni säger i alla andra sammanhang, att hjälpa på plats.
(Applåder)

Anf. 121 LARS ANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! Tack återigen, ledamot Rothenberg!

Du talar om Ungern och Polen och våra täta samarbeten med dem. Du vet tydligen mycket mer än vad jag gör om dessa täta samarbeten. Det är inget som jag över huvud taget upplever i mitt dagliga liv.

Brexit, som också alltid är uppe på tapeten, har naturligtvis varit ett avskräckande exempel, inte minst i den inhemska svenska opinionen. Vi verkar ha blivit ännu mer EU-positiva på grund av utvecklingen beroende bland annat på Storbritanniens utträde. Samtidigt som England självt har interna slitningar verkar EU göra det så svårt som möjligt att lämna unionen. Ibland undrar jag varför. Om EU är den underbara och helt oslagbart fantastiska unionen kan man fråga sig varför man inte bara låter dem lämna oss.

EU:s attityd utåt är att det helt och hållet är Storbritanniens förlust och att man där kanske inte riktigt vet vad man håller på med, trots att vartenda valdistrikt i hela England, förutom Storlondon, röstade för brexit. Det är

lite farligt att idiotförklara en tydlig majoritet i ett stort och välfungerande land.

Det är inte helt omöjligt att britterna och även Polen och Ungern sneglar lite på våra kära grannar och kanske även på Schweiz och inser att det finns andra framgångsrika vägar framåt än inom ett detaljstyrande överstatligt organ som gradvis och i relativt högt tempo förflyttar makten från de individuella medlemsstaterna till just Bryssel. Detta är en utveckling som vi vill motverka och bekämpa.

Jag ser ingen större relevans i att Ungern och Polen kontinuerligt ska dras upp när vi diskuterar frågan.

Anf. 122 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! Verksamheten i Europeiska unionen 2018 har präglats av förhandlingar, får man väl säga. Det är förhandlingar som syftar till fred, försoning men också frihet.

Elva dagar före Europaparlamentsvalet kan många uppfatta att detta är en debatt om just Europaparlamentsvalet, men så är inte fallet. Det handlar egentligen om årsboken för 2018, men självklart finns kunskap från historien att ta med.

Valet handlar om att ge energi till de grundläggande värderingar som bär upp EU: öppenhet, frihet och medmänsklighet. Vi har en union som är utsatt för rätt mycket spänningar. Som tidigare nämnts inleddes ett artikel 7-förfarande under 2018, och det baseras på att de grundläggande värderingarna är hotade inifrån. Vi vet och hör att andra vill fortsätta på den vägen och inifrån förändra EU. Det behövs fler insatser för att hävda de grundläggande värderingarna. Det visar utvecklingen under 2018.

Vi har ett EU som också måste klara utmaningarna, och de är många. Låt mig bara nämna klimatfrågorna, som är en central utmaning för oss alla. Vi lyfter i andra sammanhang också upp antibiotikafrågorna och sund och säker mat som viktiga delar för att kunna möta framtida utmaningar vad gäller hälsa.

Det råder ingen tvekan om att vi inte hade haft ett Parisavtal att arbeta med utan EU. EU spelar också en central roll för att kunna hålla i och hävda Parisavtalet framåt.

Vi har under det gångna året även tittat på och försökt restaurera utsläppshandelssystemen. Det är någonting som är viktigt att arbeta framåt med för att kunna klara klimatfrågorna.

EU har också haft en betydelse för att upprätthålla den multilaterala ordningen och främja frihandel och möjligheter för människor att lyfta sig ur fattigdom. EU är en av de stora stöttepelarna när det gäller Agenda 2030 och att nå de globala målen. Vi har under 2018 sett flera nya frihandelsavtal förhandlas fram. Det är naturligtvis viktigt i en tid när protektionismens banerförare allt oftare rider till storms mot just frihandel.

Man kan självklart inte tala om 2018, ett år av förhandlingar, utan att tänka på brexit. Det är klart att brexit har varit en våt filt för oss alla. Samtidigt har det varit lärorikt. Från vår sida har vi självklart respekt för det brittiska folkets beslut och ställningstagande, oavsett om det brittiska folket i slutändan bestämmer sig för att inte fullfölja brexit utan göra någonting annat. Det är upp till det brittiska folket.

Oavsett detta är det centralt för oss att ha en nära relation med Storbritannien och säkerställa att vi får en så god förbindelse som möjligt med

Prot. 2018/19:93

15 maj

*Verksamheten i
Europeiska unionen
under 2018*

landet. Det handlar om vår säkerhet, men det handlar också om väldigt långvariga relationer som har betydelse för oss och i Norden för att klara de utmaningar vi ser framåt.

Året 2018 har också varit en utmaning när det gäller vår säkerhet. Vi har sett att försvarssamarbetet har förstärkts, och det kommer att hända mer på det området. Men det handlar också om nya hot, till exempel cyberhot, och om att bli starkare på att möta och hantera den typen av frågor gemensamt. Det är viktigt. Vi har i grunden en stor förväntan på att EU ska kunna göra skillnad för säkerhet. Ta den just nu aktuella utvecklingen när det gäller Iran och Arabiska halvön! JCPOA har varit en av de frågor som vi från EU:s sida har hållit i. Vi försöker hålla tillbaka en utveckling där kärnvapnen på nytt kommer upp och hotas och hotar andra. Det är naturligtvis en viktig del.

EU:s förmåga att attrahera andra att följa EU:s exempel har visat sig stark. Det handlar om att lösa konflikter vid förhandlingsbordet för fred, frihet och försoning och hävda demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstat. Jag tycker inte att vi kan prata om 2018 utan att nämna en av de frågor som varit förlamande på Balkan, men som man nu lyckats lösa, nämligen den långvariga namnkonflikten, som egentligen bottenar i mycket mer. Det som öppnat en dörr för detta har varit just perspektivet om ett framtida medlemskap. Det är viktigt att vi har tagit det steget. Nordmakedonien och Grekland har gett ett gott exempel för oss alla.

Ett dåligt exempel, som inte heller kan undgås, gäller de regionala förbindelserna. Ryssland fortsätter att kränka de överenskommelser som vi har enats om. När vi i år högtidlighåller det östliga partnerskapets tio år fortsätter Ryssland att försöka blockera våra östliga partnerskapsländer från att söka sig närmare. Fortsatt är varken Georgien eller Ukraina fullt ut ansvarigt för sitt territorium. Det kränks av Ryssland genom ockupation, krig och annektering. Det är naturligtvis helt oacceptabelt. Det gäller Abchazien, Sydossetien, Krim och östra Ukraina. På det följde Kertjsundet 2018. Ukrainska sjömän sitter fortfarande i fängelse, tagna till Moskva i Ryssland.

Detta är naturligtvis helt oacceptabelt. Vi måste skärpa sanktionerna. Det räcker inte att bara upprätthålla de gamla, utan detta måste skäras ytterligare. Vi har från vår sida lyft fram frågan om att kunna införa en Magnitskijlagstiftning eller Magnitskijsanktioner på den europeiska nivån. Vi tycker att det vore en bra väg framåt och skulle gärna vilja se det.

Men vi hör också att det går trögt och att det finns många som vill lägga grus i det maskineriet. Av det skälet väljer vi att lyfta fram frågan om att jobba tillsammans med like-minded-länder för att ta fram Magnitskijsanktioner som kan bli verkningsfulla och som också kan vara en push som påverkar EU till att gå framåt självt. Det bästa vore som sagt om alla vore med, men om inte alla är med ska vi försöka göra detta tillsammans med like-minded. Det handlar om att kunna införa sanktioner mot personer som ansvarar för korruption och brott mot mänskliga rättigheter. Pengar förs över till andra länder och ingenting händer. Här måste vi skapa redskap för att sätta p.

Fru talman! Vi står självklart bakom samtliga våra reservationer, men jag yrkar för tids vinnande bifall endast till reservation 17 under punkt 6. (Applåder)

Anf. 123 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Europa har aldrig varit så rikt och samtidigt så ojämnt. Ojämligheten mellan dem som har och dem som inte har breder ut sig såväl inom länder som mellan länder i Europa. EU:s svar på finanskrisen var ännu mer av den högerpolitik som skapade krisen. Banker räddades, men kostnaderna fick bäras av oss andra. Den växande ojämligheten har skapat en grogrund för nationalisterna och rasister som vill inskränka demokratin. Med högerns hjälp tar de makten i Europa genom en retorik och en politik som sparkar nedåt.

Fru talman! Klimatförändringarna är redan här. På våra fjäll smälter det snabbare, och i våra skogar börjar det brinna allt oftare. Klimatförändringarnas konsekvenser hotar människor, djur och samhällen. Det behövs omfattande samhällsförändringar för att mildra konsekvenserna. Framför allt är det bråttom. Det finns en stark folkrörelse för omställning till ett långsiktigt hållbart samhälle. Men motståndarna är mäktiga, ska vi komma ihåg, för de tjänar pengar på dagens system. Vänsterpartiet kan inte acceptera att fossilindustrin och dess lobbyister kan avgöra allas vår framtid. Deras makt i EU måste brytas.

Det krävs ett mer ambitiöst samarbete i Europa för att komma till rätta med klimatförändringarna. Vänsterpartiet vill använda EU till att sätta betydligt högre klimatambitioner för utsläppsnivåer, energieffektivisering och krav på förnybar energi genom bindande mål och regler. Det gör att vi blir av med beroendet av olja, gas och kol och att kolkraften i EU kan bli utfasad ur EU redan år 2030. Priset för utsläppsrätter behöver också höjas. I dag försvaras detta av EU:s inbyggda företrädare för storföretagens vinster och intressen. Genom att progressiva länder går före tillsammans kan vi bana väg för att fler lever upp till Parisavtalet.

Fru talman! Sedan hösten 2015, då antalet asylsökande i EU ökade kraftigt, har migrationspolitiken i EU och dess medlemsstater förändrats i en mycket restriktiv riktning. Kommissionen har börjat driva en politik som går ut på att hindra migranter och flyktingar från att komma till Europa. Denna politik har framför allt byggt på stöd till den libyska kustbevakningen och avtal med ett antal afrikanska stater där bistånd, handel och investeringar villkoras med insatser för att stoppa människor som är på flykt. Det är en politik som bryter mot överenskomna principer om hur bistånd ska användas, går emot andemeningen i asylrätten och resulterar i grova kränkningar av mänskliga rättigheter. Politiken försämrar även möjligheterna att åstadkomma en hållbar utveckling i dessa afrikanska länder och leder till ökad instabilitet.

Vänsterpartiet är mycket kritiskt till den förda politiken och vill se lagliga vägar till Europa så att vi slipper se mer död på Medelhavet. Då kan detta ansvar inte överlåtas till banditer, som det många gånger är, i den libyska så kallade kustbevakningen.

Fru talman! Vi ser också en oroande utveckling i Europa, där demokrati, mänskliga rättigheter och kvinnors rättigheter ifrågasätts. Rasism, sexism och homofobi utgör kärnan i de växande högernationalistiska rörelser som finns i Europa.

Vänsterpartiet driver feminismen framåt i EU. Vi kräver ekonomisk rättvisa för kvinnor. Vi försvarar rätten till lagliga och säkra aborter, liksom kvinnors sexuella och reproduktiva hälsa och hbtq-rättigheter, och vi

Prot. 2018/19:93

15 maj

*Verksamheten i
Europeiska unionen
under 2018*

bekämpar alla former av könsbaserat våld. Vi står upp mot de högerkonservativa krafter som vill förminska våra liv. EU behöver fler feminister.

Fru talman! Trygga anställningar och sjysta arbetsvillkor är grunden för ett tryggt samhälle där människor kan försörja sig och planera sina liv. Oavsett om vi är svenskar, polacker eller fransoser behöver vi alla ett arbete med skälig lön och trygga arbetsvillkor.

I dag ser det inte ut så. EU:s arbetsmarknadspolitik sätter företagens behov framför arbetstagarnas rättigheter. Arbetstagare ställs mot varandra med en uppenbar risk för att arbetares löner och villkor pressas nedåt. Serriösa företag med goda anställningsvillkor kan konkurreras ut av företag som dumpar de sociala villkoren för att pressa priserna.

Ofta utnyttjas utländsk arbetskraft hänsynslöst. Det är också ofta den utländska arbetskraften som får skulden för de dumpade arbetsvillkoren och för rasismen som sprider sig på våra arbetsplatser. Lösningen är såklart att garantera all arbetskraft, oavsett varifrån den kommer, lika bra villkor och löner som inhemska arbetare.

Vänsterpartiet vill att EU skriver in i fördragen att sjysta arbetsvillkor och sociala rättigheter ska värderas minst lika högt som den fria rörligheten för tjänster och kapital – ett så kallat socialt protokoll. Ett socialt protokoll gör att respekt för kollektivavtal och lagar som skyddar arbetstagare blir ett villkor för arbetskraftens rörlighet, något som är bra för jämlikheten i Europa.

Fru talman! EU har använts som ett instrument för att sprida idén om att politik ska styras av experter och byråkrater som inte kan påverkas av folkliga opinioner. Vänsterpartiet vill demokratisera EU genom att ge mindre makt till EU:s byråkrater, kommissionärer och domare och mer makt till nationella parlament, som riksdagen. Vi vill begränsa lobbyisternas närvaro i EU. I ett folkstyrt Europa ska inte EU kunna påtvinga länder högerpolitik med nedskärningar i välfärden.

Sverige ska ha en självständig ekonomisk politik, och de länder som vill lämna euron ska kunna göra det. Det är vi medborgare som genom våra folkvalda ska styra politiken, inte EU-byråkraterna.

Fru talman! Sedan en tid tillbaka finns det regimer på flera håll i världen som vill begränsa det demokratiska utrymmet, särskilt civilsamhällets utrymme, genom att inskränka möjligheterna till verksamhet och genom hot, våld och begränsningar av grundläggande fri- och rättigheter. Mellan 2014 och 2016 antog över 60 länder snarlika lagstiftningar som på olika sätt försämrar eller förhindrar organisationers möjligheter att ta emot internationellt stöd. Omfattningen är mycket oroväckande, och det är också oroväckande att stater inspireras av varandra i sina försök att hindra den demokratiska utvecklingen.

Europa är inget undantag. En tydlig slutsats från de organisationer som granskar detta är att utvecklingen när det gäller demokratin på flera håll kanske just nu är värst i Europa – dock såklart från bättre nivåer. Vänsterpartiet menar att Sverige måste arbeta aktivt inom såväl EU som Europarådet för att vända denna negativa och oroväckande utveckling.

Under Viktor Orbáns tid vid makten har Ungern haft en oroande utveckling och begränsat friheten för medier, universitet och civilsamhälle. En lag som antogs i juni 2017 hindrar organisationer från att ta emot bidrag utifrån.

Polen är ett annat exempel. Där har man infört begränsningar i demonstrationsrätten, och rapporter från Amnesty talar om hur polis trakasserar demonstranter och försöker hindra människor att delta i protester.

Ungern och Polen pekas ofta ut, och det med rätta, men vi ska ha klart för oss att vi kan se denna utveckling i många länder. Storbritannien antog 2014 en lag som handlar om att man inte ska kunna driva kampanjer i samband med val. Lagens syfte sägs vara att hindra företag och lobbyister från att påverka valresultatet, men den slår också stenhårt mot människorätts- och välgörenhetsorganisationer som vill sätta sina frågor på dagordningen.

I Spanien har demonstrationsrätten begränsats, och det har förekommit mycket våld mot människor som har velat demonstrera. Frankrike har haft ett två år långt undantagstillstånd som upphävdes 2017, men man inkluderade då undantagstillståndslagarna i ny lagstiftning.

Fru talman! Vänsterpartiet har i ett flertal motioner klargjort vår position när det gäller den svenska vapenexporten och behovet av ett förbud mot export av vapen till länder som kränker mänskliga fri- och rättigheter och till diktaturer och krigförande stater.

Även på EU-nivå måste vi sträva mot ett regelverk som förbjuder export av krigsmateriel till länder som kränker mänskliga rättigheter och länder som begår krigshandlingar. Regeringen bör därför verka för att EU:s riktlinjer för export av krigsmateriel ska innehålla ett förbud mot export till dessa länder.

Med detta sagt vill jag yrka bifall till Vänsterpartiets reservation 14, även om vi också har fem andra reservationer i detta betänkande.

Anf. 124 LARS ADAKTUSSON (KD):

Fru talman! Inledningsvis vill jag ställa mig bakom Kristdemokraternas reservationer, och jag yrkar bifall till reservation nr 15.

Det är, som många talare har varit inne på, ett både händelserikt och betydelsefullt år för det europeiska samarbetet som ligger bakom oss. Mycket har kretsat kring Storbritanniens utträde ur unionen, kring klimatfrågan och kring migrations- och flyktingpolitik, för att bara nämna några exempel.

Samtidigt har EU:s samlade ekonomi fortsatt att växa. För sjätte året i rad har bnp i samtliga 28 medlemsländer ökat. Arbetslösheten har minskat, och tack vare arbetet med att effektivisera den inre marknaden har företagande och konkurrenskraft stärkts. Slutsatsen av detta är att Europasamarbetet även under det gångna året, 2018, har haft avgörande betydelse när det gäller säkerhet, tillväxt och välfärd.

Framgången till trots står det europeiska samarbetet, som vi alla vet, inför utmaningar. Sedan Europaparlamentsvalet 2014 har vi sett de största flyktingströmmarna sedan andra världskriget. Vi har sett en gemensam valuta i kris. Misslyckandet med brexit har omkullkastat tron på sammanhållning i unionen, och växande islamism hotar Europas säkerhet. Därutöver har medlemsländer som Ungern, Polen och Rumänien ifrågasatt unionens grundläggande värderingar – om den liberala demokratin är värd att bevara. Inför dessa problem är ett starkt och enigt EU helt centralt och rent av en politisk nödvändighet.

Fru talman! Politik handlar i grunden om ideologi och människosyn. För Kristdemokraterna innebär detta att vi i samband med beslutsfattande och opinionsbildning lyfter fram betydelsen av personlig frihet i kombination med socialt ansvarstagande och solidaritet med de mest utsatta. Det handlar med andra ord om de värderingar som i decennier utgjort grunden för den europeiska värdegemenskapen och som i kombination med den fria rörligheten är EU-samarbetets största tillgång.

EU behöver i dag ett ledarskap som ser den djupa betydelsen av försörjning mellan nationer och folk och som agerar för en gemenskap byggd på mer än ekonomi och pengar. Detta är väsentligt, inte minst i relation till omvärlden. Oavsett om det gäller kriget i Syrien, diktaturen i Iran, utvecklingen i Ryssland eller förföljelsen av kristna har EU möjlighet att göra skillnad. Därför arbetar Kristdemokraterna för ett EU som talar med en röst i utrikespolitiken och som alltid prioriterar människovärde och mänskliga rättigheter högst.

Vårt löfte inför Europaparlamentsvalet för fem år sedan var att kombinera visionen om samarbete och samverkan mellan Europas länder med en vaksamhet när det gäller subsidiariteten. Ideologiskt bärs detta upp av den kristdemokratiska subsidiaritetsprincipen, som går ut på att politiskt beslutsfattande ska ske på lägsta och mest ändamålsenliga nivå.

När vi kristdemokrater analyserar beslutsfattandet i Bryssel utifrån våra värderingar om personlig frihet och maktindelning väljer vi att vara tydliga: EU:s institutioner och beslutsfattare måste i högre grad visa förståelse för att det finns gränser för vad som kan och bör skötas på EU-nivå. Utan den förståelsen, om ett EU som är lagom, hotas grunderna för Europatanken och unionens folkliga förankring.

För svensk kristdemokrati är subsidiariteten både en drivkraft och en utmaning. Därför var det en viktig framgång när den samlade EPP-gruppen i Europaparlamentet ställde sig bakom vårt förslag från valrörelsen om en särskild subsidiaritetskommissionär. Förslaget blev glädjande nog också verklighet när Jean-Claude Juncker i november 2014 fördelade ansvarsområdena i den då nyvalda kommissionen.

Fru talman! Efter den brittiska folkomröstningen om brexit 2016 har debattens vågor gått höga när det gäller Europasamarbetet och EU:s framtid. Det har fått federalismens förespråkare att vädra morgonluft men även de krafter som verkar för ett försvagat EU.

Som varma Europavänner, med respekt för medlemsländernas egen beslutsrätt, står Kristdemokraterna för ett tydligt alternativ i framtidsdebatten. Låt mig ge några korta exempel.

Det första exemplet är EU:s budget. När Storbritannien lämnar EU uppstår ett hål i den gemensamma budgeten. Samtidigt står unionen även fortsättningsvis inför viktiga och stora uppgifter som kräver finansiering. Hur denna ekvation ska gå ihop diskuteras intensivt. Vissa föreslår EU-skatt och kraftigt höjda medlemsavgifter. Omprioriteringar inom en redan alltför stor budget, säger Kristdemokraterna.

Det andra exemplet är försvarssamarbetet. Frågan hur EU kan användas för att stärka Europas säkerhet i en situation där instabilitet och osäkerhet ökar är högst relevant. Samarbetet kring forskning, materielutveckling och enskilda fredsbevarande insatser är viktigt och ska välkomnas.

Men polariseringen i debatten skapar låsningar – å ena sidan finns vänsterpartierna, som ser spöken i form av ökad militarisering, å andra

sidan finns medlemsländer som Frankrike, som verkar för en gemensam EU-armé.

Kristdemokraternas svar i den här frågan är Nato. I decennier har de västliga demokratiernas försvarsallians bidragit till fred och säkerhet i Europa och världen, och det ska vi bygga vidare på. Parallella militära strukturer i Europa skapar fler problem än de löser.

Det tredje exemplet är de sociala frågorna. Den svenska regeringen och Europas socialdemokrater har, som vi vet, gjort till sin huvuduppgift att skapa en så kallad social pelare. Trots att detta handlar om politikområden som är nationell kompetens har vänstern fått med sig EU-kommissionen i detta projekt, som genomfört skulle innebära en historiskt omfattande och långtgående maktöverföring till Bryssel.

Kristdemokraterna säger ja till sociala reformer och fungerande välfärd i hela Europa men nej till att svensk välfärdspolitik och svensk föräldraförsäkring ska avgöras i Bryssel.

Vägen framåt för Europa under 2019 och därefter är ett effektivt samarbete som förmår att leverera lösningar på gränsöverskridande problem – ett mer solidariskt och ansvarstagande samarbete och ett nära samarbete med respekt för olikheten.

Anf. 125 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Kristdemokraterna har gått till EU-val på att imitera Trumps slogan: Make EU lagom again.

Trots att Lars Adaktusson och Kristdemokraterna sitter i EU:s största partigrupp, som sitter på mycket makt och besitter alla tunga positioner, försöker man lite lagom till EU-valet att framstå som EU-kritiker – i vart fall lite lagom.

I KD:s reservation nr 15 står det: ”Att EU talar med en röst i utrikespolitiken är väsentligt för medlemsländernas intressen.” Man kan då lätt få intrycket att vi skulle ha lite mer gemensam utrikespolitik i KD:s lagom-EU. Men detta att följa Trump, inte bara när det gäller sloganer utan också i politisk handling, verkar ha blivit KD:s nya grej. Jag ska ta några exempel.

Man talar om gemensam utrikespolitik i EU. Men när EU säger att man vill ha en tvåstatslösning mellan Israel och Palestina vill KD, precis som Trump, flytta Sveriges ambassad till Jerusalem, något som EU har fördömt i sin gemensamma utrikespolitik.

Lars Adaktusson tog också för två veckor sedan emot israeliska bosättare som inte erkänner ockupationen av Palestina och som förespråkar fördrivning av palestinier från deras mark.

För en månad sedan reste Lars Adaktusson till Colombia och var huvudtalare på ett möte för abortmotståndare och homofober. Många har kallat detta möte för ett hatmöte.

Detta är tre exempel på att Kristdemokraterna har följt Trumps politik tätt i spåren.

Fru talman! Jag tror inte att Kristdemokraterna vill göra EU lagom again. Jag tror att Kristdemokraterna vill make EU till en plats för rå, kall högerpolitik som slår mot kvinnor, hbtq-aktivister och fredsaktivister. Det är inget lagom EU.

Prot. 2018/19:93

15 maj

*Verksamheten i
Europeiska unionen
under 2018*

Anf. 126 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:

Fru talman! Om Håkan Svenneling hade lyssnat på vad jag sa om subsidiariteten hade han förstått att det innebär att makt kan flyttas både uppåt och nedåt. Det finns flera områden i de stora utmaningar som Europa har i dag där vi inte behöver mindre av överstatlighet utan i stället mer. Det är detta som är subsidiaritetens inneboende väsen.

Ett exempel på det är klimatfrågan. Där behöver vi inte mindre samarbete i Europa utan mer. Kampen mot organiserad brottslighet och terrorism är också ett område där vi inte behöver mindre samarbete, utan vi behöver mer samarbete för att brotta ned de krafter som hotar vår säkerhet.

Det är samma sak när det gäller ökad konkurrenskraft. Vi behöver mer samarbete och en bättre fungerande inre marknad och en bättre fungerande fri rörlighet i Europa för att Europa ska ha en möjlighet att göra sig gällande i den konkurrens som råder runt om i världen.

Samma sak gäller också på utrikespolitikens område. Utan att EU talar med en röst minskar vår möjlighet som kontinent att göra någon som helst skillnad. Därför är utrikespolitiken också ett viktigt område där vi behöver mer av samarbete, inte mindre.

Jag vill sluta med två frågor. Vilka bevis har Håkan Svenneling för sitt påstående att jag har bjudit in bosätтарыaktivister till riksdagen? Vilka bevis har Håkan Svenneling för anklagelsen att jag har varit huvudtalare på en hatkonferens? Berätta för svenska folket i riksdagens talarstol var de bevisen finns!

Anf. 127 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Subsidiaritetsprincipen känns som någonting man inte kan vara emot, för det är i grunden en väldigt fin tanke att rätt sak ska beslutas på rätt nivå. Jag vill inte att kommuner runt om i Sverige ska börja lagstifta, för det är någonting vi håller på med här i Sveriges riksdag.

Jag hör ofta om subsidiaritetstanken i EU, men jag ser den väldigt sällan. Jag har själv jobbat med EU-byråkrati, som EU-byråkrat, för att hantera EU-stöd. Jag såg aldrig subsidiaritetsprincipen i närheten av mitt arbete. Det var alltid någon annanstans – en bra bit bort, där man inte förstod hur verkligheten lokalt i Värmland var – som man bestämde hur det skulle gå till. Därför känner jag ofta att det är mer fina ord än faktisk verklighet.

Man kan ta de exempel som Lars Adaktusson är inne på. Jag tror att det är viktigt att lyfta fram just militären, som han gjorde. Frankrike säger tydligt och klart att man vill ha en EU-armé. Vi i Vänsterpartiet säger: Det vill inte vi. Det vill inte svenska folket. Det finns många folk i Europa som inte vill att vi ska hålla på med något slags försvarsallians.

När det gäller organiserad brottslighet vet vi att Eppo, den här åklagarmyndigheten, ska utreda terroristbrott trots att alla 28 medlemsstater har olika lagstiftningar. Hur ska det gå till? Jag har i varje fall inte förstått hur man ska lyckas med det. Vilken lagstiftning ska det vara i vilket land?

När det gäller klimat och den inre marknaden är problemet just att klimatet inte står över den inre marknaden. Den inre marknaden står alltid över klimatet. Det gör att EU många gånger är ett hinder för klimatutveckling. Men det är klart att vi ska lösa klimatfrågan, och då är EU-nivå bättre än att vi försöker med detta här i Sveriges riksdag.

När det gäller utrikespolitiken uttalar man sig ibland gemensamt från EU, och det blir ett starkare och mer kraftfullt uttalande. Men det är verkligen inte alltid det som kommer mest framåt.

Lars Adaktusson ville att jag skulle presentera bevis. Jag tycker att det snarare är tvärtom. Det är Lars Adaktusson som ska presentera sina bevis. Varför deltar han i dessa möten? Varför bjuder han in dessa personer? Det är snarare han än jag som ska presentera bevis. Vi vet att det har skett. Han behöver svara på varför han har gjort det.

Anf. 128 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:

Fru talman! Vi vet att det har skett, säger Håkan Svenneling om de här anklagelserna. Sedan ska jag bevisa motsatsen. Vi har inte omvänd bevisbörda i Sverige.

Håkan Svenneling anklagar mig för att ha varit huvudtalare på en hatkonferens och för att ha bjudit in bosättraraktivister till riksdagen.

Håkan Svenneling! Jag ger dig en möjlighet att från riksdagens talarstol ta tillbaka detta eller att bevisa att detta är sant.

Anf. 129 FREDRIK MALM (L):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 16 under punkt 5. Det är en gemensam reservation från Liberalerna, Centerpartiet och Kristdemokraterna om Magnitskijsanktioner i EU.

Jag började engagera mig politiskt hösten 1994. Jag var då 17 år gammal. Men jag gick inte direkt med i dåvarande Folkpartiet och Liberala ungdomsförbundet, utan jag började engagera mig i det som hette Ja till Europa. De drev en kampanj för att Sverige skulle bli medlem i Europeiska unionen. Jag fick en massa klistermärken där det stod: Rösta ja för barnens skull! Rösta ja för ekonomins skull! Rösta ja för miljöns skull! Rösta ja för jobbens skull! Det fanns ett där det stod: Rösta ja för kvinnornas skull! Det fanns faktiskt inget där det stod: Rösta ja för männens skull! Men det fanns ett där det stod: Rösta ja för kvinnornas skull!

Jag gick runt i hela Kärrtorp och Skarpnäck och satte upp klistermärken på lyktstolpar. Det visade sig sedan att det valdistriktet var det enda i Stockholms stad där det blev en nej-majoritet i folkomröstningen, men jag tror inte att det nödvändigtvis var en följd av just min insats.

Det slog mig att man på den tiden betraktade Europasamarbetet som framtiden. Det kalla kriget var slut. Apartheidssystemet hade runnit ned i historiens skitigaste avlopp. Sovjetunionen hade kollapsat. På den tiden visste egentligen ingen vilka Vladimir Putin, Recep Tayyip Erdoğan eller Donald Trump var. Jo, Trump var känd men inte som politiker.

Man blickade framåt. Det fanns enorma tragedier runt om i världen, även i Europa, till exempel kriget i Bosnien. Men det fanns en framåtanda och en tro på att globaliseringen, frihandeln och demokratin verkligen hade kommit för att stanna.

I dag, 25 år senare, tvingas jag gå ut i en Europavalrörelse och argumentera för varför detta samarbete över huvud taget behövs – inför människor som säger att vi ska ha svexit. Det gäller i praktiken två partier här inne, även om de för stunden inte talar så högt om det.

Vi har sett brexitomröstningen i Storbritannien och det enorma kaos som har följt av den. Men framför allt ser vi en våg av auktoritära stater och gaphalsar. Det är populism och extremism som breder ut sig. Det är en sorts mobbmentalitet i sociala medier och så vidare. Vi har ett mycket hårdare klimat i dag. Framför allt ser vi hur demokratin går tillbaka på många områden.

För mig som liberal är det en väldigt oroväckande utveckling. Jag vill att Europa ska vara en dynamisk, demokratisk, fri och socialt engagerad kontinent, där människor får mer frihet, där människor kan lyftas ur fattigdom och där vi blickar framåt.

I det perspektivet, fru talman, finns det ingen annan väg framåt än att fördjupa Europasamarbetet. Vi står nämligen inför utmaningar när det gäller klimathot, enorma flyktingströmmar, sönderfallet i vår omvärld, i Nordafrika och i Syrien, och de väldiga problem som finns i Ryssland. Det är problem både internt i Ryssland och i Rysslands agerande gentemot sina grannländer och så vidare. Följden av detta är att vi gemensamt måste fatta de långsiktiga strategiska besluten för vår kontinent.

När de sydeuropeiska länderna befriades från det fascistiska oket och militärjuntorna på 70-talet blev de medlemmar i Europasamarbetet. När de östeuropeiska länderna befriades från det socialistiska och kommunistiska oket blev de medlemmar i EU. Det vi nu står inför är att på olika sätt stötta och stärka de länder som vill närma sig EU. Det är länder som ligger i vårt närområde men som ännu inte är medlemmar i Europeiska unionen. Det handlar om att knyta dem närmare oss, integrera dem i våra marknader, ge människor möjligheter att komma hit och jobba, ge studenter möjligheter att enkelt plugga i andra länder i Europa och så vidare. Det handlar om Ukraina, Georgien, Armenien och länder på västra Balkan som inte är medlemmar i EU än: Serbien, Bosnien och Hercegovina och så vidare.

Jag delar inte exakt Lars Adaktussons och Kristdemokraternas slutsatser, men det handlar också om den debatt om Europeiska unionens framtid som nu förs, om vilken väg man ska gå framåt.

Fru talman! Låt mig avslutningsvis beröra ett annat område som tyvärr, tycker jag, ännu inte har fått den uppmärksamhet som det borde få! Det gäller det som nu händer i Turkiet och det stundande omvalet i Istanbul.

Låt oss notera att Istanbul är världens fjärde största stad, efter Shanghai, Beijing och Karachi. Det är Europas största stad. Det som principiellt är mycket viktigt att förstå och det som är nytt i turkisk politik är att den politiska regimen i landet inte erkänner ett officiellt fastslaget valresultat. Det är alltså ett land som kandiderar till att bli medlem i Europeiska unionen och som ogiltigförklarar ett officiellt fastslaget valresultat i en stad med 15 miljoner invånare.

Detta har förstås att göra med att Istanbul är en central kloss i president Erdoğan's grandiosa projekt för att omstöpa Turkiet till en islamisk auktoritär stat med en hårdhänt president med närmast obegränsade befogenheter. Förlorar presidenten i Turkiet kontrollen över Istanbul innebär det att man förlorar kontrollen över megaprojekt, som den nya kanal som ska förbinda Marmarasjön med Svarta havet. Man förlorar kontrollen över den nya flygplatsen och många andra stora projekt. Väldigt mycket av den korruption som finns i Turkiet är också kopplad till ekonomin i Istanbul.

Det här kan Europeiska unionen och omvärlden inte acceptera. Man måste vara oerhört tydlig i detta läge: dels kritisera att valresultatet i borgmästarvalet i Istanbul ogiltigförklaras, dels vara mycket tydlig med att om Turkiet har för avsikt att vara en demokrati finns det vissa spelregler som demokratier ska följa. Till dessa spelregler hör inte att bedriva makten på det sätt som Turkiets president och hans parti AKP i allians med partiet MHP gör just nu.

Jag önskar att det skulle komma en tydligare signal också från Sverige i den här frågan, det vill säga att man tydligt fördömer Turkiets agerande vad gäller Istanbul.

Jag stannar där, fru talman, och ber om ursäkt för att jag dragit över min talartid med några minuter.

(Applåder)
(forts. § 19)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.50 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 17 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 14 maj

KrU11 Kulturskaparnas villkor

Punkt 2 (MU-avtalet)

1. utskottet

2. res. 2 (KD)

Votering:

270 för utskottet

22 för res. 2

25 avstod

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 63 M, 60 SD, 29 C, 1 V, 14 L, 15 MP

För res. 2: 1 V, 21 KD

Avstod: 1 SD, 24 V

Frånvarande: 12 S, 7 M, 1 SD, 2 C, 2 V, 1 KD, 5 L, 1 MP, 1 -

Jörgen Grubb (SD) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Ulla Andersson (V) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat nej.

Punkt 3 (Enprocentregeln)

1. utskottet
2. res. 3 (SD)

Votering:

256 för utskottet

61 för res. 3

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 63 M, 29 C, 26 V, 21 KD, 14 L, 15 MP

För res. 3: 61 SD

Frånvarande: 12 S, 7 M, 1 SD, 2 C, 2 V, 1 KD, 5 L, 1 MP, 1 -

Punkt 5 (Musiklivets villkor)

1. utskottet
2. res. 5 (V)

Votering:

291 för utskottet

26 för res. 5

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 63 M, 61 SD, 29 C, 21 KD, 14 L, 15 MP

För res. 5: 26 V

Frånvarande: 12 S, 7 M, 1 SD, 2 C, 2 V, 1 KD, 5 L, 1 MP, 1 -

Punkt 6 (Scenkonstallianser)

1. utskottet
2. res. 6 (M)

Votering:

254 för utskottet

63 för res. 6

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 61 SD, 29 C, 26 V, 21 KD, 14 L, 15 MP

För res. 6: 63 M

Frånvarande: 12 S, 7 M, 1 SD, 2 C, 2 V, 1 KD, 5 L, 1 MP, 1 -

Punkt 8 (Särskilt konstnärligt nationellt uppdrag)

1. utskottet
2. res. 8 (L)

Votering:

303 för utskottet

14 för res. 8

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 63 M, 61 SD, 29 C, 26 V, 21 KD, 15 MP

För res. 8: 14 L

Frånvarande: 12 S, 7 M, 1 SD, 2 C, 2 V, 1 KD, 5 L, 1 MP, 1 -

KrU12 Allmänna kulturfrågor

Punkt 1 (Former för styrning och finansiering)

1. utskottet

2. res. 1 (M, L)

Votering:

240 för utskottet

77 för res. 1

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 61 SD, 29 C, 26 V, 21 KD, 15 MP

För res. 1: 63 M, 14 L

Frånvarande: 12 S, 7 M, 1 SD, 2 C, 2 V, 1 KD, 5 L, 1 MP, 1 -

Punkt 5 (Kultur i hela landet)

1. utskottet

2. res. 5 (C)

Votering:

288 för utskottet

29 för res. 5

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 63 M, 61 SD, 26 V, 21 KD, 14 L, 15 MP

För res. 5: 29 C

Frånvarande: 12 S, 7 M, 1 SD, 2 C, 2 V, 1 KD, 5 L, 1 MP, 1 -

Punkt 8 (Kulturkanon)

1. utskottet

2. res. 8 (SD)

Votering:

255 för utskottet

62 för res. 8

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 63 M, 29 C, 26 V, 20 KD, 14 L, 15 MP

För res. 8: 61 SD, 1 KD

Frånvarande: 12 S, 7 M, 1 SD, 2 C, 2 V, 1 KD, 5 L, 1 MP, 1 -

Kjell-Arne Ottosson (KD) anmälde att han avsett att rösta ja men markrats ha röstat nej.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KrU10 Idrott och friluftsliv

Punkt 1 (Måluppfyllelse)

1. utskottet

2. res. 1 (L)

Votering:

303 för utskottet

14 för res. 1

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 63 M, 61 SD, 29 C, 26 V, 21 KD, 15 MP

För res. 1: 14 L

Frånvarande: 12 S, 7 M, 1 SD, 2 C, 2 V, 1 KD, 5 L, 1 MP, 1 -

Punkt 3 (Barns tillgång till idrott)

1. utskottet

2. res. 3 (C)

3. res. 4 (V)

Förberedande votering:

30 för res. 3

26 för res. 4

261 avstod

32 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Pia Steensland (KD) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

262 för utskottet

29 för res. 3

26 avstod

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 63 M, 61 SD, 21 KD, 14 L, 15 MP

För res. 3: 29 C

Avstod: 26 V

Frånvarande: 12 S, 7 M, 1 SD, 2 C, 2 V, 1 KD, 5 L, 1 MP, 1 -

Punkt 9 (Övriga dopningsfrågor)

1. utskottet

2. res. 14 (KD)

Votering:

235 för utskottet

21 för res. 14

61 avstod

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 63 M, 29 C, 26 V, 14 L, 15 MP

För res. 14: 21 KD

Avstod: 61 SD

Frånvarande: 12 S, 7 M, 1 SD, 2 C, 2 V, 1 KD, 5 L, 1 MP, 1 -

Punkt 13 (Äldres tillgång till idrott)

1. utskottet

2. res. 18 (M)

Votering:

228 för utskottet

63 för res. 18

26 avstod

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 61 SD, 29 C, 21 KD, 14 L, 15 MP

För res. 18: 63 M

Avstod: 26 V

Frånvarande: 12 S, 7 M, 1 SD, 2 C, 2 V, 1 KD, 5 L, 1 MP, 1 -

Punkt 20 (Integrera friluftsliv inom fler samhällssektorer)

1. utskottet

2. res. 21 (SD)

Votering:

255 för utskottet

61 för res. 21

33 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 S, 63 M, 29 C, 26 V, 21 KD, 14 L, 15 MP

För res. 21: 61 SD

Frånvarande: 13 S, 7 M, 1 SD, 2 C, 2 V, 1 KD, 5 L, 1 MP, 1 -

Ingela Nylund Watz (S) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 18 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

CU16 Nya EU-regler om aktieägares rättigheter

Punkt 1 (Regeringens lagförslag)

1. utskottet

2. res. 1 (M, SD)

Votering:

193 för utskottet

124 för res. 1

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2018/19:93
15 maj

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 88 S, 29 C, 26 V, 21 KD, 14 L, 15 MP
För res. 1: 63 M, 61 SD
Frånvarande: 12 S, 7 M, 1 SD, 2 C, 2 V, 1 KD, 5 L, 1 MP, 1 -

Punkt 2 (Lagstiftningens framtida utformning)

1. utskottet

2. res. 3 (C)

Votering:

226 för utskottet

29 för res. 3

61 avstod

33 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 62 M, 26 V, 21 KD, 14 L, 15 MP

För res. 3: 29 C

Avstod: 61 SD

Frånvarande: 12 S, 8 M, 1 SD, 2 C, 2 V, 1 KD, 5 L, 1 MP, 1 -

KU29 Tryck- och yttrandefrihet, massmediefrågor

Punkt 4 (Motverka hybridkrigföring i form av propaganda)

1. utskottet

2. res. 2 (M, KD)

Votering:

233 för utskottet

84 för res. 2

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 61 SD, 29 C, 26 V, 14 L, 15 MP

För res. 2: 63 M, 21 KD

Frånvarande: 12 S, 7 M, 1 SD, 2 C, 2 V, 1 KD, 5 L, 1 MP, 1 -

Punkt 7 (Granskningsnämnden för radio och tv)

1. utskottet

2. res. 4 (M, KD)

3. res. 5 (SD)

Förberedande votering:

85 för res. 4

61 för res. 5

171 avstod

32 frånvarande

Kammaren biträdde res. 4.

Leila Ali-Elmi (MP) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

172 för utskottet

84 för res. 4

61 avstod

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 29 C, 26 V, 14 L, 15 MP

För res. 4: 63 M, 21 KD

Avstod: 61 SD

Frånvarande: 12 S, 7 M, 1 SD, 2 C, 2 V, 1 KD, 5 L, 1 MP, 1 -

Punkt 10 (Översyn av mediestödet och driftsstödet)

1. utskottet

2. res. 9 (C)

Votering:

288 för utskottet

29 för res. 9

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 63 M, 61 SD, 26 V, 21 KD, 14 L, 15 MP

För res. 9: 29 C

Frånvarande: 12 S, 7 M, 1 SD, 2 C, 2 V, 1 KD, 5 L, 1 MP, 1 -

Punkt 12 (Driftsstödet)

1. utskottet

2. res. 11 (SD)

Votering:

256 för utskottet

61 för res. 11

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 63 M, 29 C, 26 V, 21 KD, 14 L, 15 MP

För res. 11: 61 SD

Frånvarande: 12 S, 7 M, 1 SD, 2 C, 2 V, 1 KD, 5 L, 1 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU28 Offentlig förvaltning

Punkt 1 (Myndigheternas ledningsformer)

1. utskottet

2. res. 1 (C)

Votering:

288 för utskottet

29 för res. 1

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 63 M, 61 SD, 26 V, 21 KD, 14 L, 15 MP

För res. 1: 29 C

Frånvarande: 12 S, 7 M, 1 SD, 2 C, 2 V, 1 KD, 5 L, 1 MP, 1 -

Punkt 3 (Tolkning vid myndighetskontakter)

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

Votering:

256 för utskottet

61 för res. 2

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 63 M, 29 C, 26 V, 21 KD, 14 L, 15 MP

För res. 2: 61 SD

Frånvarande: 12 S, 7 M, 1 SD, 2 C, 2 V, 1 KD, 5 L, 1 MP, 1 -

Punkt 4 (Ett nationellt säkerhetsråd för krisledning)

1. utskottet

2. res. 3 (S, V, MP)

Votering:

190 för utskottet

127 för res. 3

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 63 M, 61 SD, 29 C, 1 V, 21 KD, 14 L, 1 MP

För res. 3: 88 S, 25 V, 14 MP

Frånvarande: 12 S, 7 M, 1 SD, 2 C, 2 V, 1 KD, 5 L, 1 MP, 1 -

Ulla Andersson (V) och Pernilla Stålhammar (MP) anmälde att de avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 5 (Utrikesförvaltningens organisation)

1. utskottet

2. res. 4 (SD)

3. res. 5 (KD, L)

Förberedande votering:

63 för res. 4

35 för res. 5

219 avstod

32 frånvarande

Kammaren biträdde res. 4.

Pernilla Stålhammar (MP) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

221 för utskottet

61 för res. 4

35 avstod

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 63 M, 29 C, 26 V, 15 MP

För res. 4: 61 SD

Avstod: 21 KD, 14 L

Frånvarande: 12 S, 7 M, 1 SD, 2 C, 2 V, 1 KD, 5 L, 1 MP, 1 -

Punkt 6 (En EU-portal)

1. utskottet
2. res. 6 (L)

Votering:

303 för utskottet

14 för res. 6

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 63 M, 61 SD, 29 C, 26 V, 21 KD, 15 MP

För res. 6: 14 L

Frånvarande: 12 S, 7 M, 1 SD, 2 C, 2 V, 1 KD, 5 L, 1 MP, 1 -

Punkt 11 (Vägledning för tillämpning av lag)

1. utskottet

2. res. 10 (M)

Votering:

254 för utskottet

63 för res. 10

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 61 SD, 29 C, 26 V, 21 KD, 14 L, 15 MP

För res. 10: 63 M

Frånvarande: 12 S, 7 M, 1 SD, 2 C, 2 V, 1 KD, 5 L, 1 MP, 1 -

Punkt 13 (Tjänstemannaansvar)

1. utskottet

2. res. 11 (SD)

Votering:

255 för utskottet

61 för res. 11

1 avstod

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 S, 63 M, 29 C, 26 V, 21 KD, 14 L, 15 MP

För res. 11: 61 SD

Avstod: 1 S

Frånvarande: 12 S, 7 M, 1 SD, 2 C, 2 V, 1 KD, 5 L, 1 MP, 1 -

Hanna Westerén (S) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU30 Författningsfrågor

Punkt 1 (Statskicket)

1. utskottet

2. res. 2 (V)

Votering:

228 för utskottet

27 för res. 2

62 avstod

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 63 M, 27 C, 21 KD, 14 L, 15 MP

För res. 2: 1 C, 26 V

Avstod: 61 SD, 1 C

Frånvarande: 12 S, 7 M, 1 SD, 2 C, 2 V, 1 KD, 5 L, 1 MP, 1 -

Kerstin Lundgren (C) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 3 (Statschefens uppgifter)

1. utskottet

2. res. 4 (SD)

Votering:

256 för utskottet

61 för res. 4

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 63 M, 29 C, 26 V, 21 KD, 14 L, 15 MP

För res. 4: 61 SD

Frånvarande: 12 S, 7 M, 1 SD, 2 C, 2 V, 1 KD, 5 L, 1 MP, 1 -

Punkt 8 (Frågor kopplade till EU-samarbetet)

1. utskottet

2. res. 8 (L)

Votering:

303 för utskottet

14 för res. 8

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 63 M, 61 SD, 29 C, 26 V, 21 KD, 15 MP

För res. 8: 14 L

Frånvarande: 12 S, 7 M, 1 SD, 2 C, 2 V, 1 KD, 5 L, 1 MP, 1 -

Punkt 9 (Formerna för grundlagsändringar m.m.)

1. utskottet

2. res. 9 (M)

Votering:

249 för utskottet

67 för res. 9

33 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 61 SD, 25 C, 25 V, 21 KD, 14 L, 15 MP

För res. 9: 63 M, 4 C

Frånvarande: 12 S, 7 M, 1 SD, 2 C, 3 V, 1 KD, 5 L, 1 MP, 1 -

Johanna Jönsson, Per Lodenius och Helena Vilhelmsson (alla C) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Lotta Johnsson Fornarve (V) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 20 (Regeringsarbetet och ett statsråds uppdrag)

1. utskottet

2. res. 13 (SD)

Votering:

256 för utskottet

61 för res. 13

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 63 M, 29 C, 26 V, 21 KD, 14 L, 15 MP

För res. 13: 61 SD

Frånvarande: 12 S, 7 M, 1 SD, 2 C, 2 V, 1 KD, 5 L, 1 MP, 1 -

Punkt 21 (En författningsdomstol)

1. utskottet

2. res. 14 (C, L)

Votering:

274 för utskottet

43 för res. 14

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 63 M, 61 SD, 26 V, 21 KD, 15 MP

För res. 14: 29 C, 14 L

Frånvarande: 12 S, 7 M, 1 SD, 2 C, 2 V, 1 KD, 5 L, 1 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU22 Riksdagens arbetsformer

Punkt 2 (Riksdagsledamöternas arvode)

1. utskottet

2. res. 1 (V)

Votering:

291 för utskottet

26 för res. 1

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 63 M, 61 SD, 29 C, 21 KD, 14 L, 15 MP

För res. 1: 26 V

Frånvarande: 12 S, 7 M, 1 SD, 2 C, 2 V, 1 KD, 5 L, 1 MP, 1 -

Punkt 5 (Utskotten och EU-nämnden)

1. utskottet
2. res. 3 (SD)

Votering:

256 för utskottet

61 för res. 3

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 63 M, 29 C, 26 V, 21 KD, 14 L, 15 MP

För res. 3: 61 SD

Frånvarande: 12 S, 7 M, 1 SD, 2 C, 2 V, 1 KD, 5 L, 1 MP, 1 -

Punkt 9 (Val av vice talmän)

1. utskottet
2. res. 5 (SD)

Votering:

256 för utskottet

61 för res. 5

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 63 M, 29 C, 26 V, 21 KD, 14 L, 15 MP

För res. 5: 61 SD

Frånvarande: 12 S, 7 M, 1 SD, 2 C, 2 V, 1 KD, 5 L, 1 MP, 1 -

Punkt 10 (Frågor om kontakterna med EU i riksdagsarbetet)

1. utskottet
2. res. 6 (L)

Votering:

303 för utskottet

14 för res. 6

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 63 M, 61 SD, 29 C, 26 V, 21 KD, 15 MP

För res. 6: 14 L

Frånvarande: 12 S, 7 M, 1 SD, 2 C, 2 V, 1 KD, 5 L, 1 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU34 Verksamhetsredogörelser för riksdagens nämnder

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU36 Ändring i offentlighets- och sekretesslagen med anledning av lagen om bostadsanpassningsbidrag

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU23 Stärkt ordning och säkerhet i domstol

Punkt 3 (Ackreditering av journalister)

1. utskottet

2. res. 2 (V)

Votering:

290 för utskottet

27 för res. 2

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 62 M, 61 SD, 29 C, 21 KD, 14 L, 15 MP

För res. 2: 1 M, 26 V

Frånvarande: 12 S, 7 M, 1 SD, 2 C, 2 V, 1 KD, 5 L, 1 MP, 1 -

Cecilie Tenfjord Toftby (M) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 4 (Totalförbud mot elektronisk utrustning)

1. utskottet

2. res. 3 (SD)

Votering:

256 för utskottet

61 för res. 3

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 63 M, 29 C, 26 V, 21 KD, 14 L, 15 MP

För res. 3: 61 SD

Frånvarande: 12 S, 7 M, 1 SD, 2 C, 2 V, 1 KD, 5 L, 1 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU25 Förstärkta återfallsförebyggande åtgärder vid villkorlig frigivning

Punkt 5 (Elektronisk övervakning efter frigivning)

1. utskottet

2. res. 3 (SD)

Votering:

254 för utskottet

61 för res. 3

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 63 M, 29 C, 25 V, 21 KD, 14 L, 14 MP

För res. 3: 61 SD

Frånvarande: 12 S, 7 M, 1 SD, 2 C, 3 V, 1 KD, 5 L, 2 MP, 1 -

Lotta Johnsson Fornarve (V) och Emma Hult (MP) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Prot. 2018/19:93

15 maj

Punkt 7 (Förverkande av villkorligt medgiven frihet vid misskötsamhet)

1. utskottet
2. res. 5 (M, KD)

Votering:

233 för utskottet

84 för res. 5

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 61 SD, 29 C, 26 V, 14 L, 15 MP

För res. 5: 63 M, 21 KD

Frånvarande: 12 S, 7 M, 1 SD, 2 C, 2 V, 1 KD, 5 L, 1 MP, 1 -

Punkt 8 (Vistelseförbud)

1. utskottet
2. res. 6 (M, C, KD, L)

Votering:

190 för utskottet

127 för res. 6

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 61 SD, 26 V, 15 MP

För res. 6: 63 M, 29 C, 21 KD, 14 L

Frånvarande: 12 S, 7 M, 1 SD, 2 C, 2 V, 1 KD, 5 L, 1 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU24 Skärpt straff för subventionsmissbruk

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU18 Avskaffad särskild löneskatt för äldre

Propositioner ställdes först beträffande utskottets förslag till beslut och därefter i fråga om motiveringen.

Förslag till beslut:

1. utskottet

2. res. 1 (V)

Votering:

287 för utskottet

26 för res. 1

4 avstod

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 61 M, 61 SD, 29 C, 19 KD, 14 L, 15 MP

För res. 1: 26 V

Avstod: 2 M, 2 KD

Frånvarande: 12 S, 7 M, 1 SD, 2 C, 2 V, 1 KD, 5 L, 1 MP, 1 -

Robert Halef och Désirée Pethrus (båda KD) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Motiveringen:

Godkännande av

1. utskottets motivering

2. motiveringen i res. 2 (M, SD, KD)

Votering:

146 för utskottet

145 för res. 2

25 avstod

33 frånvarande

Kammaren godkände utskottets motivering.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 29 C, 14 L, 15 MP

För res. 2: 63 M, 61 SD, 21 KD

Avstod: 25 V

Frånvarande: 12 S, 7 M, 1 SD, 2 C, 3 V, 1 KD, 5 L, 1 MP, 1 -

Lotta Johnsson Fornarve (V) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats som frånvarande.

§ 19 (forts. från § 16) **Verksamheten i Europeiska unionen under 2018** (forts. UU10)

*Verksamheten i
Europeiska unionen
under 2018*

Anf. 130 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att berömma Fredrik Malm för den kritik som han riktar mot Turkiet och dess ledare president Erdoğan och dennes sätt att hantera valet i Istanbul. Jag delar Fredriks kritik till fullo.

Jag har funderat på en helt annan sak, och det är om Liberalerna är Sveriges naivaste parti. Inför valet går man fram med budskapet yes och ja. En skillnad jämfört med KD är att det som Liberalerna driver här i riksdagen stämmer väl överens med vad de driver i Europaparlamentet. Att säga nej till ett förslag från EU-kommissionen ligger liksom inte i en liberals DNA, om jag har fattat rätt. Man är för höjd EU-budget, man är för EU-skatt, man vill införa EMU i Sverige och man vill ha en bankunion så att vi kan få betala för dåliga italienska banker. Jag kan nog använda hela min talartid till att räkna upp saker som Liberalerna är för i EU.

I detta EU-val går Liberalerna fram hårt med att man vill ha underrätts-samarbete. Ett av Liberalernas problem i det här fallet är att alla regeringar i Europa inte är liberala numera, utan alldeles för många är långt ute på högerkanten med nationalist, högerextrema och så vidare. Detta gör att när man till exempel har ett samarbete om underrättsverksamhet blir det så att man delar med sig till regeringar som sedan kanske springer vidare med informationen till länder som vi inte vill att man ska springa vidare med information till.

Jag undrar om Liberalerna ser någon fara med att Sverige har ett fördjupat EU-samarbete med Orbáns Ungern, Salvinis Italien eller Babiš Tjeckien. Finns det något förslag från EU-kommissionen som Liberalerna säger nej till? Är det någonstans där överstatlighet i EU inte är en liberal universallösning på alla tänkbara problem?

Anf. 131 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru talman! Håkan Svenneling säger bara halva sanningen. Han säger att Liberalerna säger yes och ja, men hela sanningen är att vi på våra val-affischer också säger oui och sí. Rätt ska vara rätt i detta. Jag hade gärna sett att vi också sa kyllä.

Sedan har Håkan Svenneling fel vad gäller EU-avgiften. Det är inte så att Liberalerna är några entusiastiska anhängare av en höjd svenskelemsavgift till EU. Det har vi aldrig sagt, utan vi ser gärna att man drar ned på områden som till exempel jordbruksstödet och att man ökar på inom andra områden, till exempel forskning och annat. Men det är klart att vi måste vara realistiska här. Det finns oerhört starka krafter som inte är beredda att göra så stora neddragningar på vissa områden som vi vill.

Detta gör att man till följd av brexit, om britterna nu lämnar EU, kan komma till en situation som innebär att avgiften höjs. Jag tror inte att det blir på de nivåer som nu skisseras från kommissionen, men det kan komma till en sådan situation. Det blir intressant om andra partier i Sverige har tänkt blockera hela EU:s budget på den frågan. Det låter så i debatten nu, men jag är inte säker på att det kommer att bli så i slutändan.

När det gäller underrättelsesamarbete sker det givetvis oerhört mycket som inte vi vet om mellan säkerhetstjänster och militära underrättelsetjänster och andra, både i demokratiska stater och i stater och regimer av det mer hårdhänta slaget. Men om vi tittar ut över Europa i dag med det organiserade hot som finns från till exempel terrorister ser vi att det kommer att behövas ett fördjupat samarbete på underrättelseområdet för att skydda vår demokrati. Detta är något som vi står bakom.

Anf. 132 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Jag tror nog att Liberalerna skulle säga ja på EU:s samtliga språk, för det är den känsla man får av Liberalernas inställning till EU.

Precis som Fredrik Malm var inne på är en av parlamentets nya uppgifter att förhandla om den nya långtidsbudgeten för sju år. EU-kommissionen har lagt fram ett förslag till budget där man går från 1 procent av BNI till 1,14 procent av BNI. Det låter inte som att det är så himla mycket, men om man tittar på vad det handlar om i redan pengar ser man att det är 105 miljarder svenska kronor under de kommande sju åren eller en ökning på 37,5 procent. Jag skulle kalla detta för en skattechock. Det är kanske inte så ofta som vänsterpartister använder det uttrycket, utan man hör det oftast från borgerligt håll.

Vänsterpartiet vill minska EU:s budget. Vi vill återföra EU:s ineffektiva och orättvisa jordbrukspolitik till nationell nivå så att vi kan satsa på den landsbygd och det jordbruk som vi själva vill se, med höga ambitioner för ett gott djurskydd med låg antibiotikaanvändning och framför allt för hur vi ska nå våra klimatmål.

De pengar vi använder ska gå till att öka jämlikheten, både inom länder och i Europa, och till att lösa klimatutmaningarna, inte till en ökad militarisering och framför allt inte till att rädda spekulationsglada banker eller ha en inhuman migrationspolitik, så som vi ser i dag.

Jag tror att om vi på allvar ska ta fajten om EU:s budget måste vi vara stenhårda. Om regeringen och Hans Dahlgren ska kunna åka ned till Bryssel och förhandla om budgeten måste det finnas ett starkt stöd. Att redan nu, som Liberalerna och delvis Centerpartiet, säga att det är okej, vi kan

betala denna jätteskattechock, det är inga problem och Sverige står alltid här som nettobetalandare redo att ”paya” när ingen annan vill betala. Detta är jag väldigt orolig över.

Jag blir också orolig över att Liberalerna vill sänka värnskatten med 5 miljarder, öka försvaret med 25 miljarder och ge EU 15 miljarder mer per år. Det är ju lika mycket som vi har i biståndsbudget. Någonstans går Liberalernas ekonomiska politik inte ihop, och man undrar om ni har en sedelpress i källaren, Fredrik Malm. Vem ska betala priset för er förblindade kärlek till EU?

Anf. 133 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru talman! Jag tror att Håkan Svenneling missuppfattar vissa saker här. Att man är anhängare av ett fördjupat europeiskt samarbete betyder inte att man säger ja till precis alla förslag som kommer från EU-kommisionen. Det gör vi inte. Det har vi aldrig gjort, utan vi står för vår liberala politik. Vi är ett självständigt parti i Sveriges riksdag, precis som andra partier här.

Det finns i den svenska historien bara ett enda exempel på ett politiskt parti i Sveriges riksdag som har sagt ja till precis allt som kommer från en annan stat, och det råkar vara Håkan Svennelings eget parti under Kominternåren, från 1919. Man var sektionsparti i Komintern från 1921 fram till 1943. Det finns inga andra sådana exempel. Vi värderar givetvis de politiska förslag som kommer utifrån innehållet i förslagen.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag säga att för mig som liberal och demokrat handlar EU-samarbetet i slutändan inte om en viss exakt fixerad nivå av kronor och ören, utan för mig handlar detta om värderingar och hur vi ska hantera de gemensamma utmaningar som vår kontinent står inför. I ärlighetens namn är jag inte helt fixerad vid exakta nivåer i Sverige heller när det gäller skatter och annat. Det kan vara så att vi behöver höja vissa skatter och sänka andra för att få vår ekonomi att fungera. Den totala låsningen hos en del partier vid exakta promillenivåer vad gäller budget och annat krockar lite med min syn på Europasamarbetet. Jag tycker att det har ett värde i sig att vi samarbetar gemensamt och löser de utmaningar som vi står inför.

Anf. 134 AYLIN FAZELIAN (S):

Fru talman! Vi lever i en tid som vi aldrig trodde att vi skulle komma till igen. Auktoritära tendenser stärks i land efter land. Den värderingsbaserade globala ordningen är under attack. Protektionismen och nationalismen hotar att ta stryppgrepp om världen. Nu mer än någonsin behövs en stark och samlad EU-röst i världen som kan stå upp för försvaret av folk-rätten och de oänkbara mänskliga fri- och rättigheterna och som kan vara en röst för kvinnors frihet, en röst för vår jord och för klimatet.

Om EU ska kunna vara den röst för fred, frihet och progressivitet som världen sukter efter måste vi börja med att sopa rent framför egen dörr.

Därför vill jag i dag lyfta fram två avgörande frågor om EU:s legitimitet.

För det första handlar det om respekten för rättsstatens principer och de mänskliga fri- och rättigheterna. För det andra handlar det om att minska ojämlikheten, både mellan EU:s medlemsländer och inom länderna.

De senaste åren har vi sett en beklaglig utveckling. I den årliga rapporten från demokratiinstitutet Freedom House har EU:s medlemsstater alltid rankats som helt fria. Men i 2019 års rapport har EU för första gången fått ett delvis fritt land – Ungern.

Ungern har vid upprepade tillfällen det senaste decenniet fått kritik från EU:s institutioner, FN, Europarådet, OSSE och en rad andra oberoende organisationer för otillräcklig efterlevnad av de mänskliga rättigheterna. Kritik har riktats mot avsteg från demokratin och rättsstatens principer, vad gäller genomförandet av rättvisa val, bristande maktfördelning och ett alltmer politiskt kontrollerat rättsväsen.

Utrymmet för det civila samhället har också begränsats av den ungerska regeringen med motiveringen att vissa organisationer hotar den nationella säkerheten genom att syssla med verksamhet som hjälper flyktingar.

Journalister smutskastas, och ett flertal tidningar och tv- och radiostationer har nu tagits över av regeringskontrollerade aktörer. Den högerkonservativa regeringen har inte tagit avstånd från begränsningarna av det fria ordet och från trakasserier mot journalister utan snarare tvärtom uppmuntrat till fortsättning.

Den 12 september 2018 röstade Europaparlamentet för ett förslag om att aktivera artikel 7.1-varning när det gäller Ungern för brister och inskränkningar i olika fri- och rättigheter i landet. Det bör påpekas att Sverigedemokraterna då valde att inte ställa sig bakom varningsförfarandet till Ungern. Flera ledande sverigedemokrater, däribland EU-parlamentarikern Kristina Winberg, har i stället gjort uttalanden om att Ungerns premiärminister och partiledare för det högerpopulistiska partiet Fidesz, Viktor Orbán, är en politisk förebild.

Fru talman! Även utvecklingen i Polen är mycket oroande. Ända sedan 2015, då det ultrakonservativa partiet Lag och rättvisa fick egen majoritet i parlamentet och bildade regering, har landet tagit stora steg mot ett mer auktoritärt styre. Situationen för rättsstatens principer, mänskliga rättigheter och de grundläggande friheterna i Polen är hotade på riktigt.

Polen har nu en abortlagstiftning som hör till de mest restriktiva i Europa. Tillgången till lagliga aborter hotas också då läkare har möjlighet att vägra utföra aborter med hänvisning till en samvetsklausul.

Enligt civilsamhällets organisationer har antalet hatincidenter mot minoriteter ökat, framför allt mot muslimer och hbtq-personer. Åklagarmyndigheten i Polen registrerade ungefär dubbelt så många anmälda hatbrott 2016 som 2013.

Fru talman! De antidemokratiska krafterna i EU mobiliserar. Det gör också högerextremisterna i Europaparlamentet. De använder parlamentet inte bara som en plattform för sina konspirationsteorier och lögner. De använder sina röster för att försvaga löntagares rättigheter och inskränka kvinnors rätt till sin egen kropp. Många av dem vill splittra unionen en gång för alla. På 90-talet var de ett tiotal representanter. I dag är de över 100. Enligt prognoser kan de bli ännu fler. Vi måste stoppa dem.

Det finns nämligen ett annat Europa. Det är ett Europa där vi samarbetar för att gynna inte bara marknaden utan även människorna. Det är ett Europa där vi har fri rörlighet men aldrig fritt utnyttjande av löntagare och där Europa skapar en gemensam arbetsmarknad som inte krossar löntagares drömmar utan ser till att förverkliga dem. Det är ett Europa där gräns-

överskridande hot möts av gränsöverskridande samarbete. Det är ett Europa som är motståndskraftigt mot politiska och religiösa extremister, eftersom trygga, jämställda och jämlika människor är så mycket svårare att hetsa till att hata varandra. Vilket Europa vi vill ha kommer att avgöras i det kommande EU-valet.

Den socialdemokratiska ingången är att vi behöver hålla trycket uppe på de länder som bryter mot EU:s värden. Vi vill införa en ny mekanism för att granska att EU:s medlemsländer lever upp till grundläggande rättigheter, rättsstat och demokrati och slutföra arbetet med lagförslaget om att kunna dra in medel från EU:s fonder från medlemsländer som har systematiska hot mot rättsstaten.

Framför allt vill vi stärka den sociala tryggheten i EU. När människor har försörjning och kan känna trygghet och framtidstro minskar grogrunden för rädsla och extremism.

Jag är stolt över att regeringen har verkat för att vi har en social pelare på plats i EU – ett handslag om social rättvisa på mellanstatlig nivå som går väl hand i hand med de antagna målen i Agenda 2030. De 20 principerna i den sociala pelaren fastslår bland annat rätten till utbildning, att kvinnor och män ska ha lika lön för likvärdigt arbete och att arbetstagare ska ha rätt till en rättvis lön som tillåter en skälig levnadsstandard.

Fru talman! Högerpopulister, vare sig det rör sig om högerextrema partier som Marine Le Pens Nationell samling eller borgerliga partier som gått extremt högerut som ungerska Fidesz, ska inte få forma Europeiska unionens framtid. Deras idéer hör till Europas mörka förflutna.

Människor i Sverige och Europa ska vara fria att utvecklas som individer, råda över sina egna liv och forma sin tillvaro efter egna önskningar och genom att kunna påverka det egna samhället. Det är jämlikhetens och frihetens förutsättningar, och det är förutsättningen för legitimiteten för EU som global aktör.

Därmed yrkar jag bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 135 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Fru talman! Ärade ledamöter! Europeiska unionen är kanske världens mest framgångsrika politiska union. Det är ett unikt projekt sedan starten 1957, där Sverige har medverkat i snart ett kvarts sekel. Det är framgångsrikt, men det är också ett nödvändigt samarbete för att klara uppgifter som inget land kan klara på egen hand.

Under den gångna mandatperioden har EU tagit flera viktiga steg framåt. Handeln med utsläppsrätter, som har nämnts tidigare här i dag, har gjorts om. Och priset har redan stigit avsevärt. Det är viktigt för EU:s klimatarbete. Jobben och den sociala dimensionen har satts högre på unionens dagordning i spåren av finanskrisen. EU har tagit viktiga steg framåt för att bekämpa gränsöverskridande brottslighet. Den inre marknaden har stärkts. Företag och konsumenter har stora friheter, men det finns också skydd och tydliga rättigheter på denna vår gemensamma marknad.

Men allt är inte positivt. För första gången i EU:s historia har en medlemsstat bestämt sig för att lämna unionen. Vi har mött utmaningar i form av en allvarlig migrationskris. Vi har sett grymma terrorbrott drabba flera medlemsländer – även oss här i Sverige. Allt detta har utsatt det europeiska

samarbetet för påfrestningar. Vi har fått en mer polariserad debatt, och flera medlemsstater har vägrat att ta ansvar för gemensamt fattade beslut.

Fru talman! När Europeiska unionen började formas för över 60 år sedan var strävan att föra befolkningar och länder samman i en allt tätare union. Man utgick från gemensamma värderingar, som alla människors lika värde och rättigheter. Det är värderingar som kan tyckas självklara i vår del av världen, men som flera talare har berört tidigare i dag ifrågasatts dessa värderingar i flera medlemsstater i takt med att högerextrema och nationalistiska krafter växer sig starkare. I några länder har dessa krafter till och med tagit regeringsmakten och fått direkt politiskt inflytande.

Den utvecklingen kan inte få fortgå. Samarbetet oss emellan kan nämligen inte bli detsamma om några av medlemmarna inte accepterar de grundläggande värdena. EU kan inte heller vara en stark röst i världen för demokrati, för yttrandefrihet och för rättsstatens oberoende om inte alla medlemsstater också ställer upp på dessa värden på hemmaplan. Regeringen står helt bakom att i fråga om Polen och Ungern använda sig av den artikel i EU-fördraget som i förlängningen skulle kunna leda till förlorad rösträtt. Vi stöder också förslaget om en ny mekanism för granskning av alla medlemsstater gällande hur rättsstatens principer respekteras.

Det behöver dock göras ännu mer – och mer kraftfullt – för att stärka och skydda våra demokratiska värderingar i Europa. I nästa beslut om långtidsbudgeten för EU driver regeringen att det ska finnas med en konditionalitet som är kopplad just till respekt för rättsstatens principer. Vi driver också att länder som inte har tagit ansvar i migrationsfrågan inte heller ska få samma tillgång till stöd från EU:s fonder som de annars hade fått. Det ska kosta att inte ta ansvar.

Fru talman! Den budget som EU ska följa framöver behöver anpassas till de nya utmaningar vi har framför oss. Regeringen är därför beredd att prioritera om, med inriktning på områden där EU:s insatser verkligen har störst mervärde. Det handlar om områden som klimat, migration, säkerhet, innovation, forskning och utveckling. Det är de viktigaste.

Detta måste dock betalas, och vi vill inte öka på EU:s budget. Därför måste vi också göra neddragningar i jordbruksstödet och i regionalstödet i takt med att vi satsar på nya saker. När Europa nu har blivit rikare och har ett större välstånd är det inte rimligt att lägga lika mycket på regional sammanhållning. Det kan inte heller vara rimligt att 40 procent av EU:s budget går till ett jordbruksstöd som driver upp markpriserna och dessutom gör det svårare för unga människor att starta lantbruk.

När britterna lämnar EU, när det nu blir, blir det ett hål i budgeten. Unionens utgifter måste anpassas efter det; vi behöver rätta munnen efter matsäcken. Vi måste hålla nere den svenska avgiften, och vi vill ha en rättvis bördefördelning när det gäller vad alla medlemsstater betalar. Sverige och några få andra länder ska inte behöva betala mer än vad som är rätt.

Fru talman! Det hot som klimatförändringarna för med sig är en verkligt existentiell fråga. Den uppvärmning som pågår hotar inte bara vår ekonomi, människors hälsa och sammanhållningen mellan länder – jag menar att det är helt avgörande att lösa klimatkrisen om den här planeten över huvud taget ska vara beboelig för kommande släkten.

Också här har Europeiska unionen en nyckelroll i att leda en klimatsmart utveckling och sätta mer ambitiösa klimatmål samt för att Parisavtalet verkligen ska kunna genomföras och den globala uppvärmningen hållas under 1,5 grader. Vi vill se ett bindande mål där våra nettoutsläpp av koldioxid och andra växthusgaser blir lika med noll i hela EU senast år 2050. Detta blir en tillgång inte bara för miljön, utan genom klimatomställningen kan det skapas nya jobb, nya industrier, nya verksamheter och gröna jobb.

Frågorna om jobb och tillväxt står också i centrum för regeringens EU-prioritering. Vi vill utveckla den inre marknaden, vi vill undanröja flera handelshinder, vi vill främja den digitala marknaden och vi vill göra tjänster lika lätttrörliga som varor. Men vi vill också se till att den inre marknaden blir till fördel för alla. De jobb som skapas ska vara sjysta; det ska inte vara möjligt att inom EU konkurrera med sämre löner eller sämre arbetsvillkor.

För att klara jobben behöver Europa och EU hävda sig bättre i den globala ekonomiska konkurrensen. För det krävs det mer satsningar på innovation, forskning och utveckling. Vi behöver också en balanserad diskussion kring EU:s industripolitik där vi väger in både konkurrensen på vår egen inre marknad och EU:s globala konkurrenskraft. Vi ska också fortsätta att stå upp för frihandeln – även i en tid då de multilaterala systemen ifrågasätts på flera håll.

Fru talman! Migrationsfrågan är en annan europeisk utmaning. Här i Sverige har vi lagt om migrationspolitiken efter den stora tillströmningen 2015. Nu tar vi emot färre asylsökande, medan andra tar emot fler. Det är mer rättvist. Att ge skydd åt människor som är på flykt från krig och förföljelse och därmed har rätt till asyl är ett gemensamt europeiskt ansvar. Vi måste forma ett rättssäkert system där alla tar det ansvaret.

Ytterligare ett område där de gemensamma insatserna behöver stärkas är säkerhet och försvar. Genom bättre samarbete kan vi lättare bekämpa internationell terrorism, snabbare upptäcka annan organiserad brottslighet och även stärka EU:s förmåga till konfliktförebyggande krishantering och konfliktlösning.

Fru talman! De kommande månaderna blir viktiga för att definiera EU:s framtid. Först måste vi klara ut det här med brexit. Regeringen hoppas naturligtvis att det blir ett ordnat utträde så att britterna inte kraschar ut ur EU. Vi vill nämligen ha en stark relation med Storbritannien även efter utträdet. Sedan har vi valen på söndag nästa vecka, liksom det toppmöte som kommer därefter – vid midsommartid, i juni – och där den strategiska agendan för Europeiska unionens kommande fem år ska bestämmas.

Efter det är det dags att börja jobba och förverkliga alla dessa mål. Jag hoppas verkligen att det ska kunna ske med stort beaktande av vad som är Sveriges intressen i det här samarbetet. Arbetet med dessa intressen stärks hela tiden av den uppslutning som finns i vårt land – nu starkare än någonsin – bakom de grundläggande tankarna och värderingarna i det europeiska samarbetet.

Anf. 136 HANS ROTHENBERG (M) replik:

Fru talman! Ja, statsrådet – det är dags att börja jobba! Men innan dess ska vi ha en rejäl debatt.

Europasamarbetet ska fokusera på områden som ger ett verkligt mervärde för Europas befolkning. I det sammanhanget är det viktigt att vi värnar den nationella kompetensen på områden som exempelvis arbetsmarknad, familjerätt och beskattning. Den nationella kompetensen är värd att värnas. Den ska inte användas som resårband. Det handlar om att legitimera EU. Även om det i dessa dagar är så att stödet för EU har ökat kan det lätt förbytas, och framför allt förbyts det när människor uppfattar att EU är inne och petar i saker det inte har med att göra.

EU-ländernas förutsättningar och traditioner ser väldigt olika ut. I Sverige sköts exempelvis lönesättningen av arbetsmarknadens parter, och i andra medlemsländer har man valt andra system. Trots detta finns det alltså krafter som vill att EU ska in och peta i detta. Den sociala pelarens 20 principer innehåller långtgående och detaljerade ambitioner inom dessa områden. Moderaternas farhågor om att den sociala pelaren skulle skapa en grund för att driva fram EU-lagstiftning som i vissa fall inkräktar på den svenska partsmodellen har dessvärre besannats.

Ett verkligt socialt Europa åstadkommer vi genom att öka det ekonomiska välbefindandet och garantera stabilitet, frihet och demokrati för Europas invånare. Att göra EU starkare är inte detsamma som att göra EU bredare.

Jag skulle vilja fråga statsrådet Hans Dahlgren: Var går den bortre gränsen för Socialdemokraternas och regeringens syn på den sociala pelaren?

Anf. 137 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik:

Fru talman! Tack, Hans Rothenberg, för frågan!

Den sociala pelaren handlar om 20 principer som inte på något sätt flyttar någon beslutanderätt enligt fördraget från den nationella kompetensen till institutionerna i Bryssel. Det är ett gemensamt ställningstagande som de 28 regeringarna inom Europeiska union har gjort om lika möjligheter och tillgång till arbetsmarknaden, rättvisa arbetsvillkor, social trygghet och social integration.

Inte någonstans i texten om den sociala pelaren, som jag har framför mig, står det någonting om att man ska flytta beslut om lönebildningen till EU:s institutioner. Tvärtom står det följande om lön: "All lönesättning ska vara öppen och förutsägbar i enlighet med nationell praxis och med respekt för arbetsmarknadens parter oberoende."

Det är inte att flytta någon gräns, utan det är att ha det som det är. Men man har respekt för de intressen som finns här.

Anf. 138 HANS ROTHENBERG (M) replik:

Fru talman! Tack för svaret!

Det läggs fram skarpa förslag. Vi kan ta direktivtexten till förslaget om förutsägbara arbetsvillkor. Det sägs att det direktivet bidrar i första hand till genomförandet av pelarens princip nr 5 om trygghet och anpassningsbar anställning och nr 7 om information, anställningsvillkor och skydd i händelse av uppsägning. Det är ett skarpt förslag.

I förordningstexten till förslaget om europeiska arbetsmyndigheten sägs det: Den föreslagna förordningen kommer att bidra till genomförandet av de principer och rättigheter som fastställs i den europeiska pelaren för sociala rättigheter. Statsrådet måste väl ändå se kopplingen till den sociala pelaren? Han kan väl inte förneka att det leder till skarpa förslag?

Vi är då inne på den EU-debatt vi har i Sverige. Hur mycket EU ska det vara? Jag vill nog hävda att EU är bäst när EU är duktigt på det EU är relevant i.

Jag har under mitt tidigare anförande angivit ett antal områden där vi moderater och många andra partier ser att EU borde kunna bli starkare. Men här handlar det om att förtunna EU genom att ge EU större och fler uppgifter. Det är uppgifter som enligt subsidiaritet bör hamna på de enskilda nationalstaternas bord. Det är inte att ge EU vare sig mer muskler eller ökad legitimitet.

Vi behöver i EU en politik som stärker konkurrenskraften och skapar förutsättningar för jobb och tillväxt och som bygger vidare på den inre marknaden, vilket statsrådet mycket riktigt sa. Men den sociala pelaren bidrar i det här sammanhanget inte till det. Den sociala pelaren bidrar till förtunning.

Anf. 139 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik:

Fru talman! Till Hans Rothenbergs andra replik vill jag säga att det är klart att man kan hänvisa till vad som står i texten som alla EU:s medlemsstater har ställt sig bakom när man lägger fram förslag. De förslagen får vi pröva vart och ett som de kommer fram. Man kan ha olika uppfattningar om hur pass relevanta de är oavsett vilken hänvisning som görs till texten.

Det är inte så att det genom beslutet om den sociala pelaren har bestämts att EU ska hantera besluten om arbetsmarknadsfrågor, arbetsvillkor, löner eller social trygghet på något annat sätt än vad man har gjort tidigare. Det är ett sätt att visa att också de europeiska regeringarna tar hänsyn.

Den fria rörligheten handlar inte bara om vad företagen ska få göra och att man ska få skicka varor och tjänster fritt över nationsgränserna. Också de som jobbar i de industrier som tillverkar varor och tjänster ska ha sina rättigheter. Det finns väl uttryckt i de olika kapitlen.

Anf. 140 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Kriget i Jemen har skapat världens värsta pågående humanitära katastrof. Över 22 miljoner människor behöver humanitärt stöd, fler än 3 miljoner befinner sig på flykt i landet, och 85 000 barn tros ha dött av svält.

Kriget inleddes mars 2015 av Saudiarabien och dess allierade när man gjorde flyganfall mot huthirebellerna i Jemen. De har i sin tur stöd av Saudiarabiens ärkefiende Iran. Saudiarabien är en av världens största vapenköpare, i särklass störst i Mellanöstern. Mellan 2013 och 2017 kom 34 procent av de vapen Saudiarabien köpte från just EU. Koalitionen som strider mot huthirebellerna består också av Bahrain, Kuwait, Qatar, Förenade Arabemiraten, Egypten, Jordanien, Marocko och Sudan, utöver Saudiarabien.

EU-parlamentet har antagit flera resolutioner med krav på vapenembargon mot de stater som ingår i den saudiskledda koalitionen i Jemen. Parlamentet menar att exporten av vapen till exempelvis Saudiarabien strider mot EU:s egna regler. Parlamentets beslut innebär att EU:s höga representant för utrikes- och säkerhetsfrågor, Federica Mogherini, har fått i uppdrag att ta fram ett förslag på vapenembargo. Beslutet är också en tydlig signal till medlemsstaterna att sluta exportera vapen till Saudiarabien.

Nyligen avslöjades vilka krigsmateriel som används i krigets Jemen. Bland annat används svenska Saabs radar- och stridsledningssystem Erieye i kriget. Det går inte längre att ducka för det delansvar som vi i Sverige har för det enorma lidandet i Jemen.

I punkt 70 i januariöverenskommelsen mellan S, MP, L och C som den nya regeringen vilar på står följande: ”De fyra partiernas principiella inställning är att inte godkänna vapenexportaffärer till ickedemokratiska länder som deltar militärt i Jemenkonflikten så länge konflikten pågår.”

Att strypa vapentillförseln är ett effektivt verktyg för att sätta press på parterna i konflikten. Avser regeringen att verka för att EU inför ett vapenembargo mot de stater som ingår i den saudiskeledda koalitionen?

Anf. 141 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik:

Fru talman! Vad regeringens inställning är till att skicka vapen till Jemen eller till länder som agerar i Jemen framgår tydligt av det som Håkan Svenneling alldeles nyss citerade ur 73-punktsprogrammet.

När det gäller EU:s ansvar på området har jag för mig att det var redan i slutet på 80-talet som medlemsstaterna kom överens om att man skulle fastställa gemensamma bestämmelser för kontroll av vapenexport, även om det fortfarande är nationell kompetens. Det finns kriterier som alla medlemsstater ska tillämpa i prövningen av enskilda exportärenden.

Så görs förstås också. Det handlar bland annat om respekt för mänskliga rättigheter men också om risken för att en väpnad konflikt kan fortsätta eller förvärras. Sverige är stark tillskyndare av strikta och tydliga bestämmelser för vapenexport. Men exakt vad som kan beslutas i den europeiska gemenskapen ber jag att få återkomma till. Det har jag inte klart för mig just nu.

Anf. 142 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Statsrådet lyfte fram i sitt inlägg att han ville att EU ska jobba konfliktförebyggande. Då vill jag ge ett tips: Sluta exportera vapen till diktaturer. Det tror jag är väldigt bra.

Jag uppskattar egentligen den principiella inställning som ni har tillsammans med tre andra partier. Vill man genomdriva den på allvar tycker jag att man ska driva på för ett vapenembargo även på europeisk nivå.

Jag förstår att det är svårt. Jag fattar att det finns många medlemsstater som kommer att hålla emot. Men ska man stå upp för feministisk utrikespolitik och konfliktförebyggande måste man också lyfta upp de här frågorna på EU-nivå.

Jag tänkte nu ta och byta fråga. Vi har berört EU:s budget många gånger. Jag uppskattar statsrådets tydlighet i de här frågorna och att vi inte tycker att man ska höja EU-avgiften för Sverige. Detta är kanske den enskilt viktigaste uppgift som statsrådet har i år och kanske under hela mandatperioden. Det är statsrådet Dahlgrens uppgift att förhandla om det.

Det man kan känna som svensk parlamentariker är att EU är en sammanslutning av 28 eller 27 medlemsstater. Man kommer överens om en budget. Den gäller i sju år, och det är supersvårt att ändra på den. Det är en lång och seg förhandling som du kommer att vara en stor del av.

Det man ofta känner är maktlöshet. Den budgetpost som vi beslutar om varje år i riksdagen – jag tror att det är utgiftsområde 26 – är ingenting som vi kan gå in och ändra på och säga: Vi vill nog betala lite lägre EU-avgift. När det är bestämt så är det bestämt. Det gör att vår makt är väldigt svag.

Jag undrar egentligen hur statsrådet ser på budgetprocessen. Den kommer att ha en massa hinder, problem, avslutade förhandlingar, pågående förhandlingar och sådant.

Men vilken makt har vi egentligen som nettobetalare? Det är ju ändå Sverige som står för den stora delen av kakan. Det är vi som ska täcka upp för britternas utträde. Det kommer att kosta de svenska skattebetalarna och innebära en rejäl skattechock om inte du förhandlar på ett väldigt bra sätt.

Anf. 143 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag påminner om att vi talar genom talmannen och inte duar varandra.

Anf. 144 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik:

Fru talman! Tack för denna andra fråga från Håkan Svenneling!

Jag är tack och lov inte ensam om att stå på den återhållande sidan i den förhandling som nu förestår. Vi är ganska många länder som absolut inte accepterar att det brittiska bortfallet ska kompenseras av skattebetalare i våra länder.

Samtidigt finns det många önskemål om att vi ska göra mer på viktiga områden som innovation, klimat och försvar. Samtidigt med detta finns också ett starkt motstånd mot att dra ned på det som Sverige tycker är ganska naturligt att dra ned på: de stora posterna med strukturfonder och jordbrukspolitik. Jag hörde häromdagen att det är 20 länder av de 28 som har skrivit på ett papper där man till och med motsätter sig att den nuvarande nivån på jordbruksstödet på något sätt skulle reduceras. Kommissionen har ju ändå föreslagit en viss minskning. Det kommer alltså att bli hårda tag.

Det sägs ibland: Hur kan ni tro att ni ska få igenom idén om att man ska få mindre pengar om man inte lever upp till rättsstatens principer? De länder som är berörda kan ju lägga in ett veto. Då är mitt svar: Det kan vi också göra. Vi har allihop ett veto, för budgeten måste antas med enhällighet. Vi måste komma överens om den, så det blir ett givande och ett tagande.

Jag vågar inte lova vad den slutliga avgiften blir och vad som kommer att stå i detta utgiftsområde i nästa budgetproposition, för det beror inte bara på vår andel av budgeten. Det beror också på hur valutakurserna har utvecklats och hur Sveriges ekonomiska tillväxt är i relation till de andra ländernas tillväxt. Det är alltså omöjligt att förutsäga.

Men vi kan räkna på genomsnitt, och som jag mycket tydligt sa är vår ambition att vi ska hålla nere den svenska avgiften. Vi vill också ha en rättvis bördefördelning så att inte Sverige ska behöva betala relativt sett mer.

Anf. 145 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Det är helt klart att vi kan vara överens om mycket när vi diskuterar EU och EU:s framtid. En del är frågan om konditionalitet, där vi delar synen att det bör gälla.

Från Centerpartiets sida skulle vi gärna se att regeringen och statsrådet Dahlgren också stod upp för skärpta klimatmål, för det är vad som behövs i det här läget.

För att klara detta finns det dock ändå en fråga: Hur hårt ska man se på att alla alltid måste vara eniga? Det som riskerar att hända är att den som vill minst kommer att bestämma hastigheten. Det som måste till, oavsett om vi pratar om mänskliga rättigheter, demokrati, klimatfrågor, migrationsfrågor eller något annat, är att man hittar en samsyn och inte tillåter några att hela tiden blockera utvecklingen. Ett EU i olika hastigheter där en koalition av de villiga driver utvecklingen framåt är någonting som man måste vara beredd att titta på. Annars riskerar vi att tappa helheten.

Fru talman! Jag skulle avslutningsvis vilja fråga om Magnitskijsanktioner på EU-nivå. Vad är regeringen och statsrådet Dahlgren beredda att göra för att åstadkomma ett mer kraftfullt sanktionsinstrument än det vi har i dag för att kunna hantera brott mot mänskliga rättigheter och korrup-tion, som föröder EU?

Anf. 146 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik:

Fru talman! Tack, Kerstin Lundgren, för frågorna!

Vi vill ha skärpta klimatmål. Vi vill att alla EU-länder och hela Euro-peiska unionen ska sätta målet nettonollutsläpp av växthusgaser år 2050. Men där är vi inte ännu. Jag vet att statsministern försökte driva detta i samband med det senaste EU-toppmötet och få in det i slutsatserna. Det finns inte allmänt stöd för detta ännu, men vi ska förstås fortsätta att driva det.

När det gäller EU i olika hastigheter håller jag med Kerstin Lundgren; det finns situationer och verksamheter där några skulle kunna gå före och där inte alla vill vara med. Vi har flera exempel på det: Vi har ett euroområde som i dag har 19 länder. Vi har ett Schengensamarbete som inte heller omfattar alla medlemsstater. Vi har den europeiska åklagarmyndigheten, där inte heller alla är med men där Sverige kanske ändå är på väg in att bli delaktigt. Det finns alltså sådana saker, och jag tror att vi ska vara beredda på att det också kan bli så framöver.

Sedan är det inte bra för sammanhållningen i unionen om det blir alltför fragmenterat så att det bara blir en massa olika cirklar som ibland överlap-par varandra. Det finns förstås ett egenvärde i att de allra flesta är med i det allra mesta.

Till sist ska jag säga något om sanktionsinstrument. Jag är mycket in-tresserad av det här med sanktioner. Jag hade en gång i tiden privilegiet att vara ambassadör i Förenta nationerna och satt som ordförande i en sanktionskommitté där. Om de görs rätt är sanktioner otroligt verkning-sfulla instrument som kan få regeringar att ändra sig.

Jag tycker att det bästa är om vi kan ha så globala sanktioner som möj-ligt – att hela FN:s medlemskår står bakom dem. Men vi har också EU-sanktioner, och det är bra att vi har detta verktyg. Om vi kan ha någonting på EU-nivå som liknar de Magnitskijslagar som finns i andra delar av världen – några EU-länder har ju redan sådana själva – är det någonting som vi är beredda att positivt pröva. Svaret är ja på den frågan.

Anf. 147 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

När det handlar om EU:s framtid är det viktigt att EU är i rörelse och att ingen tillåts blockera. Det vi kan se nu, fru talman, är snarare att de som vill minst försöker dra EU bakåt.

Vi kan också riskera att få ett Europaparlament efter den 26 maj som har samma ambition. Jag har sett noteringar som talar om att man i princip vill tillbaka till näst intill den gamla ekonomiska unionen, där man behåller friheten för varor, tjänster och kapital men i princip stryper friheten för människor.

Det skulle vara ett grundskott mot EU. Då måste man bjuda alternativ, för annars tappar EU i attraktionskraft för världen där ute men också för oss som medborgare. Det är därför viktigt att försöka jobba också på att utmana dem som vill minst och som hela tiden utmanar i dag för att dra EU isär och bakåt.

Det är välkommet om Magnitskijsanktioner skulle kunna införas på EU-nivå, men frågan har mer eller mindre begravts i en arbetsgrupp som knappast kommer framåt på grund av just enhällighetskrav. Gruppen har problem med att komma framåt. Det är också därför vi från vår sida har varit beredda att låta Sverige även här gå före tillsammans med andra EU-länder för att åstadkomma en motkraft.

Jag undrar: Är statsrådet och regeringen beredda att låta Sverige gå före tillsammans med andra länder och införa Magnitskijsanktioner och därmed påverka övriga EU att gå vidare?

Anf. 148 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik:

Fru talman! Ett kort svar på den sista frågan är nej. Vi är inte beredda att göra detta nu, utan vi vill fortsätta att försöka få till stånd en gemensam ordning på EU-nivå. Om det inte lyckas får vi se om det finns något annat sätt att hantera frågan på.

När det gäller detta med att några länder riskerar att bromsa utvecklingen av EU-arbetet och kanske dra oss tillbaka håller jag med om denna risk. Vi ser det påtagligt när det gäller inte minst migrationsarbetet och strävan att få ett gemensamt ansvarstagande. Vi ser det förstås också i det rättsstatliga samarbetet.

Men det får inte heller vara så att några som inte vill göra rätt för sig bara ska slippa undan. Det måste i så fall kosta dem någonting att de inte är med på det gemensamma ansvarstagandet. Att hålla ihop samtidigt som de som inte är engagerade verkligen får betala för att de inte är med tror jag är två saker som vi måste hålla i huvudet samtidigt.

Anf. 149 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Jag skulle vilja säga några ord om en fråga som har kommit lite grann i skymundan i det här betänkandet, och även i den valrörelse som vi befinner oss i, men som faktiskt påverkar oss mer än vad många inser.

Även om Sverige traditionellt har varit förskonat, eller relativt förskonat, från korrupta makthavare har medlemskapet i Europeiska unionen under 25 års tid undan för undan förändrat den situationen, detta helt utan reaktion eller motåtgärd från de vänsterliberala partier som har fört Sveriges talan under den här tiden.

Att bekämpa korruption är på papperet en målsättning för Europeiska unionen. Det framgår bland annat av fördragen men också av uppdragen för vissa av unionens myndigheter. Jag tänkte att vi skulle kika lite grann på hur det går med just den frågan.

År 2010 bad kommissionen rådet att återkomma med en övergripande antikorrupsionspolicy, vilket fortfarande, så här nästan tio år senare, inte har skett. I stället publicerade kommissionen 2014 en särskild antikorrupsionsrapport för att undersöka dels hur allvarligt problemet är, dels vad medlemsstaterna gör för att hantera det.

Enligt rapporten uppger 76 procent av européerna att korruption är utbredd i det egna landet – 99 procent i Grekland, 97 procent i Italien och 95 procent i tre andra länder. Ungefär tre fjärdedelar av européerna uppger att mutor och kontakter är det bästa sättet att få tillgång till offentlig service. Även om problemet finns i samhället över lag är naturligtvis offentlig upphandling värst drabbad. De främsta orsakerna till det är bristande kontrollmekanismer, bristande informationsfrihet, bristande öppenhet inom lobbyistverksamhet och bristande skydd för visselblåsare.

Enligt rapporten uppgår kostnaden för korruption och maktmissbruk inom unionen till ungefär 1 200 miljarder kronor per år, vilket sannolikt är rejält i underkant. Enligt en sammanställning som gjorts av De gröna/EFA-gruppen i Europaparlamentet uppgår den totala kostnaden i stället till nästan ofattbara 9 000 miljarder kronor per år, vilket är en hiskelig summa pengar.

I samband med att antikorrupsionsrapporten publicerades meddelade kommissionen att man planerade en uppföljning två år senare för att mäta hur pass väl de åtgärder man vidtagit hade påverkat situationen. Det finns dock ingenting över huvud taget som pekar på att unionens arbete har haft någon som helst framgång, ett problem som kommissionären Frans Timmermans löste på klassiskt EU-manér. Han valde helt enkelt att stoppa huvudet i sanden, skrota uppföljningen och sluta undersöka hur allvarligt problemet faktiskt är.

Transparency International har dessutom stämt kommissionen enligt EU:s informationsfrihetsförordning för att få ut de data som finns, men kommissionen har hittills vägrat att lämna ut dem.

I samband med att man valde att skrota undersökningen gjorde kommissionen också ett uttalande som jag tycker förtjänar att läsas upp i sin helhet i denna debatt: ”For the commission, the fight against corruption is not in any way an attempt to interfere or offer value judgments within the political life in a member state.”

Frans Timmermans, alltså den kommissionär vars i stort sett enda arbetsuppgift sedan ett par år tillbaka har varit att selektivt utvärdera, kritisera, nedvärdera och fördöma inrikespolitiska beslut hos sina ideologiska motståndare inom unionen, säger alltså samtidigt att det inte är hans uppgift, helt plötsligt, att lägga sig i det kanske största gränsöverskridande problem som unionen har.

Skälet till detta otroliga hyckleri är naturligtvis att hans socialdemokratiska partivänner i bland annat Rumänien och Bulgarien är de värsta förövarna. Detta är ytterligare ett bevis på att Socialdemokraterna är ett parti och en partigrupp som har tappat intresset för allt utom makt.

Hur går det då med utvecklingen sedan den första antikorrupsionsrapporten publicerades? Europarådets Group of States against Corruption, ett slags arbetsgrupp, publicerade sin senaste så kallade Grecorapport 2017, vilken slog fast att nya lagstiftningsinitiativ i vissa medlemsstater riskerar att sudda ut tidigare viktiga reformer och bryta mot Europarådets antikorrupsionsstandarder.

Transparency Internationals årsrapport 2018 visar att situationen i EU-länderna stått still sedan man började mäta och att 16 av 28 medlemsstater ligger under korruptionsindexets medelvärde på 65, vilket betyder att mer än hälften av unionens medlemsstater har en värre situation på området än länder som Bhutan och Uruguay.

Organisationens vd Carl Dolan kommenterade arbetet så här: ”Far from seeing a step-change in the EU’s efforts to fight fraud and corruption in the intervening seven years, from the point of view of anti-corruption policy, this Commission is doing nothing new and considerably less than the last Commission.”

Fru talman! Varför är det här då så viktigt för oss? Som jag konstaterade inledningsvis är ju vi i Sverige relativt förskonade från sådant här. Jo, därför att Europeiska unionen i dag i praktiken är ett federalt statsbygge. Precis som en kedja aldrig är starkare än sin svagaste länk är en federation aldrig starkare än sin svagaste medlemsstat. Och, fru talman, de svagaste medlemsstaterna i den här unionen lämnar en hel del övrigt att önska.

Eftersom vi befinner oss i en situation där lagstiftning beslutas av politiker som bevisligen och bokstavligen kan köpas för pengar, där offentlig upphandling genomförs för svenska skattemedel i länder där förskingring och bedrägeri är lika vanligt som ägg är på påsken, där problemet går så långt upp som till regeringsnivå i vissa medlemsstater, där kommissionen själv – alltså EU:s regering – för inte så länge sedan ertappades med att begära in en halv miljard kronor i mutor från ett svenskt företag i utbyte mot lagstiftning och där den politiska viljan till förbättring lyser med sin frånvaro är det av största vikt att unionen börjar ta detta problem på allvar.

Sverigedemokraterna föreslår därför ett antal konkreta åtgärder.

För det första bör kommissionen omedelbart lämna ut de data som finns från den hemliga rapporten och besluta om en uppdatering av samma rapport under kommande lagstiftningsperiod.

För det andra måste de hårt korruptionsdrabbade strukturfonderna skäras ned rejält. Dåligt planerad och dåligt övervakad offentlig investering riskerar att göra situationen värre snarare än bättre.

För det tredje behövs en europeisk motsvarighet till tryckfrihetsförordningen, vilket skulle ge ökad transparens.

För det fjärde behöver EU:s antikorrupsionsbyrå, Olaf, ökade anslag.

För det femte behöver den kommande långtidsbudgeten innehålla regler om att stater som systematiskt genom uppsåt, oaktsamhet eller underlåtelse utsätter EU-budgeten för bedrägerier bör få minskade EU-stöd.

Sverigedemokraterna är det enda parti som tar den här frågan på allvar. Vi kommer aldrig att låta oss köpas, och vi kommer aldrig att sälja ut våra väljares förtroende. Vi kommer som enda parti att driva på för öppenhet, för nolltolerans mot missbruk och slöseri och för en union som anammar vår förvaltningstradition i stället för tvärtom.

Jag vill därför avsluta med att uppmana Sverige att ge oss förtroende i det kommande valet till Europaparlamentet och yrka bifall till våra reservationer nr 2 och nr 18.

Anf. 150 MARKUS WIECHEL (SD):

Fru talman! Det råder ingen tvekan om att det finns väldigt många frågor som vi skulle kunna diskutera i denna debatt med tanke på hur många områden som berörs av den här EU-årsboken. Eftersom min partivän Lars Andersson redan på ett förtjänstfullt sätt har redogjort för Sverigedemokraternas generella syn i dessa frågor tänkte jag dock inte gå in så mycket mer på det. Jag tänkte rikta in mig på en specifik fråga som jag själv har jobbat väldigt mycket med, både här i riksdagen och i Europarådet. Jag talar naturligtvis, fru talman, om Magnitskijsanktioner.

Det här är frågor där vi borde ha en ganska gemensam syn, åtminstone om man tittar på olika uttalanden.

Den 16 november 2009 somnade Sergej Magnitskij in i sin fängelsecell i Moskva efter statsanktionerad fysisk och psykisk tortyr. Han plågades till följd av att han nekats vård efter att ha drabbats av en inflammerad bukspottkörtel. Magnitskij var en 37-årig revisor och jurist som blev ett hot mot den ryska regimen när han under 2007 kunde föra fram information om stölder och statligt bedrägeri i miljardklassen.

Magnitskij arbetade som jurist åt finansmannen Bill Browder, som många känner till, som då var Rysslands största utländska fondförvaltare. Browder kunde avslöja hur korrupta statstjänstemän mjölkade den ryska statskassan på minst 230 miljoner dollar. När dessa anklagelser kom för nära Rysslands högsta ledning utsattes han för förtal, anklagelser, frihetsberövande och till slut under 2005 för landsförvisning.

Efter Magnitskijs bortgång har Browder valt att hedra hans minne genom att föra kampen mot korruption vidare, med gott resultat. Det här är det vi kallar för Magnitskijsanktioner eller Magnitskijlagstiftning.

Den 14 december 2012 skrev USA:s dåvarande president Barack Obama under den så kallade Magnitskijlagen i USA. Lagen hade som avsikt att straffa ryska tjänstemän som ansvarat för Magnitskijs död, och sedan 2016 tillåts också den amerikanska regeringen att sanktionera människorättsbrott, frysa tillgångar och förhindra vissa personer från att resa in i landet, även om de inte hade med just det här att göra.

Länder som Estland, Lettland, Litauen, Storbritannien och Kanada har efter det följt efter men tyvärr inte Sverige. Jag ser faktiskt inte hur det kan vara så svårt för Sverige att följa dessa goda exempel och gå vidare med det här för att förhindra förtrycket som vi ser och som är statssanktionerat.

Fru talman! Det är inte helt enkelt att förhindra brott mot mänskliga rättigheter i länder som har en stor avsaknad av ett väl fungerande rättsamhälle eller demokratiska institutioner. Det finns dock sätt att minska risken för korruption eller brott mot mänskliga fri- och rättigheter. Det här är ett tydligt exempel på det. Olika varianter av Magnitskijlagar har, som jag också har nämnt, antagits av ett flertal olika länder. Det finns alltså flera exempel. Man har haft som mål att personer som har gjort sig skyldiga till brott mot mänskliga rättigheter ska kunna straffas oavsett nationalitet.

Riktade Magnitskijsanktioner är extra effektiva just för att de straffar det fåtal personer som bär ansvar för vissa brott samtidigt som vanliga medborgare inte drabbas, som när det kommer till vissa andra sanktioner. Det kan verka preventivt just för att en sanktion mot en enskild person blir särskilt kännbar för just den personen, vilket avskräcker korrumperade personer från att agera rättsvidrigt.

Fru talman! Jag vet att flera ledamöter, väldigt många ledamöter, som sitter här nu och som normalt sett sitter i denna kammare delar Sverigedemokraternas syn i den här frågan. Det borde finnas en majoritet här i riksdagen för att genomföra den här typen av lagstiftning baserat på de artiklar vi har läst, på olika uttalanden i medierna och så vidare. Det är egentligen inte så konstigt. EU-parlamentet men även FN är positivt inställda till detta. Så även Europarådet där jag tillsammans med samtliga övriga svenska riksdagsledamöter där – moderater och socialdemokrater – och en överväldigande majoritet av rådets valda ledamöter har röstat ja till just detta. Man har aktivt valt att uppmana Europas länder att genomföra dessa sanktioner.

Ändå ser vi i dag att detta inte kommer att gå igenom under morgondagens votering, och det beklagar jag. Socialdemokraterna som har makten i Sverige tillsammans med Miljöpartiet går tvärsen mot svenska förtroendevalda i Europarådet och tvärsen mot sina systerpartier i Europarådet som också har verkat för detta.

Moderaterna, som likt Sverigedemokraterna är för den här typen av lagstiftning, tror jag faktiskt så småningom kommer att ansluta till den här linjen. Nu nöjer man sig med ett särskilt yttrande. Det har jag respekt för, men jag önskar ändå att vi hade kunnat göra gemensam sak så att vi hade kunnat få till den här lagstiftningen nu.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag bara beklaga att Centerpartiet valde att inte skriva ihop sig med oss i en gemensam reservation i det här betänkandet. Våra förslag är så gott som identiska. Det hade gett en tydlig signal om åtminstone tre partier hade kunnat vara enade – det hade blivit fyra partier om Moderaterna hade anslutit. Jag önskar att vi hade kommit längre. Med tanke på hur det ser ut nu får vi se hur det blir framöver.

Med det sagt, fru talman, yrkar jag bifall till reservation 18. Jag står naturligtvis bakom även övriga reservationer från Sverigedemokraterna i betänkandet.

Anf. 151 HANS ROTHENBERG (M) replik:

Fru talman! När den här debatten började för några timmar sedan ställde jag i en replik en fråga till Markus Wiechels partikollega Lars Andersson. Därefter har vi hört ytterligare en sverigedemokrat, Ludvig Aspling, tala.

Jag tänkte nu när Markus Wiechel går upp som siste sverigedemokrat att han också ska få chansen att svara på de frågor jag ställde till ledamoten Andersson men fick svar som var fullkomligt intetsägande. Jag fick svar upplästa, men det var svar på frågor som inte hade ställts. Därför kommer jag nu att ställa samma frågor till Markus Wiechel.

Sverigedemokraterna har under det gångna året bytt hållning till EU. Man säger sig inte längre vilja lämna EU eller åtminstone inte driva frågan om utträde. Om det är en ärligt menad hållning eller ett opportunistiskt förhållningssätt i tider av ett ökat folkligt stöd för Europeiska unionen är

svårt att avgöra. Om det är en ärligt menad förändring måste den i så fall ha sin grund i något av de senaste årens skeenden, sannolikt också någonting som finns upptaget i årsboken om EU som vi nu debatterar.

Mina frågor till Markus Wiechel är: Vad var det som hände i EU under det gångna året som fick Sverigedemokraterna att lämna kravet på svenskt utträde ur EU? Var det när man såg hur kraftfullt EU agerade när artikel 7 aktiverades mot Polen och Ungern för deras bristande demokratiska utveckling, eller var det något annat?

Anf. 152 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Fru talman! Tack, Hans Rothenberg, för frågorna!

Det är naturligtvis mycket som har gjort att vi har ändrat inställning i den här frågan. Om vi går till botten med det handlar det om att vi ser ett helt annat läge nu än vad vi gjorde för två, tre eller fyra år sedan. Vi ser hur fler partier som har en liknande syn på EU:s utveckling växer och blir starkare. Vi ser en möjlighet att faktiskt kunna förändra EU så att det blir mer av ett mellanstatligt samarbete och mindre av ett överstatligt samarbete.

Sedan har vi också sett hur det har gått för Storbritannien. Vi menar att man måste vara försiktig och hela tiden ha en annan utväg om man skulle vilja lämna unionen. Men faktum är att vi nu ser vilken potential vi har när liknande partier växer och vi kan samarbeta med andra för att förändra så att vi faktiskt fokuserar på kärnområdena inom EU och kan fokusera på att bekämpa brott, bedriva miljöarbete och så vidare.

Vi försöker återföra makten till medlemsländerna inifrån.

Anf. 153 HANS ROTHENBERG (M) replik:

Fru talman! Tack, Markus Wiechel! Här behövde man inte lyssna mellan raderna, utan här sas det faktiskt rent ut. Vi ser vilken potential vi har att förändra EU, sa Markus Wiechel – inte vilken potential EU har. Den opportunist som frodas i EU-kritiska sammanhang vill man nu använda inifrån. Men då finns det en del uppgifter att göra. Jag utgår från att Sverigedemokraterna liksom Moderaterna och andra partier i grunden värnar om yttrandefriheten, pressfriheten och demokratin och dess utveckling.

Som jag tidigare nämnde gör V-Dem-institutet vid Göteborgs universitet årliga undersökningar av demokratiutvecklingen i världen. Den senaste rapporteringen visar att en tredjedel av världens befolkning lever i länder där den demokratiska tendensen går tillbaka. Det finns länder även i Europa där tendensen är stark men också länder inom Europeiska unionen som har en starkt regressiv utveckling. I två av dessa länder har artikel 7 aktiverats.

Nu kommer jag att upprepa min andra fråga, som jag inte fick svar på förra gången. Med anledning av Sverigedemokraternas plötsliga stöd till EU som institution undrar jag om Markus Wiechel kan förklara hur man ytterligare vill arbeta för att vända utvecklingen och stärka demokratin i de här två artikel 7-länderna, alltså Ungern och Polen. Som jag sa tidigare vore det verkligen att hjälpa på plats.

Anf. 154 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Fru talman! Det finns mycket man kan göra. Låt mig förtydliga vad jag sa tidigare. Det finns absolut en potential. Det är den potential vi har för att skapa ett bättre EU.

Det handlar egentligen om att skapa ett EU sådant det var tänkt från början, det vill säga ett EU som består av länder som samarbetar. Vi har haft samma mål tidigare liksom nu, men nu ser vi en faktisk möjlighet att kunna påverka EU inifrån. Det är mycket mer effektivt.

Sedan var det frågorna om demokratiarbete inom EU. Genom ett arbete där makt återförs till enskilda medlemsländer stärks demokratiarbetet i EU. Dessutom har vi möjlighet att påverka andra länder med hjälp av ett tydligare mellanstatligt samarbete inom unionen. Det utesluter inte goda kontakter med olika parter inom EU och med andra länder på ett nationellt plan.

Men faktum är att det finns ett genuint demokratiproblem med EU som institution. Det är det vi vill ändra på.

Nu vet jag att Hans Rothenberg inte kan svara, men jag vill ändå poängtera det jag lyfte upp i mitt anförande. Sverigedemokraterna och Moderaterna delar synen på en Magnitskijlagstiftning. Därför ställer jag mig lite frågande till varför Moderaterna inte kan stå bakom det förslag som har kommit från Sverigedemokraterna och Centerpartiet i dagens betänkande. Nu kan, som sagt, Hans Rothenberg inte svara, men jag vill gärna att han plockar med sig att situationen är beklaglig. Förslaget visar på ett sätt att använda en lag mot korrupta politiker.

Anf. 155 MAGNUS EK (C):

Fru talman! Det har varit en spännande debatt om ett oerhört spännande ämne, nämligen EU:s framtid. Det finns många perspektiv att anlägga, och jag ska vara ärlig med att jag kommer att fokusera på framför allt en sak. Jag kan göra det i förvissningen om att jag har en kompetent kollega i Kerstin Lundgren, som har tagit upp några av de intressanta perspektiven om Magnitskijlagar, EU:s utveckling i olika hastigheter och hur man hanterar en union som vill och behöver utvecklas i olika hastigheter.

Jag vill fokusera på diskussionen om EU:s budget och EU:s gemensamma jordbrukspolitik. Jag vill göra det, fru talman, eftersom jag tror att vi har hamnat i ett olyckligt läge där de flesta svenska politiker vill göra mer med EU. Man tycker att unionen ska ta ett större ansvar, men man vill inte betala.

Vi har hamnat i ett olyckligt läge där den gemensamma jordbrukspolitiken har blivit kassakon där alla ska hitta pengar till sina egna angelägna satsningar. Även om jag anser att det är bra att vi har en grundsyn som innebär att EU ska göra mer, behöver göra mer, och att problem som delas inom unionen ska lösas gemensamt inom unionen, tycker jag att det är oerhört olyckligt när det blir landsbygden som får betala för de satsningar vi inte vill finansiera på annat vis. Jag är rädd, fru talman, för att det är precis det läget vi håller på att hamna i.

Det har sagts tidigare i debatten att vi kan spara in på ett omodernt jordbruksstöd, som hindrar unga lantbrukare från att träda till – från att få tag på jord. Det råkar falla sig så att jag håller på att bli en av dessa unga lantbrukare. Förra året hamnade jag i den lyckliga situationen att jag efter

en generationsväxling fick ta över vår familjegård hemma i Östergötland. Det är i år 100 år sedan min familj trädde till gården.

När jag nu ser fram emot en process där jag inte bara ska ta över ägarskapet till gården utan också driften förstår jag att om ekonomin i lantbruksföretaget ska gå ihop är jag i dagsläget beroende av de betes-, miljö- och jordbruksstöd som vi lyfter för den verksamhet vi bedriver och den samhällstjänst vi faktiskt levererar.

Jag är inte ensam om att vara i det läget. Även om svenska lantbrukare inte tar ut mest jordbruksstöd är Sverige ett av de länder där lantbruksföretagarna är mest beroende av stödet för att få ihop till svarta siffror i bokslutet, det vill säga för att klara ekonomin i sina lantbruksföretag.

I det här läget är det oerhört olyckligt om det blir så att det är svenska lantbrukare, som vi är överens om i svensk politik att vi vill stödja och öka konkurrenskraften för, som får betala för alla satsningar som ska göras. Det är också oerhört olyckligt om CAP-budgeten får bli en gödkalv som ska slaktas för att få ihop EU:s budget. Det är inte bara produktionsstöd och jordbruksstöd som finns i detta, utan det är också fråga om att regionalpolitiken – som även den behöver bli mer effektiv; vi behöver fundera över vad vi ska göra av den – har en viktig roll för att utveckla landsbygder i Europa och i Sverige. Det är där pengarna kommer att saknas om medlen för dessa projekt dras in. Det är inte här i Stockholm utan det är i min hembygd i södra Östergötland.

Sist men inte minst tror jag att man ska vara försiktig. Miljöforskare, bland annat Johan Rockström, har pekat på vad som händer med de miljö- och klimatsatsningar som också rymms inom den gemensamma jordbrukspolitiken. Det finns en stor risk att det är de som får stryka på foten först. Det är de som stryks först ur budgeten om vi oförsiktigt minskar EU:s gemensamma jordbrukspolitik.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 16 maj.)

§ 20 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Framställning
2018/19:RB4 Statistik över hushållens tillgångar och skulder

§ 21 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 14 maj

2018/19:234 Sveriges utvisningspolitik

av *Louise Meijer (M)*

till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson (S)*

§ 22 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 14 maj

2018/19:642 Hushållsnära insamling

av *Jessica Rosencrantz* (M)
till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2018/19:643 Starta-egget-aktiviteter hos Arbetsförmedlingen

av *Lars Beckman* (M)
till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

2018/19:644 Analys av de nya reglerna för återvinning

av *Magnus Oscarsson* (KD)
till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2018/19:645 Översyn av lagstiftningen för att förhindra kommunal skatteplanering

av *Ulla Andersson* (V)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2018/19:646 Kommunal skatteplanering

av *Ulla Andersson* (V)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2018/19:647 Ökad brottslighet i handeln

av *Lars Beckman* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

§ 23 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 14 maj

2018/19:620 Ombyggnationen av E4 genom Nordanstig

av *Viktor Wärnick* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2018/19:618 Nya isbrytare

av *Mikael Larsson* (C)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2018/19:616 Landbaserad laxodling i Sverige

av *Fredrik Christensson* (C)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2018/19:623 Paragraf 3-områden

av *Ingemar Kihlström* (KD)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

Prot. 2018/19:93
15 maj

§ 24 Kammaren åtskildes kl. 17.56.

Sammanträdet leddes
av förste vice talmannen från dess början till och med § 7 anf. 33 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med § 13 anf. 58 (delvis),
av talmannen därefter till och med § 15 anf. 99 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med § 15 anf. 115 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med § 19 anf. 135 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

JOHAN WELANDER

/Olof Pilo

§ 1 Val av justitieombudsmän.....	1
Anf. 1 KARIN ENSTRÖM (M).....	1
Anf. 2 FÖRSTE VICE TALMANNEN.....	2
§ 2 Anmälan om granskningsrapport	3
§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott	3
§ 4 Ärenden för bordläggning.....	3
§ 5 Nya EU-regler om aktieägares rättigheter	3
Civilutskottets betänkande 2018/19:CU16.....	3
Anf. 3 DAVID JOSEFSSON (M)	3
Anf. 4 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD)	5
Anf. 5 OLA JOHANSSON (C)	6
Anf. 6 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik	8
Anf. 7 OLA JOHANSSON (C) replik.....	8
Anf. 8 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik	8
Anf. 9 OLA JOHANSSON (C) replik.....	9
Anf. 10 OLA MÖLLER (S)	9
Anf. 11 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik	10
Anf. 12 OLA MÖLLER (S) replik	11
Anf. 13 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik	11
Anf. 14 OLA MÖLLER (S) replik	12
Anf. 15 DAVID JOSEFSSON (M) replik.....	12
Anf. 16 OLA MÖLLER (S) replik	13
Anf. 17 DAVID JOSEFSSON (M) replik.....	13
Anf. 18 OLA MÖLLER (S) replik	14
(Beslut fattades under § 18.).....	14
§ 6 Tryck- och yttrandefrihet, massmediefrågor	15
Konstitutionsutskottets betänkande 2018/19:KU29	15
Anf. 19 JÖRGEN BERGLUND (M).....	15
Anf. 20 MIKAEL STRANDMAN (SD)	16
Anf. 21 LINDA YLIVAINIO (C)	17
Anf. 22 TUVE SKÅNBERG (KD)	18
Anf. 23 IDA KARKIAINEN (S).....	19
Anf. 24 MIA SYDOW MÖLLEBY (V).....	22
Anf. 25 JOAR FORSSELL (L)	23
Anf. 26 JONAS ERIKSSON (MP).....	24
(Beslut fattades under § 18.).....	24
§ 7 Offentlig förvaltning.....	24
Konstitutionsutskottets betänkande 2018/19:KU28	24
Anf. 27 KARIN ENSTRÖM (M).....	24
Anf. 28 PER-ARNE HÅKANSSON (S)	25
Anf. 29 FREDRIK LINDAHL (SD)	27
Anf. 30 LINDA YLIVAINIO (C)	29
Anf. 31 TUVE SKÅNBERG (KD)	30
Anf. 32 JOAR FORSSELL (L)	31
Anf. 33 BJÖRN SÖDER (SD)	31
(Beslut fattades under § 18.).....	32
§ 8 Författningsfrågor	32

Konstitutionsutskottets betänkande 2018/19:KU30	32
Anf. 34 KARIN ENSTRÖM (M).....	32
Anf. 35 PER SÖDERLUND (SD)	34
Anf. 36 LINDA YLIVAINIO (C)	35
Anf. 37 MIA SYDOW MÖLLEBY (V)	36
Anf. 38 JOAR FORSSELL (L)	37
Anf. 39 HANS EKSTRÖM (S).....	39
Anf. 40 KARIN ENSTRÖM (M) replik	40
Anf. 41 HANS EKSTRÖM (S) replik.....	40
Anf. 42 KARIN ENSTRÖM (M) replik	40
Anf. 43 HANS EKSTRÖM (S) replik.....	40
Anf. 44 TUVE SKÅNBERG (KD)	40
Anf. 45 BJÖRN SÖDER (SD)	42
(Beslut fattades under § 18.)	43
§ 9 Riksdagens arbetsformer	43
Konstitutionsutskottets betänkande 2018/19:KU22	43
Anf. 46 MIKAEL STRANDMAN (SD).....	43
Anf. 47 MIA SYDOW MÖLLEBY (V)	44
Anf. 48 JOAR FORSSELL (L)	45
Anf. 49 BJÖRN SÖDER (SD)	45
Anf. 50 HANS EKSTRÖM (S).....	47
Anf. 51 ANDRE VICE TALMANNEN	47
(Beslut fattades under § 18.)	47
§ 10 Verksamhetsredogörelser för riksdagens nämnder	48
Konstitutionsutskottets betänkande 2018/19:KU34	48
(Beslut fattades under § 18.)	48
§ 11 Ändring i offentlighets- och sekretesslagen med anledning av lagen om bostadsanpassningsbidrag	48
Konstitutionsutskottets betänkande 2018/19:KU36	48
(Beslut fattades under § 18.)	48
§ 12 Stärkt ordning och säkerhet i domstol.....	48
Justitieutskottets betänkande 2018/19:JuU23.....	48
Anf. 52 ADAM MARTTINEN (SD)	48
Anf. 53 LINDA WESTERLUND SNECKER (V).....	49
Anf. 54 GUSTAF LANTZ (S)	50
Anf. 55 LOUISE MEIJER (M)	51
Anf. 56 HELENA VILHELMSSON (C)	51
Anf. 57 JUNO BLOM (L).....	52
(Beslut fattades under § 18.)	53
§ 13 Förstärkta återfallsförebyggande åtgärder vid villkorlig frigivning	53
Justitieutskottets betänkande 2018/19:JuU25.....	53
Anf. 58 JOSEFIN MALMQVIST (M).....	53
Anf. 59 ADAM MARTTINEN (SD)	54
Anf. 60 HELENA VILHELMSSON (C)	55
Anf. 61 ADAM MARTTINEN (SD) replik	57
Anf. 62 HELENA VILHELMSSON (C) replik	57
Anf. 63 ADAM MARTTINEN (SD) replik	57
Anf. 64 HELENA VILHELMSSON (C) replik	58
Anf. 65 LINDA WESTERLUND SNECKER (V).....	58

Anf. 66	INGEMAR KIHLESTRÖM (KD)	59
Anf. 67	LINDA WESTERLUND SNECKER (V) replik	61
Anf. 68	INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik	61
Anf. 69	LINDA WESTERLUND SNECKER (V) replik	61
Anf. 70	INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik	62
Anf. 71	ADAM MARTTINEN (SD) replik	62
Anf. 72	INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik	62
Anf. 73	JUNO BLOM (L)	63
Anf. 74	LINDA WESTERLUND SNECKER (V) replik	64
Anf. 75	JUNO BLOM (L) replik	64
Anf. 76	TALMANNEN	65
Anf. 77	LINDA WESTERLUND SNECKER (V) replik	65
Anf. 78	JUNO BLOM (L) replik	66
Anf. 79	ADAM MARTTINEN (SD) replik	66
Anf. 80	JUNO BLOM (L) replik	66
Anf. 81	ADAM MARTTINEN (SD) replik	67
Anf. 82	JUNO BLOM (L) replik	68
Anf. 83	CARINA ÖDEBRINK (S)	68
Anf. 84	ADAM MARTTINEN (SD) replik	69
Anf. 85	CARINA ÖDEBRINK (S) replik	70
Anf. 86	ADAM MARTTINEN (SD) replik	70
Anf. 87	CARINA ÖDEBRINK (S) replik	71
Anf. 88	LOUISE MEIJER (M)	71
Anf. 89	LINDA WESTERLUND SNECKER (V) replik	72
Anf. 90	LOUISE MEIJER (M) replik	73
Anf. 91	LINDA WESTERLUND SNECKER (V) replik	73
Anf. 92	LOUISE MEIJER (M) replik	74
Anf. 93	ADAM MARTTINEN (SD) replik	74
Anf. 94	LOUISE MEIJER (M) replik	75
Anf. 95	ADAM MARTTINEN (SD) replik	75
Anf. 96	LOUISE MEIJER (M) replik	75
	(Beslut fattades under § 18.)	76
§ 14	Skärpt straff för subventionsmissbruk	76
	Justitieutskottets betänkande 2018/19:JuU24	76
	(Beslut fattades under § 18.)	76
§ 15	Avskaffad särskild löneskatt för äldre	76
	Skatteutskottets betänkande 2018/19:SkU18	76
Anf. 97	JÖRGEN BERGLUND (M)	76
Anf. 98	ERIC WESTROTH (SD)	78
Anf. 99	TONY HADDOU (V)	78
Anf. 100	JÖRGEN BERGLUND (M) replik	79
Anf. 101	TONY HADDOU (V) replik	80
Anf. 102	JÖRGEN BERGLUND (M) replik	80
Anf. 103	TONY HADDOU (V) replik	81
Anf. 104	HAMPUS HAGMAN (KD)	81
Anf. 105	SULTAN KAYHAN (S)	82
Anf. 106	JÖRGEN BERGLUND (M) replik	83
Anf. 107	SULTAN KAYHAN (S) replik	84
Anf. 108	JÖRGEN BERGLUND (M) replik	84
Anf. 109	SULTAN KAYHAN (S) replik	85
Anf. 110	HAMPUS HAGMAN (KD) replik	85

Anf. 111 SULTAN KAYHAN (S) replik.....	86
Anf. 112 HAMPUS HAGMAN (KD) replik	86
Anf. 113 SULTAN KAYHAN (S) replik.....	86
Anf. 114 HELENA VILHELMSSON (C)	86
Anf. 115 JOAR FORSSELL (L)	87
(Beslut fattades under § 18.)	89
§ 16 Verksamheten i Europeiska unionen under 2018.....	89
Utrikesutskottets betänkande 2018/19:UU10.....	89
Anf. 116 HANS ROTHENBERG (M).....	89
Anf. 117 LARS ANDERSSON (SD).....	91
Anf. 118 HANS ROTHENBERG (M) replik.....	93
Anf. 119 LARS ANDERSSON (SD) replik.....	93
Anf. 120 HANS ROTHENBERG (M) replik.....	94
Anf. 121 LARS ANDERSSON (SD) replik.....	94
Anf. 122 KERSTIN LUNDGREN (C).....	95
Anf. 123 HÅKAN SVENNELING (V)	97
Anf. 124 LARS ADAKTUSSON (KD)	99
Anf. 125 HÅKAN SVENNELING (V) replik	101
Anf. 126 LARS ADAKTUSSON (KD) replik.....	102
Anf. 127 HÅKAN SVENNELING (V) replik	102
Anf. 128 LARS ADAKTUSSON (KD) replik.....	103
Anf. 129 FREDRIK MALM (L)	103
(forts. § 19).....	105
Ajournering.....	105
Återupptaget sammanträde.....	105
§ 17 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 14 maj	105
KrU11 Kulturskaparnas villkor	105
KrU12 Allmänna kulturfrågor.....	107
KrU10 Idrott och friluftsliv	108
§ 18 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	109
CU16 Nya EU-regler om aktieägares rättigheter	109
KU29 Tryck- och yttrandefrihet, massmediefrågor	110
KU28 Offentlig förvaltning.....	111
KU30 Författningsfrågor.....	114
KU22 Riksdagens arbetsformer	115
KU34 Verksamhetsredogörelser för riksdagens nämnder	116
KU36 Ändring i offentlighets- och sekretesslagen med anledning av lagen om bostadsanpassningsbidrag	116
JuU23 Stärkt ordning och säkerhet i domstol.....	117
JuU25 Förstärkta återfallsförebyggande åtgärder vid villkorlig frigivning	117
JuU24 Skärpt straff för subventionsmissbruk	118
SkU18 Avskaffad särskild löneskatt för äldre.....	118
§ 19 (forts. från § 16) Verksamheten i Europeiska unionen under 2018 (forts. UU10)	119
Anf. 130 HÅKAN SVENNELING (V) replik	119
Anf. 131 FREDRIK MALM (L) replik.....	120
Anf. 132 HÅKAN SVENNELING (V) replik	120
Anf. 133 FREDRIK MALM (L) replik.....	121

Anf. 134	AYLIN FAZELIAN (S)	121	Prot. 2018/19:93
Anf. 135	Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	123	15 maj
Anf. 136	HANS ROTHENBERG (M) replik	125	-----
Anf. 137	Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik	126	
Anf. 138	HANS ROTHENBERG (M) replik	126	
Anf. 139	Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik	127	
Anf. 140	HÅKAN SVENNELING (V) replik	127	
Anf. 141	Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik	128	
Anf. 142	HÅKAN SVENNELING (V) replik	128	
Anf. 143	FÖRSTE VICE TALMANNEN	129	
Anf. 144	Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik	129	
Anf. 145	KERSTIN LUNDGREN (C) replik	129	
Anf. 146	Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik	130	
Anf. 147	KERSTIN LUNDGREN (C) replik	131	
Anf. 148	Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik	131	
Anf. 149	LUDVIG ASPLING (SD)	131	
Anf. 150	MARKUS WIECHEL (SD)	134	
Anf. 151	HANS ROTHENBERG (M) replik	135	
Anf. 152	MARKUS WIECHEL (SD) replik	136	
Anf. 153	HANS ROTHENBERG (M) replik	136	
Anf. 154	MARKUS WIECHEL (SD) replik	137	
Anf. 155	MAGNUS EK (C)	137	
	(Beslut skulle fattas den 16 maj.)	138	
§ 20	Bordläggning	138	
§ 21	Anmälan om interpellationer	138	
§ 22	Anmälan om frågor för skriftliga svar	139	
§ 23	Anmälan om skriftliga svar på frågor	139	
§ 24	Kammaren åtskildes kl. 17.56	140	